

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Δεκεμβρίου 2024 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 852

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ

Ενα deal που προσπερνά την Κύπρο

Η απόκτηση του 49,9% της εταιρείας ειδικού σκοπού, GSI, φαίνεται να επιλύει ζητήματα που είχαν προκύψει μεταξύ ΑΔΜΗΕ και Λευκωσίας, τα οποία προκαλούσαν ένταση και λειτουργούσαν ως τροχοπέδη στη δημιουργία του πλαισίου υλοποίησης του ενεργειακού έργου. **Σελ. 5**

ΑΚΕΛ

Ο Στέφανος και τα μεγάλα ρίσκα

Ο Στέφανος Στεφάνου περνά στην αντιμετώπιση, επιχειρώντας να συσπειρώσει τη βάση του, χωρίς ωστόσο να αποκλείονται ρίσκα και κίνδυνοι από την τακτική του. **Σελ. 6**

ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

Το 2025 φέρνει νέα στα ενεργειακά

Η ενεργειακή προοπτική της Κυπριακής Δημοκρατίας δείχνει να είναι ενδιαφέρουσα το 2025. Έτος που χαρακτηρίζεται και καθοριστικό για την κυπριακή ΑΟΖ και τα αδειοδοτημένα τεμάχια. **Σελ. 10**

ΟΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΚΥΡΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Παιχνίδια αναβάθμισης του ψευδοκράτους

Η «Κ» αποκαλύπτει επιστολή της Τουρκίας για κυριαρχική ισότητα

Ενώ η Λευκωσία επιχειρούσε, μέσω επαφών, να προλειάνει το έδαφος για να εξασφαλίσει ευθεία αναφορά στα Συμπεράσματα, για τις τουρκικές ενέργειες αναβάθμισης του ψευδοκράτους, η Άγκυρα απέστειλε επιστολή στο Ευρωπαϊκό Κοι-

νοβούλιο, ενώ ενημέρωσε και τρία τουλάχιστον κράτη-μέλη ότι η λύση του Κυπριακού περνάει μέσα από την αναγνώριση της κυριαρχικής ισότητας του ψευδοκράτους. Η «Κ» έχει στην κατοχή της την επιστολή που αποδεικνύει πως η Άγκυρα ιε-

ραρχεί ως πρώτο θέμα την προβολή των θέσεων της για την κυριαρχική ισότητα του ψευδοκράτους. Σε αυτό το περιβάλλον, τεράστιες δυσκολίες ορθώνονται ενώπιον της Λευκωσίας για να πείσει την Ε.Ε. για ευθεία καταδίκη. **Σελ. 3**

ΑΙΜΑ ΣΤΟ ΜΑΓΔΕΒΟΥΡΓΟ

Η σκιά του τρόμου στις κάλπες της Γερμανίας

Οκτώ χρόνια μετά την επίθεση σε χριστουγεννιάτικη αγορά του Βερολίνου, η γιορτή βάφτηκε με αίμα στο Μαγδεβούργο της ανατολικής Γερμανίας. Η επίθεση αναμένεται να εμποτίσει και την πολιτική ατμόσφαιρα, ενόψει των πρόωπων εκλογών της 23ης Φεβρουαρίου. Η μετανάστευση ήταν ήδη πριν από το χτύπημα στο Μαγδεβούργο ένα από τα κυρίαρχα θέματα στην προεκλογική ατζέντα, πρωτίστως της ξενοφοβικής Εναλλακτικής για τη Γερμανία, που ερχόταν δεύτερη στις δημοσκοπήσεις. **Σελ. 22**

ΟΙ ΑΓΩΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Προσγγίωση στην εποχή Τραμπ μέσω Δαμασκού

Ποια είναι τα μηνύματα που παίρνει η Αθήνα από τις πρώτες κινήσεις του Τραμπ και από τους δημόσιους επαίνους του προς τον Ερντογάν για τις επιδόσεις του στο πεδίο της Συρίας. ■ **Κωνσταντίνος Φίλης:** Το παιχνίδι του Τούρκου προέδρου, με το βλέμμα προς την Ουάσινγκτον. **Σελ. 21**

ΑΜΠΟΥ ΜΟΧΑΜΕΝΤ ΑΛ ΓΚΟΛΑΝΙ

Αναζητώντας ισορροπίες στη Συρία

Τα πρώτα βήματα μετά την κατάληψη της Δαμασκού δείχνουν πως ο ηγέτης της HTS Αμπού Μοχάμεντ αλ Γκολάνι θα χρειαστεί να πάρει πολλές ακόμη μορφές, καθώς προσπαθεί να εξισορροπήσει ανάμεσα στους εξωτερικούς παράγοντες που ανταγωνίζονται για την άσκηση επιρροής στην περιοχή. **Σελ. 23**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

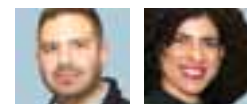
Νικόλας Ιωαννίδης

Το συρματοπλέγμα Νουρί φεύγει τον Γενάρη. **Σελ. 7**

Μαρίλένα Ραουνά

Η Κύπρος εξελίχθηκε ως μέλος από το 2012. **Σελ. 16**

Πάνος Παρράς,
Ανδρομάχη Σοφοκλέους

Το Volt και η νέα σελίδα. **Σελ. 9**

Αννα Κορίνα

Τα Ζαχάρωφ, η μητέρα της και η Βενεζουέλα. **Σελ. 11**

Αριστείδης Βουράκης

Παράθυρο για μέτρα απ' όλες τις τράπεζες, Οικονομική, **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα επόμενα 50 χρόνια...

Φτάνει σε μερικές ημέρες στο τέλος του το επετειακό έτος, κλείνουν τα πενήντα χρόνια από το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, πέρασε μισός αιώνας, με την πληγή να είναι ωστόσο ανοικτή και το νησί ακόμα μοιρασμένο. Πολύς και ποικίλος εκδηλώσεις μνήμης οργανώθηκαν, ώσπου φτάσαμε στο τέλος του επετειακού έτους, με το Κυπριακό όμως να είναι ακόμα το μείζον πολιτικό μας πρόβλημα. Είναι, λοιπόν, μια ευκαιρία για όλους μας να δούμε πώς θέλουμε να πορευτούμε σε αυτόν τον τόπο τα επόμενα πενήντα χρόνια.

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.

Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΠΩΣ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Το παρασκήνιο των μέτρων στήριξης

Οι πιέσεις που δέχθηκαν από διάφορους φορείς, αλλά κυρίως ο κίνδυνος φήμης οδήγησαν τις τράπεζες στην ανακοίνωση των μέτρων. Με

αυτό τον τρόπο απομακρύνουν το ενδεχόμενο επιστροφής νέας πρωτοβουλίας για πρόσθετη φορολόγησή τους. **Οικονομική, Σελ. 5**

ΔΙΗΓΗΜΑ

Στις ράγες ενός (παιδικού) τρένου

Χριστουγεννιάτικο διήγημα του Αλέξη Πανσέλνου, με εικονογράφηση του Αλέξανδρου Ανδριτσόπουλου, ειδικά για την «Κ». Το νέο μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέλνου με τίτλο «Χαμένες λέξεις» κυκλοφορεί προσεχώς από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. **Τέχνες, Σελ. 1**

ΙΔΕΕΣ

Η Κάλλας της οθόνης

Τι μας διδάσκει η περιβόητη ταινία «Maria», αφιερωμένη στη Μαρία Κάλλας, με πρωταγωνίστρια την Αντζελίνα Τζολί; Οι πιασάρικες ατάκες που της χρέωσαν, το μόνο που δείχνουν είναι πόσο λίγο εννόησαν την ιδιοσυγκρασία της. **Τέχνες, Σελ. 5**

SQUARE BANG UNICO
KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τι βδομάδα κι αυτή!

Η καλή βδομάδα από το πρωί φαίνεται. Ομοίως και η κουλή βδομάδα, εάν κρίνουμε από το μήνυμα που έλαβαν οι κυρίες στο What's App Group τους με τον εύγλωττο τίτλο «Βρες Το Λάθος». Το μήνυμα ήταν πρωτοβουλία της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον, η οποία έθεσε ξανά τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων: «Ανακοίνωση της Προεδρίας της Δημοκρατίας με επικεφαλίδα: “Ανοίξει τις πύλες του το Χριστουγεννιάτικο Χωριό στο Προεδρικό Μέγαρο”. Και ερωτώ: πόσες λάθος λέξεις σε μια μόνο πρόταση, μάνα μου;».

«Μόνο η Προεδρία Χριστοδουλίδη μπορούσε να συνδυάσει τόσο αντίθετες έννοιες όπως χωριό και μέγαρο. Η αστική Λευκωσία παρακολουθεί τις εξελίξεις με συγκρατημένη ψυχραιμία», διεμήνυσε το καρέ στους ανθρώπους του Λόφου, ενώ οι κυρίες μελετούσαν με γνήσιο κοινωνιολογικό ενδιαφέρον τα φωτογραφικά τεκμήρια. «Η Φίλιπα η Πρώτη δεν καταθέτει εύκολα τα όπλα. Είναι αποφασισμένη να τον εκλέξει ξανά, κόντρα σε όλες τις δυσοίωνες προβέψεις», σχολίασε η Ευγενία η Καλαμαρού.

Τα μέλη του διευρυμένου καρέ είχαν συγκεντρωθεί το μεσημέρι της περασμένης Δευτέρας κάτω από το γιοφύρι της Ζάχα μαζί με τα κοιτάκια τους. Εκτός από τις συνήθειες ύποπτες προσήλθαν και άλλα εκλεκτά μέλη των φιλοζωικών οργανώσεων της πρωτεύουσας ώστε να επιβιβαστούν σε ναυλωμένο πούλμαν με προορισμό τη Λεμεσό. Αιτία γι' αυτή τη μάλλον πρωτότυπη εκδρομή ήταν η οπωσδήποτε πρωτότυπη πρωτοβουλία του Κόμματος των Ζώων να διοργανώσει εκδήλωση στην οποία ο μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος θα ευλογούσε τα ζώα και θα διάβαζε ευχές του Αγίου Μόδεστου, προστάτη των ζώων, στην αυλή της Παναγίας Παντάνασσας.

Το pre-Christmas party στην αυλή της Μπέμπας, όπου έδωσαν το παρών τους σύσσωμες οι σσιαλιτέ, αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για το καρέ.

Οι κυρίες περπάτησαν από την οδό Κωστή Παλαμά ως το γιοφύρι της Ζάχα με τα σκυλιά τους - η Ιουλία με τον Έντγκαρ Άλαν Πόε, η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίσα Κυριακού με τον Κάστρο και η Ευγενία η Καλαμαρού με τη Μαντώ. Η στιγμή που ο Έντγκαρ Άλαν Πόε συνάντησε τις πρώην αδελφές φίλες του Τέσου, Μπέσου και Τζέσου ήταν όντως συγκινητικές. 'Ολ' αυτά όμως, μέχρι την εμφάνιση της Ελλούς...

«Τι κάνεις εσύ εδώ;», τη ρώτησε αποσβολωμένη η Ιουλία. «Έφερα το τσουρίν, να το ευλογήσει ο Άγιος

Λεμεσού». «Το... τσουρίν έχει όνομα;». «'Οι, εν το τσουρίν». «Είναι ποη binary το... τσουρίν;» αναρωτήθηκε η μάνα της Τέσου. «'Οι, εμείς λαλούμεν το τσουρίν μόνον». «ΕΙ-ΝΑΙ ποη binary!» αναφώνησαν εν χορώ οι μπέρες της Τέσου, της Μπέσου και της Τζέσου, καταφέροντας να ανεβάσουν την πίεση της Ιουλίας στο 18. «Εγώ με το τσουρίν δεν μπαίνω στο πούλμαν» ανακοίνωσε η χήρα και αποχώρησε με το κεφάλι ψηλά, στερνώντας από τον Έντγκαρ Άλαν Πόε τις ευλογίες του Αθανασίου.

Δύσθυμα κύλησε η Τρίτη. Τόσο, που οι κυρίες ενέδωσαν στον πειρασμό να διαβάσουν τις «ειδήσεις της απελπισίας» κατά την Κουλλίσα. Ειδήσεις με τίτλους όπως «Λεμόνι - γίγαντας τριών κιλών στην Πάφο» ή «Νάνσυ Αλεξιάδη: Γέννησε η πρώην παίκτρια του Fame Story». «Έχει πάτο η κατηφόρα;» έθεσε το (ρητορικό) ερώτημα η Ιουλία. «Κατηγορηματικά όχι!» συνέχισε και διά του λόγου το αληθές τούς διάβασε την «είδηση - απελπισία της ημέρας»: «Μοντέλο από κούνια, η Ιωάννα - Μελωδία. Μεγάλη ζήτηση έχει η κορούλα του Μαυρίκιου

Μαυρίκιου και της Ιλάειρας Ζήση, από γνωστές εταιρείες του νησιού μας. Το ζευγάρι φαίνεται να δέχεται προτάσεις για την 5 μηνών κόρη τους...». «Ο Άγιος Μόδεστος ας βάλει το χέρι του!» σταυροκοπήθηκε η Καλαμαρού.

Έπειτα από την κρυάδα που πήραν με το τσουρίν και τις ειδήσεις της απελπισίας, οι κυρίες αποφάσισαν να προσφέρουν στους εαυτούς τους ένα ωραίο γεύμα μεσοβδόμαδα. Ο καιρός ήταν θαυμάσιος, η διάθεσή τους βελτιωμένη και το τραπέζι που τους κράτησε ο Θωμάς Μπέκας βρι-

σκόταν σε στρατηγικό σημείο στην αυλή της Μπέμπας ώστε να τσεκάρουν τις αφίξεις. Υπό νορμάλ συνθήκες θα ήταν ένα ήσυχο lunch με φίλες, μια ηλιόλουστη χειμωνιάτικη Τετάρτη στη Λευκωσία. Πλην, όμως, τίποτα δεν ήταν εντέλει απλό καθώς βρέθηκαν αντιμέτωπες με τον κοσμικό Αρμαγεδδώνα!

Η Γιώτα Κουφαλίδου παρέθετε pre-Christmas γεύμα στις φίλες της και βεβαίως ήταν όλες εκεί. Δύο μεγάλα τραπέζια των 18 στήθηκαν με χριστουγεννιάτικο art de la table, ενώ σε μια επίσης στολισμένη ροτόντα τοποθετήθηκαν οι σαμπάνιες. Η Κύπριες σσιαλιτέ τίμησαν το εορταστικό πνεύμα με το ανάλογο εξωστρεφές styling -λευκά παλτό, γούνες και καπέλα- σκorpήντας λίγη χρυσόσκονη στην πιο πολυσύχναστη αυλή της Λευκωσίας. Πολιτικοί, επιχειρηματίες και επώνυμοι (γενικώς) πελάτες του μαγαζιού είχαν την ευκαιρία να πάρουν μια γεύση γκλάμουρ, με τον αεικίνητο Θωμά Μπέκα να ελέγχει το σέρβις υπό τους ήχους της Παπιγίων Band που έπαιζε live.

«Do it like Bekas» διάταξε η ηγερία της αγγλόφωνης Δεξιάς τη Ρωσίδα. Είχε φτάσει αισίως το τέλος της χαρτοπαικτικής βδομάδας και η Σβετλάνα Αλεξάντροβα, ακολουθώντας την υπόδειξη της κυρίας της, γέμισε τα ποτήρια με σαμπάνια. Τίποτε δεν μπορούσε να χαλάσει τη διάθεση του καρέ, ούτε καν οι ειδοποιήσεις στα κινητά για τους αερόσσκους Takata, μια εξέλιξη που απειλεί να τις κρατήσει καθηλωμένες στα σπitalia τους. Η δε Ιουλία, με μια διάθεση να ξορκίσει το κακό, έβαλε στο πικάπ τον αγαπημένο Τέρν Χρυσό και οι κλασικοί στίχοι τούς ανέβασαν το κέφι. «...Τάκα τάκα τάκα τα / Τάκα τάκα τάκα τα / Τάκα τάκα τάκα τα καρδιά μου πώς χτυπάς...». «Cheers, κοπέλες!».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
22.12.1934

Εκκαθάριση: Οι επανειλημμένες δημοσιευθείσες πληροφορίες περί συλλήψεως των άλλοτε συνεργατών του Στάλιν, ήτοι των Ζνόβιεφ, Καρένεφ και Τζίτζιτς, ως ηθικών αυτουργών της δολοφονίας του Κύρωφ, πνάγκασαν την σοβιετική κυβέρνηση να εκδώσει επίσημον ανακοινωθέν, εν τω οποίω δηλοί ότι ούτε δύναται να επιβεβαιώσει αλλ' ούτε και να διαψεύσει τας πληροφορίες αυτές. Η ανακοίνωσις αυτή ερμηνεύεται εκ μέρους των επισήμων κύκλων ως σημαίνουσα ότι οι εν λόγω ηγέται συνελήφθησαν ήδη. Προστίθεται ότι εις το Κρεμλίον λαμβάνονται πληροφορίες περί σημειουμένων εξεγέρσεων εκ μέρους διαφόρων κομμουνιστικών οργανώσεων.

Προσπάθειες: Η Αδελφότης Καταστηματαρχών Κουρείων και Κοιμωτών Αθηνών γνωστοποιεί ότι παρ' όλης τας προσπάθειας της τα Κουρεία και Κοιμωτήρια θα παραμείνουν κλειστά αύριον Κυριακήν, κατορθωθέντος όμως όπως την Δευτέραν ημέραν των Χριστουγέννων παραμείνουν ανοικτά από της 9-1 μεσημβρινής.

Εκρηξη: Την 1.10 πρωϊνήν ώραν έξωθι του επί της οδού Καραϊσκού 117 του Πειραιώς μεγάρου Ζάκκα εξερράγη νέον καψύλιον δυναμίτιδος, ριφθέν παρ' αγνώστου και προκαλέσαν εκκωφαντικόν κρότον. Εις το υπόγειον του μεγάρου κατοικεί ο δεδηλωμένος λαϊκών φρονημάτων δικηγόρος κ. Δανιηλίδης, εις τον δεύτερον ο Δήμαρχος Πειραιώς κ. Στρατήγης και εις τον τρίτον ο έμπορος και ιδιοκτήτης αυτού κ. Ζάκκας. Κατ' αρχάς ενομίσθη ότι πρόκειται περί του ενόρκου κατά την σημερινήν δίκην κ. Ζάκκα και ότι συνεπώς επρόκειτο περί αποπείρας κατ' αυτού. Εξηκριβώθη όμως αργότερον ότι ο τελευταίος ούτος κατοικεί επί της οδού Κλεμανσώ. Κατά την ώραν της εκρήξεως ο κ. Δανιηλίδης εκοιμήτο, εκ δε του αποτόμου κρότου περιέπεσαν εις αφασίαν. Τα παράθυρα του ισογείου εθραύσθησαν, θρύμματα δε υάλου ετραυματίσαν ελαφρώς τον κοιμώμενον δικηγόρον.

Ο ψηφιακός Βοηθός είναι εδώ. Πρόκειται για την πρώτη εφαρμογή Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης στο κυπριακό Δημόσιο. Τώρα, κατά πόσον μπορεί να συνυπάρξουν οι έννοιες Παραγωγική και Νοημοσύνη στο κυπριακό Δημόσιο αναμένει να το δούμε στην πράξη. Να κρατάτε λοιπόν μικρό ψηφιακό καλάθι. Θεωρητικά, αυτός ο ακούραστος ψηφιακός Βοηθός δεν θα κάνει διαλείμματα για καφέ ούτε και θα μιλά στο κινητό για το τι θα μαγειρέψει αύριο. Βέβαια, αν ο ψηφιακός Βοηθός μπολιαστεί με κυπριακές συνήθειες, η συνεννόηση μαζί του μπορεί να είναι τόσο πολυπλοκή όσο το να πάρεις απάντηση από την Πολεοδομία.

Φαντασθήκατε όμως να ανταποκρίνεται και να μας δίνει σοβαρές απαντήσεις (όχι του στυλ «ο υπεύθυνος λείπει με άδεια, ξαναπάρτε την άλλη βδομάδα») και να βρίσκει πραγματικές λύσεις στις απορίες του Πολίτη; Όνειρο ζω, μη με ξυπνάτε. Μιλάμε για επανάσταση. Σε αγαπώ, ψηφιακή μου βοηθέ. I love you.

Εύλογη πάντως η απορία φίλου της στήλης: αφού ο ψηφιακός Πολίτης και ο ψηφιακός Βοηθός είναι τόσο άψογοι, γιατί δεν δημιουργούμε και ψηφιακό Πρόεδρο, ψηφιακό Πρίγκιπα, ψηφιακή Αλεπού της Αργάκας και ψηφιακούς κομμουνιστές; Μαντάμ, γειτόνισσα της μάνας μου, ρωτούσε αν θα φτιάξουν και ψηφιακούς οικιακούς βοηθούς!

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΑΓΟΡΑΣ

Ο ψηφιακός Βοηθός και ο Νουρής

Θα σας φτιάξουμε και ψηφιακές οικιακές βοηθούς.

Αννouxία στην Ευρωπαϊκή Ένωση διότι υπάρχουν ενδείξεις πως η Μόσχα διεισδύσε και χειραγωγεί ευρωπαίους ινφλουένσερς. Κάποιους μας χειραγωγούν μόνο Αμερικανοί, έγραψε με νόημα ο Φειδίας της καρδιάς μας, βάζοντας καρδούλες σε φωτογραφία όπου αγκαλιάζει τον Έλον Μασκ. Μόνο αγάπη.

Σαν αποτέλεσμα της επίσκεψής μας στον Λευκό Οίκο -και της φιλίας του Φειδία με τον Έλον Μασκ- οι Αμερικανοί θα μας παρέχουν στο μέλλον στρατιωτική εκπαίδευση. Ετοιμαστείτε να δημιουργήσουμε τους δικούς μας Ράμπο, trained by USA. Να τρέμουν οι εχθροί μας, Shake, our enemies, ή shake it, που έλεγε και ο Σάκης.

23 χιλιάδες αυτοκίνητα με προβληματικούς αερόσσκους μόνο από δύο εταιρείες. Φανταστείτε τη τρομερό αριθμός είναι το σύνολο. Οι ανακλήσεις χιλιάδων αυτοκινήτων από τους κυπριακούς δρόμους μπορεί να θεωρηθεί μια τεράστια επιτυχία του υπουργού Συγκοινωνιών. Ήταν η μαγική συνταγή, ο άσος στο μανίκι, για οριστική επίλυση του κυκλοφοριακού, αφού δεν θα μείνει αυτοκίνητο να κυκλοφορεί στον δρόμο. Γατάκια!

Το φράχτη που στήσαμε σε περιοχές της Νεκράς Ζώνης για περιορισμό των μεταναστευτικών ροών - γνωστός και σαν συρματοπλεγμά του Νουρή- θα αρχίσουν να ξηλώνουν οι αρμόδιες υπηρεσίες στις αρ-

χές Ιανουαρίου. Μας κόστισε πολλά η τοποθέτηση και δεν ξέρουμε πόσα θα κοστίσει τώρα η αφαίρεσή του. Μέρη του συρματοπλεγμάτος ζήτησε πάντως ο Σιζόπουλος για να κλείσει τα νέα οδοφράγματα.

Λίγο πριν από το κλείσιμο η αμερικανική κυβέρνηση λόγω δυσβάσταχτων οικονομικών χρεών, ύψους τρισεκατομμυρίων. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, που είναι και large, επικοινωνήσε με τον πρόεδρο Μπάιντεν (ακόμη δεν έφυγε) και αφού πρώτα συνεννοήθηκε με τον στενό συνεργάτη του Τραμπ -για να κρατούμε «θκυο σιοινιά»- προσφέρθηκε να τους βοηθήσουμε οικονομικά. Οι Αμερικανοί συγκινηθήκαν και πείστησαν πως σώθηκαν με τελικά ο Κεραυνός είπε No, sorry! Σε οικονομική δυσχέρεια το Βατικανό. Ελπίζω να μην καταφύγουν σε σταυρούς που αναβλύζουν, ούτε και σε δημιουργία φούρνων και κρεπερι.

Μια οικογενειακή φωτογραφία τους επέλεξε το ζεύγος του πρίγκιπα Ουίλιαμ και της Κέιτ για να στείλουν σαν χριστουγεννιάτικη κάρτα στους θαυμαστές και ακόλουθούς τους. Διαβάζοντας τη σχετική είδηση σκέφτηκα πως θα ήθελα να έπαιρνα μια ευχετήρια κάρτα με τον νεαρό μας Νίκο και την κομψή μας Φιλίππα την Πρώτη σε πόζα μπροστά από τον Λευκό Οίκο ή έστω τα Headquarters του ΝΑΤΟ. Για να σπάσουν οι εχθροί μας. Merry Xmas!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.

**Αυτή που μας φέρνει
πιο κοντά.**

Στην Τράπεζα Κύπρου πιστεύουμε
ότι το όραμα είναι κοινό, γι' αυτό
δεν αφήνουμε τίποτα στην τύχη.

Για την υγεία που αξίζουμε,
τον πολιτισμό που μοιραζόμαστε,
την παιδεία που οραματιζόμαστε,
το περιβάλλον και την κοινωνία
στα οποία συνυπάρχουμε.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

Μάχη χαρακωμάτων στην Ε.Ε. για την «ΤΔΒΚ»

Αποκαλύπτουμε επιστολή της Τουρκίας για «κυριαρχική ισότητα»
Η Λευκωσία ζήτησε ευθεία καταδίκη, αλλά...

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Το παρασκίνητο των Συμπερασμάτων της Ε.Ε. για την Τουρκία, με φόντο την αποσχιστική οντότητα του ψευδοκράτους στην Κύπρο, τείνει να αποκτήσει μεγαλύτερο πολιτικό ενδιαφέρον από το ίδιο το κείμενο που εγκρίθηκε την περασμένη Τρίτη, καθώς αγγίζει την ουσία του Κυπριακού. Αντανακλώντας αφενός την εμμονή της Άγκυρας να εξασφαλίσει «κυριαρχική ισότητα» της λεγόμενης «ΤΔΒΚ». Και αφετέρου τις τεράστιες δυσκολίες που ορθώνονται ενώπιον της Λευκωσίας για να πείσει την Ένωση, ακόμη και γι' αυτά που θεωρούνται αυτονόητα. Όπως λοιπόν είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η Λευκωσία υπέβαλε αίτημα για ευθεία καταδίκη «μέσω Συμπερασμάτων», των ενεργειών της Τουρκίας για αναβάθμιση της αποσχιστικής οντότητας, του ψευδοκράτους, στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Αν και τα προσχέδια Συμπερασμάτων παρέπεμπαν στα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ, περιλαμβανομένων του 541 (1983) και του 550 (1984), που μεταξύ άλλων αποδοκιμάζουν την απόσχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας και καλούν όλα τα κράτη να μην τη συνδράμουν, το υπουργείο Εξωτερικών έδωσε οδηγίες στη Μόνιμη Αντιπρόσωπο της Κύπρου στην Ε.Ε., να ζητήσει αυτόνομη και ευθεία αναφορά καταδίκης της Τουρκίας, υπό το φως των πρόσφατων ενεργειών της Άγκυρας για αναβάθμιση και αναγνώριση της αποσχιστικής οντότητας.

Έτσι, σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ» και αφού προηγήθηκαν κάποιες διμερείς συζητήσεις, στις αρχές Δεκεμβρίου, η Λευκωσία επεσήμανε ενώπιον της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων COREPER, ότι: «Είναι πλέον απαραίτητο να υπάρξει ευθεία αναφορά στα Συμπεράσματα, ως αποτέλεσμα της εντατικοποίησης των ενεργειών της Τουρκίας για αναβάθμιση της αποσχιστικής οντότητας». Ωστόσο, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, οι εταίροι της Κύπρου στην Ένωση, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, παρέκαμψαν το αίτημα της Λευκωσίας, αρκούμενοι απλώς να παραπέμψουν στα ψηφίσματα του Σ.Α., τα οποία ωστόσο αναφέρονται στην κατάσταση πραγμάτων που επικρατούσε πριν από 40 και πλέον χρόνια, το 1983 και το 1984, και συνεπώς δεν λαμβάνουν υπόψη όσα διαδραματίζονται στην παρούσα χρονική συγκυρία, με επίκεντρο τις ενέργειες της Άγκυρας σε όλα τα φάρα, για αναγνώριση «κυριαρχικής ισότητας» του ψευδοκράτους.

Τα πράγματα καθίστανται ακόμη πιο περίπλοκα για τη Λευκωσία, καθώς όπως πληροφορείται η «Κ», ενώ το υπουργείο Εξωτερικών της Κύπρου επιχειρούσε, μέσω επαφών, να προλαίψει το έδαφος για να εξασφαλίσει ευθεία αναφορά στα Συμπεράσματα για τις τουρκικές ενέργειες αναβάθμισης της αποσχιστικής

Το ΥΠΕΞ της Τουρκίας απέστειλε επιστολή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ παράλληλα ενημέρωσε και «τρία τουλάχιστον κράτη-μέλη» ότι η λύση του Κυπριακού περνάει μέσα από την αναγνώριση της κυριαρχικής ισότητας του ψευδοκράτους.

Η Λευκωσία υπέβαλε αίτημα για ευθεία καταδίκη «μέσω Συμπερασμάτων», των ενεργειών της Τουρκίας για αναβάθμιση της αποσχιστικής οντότητας, του ψευδοκράτους, στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου.

οντότητας, το ΥΠΕΞ της Τουρκίας συνέταξε, «όπως τυχαίως» επιστολή με «σημαινόντες αποδέκτες», την οποία έστειλε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ παράλληλα ενημέρωσε και «τρία τουλάχιστον κράτη-μέλη» ότι η λύση του Κυπριακού περνάει μέσα από την αναγνώριση της κυριαρχικής ισότητας του ψευδοκράτους. Στην επιστολή του τουρκικού ΥΠΕΞ, την οποία εξασφάλισε η «Κ» (βλέπε φωτοτυπία), αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: «Μια δίκαιη, διαρκής και βιώσιμη λύση στην Κύπρο, μπορεί να επιτευχθεί μόνον στη βάση των πραγματικότητων επί του εδάφους και της επαναβεβαίωσης των εγγενών δικαιωμάτων του τουρκοκυπριακού λαού, ήτοι της κυριαρχικής του ιδιότητας και του ισότιμου διεθνούς καθεστώτος του». Η επιστολή τοποθετείται επί όλου του φάσματος των ευρωτουρκικών σχέσεων, υπό το φως των συζητήσεων στην Ευρωβουλή για την ετσίια έκθεση που αφορά στην εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι για πρώτη φορά σε τέτοιου είδους επιστολή, που εκτείνεται σε όλα τα ανοικτά ζητήματα με την

Ε.Ε., η Άγκυρα ιεραρχεί και τοποθετεί ως πρώτο θέμα την προβολή των θέσεών της για την κυριαρχική ισότητα του ψευδοκράτους. Στο πλαίσιο αυτό, διατυπώνει τον ισχυρισμό ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά «δεν επιθυμεί να μοιραστεί την εξουσία και τον πλούτο με τους Τουρκοκυπρίους, που είναι συνδιοκτικές του νησιού». Σύμφωνα με το ΥΠΕΞ της Τουρκίας, η στάση αυτή της ελληνοκυπριακής πλευράς εξηγεί την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν το 2004, καθώς και την αδυναμία εξεύρεσης λύσης στο Κραν Μοντανά, το 2017. Επιπλέον, διατυπώνει τον ισχυρισμό ότι η συνεχιζόμενη παρουσία τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο είναι απόρροια των εγγυητικών δικαιωμάτων της Τουρκίας από «διεθνείς συνθήκες» του 1960, προσθέτοντας ότι η λέξη «κατοχή» δεν υπάρχει σε κανένα ψήφισμα του Σ.Α. του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Άνοιγμα Ούρσουλας προς Ερντογάν

Το παζλ της εικόνας που σχηματίζεται γύρω από το Κυπριακό, σε επίπεδο Ε.Ε., συμπληρώνει η

Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία ενώ συζητούνταν τα Συμπεράσματα διευρύνσης στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, βρέθηκε στην Τουρκία, «επαναπροεγγιζόντας» την κυβέρνηση Ερντογάν, υπό το φως του καθοριστικού ρόλου που αποδίδεται πλέον στην Άγκυρα σε σχέση με τη νέα κατάσταση πραγμάτων στη Συρία. Αλλά και των σχολίων του νέου πλανητάρχη Ντόναλντ Τραμπ, για τον Ταγίπ Ερντογάν και το παιχνίδι που έστρεψε στη Συρία, απαλλάσσοντας τη χώρα από το καθεστώς Άσαντ.

Η κα φον ντερ Λάιεν, λοιπόν, πήγε στην Άγκυρα και έγινε δεκτή από τον Τούρκο πρόεδρο, επισπαινόντας ότι «η ευρωτουρκική σχέση είναι σημαντική» για την Ε.Ε. και ότι «οι οικονομικοί δεσμοί καθίστανται ισχυρότεροι κάθε χρόνο». Το ταξίδι της προέδρου της Κομισιόν συνοδεύτηκε από μια χειρονομία που δικαίως εκλαμβάνεται ως «άνοιγμα» των Βρυξελλών προς την Άγκυρα, για παραχώρηση «επιπλέον ενός δισεκατομμυρίου ευρώ» προς την Τουρκία, για τη φιλοξενία Σύρων προσφύγων. Με τη σημείωση, ότι «η Τουρκία παραμένει εταίρος κλειδί στο μεταναστευτικό».

Κοινοτική πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι «η Τουρκία ανεβάει τις μετοχές της και καθίσταται εξαιρετικά πολύτιμη για την Ε.Ε., υπό το φως των εξελίξεων στη Συρία. Κάτι που» όπως είπε, «τυγχάνει ήδη αξιοποίησης από τον Ταγίπ Ερντογάν, αλλά και αναγνώρισης από την ίδια την Ε.Ε., όπως άλλωστε προκύπτει από τη χειρονομία και τις τοποθετήσεις της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν».

Σημειώνεται ότι στις δηλώσεις της, η πρόεδρος της Κομισιόν εξήγησε και την προώθηση της εργασίας για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, που αποτελεί κόκκινο πανί για τη Λευκωσία, σημειώνοντας χαρακτηριστικά ότι «ζήτησα από τον Επίτροπό μου, Μάρκο Σέφτσοβιτς, να αρχίσει άμεσα δουλειά επί του προκειμένου, μαζί σας».

Συζητήσαμε επίσης την ανάγκη αποτροπής της παράκαμψης των κυρώσεών μας εναντίον της Ρωσίας. Και φυσικά είναι επίσης σημαντικό να επαναρχίσουν οι συνομιλίες για την Κύπρο, στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών», είπε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, προβαίνοντας σε μια «καλαρή προτροπή» προς την Άγκυρα, η οποία εξαντλείται στην επανέναρξη των συνομιλιών, υπό τον ΟΗΕ, χωρίς να εγείρει υποχρέωση ολοκλήρωσής τους και κυρίως χωρίς να οριοθετεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα επιχειρηθεί μια διευθέτηση του προβλήματος.

Αν μάλιστα στην εξίσωση των δηλώσεων φον ντερ Λάιεν τοποθετηθούν η επιστολή της Άγκυρας στην Ευρωβουλή και η ενημέρωση προς «τρία τουλάχιστον κράτη-μέλη» ότι η «κυριαρχική ισότητα» του ψευδοκράτους είναι εκ των ων ουκ άνευ για την Τουρκία, ως επίσης και η άρνηση των εταίρων της Κύπρου να συναινέσουν στο αίτημα της Λευκωσίας για μια ευθεία αναφορά επίκρισης των τουρκικών κινήσεων αναβάθμισης της αποσχιστικής οντότητας, τότε η εικόνα μόνο θετική δεν είναι για τις κυπριακές επιδιώξεις.

Να σημειώσουμε ότι οι τοποθετήσεις της κας φον ντερ Λάιεν για δρομολόγηση της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, όχι μόνο δεν είναι αυθαίρετες, αλλά αναπαράγουν λέξη προς λέξη το πλαίσιο των Συμπερασμάτων του περασμένου Απριλίου. Πλαίσιο που ομόφωνα υιοθέτησαν οι «27» και το οποίο συνδέει φραστικά την προώθηση της εργασίας για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, μόνο με την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό. Χωρίς να καθορίζει το πλαίσιο ενδεχόμενης επανέναρξης των συνομιλιών και χωρίς να καθιστά τη λύση ως προϋπόθεση ή προαπαιτούμενο για την υλοποίηση του εν λόγω ευρωτουρκικού ντοσιέ, το οποίο εκτιμάται ότι θα υπερδιπλασιάσει τον όγκο ευρωτουρκικών συναλλαγών που το 2023 ξεπέρασε τα 206 δισεκατομμύρια ευρώ.

Στο βάθος Συμπεράσματα

Όλα αυτά διαδραματίζονταν, ενώ στο προσκήνιο βρίσκονταν τα Συμπεράσματα για τη διευρύνση της Ε.Ε. Η Λευκωσία ζήτησε ουσιαστική διασύνδεση της λύσης του Κυπριακού και των ευρωτουρκικών σχέσεων και οι «εταίροι» της πρόσφεραν «ξαναζεσταμένο φαγητό», επαναλαμβάνοντας «καρμπόν» τη θέση της Ένωσης, με τις ίδιες ακριβώς λέξεις που επιστρατεύθηκαν και τον περασμένο Απρίλιο, αποφεύγοντας μια ουσιαστική διασύνδεση της «προώθησης της εργασίας» των ευρωτουρκικών ντοσιέ και κατά συνέπεια των ευρωτουρκικών σχέσεων, με την επίλυση του Κυπριακού. Άλλωστε, όπως αποκάλυψε η «Κ» την περασμένη Κυριακή, η Λευκωσία υπέβαλε «συγκεκριμένη» πρόταση για «ουσιαστική διασύνδεση», η οποία ωστόσο απορρίφθηκε από τη Γερμανία, την Ολλανδία, τη Σουηδία και την Ιταλία, που θεώρησαν ότι η κυπριακή εισήγηση «ανέτρεπε τις ισορροπίες» του κειμένου. Ως αποτέλεσμα, τα δύο ζητήματα συνυπάρχουν μεν φραστικά στην ίδια παράγραφο, αλλά σε καμία περίπτωση τα Συμπεράσματα δεν αναφέρουν, ούτε καν υπαινίσσονται ότι η επίλυση του Κυπριακού αποτελεί προϋπόθεση/προαπαιτούμενο για την «προώθηση της εργασίας» των ευρωτουρκικών ντοσιέ. Στην καλύτερη περίπτωση για τη Λευκωσία, όλο αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί μια «καλαρή προτροπή», που εστιάζεται αποκλειστικά στην επανέναρξη των συνομιλιών και όχι στο πλαίσιο λύσης ή στην κατάληξη τους. Όπως αυτήν που έκανε η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν προς την Τουρκία, εξαγγέλλοντας παράλληλα την προώθηση της εργασίας για την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, αναπαράγοντας ορθά και μεταφέροντας στην πράξη τις λέξεις του κειμένου των Συμπερασμάτων της Συνόδου Κορυφής του περασμένου Απριλίου και του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της 17ης Δεκεμβρίου. Σε αντίθεση με τη Λευκωσία, η οποία προβαίνει σε άλλες ερμηνείες, οι οποίες εκ του αποτελέσματος δεν την δικαιώνουν.

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Κινητικότητα στο Κυπριακό

Η **κινητικότητα** στο Κυπριακό, δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει (σε ένα θετικό αποτέλεσμα) στην ποθούμενη λύση. Η σημερινή κυβέρνηση, ομοιογενής ως καταβάλλει προσπάθειες για να δημιουργηθεί κινητικότητα στο Κυπριακό και βέβαια επιδιώκει επικοινωνιακά στο εσωτερικό να πολυδιαφημίσει αυτή την κινητικότητα. Δυστυχώς, στην πραγματικότητα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει προχωρήσει στην απαιτούμενη προετοιμασία. Προετοιμασία δεν είναι οι ακατάπαυστες δηλώσεις της κυβέρνησης και

του Προέδρου για την ετοιμότητα και την ειλικρινή διάθεσή μας για συνομιλίες. Προετοιμασία σημαίνει αποφασιστικές πολιτικές ενέργειες που θα μπορούσαν να υποχρεώσουν την Τουρκία να μετακινήσει από την αδιάλλακτη θέση της για λύση δύο κρατών.

Δυστυχώς, ο Πρόεδρος μας δεν φαίνεται να έχει συντονίσει με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας τις αναγκαίες πειστικές και αποφασιστικές ενέργειες για άσκηση πιέσεων προς την Τουρκία, απευθυνόμενοι στους Ευρωπαίους εταίρους μας και τη σύμμαχό μας Αμερική. Δεν τολμή-

σαμε καν να ζητήσουμε κυρώσεις εναντίον της Τουρκίας από τους συμμάχους μας, που τόσο έχουν ευαισθητοποιηθεί με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Και ενώ οι γεωπολιτικές συγκυρίες μάς ευνοούν και μας δίνουν τη μοναδική ευκαιρία να ζητήσουμε κυρώσεις εναντίον της Τουρκίας, που παραμένει για 51 χρόνια μια παράνομη κατοχική δύναμη στην Κύπρο, σε ένα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δυστυχώς, όχι μόνο δεν έπραξαν οτιδήποτε η Αθήνα και η Λευκωσία, αλλά συνεχίζεται ο ελληνοτουρκικός

διάλογος για να διατηρηθεί το καλό κλίμα, με το Κυπριακό όμως στο ράφι και την Κύπρο να παρακολουθεί, χωρίς να φαίνεται να ενοχλείται. Την ίδια ώρα, η Τουρκία αναβαθμίζει την προκλητικότητα της και διακηρύσσει με κάθε ευκαιρία ακόμα και από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, τις απαιτήσεις της για τη Γαλάζια Πατρίδα και την αμετακίνητη θέση της για λύση δύο κρατών στην Κύπρο. Η μόνη στρίφιξη από τους συμμάχους η διακρυγμένη θέση τους για τη συμφωνημένη βάση λύσης του Κυπριακού για διζωνική, δικονομική ομοσπονδία με

πολιτική ισότητα. Η μόνη απειλή που διατυπώνει η Ε.Ε. προς την Τουρκία, είναι η δήλωση ότι η ένταξη της Τουρκίας περνά μέσα από το Κυπριακό. Ωστόσο, αυτό δεν φαίνεται να ενοχλεί την Τουρκία που και χωρίς την ένταξη απολαμβάνει σχεδόν όλα τα οικονομικά και άλλα οφέλη. Εξάλλου, δεν αποκρύβουν κάποιες ισχυρές ευρωπαϊκές χώρες, ότι δεν θα ήθελαν να δουν τις χώρες τους να κατακλύζονται από εκατομμύρια Τούρκους με την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. Άρα, η Τουρκία ουσιαστικά ανενόχλητη προωθεί την πολιτική της για λύση δύο κρα-

τών. Γι' αυτό, και αν ακόμη πραγματοποιηθεί η άτυπη πενταμερής, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος να οδηγηθεί σε ναυάγιο, αλλά και με πρόσθετο κίνδυνο η Τουρκία να πετύχει τους στόχους της με πακετοποίηση του Κυπριακού με τα Ελλαδοτουρκικά, με μόνη ίσως υποχώρηση της Τουρκίας για συνομοσπονδία δύο ξεχωριστών κρατών.

Αυτή είναι η σκληρή πραγματικότητα και οφείλουμε έστω την υστέρη να αντιδράσουμε.

Ο κ. Νίκος Κλεάνθους είναι πρώην αναπληρωτής πρόεδρος ΔΗΚΟ.

ΤΟ ΚΑΛΩΔΙΟ
2012 - 2023

2012

- ✓ Ίδρυση EuroAsia Interconnector.

2013

- ✓ Έγκριση από Ε.Ε. ως Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος (PCI).
- ✓ Χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης έργου έως το 2019.

2019

- ✓ Αδειοδότηση έργου από Κύπρο.
- ✓ Νέο χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης έως 2025.

2021

- ✓ Μνημόνιο συνεργασίας Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ.
- ✓ Αίτηση για χρηματοδότηση από Ε.Ε. του τμήματος Κύπρος-Κρήτη.

- ✓ Ο ΑΔΜΗΕ υπογράφει Επιστολή Προθέσεως (LoI) για technical and operational capacity provider.

2022

- ✓ Τελετή εγκαίνιων του EuroAsia Interconnector.
- ✓ Έγκριση χρηματοδότησης €100 εκατ. από Υπ. Συμβούλιο.

2023

- ✓ Η Κομισιόν προειδοποιεί για καθυστερήσεις.
- ✓ Συστάσεις Προεδρικού σε EuroAsia Interconnector για καθυστερήσεις.
- ✓ Αίτημα Euroasia Interconnector για αύξηση χρηματοδότησης στο €1,9 δισ.
- ✓ Έρευνες βυθού από Nexans Norway AS.
- ✓ Ο ΑΔΜΗΕ αναλαμβάνει Φορέας Υλοποίησης του Έργου.

Η παρουσία δύο γαλλικών εταιρειών στο ηλεκτρικό καλώδιο σε συνδυασμό με τη στήριξη του έργου από την Κομισιόν μειώνει σημαντικά τις όποιες ανησυχίες εκφράζονταν από κυπριακής πλευράς για το γεωπολιτικό ρίσκο.

Ηλεκτρικό Deal που προσπερνά την Κύπρο

Τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται στο καλώδιο από τη συμφωνία παραχώρησης του 49,9% του GSI σε γαλλικό fund

Η συμφωνία ΑΔΜΗΕ με το γαλλικό επενδυτικό ταμείο δεν ακυρώνει την παρουσία της Κυπριακής Δημοκρατίας στο μετοχικό σχήμα του καλωδίου, πλην όμως τερματίζει τις πιέσεις που υπήρχαν πριν από τη συμφωνία με την καθυστέρηση λήψης τελικής απόφασης από τη Λευκωσία.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η **φερόμενη**, κατά δημοσιογραφικές πληροφορίες, συμφωνία ΑΔΜΗΕ και Meridiam (γαλλικό επενδυτικό ταμείο) για είσοδο των Γάλλων στην ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου με την Ευρώπη μέσω Ελλάδας, δημιουργεί ένα νέο τοπίο, στα ενεργειακά της περιοχής, που δεν περιορίζεται μόνο στον επιχειρηματικό τομέα. Η απόκτηση του 49,9% της εταιρείας ειδικού σκοπού, GSI, φαίνεται να επιλύει μια σειρά ζητημάτων που είχαν προκύψει μεταξύ ΑΔΜΗΕ και κυπριακής πλευράς που μέχρι σήμερα προκαλούσαν ένταση και λειτουργούσαν ως τροχοπέδη στη δημιουργία του πλαισίου υλοποίησης του ενεργειακού έργου. Η παρουσία δύο γαλλικών εταιρειών (Nexans, εταιρεία κατασκευής του καλωδίου και Meridiam) στο σχήμα κατασκευής του καλωδίου πρώτα και κύρια μπορεί να μειώσει το γεωπολιτικό ρίσκο, ζήτημα που θέτει πιεστικά η Κυπριακή Δημοκρατία προκειμένου να λάβει την τελική απόφαση για συμμετοχή στο μετοχικό σχήμα του καλωδίου. Σε μια πρώτη ανάγνωση της συμφωνίας, που δεν έχει ανακοινωθεί επίσημα, το deal εξασθενίζει το κυπριακό υπόβαθρο επιχειρημάτων προκειμένου η Κυπριακή Δημοκρατία να εισέλθει στο μετοχικό σχήμα του καλωδίου, ενώ φαίνεται και να προσπερνά μια σειρά ρυθμιστικών ζητημάτων που καθυστερούν την έναρξη των εργασιών κατασκευής του καλωδίου. Όπως προκύπτει από δημοσιογραφικές πληροφορίες, η διαδρομή της συμφωνίας προκάλεσε μούδιασμα στη Λευκωσία, η οποία αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να χάσει το ισχυρό διαπραγματευτικό της χαρτί που ήταν η ζωνή επιθυμίας της ελληνικής πλευράς για παρουσία της Κυπριακής Δημοκρατίας στο μετοχικό σχήμα του ενεργειακού έργου. Άλλες πηγές στην κυπριακή πρωτεύουσα εμφανίσθηκαν ανακουφισμένες από την εξέλιξη, αντίδραση που ενδεχομένως να σχετίζεται με δεύτερες σκέψεις που υπήρχαν το τελευταίο διάστημα για συμμετοχή της Κύπρου στο καλώδιο.

Η «συμφωνία»

Με βάση το δημοσίευμα του Bloomberg, η γαλλική Meridiam συμφώνησε με τον ΑΔΜΗΕ να αγοράσει το 49,9% των μετοχών του GSI. Όπως αναφέρεται στο δημοσίευμα, το γαλλικό fund βρισκόταν σε συζητήσεις με τον ΑΔΜΗΕ εδώ και καιρό και πως ο παράγοντας που συνέβαλε ώστε οι δύο πλευρές να δώσουν τα χέρια ήταν το κλίμα που δημιουργήθηκε από τη Συμφωνία Πλαίσιο του περασμένου Σεπτεμβρίου στη Λευκωσία. Οι Γάλλοι θα

εισέλθουν στο μετοχικό σχήμα του GSI με €1,9 δισ., με τον ΑΔΜΗΕ να διατηρεί το 50,1%. Σύμφωνα με όσα έχουν γίνει γνωστά, ο όρος που ενδεχομένως να εξασθενίζει την αναγκαιότητα της κυπριακής παρουσίας στο καλώδιο, προφανέστατα για την προσέλκυση επενδυτών αλλά και τη μορφή που θα λάβει η εταιρεία GSI, είναι η συμφωνία ΑΔΜΗΕ και Meridiam να καλύψουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες ανάλογα με το ποσοστό μετοχών που διαθέτουν. Η Meridiam θα εκπροσωπείται με πέντε μέλη στο Δ.Σ. του GSI και ο ΑΔΜΗΕ με έξι. Όπως αναφέρει το δημοσίευμα, η συμφωνία επιτρέπει τη δυνατότητα εισόδου στο μετοχικό σχήμα και άλλων επενδυτών κάτι που ενδεχομένως να μην κλείνει τελείως την πόρτα στην Κύπρο.

Το γεωπολιτικό ρίσκο

Εάν και εφόσον οι δημοσιογραφικές πληροφορίες επιβεβαιωθούν, η Γαλλία ισχυροποιεί την παρουσία της, σε ένα εμβληματικό ενεργειακό έργο στην Ανατολική Μεσόγειο, επιχειρηματικά και γεωπολιτικά. Η παρουσία δύο μεγάλων γαλλικών σχημάτων, Nexans και Meridiam, αναμφίβολα επεκτείνει την παρουσία της Γαλλίας πέραν της υπάρχουσας αμυντικής συνεργασίας με Ελλάδα, Κύπρο και Αίγυπτο, ενώ ενισχύει το αποτύπωμά της και στον ενεργειακό τομέα πέραν της κυπριακής ΑΟΖ. Η γαλλική Nexans είναι από τους μεγαλύτερους κα-

τασκευαστές καλωδίων και είναι η εταιρεία η οποία έχει πάρει ένα από τα μεγαλύτερα συμβόλαια του καλωδίου, €1,4 δισ., που θα ποντιστεί από την Κύπρο έως την Κρήτη. Η Meridiam διαχειρίζεται \$22 δισ. και είναι ένας εκ των βασικών επενδυτών στο ηλεκτρικό καλώδιο Βρετανίας - Γερμανίας (NeuConnect). Όπως εκτιμάται σε πολιτικό επίπεδο, η παρουσία και των Γάλλων θα λειτουργήσει αποτρεπτικά στην εκδήλωση ανεπιθύμητων καταστάσεων από πλευράς Τουρκίας, την ώρα μάλιστα που και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω εκπροσώπου της έχει καθησυχάσει τη Λευκωσία ότι θα διαχειριστεί διπλωματικά το γεωπολιτικό ρίσκο του έργου. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε την απουσία εντάσεων με πρώτο δυνατό τεστ τις έρευνες σε διεθνή ύδατα.

Το επιχειρηματικό

Μέχρι σήμερα το επιχειρηματικό σκέλος του ηλεκτρικού καλωδίου ήταν η κύρια αιτία πρόκλησης εντάσεων μεταξύ ελληνικής και κυπριακής πλευράς. Η απουσία απόφασης από τη Λευκωσία για συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στο καλώδιο, κατά τον ΑΔΜΗΕ και

όχι μόνο, λειτουργούσε αρνητικά στην προσέλκυση επενδυτών, ενώ στερούσε από τον ελλαδικό οργανισμό και ένα σημαντικό κονδύλι προκειμένου να καλύψει τρέχουσες υποχρεώσεις με συμβόλαια που είχαν υπογραφεί.

Το όλο ζήτημα προσέλαβε και πολιτικές διαστάσεις εμπλέκοντας Προεδρικό και Μαξίμου. Η σύσκεψη του περασμένου Σεπτεμβρίου στη Λευκωσία ήταν τονωτική, ωστόσο, όπως υποστηρίζεται από πηγές του ΑΔΜΗΕ, δεν έγιναν αρκετά βήματα για επίλυση βασικών ρυθμιστικών ζητημάτων. Μετά τη διαδρομή της φερόμενης συμφωνίας με τους Γάλλους στην Αθήνα υποστηρίζεται πως τα περισσότερα ανοικτά ζητήματα που υπάρχουν έχουν ξεπεραστεί. Ακόμα και αυτό της παρουσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας στο μετοχικό σχήμα του καλωδίου, χωρίς ωστόσο να τίθεται φραγμός, εάν η Λευκωσία αποφασίσει να συμμετέχει. Σε μια τέτοια περίπτωση η Κύπρος ή κάποιοι άλλοι επενδυτές με βάση τη συμφωνία έχουν τη δυνατότητα αγοράς μετοχών από ΑΔΜΗΕ και Meridiam. Επίσης, η παρουσία του γαλλικού fund στο καλώδιο εκτιμάται πως θα ενισχύσει το διεθνές επενδυτικό ενδιαφέρον. Για το καλώδιο ενδιαφέρον έχουν δείξει η Abu Dhabi National Energy Company PJSC, (TAQA), με την οποία έχει επαφές η Λευκωσία και το αμερικανικό ταμείο Development Finance Corporation (DFC).

Η Λευκωσία

Μέχρι την ώρα που έκλεινε το φύλλο της εφημερίδας δεν υπήρξε επίσημη αντίδραση για την ελληνογαλλική συμφωνία στη βάση του δημοσιεύματος του Bloomberg. Ανεπίσημα, το κλίμα που δημιουργήθηκε δείχνει πως η κυπριακή πλευρά πληροφορήθηκε για τις διεργασίες από τον Τύπο. Όπως προκύπτει από τις ανεπίσημες αντιδράσεις στην κυπριακή πρωτεύουσα υπάρχουν δύο σχολές σκέψεων. Η μία φαίνεται να δείχνει ανακούφιση με το επιχείρημα ότι η Κύπρος μπορεί να μην επωμιστεί το οικονομικό κόστος συμμετοχής στο καλώδιο χωρίς να κινδυνεύει η άρση της ενεργειακής απομόνωσης της Κύπρου και τα όποια οφέλη για τον Κύπριο καταναλωτή. Η άλλη σχολή σκέψης δείχνει ενόχληση, προφανώς γιατί η κυπριακή πλευρά φαίνεται να κάνει τα όποια πλεονεκτήματα από την αντίληψη που επικρατούσε ότι το έργο θα προχωρούσε μόνο με συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με απλά λόγια η συμφωνία, αρκεί να επιβεβαιωθεί, ακυρώνει τους προβληματισμούς που διατύπωνε η κυπριακή πλευρά για το έργο στη βάση αξιολόγησης από διεθνή οίκο που τη συμβουλευεί, κάτι που της επέτρεψε να μειώσει τα ποσοστά επιβάρυνσης των Κυπρίων καταναλωτών μέσω της ανάκτησης των εσόδων. Αρμόδια πηγή που μίλησε στην «Κ» είπε με νόημα: «Αν ο ΑΔΜΗΕ πέτυχε μια συμφωνία μακριά από όσα μας λένε οι σύμβουλοί μας, μπράβο του».

Ο ΑΔΜΗΕ

Και στην ελληνική πρωτεύουσα μέχρι το κλείσιμο της εφημερίδας δεν υπήρξε επίσημη αντίδραση. Ανεπίσημα πηγές από τον ΑΔΜΗΕ επιβεβαιώνουν τη συμφωνία με τους Γάλλους, λέγοντας χαρακτηριστικά πως μέχρι χθες το ηλεκτρικό καλώδιο ως έργο ήταν στη θεωρία και πως μετά τη συμφωνία με τη Meridiam απέκτησε υπόσταση. Το κλίμα που υπάρχει στην Αθήνα δείχνει ανακούφιση, μιας και με τα νέα δεδομένα το έργο, οικονομικά, επενδυτικά και γεωπολιτικά, μπορεί να προχωρήσει χωρίς την Κυπριακή Δημοκρατία. Παρά ταύτα πηγές από τον ΑΔΜΗΕ έλεγαν πως η συμμετοχή της Κύπρου είναι ευπρόσδεκτη όταν το αποφασίσει. Σε μια άλλη εξέλιξη, που προφανώς σχετίζεται με τη συμφωνία, η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε και ανέθεσε για τρίτη φορά τη θητεία του Μανουσίου Μανουσάκη διευθύνοντα συμβούλου του ΑΔΜΗΕ, τον οποίο οι πληροφορίες το προηγούμενο διάστημα τον έφεραν να έχει πέσει σε δυσμένεια ένεκα του κλίματος που είχε δημιουργηθεί με θεσμικές αρχές της Κύπρου.

Από τον EuroAsia στον Great Sea Interconnector

Η **προοπτική** διασύνδεσης της Κύπρου με τα ευρωπαϊκά ηλεκτρικά δίκτυα άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά το 2012 και ήταν το δεύτερο ενεργειακό όραμα της Λευκωσίας μετά την ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην κυπριακή ΑΟΖ. Από τότε έδειξε η πραγματικότητα το ηλεκτρικό καλώδιο δεν ξέφυγε από τις αγκυλώσεις και άλλων μεγάλων ενεργειακών έργων. Μέχρι και το 2022 το έργο σχοινοβάτουσε, παρά το γεγονός ότι είχε ενταχθεί στον κατάλογο των Έργων Κοινού Ενδιαφέροντος (PCI) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, λαμβάνοντας χορηγία €657 εκατ. ν έχοντας συνάμα τη δεδηλωμένη πρόθεση της τότε κυβέρνησης Αναστασιάδη να το στηρίξει με €100 εκατ. Το έργο λίγο έλειψε να

τιναχθεί στον αέρα, όταν μετά το 2019 η τότε κυβέρνηση Μητσοτάκη αποφάσισε να αποξενώσει την τρίτη φάση του έργου (Κρήτη - Αττική) και να την υλοποιήσει ανεξάρτητα, απόφαση που προκάλεσε και πολιτική ένταση μεταξύ Λευκωσίας και Αθηνών. Στις 6 Νοεμβρίου 2023 ο τότε Φορέας Υλοποίησης του Έργου EuroAsia Interconnector Limited, εταιρείας κυπριακών συμφερόντων, παρέδωσε τη σκυτάλη του έργου στον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας της Ελλάδας (ΑΔΜΗΕ) βγάζοντας το έργο από την αφάνεια. Μια εξέλιξη που είχε τις πολιτικές ευλογίες της Λευκωσίας. Ωστόσο, όπως φάνηκε στη συνέχεια η αλλαγή φρουράς δεν ήταν αρκετή για να ομαλοποιήσει την κατάστα-

ση που επικρατούσε και που εν πολλοίς αποκάλυπτε πως ακόμα και εντός της κυβέρνησης υπήρχαν διαφορετικά θέλω που κατά κάποιες εκτιμήσεις έδειχναν πως η Λευκωσία δεν επιθυμούσε να έχει έντονη παρουσία στο καλώδιο. Το ένα σκέλος των κυβερνητικών απόψεων πρότασε τη γεωπολιτική αξία σε συνδυασμό με την επιχειρηματική παρουσία της Κύπρου στο μετοχικό σχήμα και το άλλο έβγαζε προβληματισμό για το οικονομικό κόστος. Εκφραστές των δύο απόψεων ήταν οι υπουργοί Ενέργειας και Οικονομικών. Στην πορεία φάνηκε πως υπήρξε προσέγγιση των δύο απόψεων με κοινή θέση πως η συμμετοχή της Κύπρου στο καλώδιο δεν είναι προϋπόθεση υλοποίησης του έργου.

Ο Στέφανος και μια παρτίδα πόκερ

Το ΑΚΕΛ στον δρόμο προς τη συσπείρωση ή την πλήρη απομόνωσή του από τις υπόλοιπες δυνάμεις;

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την εβδομάδα που πέρασε, ο Στέφανος Στεφάνου σε συντονισμό με στελέχη του ΑΚΕΛ έθεταν μεθοδευμένα προς τις υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις το εξής δίλημμα: «ή με τις τράπεζες ή με την κοινωνία». Αφορμή υπήρξε η πρόταση που κατέθεσε το κόμμα της Αριστεράς για φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών και στην οποία καλούσε το πολιτικό σύστημα να πάρει θέση. Ενώ αρχικά υποβαθμίστηκε από τους τραπεζικούς κύκλους και αγνοήθηκε από τις υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις, φάνηκε ξαφνικά να κερδίζει έδαφος και να παίζεται στη μία ψήφο για το αν θα υπερψηφιστεί ή όχι. Μετά από ένα οργιώδες παρασκήνιο, αποκάβουλεντων και εσωκομματικές εντάσεις η πρόταση δεν πέρασε λόγω ισοψηφίας. Κατάφερε ωστόσο να αποτελέσει για μέρες το θέμα αντιπαράθεσης, να προκαλέσει σε κάποιους αμυχανία για τη στάση που θα τηρούσαν εντός του κοινοβουλίου, αλλά και να εντείνει παράλληλα τον κίνδυνο πολιτικής απομόνωσης του ΑΚΕΛ. Μετά από μία μακρά περίοδο αμυχανίας και εν πολλοίς μετατροπής του σε παρατηρητή των εξελίξεων, με την πρότασή του καθόρισε την ατζέντα της επικαιρότητας. Με αυτό ως δεδομένο εγείρεται το ερώτημα αν ο Στέφανος Στεφάνου μέσω των τελευταίων του κινήσεων είναι ο νικητής στη μάχη των εντυπώσεων από την ολομέλεια της Βουλής ή ίσως μακροπρόθεσμα ο ηττημένος. Αν η επιθετική πλέον πολιτική που ακολούθησε θα συνεχίσει, αν θα έχει αποτέλεσμα στη μάχη του για συσπείρωση της βάσης, ή αν οδηγήσει όχι μόνο σε περαιτέρω καθίζηση ποσοστών αλλά και στην πλήρη απομόνωσή του από τα υπόλοιπα κόμματα.

Οι επικοινωνιακοί πόντοι

Η κίνηση του Συνδέσμου Τραπεζών να ανακοινώσει πως έπονται μέτρα, σε συνδυασμό με το ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έσπευσε την επομένη της καταψήφισής του να συναντήσει τις δύο μεγάλες τράπεζες, πέρασε σε πολλούς το μήνυμα ότι όλο αυτό έγινε κατόπιν της πίεσης που άσκησε με την πρότασή του το ΑΚΕΛ. Ασχέτως ότι τα μεγέθη είναι διαφορετικά, ενίσχυσε σημειολογικά το αφήγημα του ΑΚΕΛ το γεγονός ότι λίγες μέρες αργότερα, ο δεξιός Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, άγγιξε με μέτρα που έλαβε τις τράπεζες και έφερε σε δύσκολη θέση ταυτόχρονα ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ που προειδοποιούσαν για μεγάλους κινδύνους. Πέραν όμως των επικοινωνιακών πόντων, πόσο πολιτικό ρίσκο ενέχει η κίνηση του Στεφάνου Στεφάνου; Το κόμμα της Αριστεράς σίγουρα έχει να αντιμετωπίσει τέσσερα ρίσκα:

• **Να κατηγορηθεί** για λαϊκισμό, με το για πολλούς ισοπεδωτικό δι-

λημμα «ή με τις τράπεζες ή με την κοινωνία».

• **Να κατηγορηθεί** ότι παίζει επικίνδυνα με την οικονομία, δεδομένου ότι οικονομικοί κύκλοι θεωρούσαν πως ένα τέτοιο σενάριο θα έχει επιπτώσεις στους πολίτες και ενδεχομένως να επηρεάσει τις επενδύσεις, ανακαλώντας τη διακυβέρνηση Χριστόφια για την οποία το κόμμα εξακολουθεί να νιώθει αμύχνα.

• **Να βιώσει** την πολιτική του απομόνωση με δεδομένο ότι επιτέθηκε ανοικτά σε σχηματισμούς που αποτελούσαν για κάποιους τους φυσιολογικούς συνομιλητές του για συνεργασίες όπως το ΔΗΚΟ και το Volt.

• **Το τέταρτο** ρίσκο είναι αυτό που σημειώνουν αποκλειστικά ΑΚΕΛικά στελέχη: να μην έχει διάρκεια αυτή η στρατηγική και να αποτελέσει τελικά αυτή η πρόταση ένα επικοινωνιακό πυροτέχνημα χωρίς βάθος χρόνου.

Στόχος η συσπείρωση

Ο Στέφανος Στεφάνου είδε τα ποσοστά του κόμματος να μειώνονται στις τελευταίες εκλογές, να χάνει έδρα στην Ευρωβουλή και να ακολουθεί με τον ίδιο βηματισμό τη δραματική πτώση της τελευταίας δεκαετίας. Η κύρια απάντηση που δόθηκε για την πτώση ήταν πως η χαλαρότητα των εκλογών δεν τους βοήθησε, η αλήθεια όμως της ήττας είναι λίγο πιο σύνθετη. Η θετική ατζέντα που ακολούθησε, η γενική αμυχανία και η απουσία διακυβέυματος έστειλαν το μήνυμα πως το κόμμα της Αριστεράς μετατρέπεται σταδιακά από κόμμα εξουσίας σε κόμμα διαμαρτυρίας, χωρίς σαφείς θέσεις και χωρίς ξεκάθαρο προσανατολισμό. Σε αυτό το πλαίσιο, η αριστερότερη του πτέρυγα τον κατηγορούσε για έλλειψη διεκδικητικότητας και απομάκρυνση από τις κομμουνιστικές-αριστερές ιδέες. Είναι καλά γνωστό άλλωστε ότι οργανώθηκε το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου που ασχέτως της επιρροής που μπορεί τελικά να έχει στην ευρύτερη κοινωνία, σίγουρα αποτελεί έστω και σε μειωμένο βαθμό ανοικτό τραύμα για το κόμμα. Όσο όμως κι αν από τα αριστερά, το ΑΚΕΛ κατηγορείται για αστικοποίηση και ροπή στον

σοσιαλισμό, την ίδια στιγμή δεν έχει πείσει το ευρύτερο κεντροαριστερό ακροατήριο για το άνοιγμά του στην κοινωνία. Ενδεικτικό ότι η Κοινωνική Συμμαχία, μετεξέλιξη των Νέων Δυνάμεων, δεν κατάφερε να προσελκύσει ούτε ηχηρά ονόματα ούτε τον κόσμο που προσέγγισε η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη. Είτε γιατί κάποιοι ανέμεναν μια Αριστερά πρωταγωνίστρια των

Αν κάτι διαπιστώθηκε από τη Βουλή τις τελευταίες μέρες, είναι το βαθύ χάσμα ΑΚΕΛ και Νικόλα Παπαδόπουλου που απομακρύνει το ενδεχόμενο μελλοντικής συνεργασίας.

εξελίξεων, είτε γιατί θεωρούσαν το ΑΚΕΛ κολλημένο σε κομμουνιστικές ιδεοληψίες που δεν του επιτρέπουν να ελιχθεί και κυρίως να αποτελεί πρόταση διακυβέρνησης. Με την πρότασή του, λοιπόν, ο Στέφανος Στεφάνου είχε ως στόχο να παρουσιαστεί ως το κόμμα της Αντιπολίτευσης που λαμβάνει μέτρα εκτός από διαπιστώσεις, που τα βάζει με τα μεγάλα συμφέροντα και που παρουσιάζει προτάσεις, οι οποίες αφορούν άμεσα την κοινωνία. Συσπειρώνοντας έτσι το ακροατήριό του, αλλά και επικειρώντας να προσεγγίσει εκείνους τους ψηφοφόρους που του γύρισαν την πλάτη τα τελευταία χρόνια.

Το Volt και οι πιθανές διαρροές

Αυτό που βεβαίως εξέπληξε πολλούς ήταν η ευθεία αντιπαράθεση του ΑΚΕΛ με σχηματισμούς που είτε βρέθηκαν απέναντί του, είτε επέλεξαν την εύκολη μέθοδο της αποχής. Την πιο σκληρή κριτική δέχτηκε ίσως το Volt και η βουλευτριά του Αλεξάνδρα Αττάλιδου, καθώς τους χρέωσε στην ουσία την καταψήφιση της πρότασης. Η απόθεση συνδέεται βεβαίως με το γεγονός ότι το Volt αλιεύει ψήφους από το ίδιο ακροατήριο με το ΑΚΕΛ, καθώς οι θέσεις των δύο κομμάτων

συγκλίνουν στο Κυπριακό, στο περιβάλλον και στα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίθεση βεβαίως έκανε και σε όσους βουλευτές άλλων κομμάτων απείχαν (Μυλωνάς, Ορφανίδης) οι οποίοι συχνά διά της ρητορικής τους στην οικονομία φλερτάρουν με την αριστερή ψήφο και τελικώς ψηφίζουν άλλα.

Ιεραρχώντας δεδομένα

Το ερώτημα βεβαίως είναι κατά πόσο αυτή η τακτική μετωπικής επίθεσης στους άλλους πολιτικούς χώρους μπορεί να ωφελήσει μακροπρόθεσμα το ΑΚΕΛ ή αν θα το οδηγήσει στην πλήρη απομόνωση. Το ΑΚΕΛ τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα από το 2022 και μετά επιχειρούσε να χαμπλώσει τους αντιπολιτευτικούς τόνους με το ΔΗΚΟ για δύο συγκεκριμένους λόγους. Στο κόμμα ενιώσαν ανέκαθεν αμυχανία, όταν παρουσιάζονταν πολιτικά απομονωμένοι καθώς έτσι μειωνόταν η προοπτική εξουσίας, ενώ την ίδια στιγμή ήθελαν με κάθε τρόπο να έχουν ένα παράθυρο επικοινωνίας με τον χώρο του Κέντρου για πιθανές συνεργασίες. Η αποτυχία εκλογής προέδρου της Βουλής με τα εν λόγω κόμματα, αλλά και αντιπαραθέσεων που ενδεχομένως γές, έστειλε το μήνυμα πως προ-

τεραιότητα δεν πρέπει να είναι οι συνεργασίες, αλλά να καταστεί το κόμμα ισχυρό. Προτεραιότητα του Στεφάνου Στεφάνου είναι η συσπείρωση της βάσης και μετέπειτα –αν και εφόσον βολέψει– να εξεταστούν οι πιθανότητες συνεργασιών.

Μία ανασκόπηση του τι συμβαίνει διεθνώς επιβεβαιώνει πως οι πολίτες εν τώ μέσω ενός ακραίου πληθωρισμού δεν ευνοούν τη μετριοπάθεια, αλλά πολιτικούς που παρουσιάζουν προτάσεις οι οποίες –άλλοτε ρηξικέλευθες άλλοτε εμποτισμένες με λαϊκισμό– υπόσχονται λύσεις στα προβλήματά τους αλλά και ρήξη με το οικονομικό κατεστημένο. Για μέρος του ΑΚΕΛ ένα πρότυπο αποτελεί η Αριστερά στη Γαλλία και ιδιαίτερα η περίπτωση Μελανσόν, για άλλους ωστόσο πρότυπο αποφυγής με ό,τι κι αν αυτό λέει για τη συνοχή του κόμματος. Σε αυτό το σκηνικό της πιο επιθετικής ατζέντας φαίνεται να ποντάει και η Εζεκία Παπαϊωάννου για συσπείρωση του κόμματος, ενίσχυση των ποσοστών και κατ' επέκταση για να καταστεί ισχυρός παίκτης. Αν λοιπόν το κόμμα καταφέρει να ενισχύσει τα ποσοστά του, τότε θα συζητάει με άλλους όρους για συνεργασίες, ασχέτως των υψηλών τόνων και των αντιπαραθέσεων που ενδεχομένως να προηγήθηκαν.

Πόσο ρίσκο ενέχει όμως όλο αυτό για το ΑΚΕΛ; Και πόσο πιθανή είναι η απομόνωσή του; Όπως αναφέραμε, αν κάτι εμπεδώθηκε στις τελευταίες συζητήσεις της Βουλής είναι το μεγάλο χάσμα που επικρατεί μεταξύ ΑΚΕΛ και Νικόλα Παπαδόπουλου. Ένα χάσμα που εγείρει ερωτήματα για το πώς τα δύο αυτά μέρη συζητούσαν πιθανές συνεργασίες, είτε για τις προεδρικές είτε για την προεδρία της Βουλής. Αντιθέτως, διαπιστώθηκε μία κοινή ρητορική του Νικόλα Παπαδόπουλου με τον Δημοκρατικό Συναγερμό και η κοινή επίθεσή τους εναντίον του ΑΚΕΛ, στέλνοντας σε πολλούς το μήνυμα πως οι σχέσεις των δύο χώρων συνεχώς ενισχύονται. Σε αυτό το περιβάλλον, πόσο μπορεί να ελπίζει το κόμμα της Αριστεράς πως μπορεί να μετατραπεί σε πρωταγωνιστή των εξελίξεων; Δεν πέρασε απαρατήρητη η ταύτιση που επιχειρείται του ΑΚΕΛ με το ΕΛΑΜ, από τον ΔΗΣΥ αλλά κυρίως από το ΔΗΚΟ. Μία ταύτιση που ενοχλεί το κόμμα της Αριστεράς, όπως επίσης και η αδυναμία μέχρι τώρα να δημιουργηθεί όπως σε άλλες χώρες ένα ισχυρό αντιφασιστικό μέτωπο. Αυτό σε συνδυασμό με την επαναλαμβανόμενη κριτική που δέχεται το κόμμα, η οποία είχε έρεισμα σε ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας μέχρι σήμερα, πως οι θέσεις του στην οικονομία είναι επικίνδυνες για τη σταθερότητα, δεν αποκλείεται να αποτελέσει μακροπρόθεσμα πλήγμα για το κόμμα της Αριστεράς. Στο ΑΚΕΛ πάντως διαχωρίζουν τον Νικόλα Παπαδόπουλο από το υπόλοιπο ΔΗΚΟ, σημειώνοντας με νόημα ότι η τοποθέτηση της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου ήταν σε πολύ πιο ήπιους τόνους από αυτήν του ΔΗΚΟϊκού προέδρου. Δεν πέρασε άλλωστε απαρατήρητη η έλλειψη συνοχής που είχε το κόμμα, τόσο στη συγκεκριμένη πρόταση αλλά και σε άλλες. Δεν αποκλείουν μάλιστα και σοβαρές ανακατατάξεις στον χώρο του Κέντρου που ενδεχομένως να ωφελήσουν μακροπρόθεσμα το ΑΚΕΛ.

Ο Στέφανος Στεφάνου αντιλήφθηκε πως η πολιτική της θετικής ατζέντας δεν τον ευνόησε και πλέον παίζει τη χαρτί του για τη συσπείρωση του κόμματός, σε πιο ψηλούς τόνους και ανοίγοντας παράλληλα μέτωπα.

Το τελευταίο χαρτί και τα milestones

Ο Στέφανος Στεφάνου είχε αναλάβει την ηγεσία σε ένα πολύ δύσκολο σταυροδρόμι για την Αριστερά. Και παρότι αύξησε τις προσδοκίες για τις αλλαγές που επιχειρούσε να κάνει εντός του κόμματος, αυτές φαίνεται να πέρασαν κάτω από τον πήχη, στέλνοντας το μήνυμα μιας αναποφασιστικότητας. Είχε στην ουσία να αντιμετωπίσει τη δυσφορία δύο ομάδων. Εντός του κόμματος προκλήθηκαν ζητήματα από στελέχη και έμμοιστο προσωπικό το οποίο είδε –με αρ-

χηγό τον Χρίστο Χριστόφια– αλλοίωση των κομμουνιστικών θέσεων του κόμματος. Και η κεντροαριστερά τάση από την άλλη απογοητεύτηκε καθώς θεώρησε τις αλλαγές αυτές αμελπήτες, καθώς ανέμενε το ΑΚΕΛ να μετεξελιχθεί σε κόμμα Εργατικών. Σήμερα ο γ.γ. του ΑΚΕΛ μετά από μία μακρά περίοδο αναποφασιστικότητας, αμυχανίας για το αν θα έπρεπε να ακολουθήσει θετική ατζέντα ή πολιτική που να σπάζει αβγά, ακολουθεί πλέον τον δεύτερο δρόμο. Το

κατά πόσο αυτό θα του βγει είναι ένα ζήτημα που θα διαφανεί το επόμενο διάστημα. Το σίγουρο είναι πως αποτελεί την αρχή της πολιτικής που θα παρουσιάσει στο συνέδριο που θα πραγματοποιηθεί το προσεχές καλοκαίρι και κατ' επέκταση την πολιτική που θα ακολουθήσει το κόμμα μέχρι τις βουλευτικές εκλογές, ελπίζοντας πως θα ενισχύσει και τα ποσοστά του, αλλά και πως θα κάμψει την εσωκομματική αμφισβήτηση.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το **ULTIMAX ALTER**

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Αρκετοί Σύριοι θέλουν να ενταχθούν στο σύστημα εθελούσιων επιστροφών, να πάρουν τα 1.500 ευρώ που δίνει η Ε.Ε. και το αεροπορικό εισιτήριο και να πάνε πίσω στη Συρία.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Υφυπουργός Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας

Αρχές Ιανουαρίου αφαιρείται το συρματοπλέγμα

Έχουμε ημερησίως, κατά μέσο όρο, κάτω από 10 αφίξεις παράτυπων μεταναστών μέσω κατεχομένων. Διά θαλάσσης από τον Μάιο είναι μηδενικές.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Η **Κύπρος** δεν αποτελεί πλέον ελκυστικό προορισμό για μετανάστες και αυτό φαίνεται από τους αριθμούς που έχουν πέσει κάθετα, δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υφυπουργός Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας, Νικόλας Ιωαννίδης. Αναφέρει ότι καταγράφονται ημερησίως, κατά μέσο όρο, κάτω από 10 αφίξεις παράτυπων μεταναστών μέσω κατεχομένων, ενώ οι μεταναστευτικές ροές από τη θάλασσα είναι μηδενικές από τον Μάιο. Σχολιάζοντας τις εξελίξεις στη Συρία και την πτώση του καθεστώτος Άσαντ, ο υφυπουργός αναφέρει ότι υπάρχει τάση για επιστροφή Σύρων στη χώρα τους. Σχετικά με το συρματοπλέγμα στη νεκρή ζώνη, υποστηρίζει ότι ετοιμάζονται οι τεχνικές ομάδες που θα το αφαιρέσουν και ότι αυτό θα γίνει αρχές Ιανουαρίου. Για το θέμα με

τους μετανάστες που ήταν στη νεκρή ζώνη, ο κ. Ιωαννίδης αναφέρει ότι γίνονται οι διαδικασίες για να μεταφερθούν σε ασφαλείς τρίτες χώρες.

–**Η Κύπρος παραμένει ελκυστικός προορισμός για μετανάστες;**

–Η κυβέρνηση από την πρώτη στιγμή της ανάληψης των καθηκόντων της διέκρινε το πρόβλημα και έλαβε συγκεκριμένα μέτρα. Έγιναν εκστρατείες σε χώρες της υποσαχάριας Αφρικής όπου οι άνθρωποι νόμιζαν ότι ερχόμενοι στην Κύπρο θα πήγαιναν στην Κεντρική Ευρώπη, ελήφθησαν μέτρα για τους παράνομους φοιτητές στα κατεχόμενα, πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη του προέδρου της Δημοκρατίας στη Βηρυτό και λήφθηκε η απόφαση της Κομισιόν για οικονομική ενίσχυση του Λιβάνου.

Γίνονται, επίσης, ναυτικές περιπολίες και ενισχύθηκαν οι περι-

πολίες στην πράσινη γραμμή. Όλα αυτά συνέτειναν στο να μην είναι πλέον ελκυστικός προορισμός η Κυπριακή Δημοκρατία και αυτό φαίνεται από τους αριθμούς που έχουν πέσει κάθετα.

–**Έγιναν push backs από την Κυπριακή Δημοκρατία την περίοδο των μαζικών αφίξεων από τον Λίβανο;**

–Έχουμε ακούσει αυτόν τον ισχυρισμό, όμως, εξ όσων γνωρίζω, όλες οι επιχειρήσεις γίνονται σύμφωνα με το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο.

–**Αυτή τη στιγμή έχουμε ροές μεταναστών προς την Κύπρο;**

–Διά θαλάσσης από τον Μάιο είναι μηδενικές. Από κει και πέρα υπάρχει σαφής μείωση. Έχουμε ημερησίως, κατά μέσο όρο, κάτω από 10 αφίξεις παράτυπων μεταναστών μέσω κατεχομένων. Προ-

έρχονται κυρίως από το Αφγανιστάν, το Ιράκ και από τη Συρία.

–**Υπάρχει τάση επιστροφής Σύρων στη χώρα τους;**

–Ναι, από την περασμένη Δευτέρα έχουν ξεπεράσει τους 200 που είτε απέσυραν την αίτηση για διεθνή προστασία είτε έχουν ζητήσει ανάκληση του καθεστώτος συμπληρωματικής προστασίας που είχαν λάβει. Οι περισσότεροι έχουν αποσύρει αιτήσεις και θέλουν να ενταχθούν στο σύστημα εθελούσιων επιστροφών, να πάρουν τα 1.500 ευρώ που δίνει η Ε.Ε. και το αεροπορικό εισιτήριο και να πάνε πίσω στη Συρία. Προσπαθούμε να οργανώσουμε πτήσεις μέσω τρίτων χωρών. Κάποιοι έχουν ήδη αναχωρήσει οικειοθελώς. Για να μπορούν να γίνουν αναγκαστικές επιστροφές Σύρων πρέπει να υπάρξει σχετική απόφαση της Ε.Ε. που να χαρακτηρίζει τη Συρία ασφαλή χώρα.

–**Η Συρία μπορεί πλέον να θεωρείται ασφαλής χώρα;**

–Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε. Πρέπει να αναμένουμε να σταθεροποιηθεί η νέα κυβέρνηση και να γίνει μια αξιολόγηση.

–**Υπάρχει κίνδυνος να αρχίσουν νέες μεταναστευτικές ροές από τη Συρία, αυτή τη φορά όσων υποστήριζαν το καθεστώς Άσαντ;**
–Δεν μπορούμε να πούμε κάτι. Είναι πολύ ρευστή ακόμη η κατάσταση και αναμένουμε να ξεκαθαρίσει.

–**Πρόσφατα βγήκαν στους δρόμους αρκετοί Σύριοι να πανηγυρίσουν την πτώση του καθεστώτος Άσαντ και τη νίκη των τζιχαντιστών και προκλήθηκε ανησυχία κατά πόσο υπάρχουν επικίνδυνα στοιχεία ανάμεσά τους.**
–Δεν αναμένουμε τις διαδηλώσεις για να παρθούν μέτρα. Είναι κάτι που παρακολουθούν οι αρμόδιες αρχές ασφαλείας της Δημοκρατίας. Γι' αυτό άλλωστε είχαμε το προηγούμενο διάστημα συλλήψεις και καταδίκες αλλοδαπών για διάπραξη ποινικών αδικημάτων.

–**Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε πριν από δύο μίση μήνες την απομάκρυνση του συρματοπλέγματος από τη νεκρή ζώνη. Έχει γίνει κάτι;**

–Αυτό τώρα εξαρτάται από τις τεχνικές υπηρεσίες. Εμείς προωθήσαμε την πολιτική απόφαση μαζί με το υπουργείο Δικαιοσύνης. Η συνεννόηση που υπάρχει είναι ότι ετοιμάζονται οι τεχνικές ομάδες που θα αφαιρέσουν το συρματοπλέγμα και ότι αυτό θα γίνει αρχές Ιανουαρίου.

–**Ποιες είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες;**

–Δεν χρειάζεται να πούμε κάτι περισσότερο.

–**Τελικά πόσα στοιχίσε το συρματοπλέγμα στη νεκρή ζώνη;**

–Αυτό έχει να κάνει με απόρρητες αποφάσεις και γι' αυτό δεν μπορούμε να είμαστε συγκεκριμένοι. Πάντως, το ποσό ήταν πολύ χαμηλότερο από αυτά που ακούγονται δημόσια όπως π.χ. ότι στοιχίσε 4 εκατομμύρια. Και εν πάση περιπτώσει ο φορολογούμενος πολίτης δεν θα επωμιστεί άλλο κόστος. Η αφαίρεση του συρματοπλέγματος θα γίνει από υπηρεσίες του δημοσίου και θα χρησιμοποιηθεί από την Εθνική Φρουρά, όπως ήδη συμβαίνει με το συρματοπλέγμα που είχε αγοραστεί για να τοποθετηθεί σε άλλα σημεία της νεκρής ζώνης

και τελικά δεν χρησιμοποιήθηκε γι' αυτό τον σκοπό.

–**Πώς επιτηρείται τώρα η νεκρή ζώνη;**

–Γίνονται περιπολίες από την ειδική μονάδα της Αστυνομίας, την υποδιεύθυνση επιτήρησης πράσινης γραμμής. Υπάρχουν κάμερες της Εθνικής Φρουράς και τώρα γίνεται η διασύνδεσή τους με το σύστημα της Αστυνομίας. Για το συρματοπλέγμα είχαμε ζητήσει μελέτη από την Αστυνομία και είδαμε με αριθμούς ότι αυτό το μέτρο δεν ήταν αποτελεσματικό, καθώς δεν απέτρεπε τις παράνομες μεταναστευτικές ροές από τα κατεχόμενα. Θέλουμε η κάθε μας απόφαση να στηρίζεται σε απτά στοιχεία.

–**Τι έγινε τελικά με τους μετανάστες στη νεκρή ζώνη; Στάλθηκαν σε άλλες χώρες;**

–Γίνονται οι διαδικασίες για να μεταφερθούν σε ασφαλείς τρίτες χώρες.

–**Σε ποιες χώρες; Και γιατί τους δέχθηκαν;**

–Δεν θα ήθελα να πω κάτι περισσότερο.

–**Πότε ολοκληρώνονται οι διαδικασίες;**

“

Αναφορικά με τους μετανάστες που βρίσκονταν στη νεκρή ζώνη γίνονται οι διαδικασίες για να μεταφερθούν σε ασφαλείς τρίτες χώρες.

Γίνεται συζήτηση στην Ε.Ε. για να γίνει συνεργασία με τρίτες χώρες για να δημιουργηθούν εκεί τα λεγόμενα return hubs – κέντρα επιστροφών.

–Έχει να κάνει με την κάθε χώρα ξεχωριστά, διότι η κάθε μια έχει τις δικές της διαδικασίες.

–**Υπήρξε όντως ζήτημα με τα Ηνωμένα Έθνη και την Ε.Ε.;**

–Η Ε.Ε. ήγειρε το θέμα αλλά ταυτόχρονα έδειχνε κατανόηση. Καταλάβαιναν ότι η Δημοκρατία έχει τη θέση αρχής να μη δημιουργηθεί μια καινούργια διόδος. Με τα Η.Ε. υπήρξε ένταση, όμως στη συνέχεια μπήκαμε σε έναν δομημένο διάλογο, βρήκαμε λύση και τα όποια προβλήματα υπήρξαν, ξεπεράστηκαν. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει κόσμος στη νεκρή ζώνη.

–**Υπάρχει κίνδυνος η Κυπριακή Δημοκρατία να βρεθεί αντιμέτωπη με νομικές περιπέτειες στο ΕΔΔΔ για αυτό το θέμα;**

–Από την πρώτη στιγμή προσφέραμε σε αυτούς τους ανθρώπους φαγητό, νερό και ιατροφαρμακευ-

τική περίθαλψη για να μην πάθει κάποιος κάτι, όμως την ίδια ώρα παραμένουμε σταθεροί στη θέση αρχής. Συνεπώς, δεν γνωρίζουμε αν θα προβεί οποιοσδήποτε σε καταγγελία, όμως, εμείς θεωρούμε ότι πράξαμε το σωστό για να διαφυλάξουμε τα συμφέροντα του κράτους, χωρίς να παραβλέψουμε την ανθρωπιστική πτυχή.

–**Πού βρισκόμαστε σε σχέση με τις διαδικασίες ένταξης των μεταναστών στην κοινωνία;**

–Έχουμε αρχίσει να εργαζόμαστε για την εκπόνηση της σχετικής στρατηγικής γιατί θεωρούμε ότι όσοι θα έχουν δικαίωμα να διαμεινουν νόμιμα στην Κ.Δ. θα πρέπει να εντάσσονται ομαλά στην κοινωνία για να αποφεύγουμε περιστατικά παραβατικότητας, γκετοποίησης κτλ.

–**Τι μπορεί να πράξει η Δημοκρατία γι' αυτούς που προκαλούν επεισόδια;**

–Εφόσον αιτούντες άσυλο επιδεικνύουν παραβατική συμπεριφορά, αυτό λειτουργεί επιβαρυντικά για την υπόθεσή τους και μπορεί να οδηγήσει και στην απόρριψη της αίτησης. Σε σχέση με τους Σύρους, όμως, ακόμη κι αν απορρίψουμε την αίτηση κάποιου, δεν μπορούμε να τον επιστρέψουμε στη Συρία, λόγω σχετικών αποφάσεων της Ε.Ε. Από εκεί και πέρα, σε σχέση με αυτούς που έχουν λάβει καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας, εάν κάποιος διαπράξει σοβαρό ποινικό αδίκημα, με τη νομοθεσία που προωθεί το Υφυπουργείο μας θα είναι δυνατόν να ανακαλείται το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας.

–**Τι αναμένουμε από την Ε.Ε. το επόμενο διάστημα στο μεταναστευτικό;**

–Υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για κεντρική διαχείριση του μεταναστευτικού, ενώ τα προηγούμενα χρόνια είχαν αφαιρεθεί τα κράτη-μέλη να το διαχειρίζονται μόνο τους. Αυτό θα γίνει στη βάση του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο που θα αρχίσει να εφαρμόζεται τον Ιούνιο του 2026. Γίνονται διάφορες συζητήσεις για τις επιστροφές και για τον ορισμό της ασφαλούς τρίτης χώρας, αλλά είναι πολύ πρώιμες και δεν υπάρχει κάτι χειροπιαστό ακόμη.

–**Ποια είναι η θέση της κυβέρνησης για τα λεγόμενα return hubs – κέντρα επιστροφών εκτός Ε.Ε.; Αποτελούν αντικείμενο συζήτησης στις Βρυξέλλες;**

–Είμαστε ανοικτοί στη συζήτηση για νέες ιδέες διαχείρισης του μεταναστευτικού, οι οποίες να είναι συμβατές με το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο. Γίνεται συζήτηση στην Ε.Ε. για να γίνει συνεργασία με τρίτες χώρες για να δημιουργηθούν εκεί τα λεγόμενα κέντρα επιστροφών, όχι απαραίτητα για να γίνεται εξέταση αιτημάτων ασύλου σε αυτές τις χώρες, αλλά για να μεταφέρονται σε αυτά τα κέντρα οι αλλοδαποί των οποίων οι αιτήσεις ασύλου απορρίπτονται από κράτη-μέλη και να παραμένουν εκεί μέχρι να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους. Σκοπός αυτού του μέτρου είναι να αποφορτιστούν τα κράτη-μέλη, διότι ένα κράτος επιβαρύνεται για όσο παραμένει κάποιος σε αυτό. Τα χρήματα ή άλλα κίνητρα που θα δίδονται σε αυτές τις τρίτες χώρες θα προέρχονται από την Ε.Ε. Όμως οι συζητήσεις είναι ακόμη σε πρώιμο στάδιο.

Γίνεται χαρτογράφηση των επαγγελματιών όπου απασχολούνται αλλοδαποί

–**Είστε ο πρώτος υφυπουργός Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας της Δημοκρατίας. Τι σημαίνει αυτό για εσάς;**

–Είναι μεγάλη τιμή να σε εμπιστευτεί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ειδικά για ένα τόσο σημαντικό χαρτοφύλακιο και αισθάνεσαι το βάρος να ανταποκριθείς στις προσδοκίες της κοινωνίας.

–**Ποια ήταν η αντίδρασή σας όταν επικοινωνήσατε μαζί σας ο Πρόεδρος για να αναλάβετε το υπουργείο;**

–Δεν το περίμενα, ήταν πολύ ξαφνικό. Χρειάστηκε κάποιο χρόνο να μιλήσω με τους δικούς μου ανθρώπους. Είχα συνεργαστεί με τον

Προχωρούμε στον εξορθολογισμό των διαδικασιών που αφορούν στη νόμιμη μετανάστευση.

Πρόεδρο όταν ήταν υπουργός Εξωτερικών και είχαμε πολύ καλή σχέση. Οι απόψεις μας ταυτίζονται, επομένως δεν υπήρχε κάποιο πολιτικό ζήτημα με τον Πρόεδρο ή την κυβέρνηση που να με προβληματίζει.

–**Κάνετε λόγο για ταύτιση απόψεων, όμως, προέρχεστε από έναν άλλο χώρο σε σχέση με το**

Κυπριακό. Τα συζητήσατε αυτά με τον Πρόεδρο;

–Το χαρτοφύλακί μου είναι εντελώς διαφορετικό και είμαι αφοσιωμένος στην αποστολή που μου ανέθεσε ο Πρόεδρος.

–**Τον στηρίξατε ενεργά στις προεδρικές εκλογές;**

–Όχι, δεν είχα ενεργό εμπλοκή στην προεκλογική εκστρατεία. Συνεργαζόμουν με το υπουργείο Εξωτερικών ως νομικός σύμβουλος. Επίσης, τότε εργαζόμουν σε πανεπιστήμιο και λόγω καθηκόντων δεν μπορούσα να έχω ανάμειξη.

–**Το μεταναστευτικό τυχάνει πολιτικής εκμετάλλευσης; Εντοπι-**

ζετε πολιτικές σκοπιμότητες;

–Οι περισσότερες πολιτικές δυνάμεις αντιλαμβάνονται ότι δεν είναι θέμα για μικροπολιτική εκμετάλλευση.

–**Ένας υπουργός έχει επαφές με όλα τα κόμματα. Πώς είναι η επικοινωνία σας με το ΑΚΕΛ;**

–Δεν είχα κάποια συγκεκριμένη επαφή με το κόμμα. Στην επαφή που είχα με βουλευτές του ΑΚΕΛ σε επιτροπές της Βουλής υπήρξε ανταλλαγή απόψεων, κάποιες διαφωνίες, όμως όλα εντός πλαισίου.

–**Η συζήτηση για το μεταναστευτικό περιστρέφεται συνήθως γύρω από την παράνομη μετανά-**

στευση. Σχετικά με τη νόμιμη μετανάστευση, σε ποιες ενέργειες προβαίνει το Υφυπουργείο;

–Προχωρούμε στον εξορθολογισμό των διαδικασιών που αφορούν στη νόμιμη μετανάστευση. Είναι πολύ σημαντικό θέμα γιατί επιπλέον την οικονομία και έχει να κάνει με τις άδειες που παρέχονται σε αλλοδαπούς εργαζομένους για να ικανοποιηθούν ανάγκες που υπάρχουν στην αγορά εργασίας. Σκοπός μας είναι να απλοποιήσουμε και να ψηφιοποιήσουμε σε ένα βαθμό τις διαδικασίες που αφορούν τις αιτήσεις για παροχή νόμιμης άδειας παραμονής, για να ολοκληρώνονται πιο γρήγορα. Η κυβέρνηση δίνει ιδιαίτερη έμφαση

στη νόμιμη μετανάστευση και σκοπός μας είναι να δημιουργήσουμε ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα.

–**Μπορεί να προκύψει πρόβλημα σε κάποιους κλάδους της οικονομίας αν η φυγή των Σύρων εξελιχθεί σε μαζική;**

–Γενικότερα, σε συνεργασία με το υπουργείο Εργασίας προσπαθούμε να κάνουμε μια χαρτογράφηση των επαγγελματιών όπου απασχολούνται αλλοδαποί. Αυτό θα μας επιτρέψει να έχουμε μια καλή εικόνα για τις ανάγκες που υπάρχουν και σε ποιους κλάδους και έτσι να χαραχθεί καλύτερα το πλάνο για απασχόληση αλλοδαπών εργατών.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Κρίσιμο αναμένεται να είναι το 2025 για την Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς, η οποία έχει ενώπιόν της τρεις συν μία μεγάλες υποθέσεις για τις οποίες εκκρεμούν τα τελικά πορίσματα. Η Αρχή, που πασχίζει να αποδείξει στους πολίτες ότι έχει λόγο ύπαρξης και παράγει έργο, έχει προχωρήσει με τη διερεύνηση των τεσσάρων μεγάλων υποθέσεων που βρίσκονται ενώπιόν της, χωρίς ωστόσο ακόμα να έχει εκδώσει τα τελικά πορίσματα. Πάντως, η συγκεκριμένη δέσμευση της Αρχής θα πάρει σάρκα και οστά μόνο όταν εκδοθούν τα πορίσματα, τα οποία αναμένεται να ταρακουνήσουν αξιωματούχους και να αποδώσουν ευθύνες εκεί όπου υπάρχουν. Η Αρχή επικεντρώνεται με το νέο έτος στην αποπεράτωση σημαντικών υποθέσεων, οι οποίες ωστόσο παρουσιάζουν ορισμένες καθυστερήσεις. Συγκεκριμένα, στο επίκεντρο τίθεται η έρευνα αναφορικά με όσα καταγράφονται στο

Τέλος Ιανουαρίου αναμένεται η μακρά κατάθεση του τέως προέδρου Νίκου Αναστασιάδη αναφορικά με όσα καταγράφονται στο βιβλίο «Κράτος Μαφία».

βιβλίο «Κράτος Μαφία», η έρευνα των χρυσών διαβατηρίων, της Taxan, και της Τριμίκλινης.

Χρυσά διαβατήρια

Αναφορικά με τα «χρυσά διαβατήρια» η έρευνα δεν φαίνεται να κινείται με γοργούς ρυθμούς καθώς ακόμα δεν έχει ξεκαθαρίσει κατά πόσο διαπιστώνεται εμπλοκή του δικηγορικού γραφείου του τέως προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη σε πολιτογραφήσεις. Όπως πληροφορούμαστε, στο παρόν στάδιο η έρευνα, που περιλαμβάνει δύο σκέλη, βρίσκεται στα χέρια λειτουργού της Αρχής και του επιτροπικού Διαφάνειας Χάρη Πογιατζή. Όπως αναφέρουν οι ίδιες πληροφορίες, αναφορικά με το ένα σκέλος της έρευνας, δηλαδή την καταγγελία που είχε υποβάλει ο τέως γενικός ελεγκτής Οδυσσέας Μιχαηλίδης για 100 συνολικά διαβατήρια, δεν έχει ακόμα συγκεντρωθεί όλο το υλικό των καταθέσεων προκειμένου να παραδοθεί στην ομάδα των εμπεριγνωμόνων, η οποία θα ετοιμάσει το πόρισμα. Υπενθυμίζουμε ότι πρόκειται για δυο Άγγλους και έναν Κύπριο, οι οποίοι έχουν επιλεγεί με βάση την εντιμότητα και την αμεροληψία τους.

Πίσω όμως φαίνεται ότι είναι και το δεύτερο σκέλος της έρευνας που αφορά τις καταγγελίες του βουλευτή του ΑΚΕΛ Χρίστου Χριστοφίδη από το 2022, οι οποίες αφορούσαν εισφορές στο τότε κυβερνών κόμμα ΔΗΣΥ από λήπτες «χρυσών διαβατηρίων» ή εταιρείες οι οποίες σχετιζόνταν μαζί τους, σε χρόνο κοντά στην παραχώρηση των διαβατηρίων, την παραχώρηση διαβατηρίων σε Ρώσους επιχειρηματίες ιδιοκτήτες ρωσικής τράπεζας, οι οποίοι είχαν συνάψει μεγάλη

εμπορική συμφωνία με στενό συγγενικό πρόσωπο του κ. Αναστασιάδη αξίας πολλών εκατομμυρίων και το γεγονός ότι ο κ. Αναστασιάδης και αριθμός υπουργών του, ενώ παρακάθονταν στο Υπουργικό Συμβούλιο, υπέβαλλαν αιτήσεις δικηγορικά γραφεία τα οποία ανήκαν στους ίδιους ή σε στενά συγγενικά τους πρόσωπα και από τις πολιτικές τους αποφάσεις εξασφάλιζαν οι ίδιοι ή στενά συγγενικά τους πρόσωπα μεγάλο οικονομικό όφελος. Ο κ. Χριστοφίδης κλήθηκε ήδη δύο φορές μέχρι σήμερα για κατάθεση από την Αρχή αναφορικά με τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι για τη συγκεκριμένη υπόθεση ο επιτροπικός Διαφάνειας ανέλαβε, εξάλλου, την ευθύνη για τα λάθη και τις καθυστερήσεις που παρατηρή-

θηκαν. Ειδικότερα σε συνέντευξή του στην «Κ» στις 17 Νοεμβρίου, ο κ. Πογιατζής ανέφερε ότι ο κ. Χριστοφίδης έκανε τις καταγγελίες του πριν ακόμα ψηφιστούν οι κανονισμοί διερεύνησης των υποθέσεων και γι' αυτό επήλθε και αυτή η καθυστέρηση, σημείωσε. Ήταν η πρώτη έρευνα που ξεκίνησε και έγιναν κάποια λάθη, πρόσθεσε, σημειώνοντας ότι δύο άτομα που ασχολούνταν με την υπόθεση απομακρύνθηκαν. Σήμερα έχουν επανεκκινήσει τη διαδικασία τρεις καινούργιοι λειτουργοί, πρόκειται για τη Λεμονία Κουσντζάνη, τον Δημήτρη Γεωργιάδη και τον Δημήτρη Τσολακίδη.

Taxan

Με το νέο έτος θα έχουμε και την κατάθεση του προέδρου της

ΕΔΕΚ Μαρίνου Σιζόπουλου προκειμένου να πέσει η αυλαία και σε αυτή την υπόθεση, η οποία σχετίζεται με πολιτογράφηση Ιρανού επενδυτή μέσω της εταιρείας Taxan Property Developers LTD, για την οποία υπάρχουν συγκεκριμένες αναφορές στο πόρισμα Νικολάτου που αφορούν στην έκδοση των λεγόμενων «χρυσών διαβατηρίων». Η εν λόγω καταγγελία έγινε από τον πρώην βουλευτή της ΕΔΕΚ Γιώργο Βαρνάβα κατά του προέδρου της ΕΔΕΚ την Άνοιξη του 2023. Για τη συγκεκριμένη υπόθεση έχει διοριστεί από την Αρχή ο πρώην δικαστής Σωτήρης Λιασίδης και ο δικηγόρος Νικόλας Κωνσταντίνου.

Η Αρχή Κατά της Διαφθοράς ξεκίνησε τη διαδικασία εξέτασης της καταγγελίας του πρώην βουλευτή

της ΕΔΕΚ εναντίον του προέδρου της ΕΔΕΚ, στις 10 Οκτωβρίου 2024. Ως πρώτος μάρτυρας έχει κληθεί ο Γιώργος Βαρνάβα, για να καταθέσει ενώπιον των λειτουργών επιθεώρησης της Αρχής, οποιαδήποτε στοιχεία ή/και πληροφορίες έχει στην κατοχή του, σε σχέση με την καταγγελία του ημερομηνίας 28 Μαρτίου 2023, που αφορά ενδεχόμενες πράξεις διαφθοράς.

Συγκεκριμένα, η καταγγελία Βαρνάβα (28/3/2023) στην Αρχή Κατά της Διαφθοράς έχει να κάνει με το «μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων Μαρίνο Σιζόπουλο, σχετικά με ανάμιξη του σε υπόθεση που αφορά την ενδεχόμενη διάπραξη ποινικών αδικημάτων και την έκδοση “χρυσού” διαβατηρίου, όπου ο φερόμενος επενδυτής δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του

επενδυτικού σχεδίου, κατά την περίοδο 2017-2019».

«Κράτος Μαφία»

Τέλος Ιανουαρίου αναμένεται η μακρά κατάθεση του τέως προέδρου Νίκου Αναστασιάδη αναφορικά με όσα καταγράφονται στο βιβλίο «Κράτος Μαφία». Η κατάθεση του κ. Αναστασιάδη θα είναι και η τελευταία και ως εκ τούτου αναμένεται περί το τέλος του πρώτου τριμήνου του έτους να εκδοθεί το πόρισμα για τη συγκεκριμένη έρευνα. Ήδη, ο κ. Αναστασιάδης ετοιμάζει την κατάθεσή του με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων, ενώ αναμένεται ότι θα χρειαστούν αρκετές ημέρες προκειμένου να ολοκληρώσει την κατάθεση καθώς θα τοποθετηθεί επί όλων των θεμάτων.

Η έρευνα για όσα αποκαλύπτονται στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία», αποτελεί τη μεγαλύτερη σε ευρύτητα έρευνα με διαφορά που διαχειρίζεται η Αρχή. Άρχισε τη σχετική διερεύνηση τον Ιανουάριο του 2023 και αποτελεί το μεγάλο τεστ της Αρχής. Μέχρι σήμερα έχει παρελάσει τριψήφιος αριθμός μαρτύρων, μάρτυρες που έχουν κληθεί δύο και τρεις φορές για να καταθέσουν. Η έρευνα των λειτουργών επιθεώρησης άρχισε στις 2 Απριλίου 2024, έχουν πραγματοποιηθεί καταθέσεις μεγάλου αριθμού μαρτύρων για την υπόθεση που διήρκεσαν συνολικά 54 εργάσιμες ημέρες.

Τριμίκλινη

Αποτελέσματα και σχετικό πόρισμα τους επόμενους μήνες αναμένεται και για την υπόθεση της μεγάλης ανάπτυξης «The Land of Dreams» στην Τριμίκλινη, η οποία λειτουργεί από το 2012 χωρίς τις απαιτούμενες άδειες. Η αυτεπάγγελτη έρευνα για το θέμα της εκτροπής νερού από τον Κούρρη στην Τριμίκλινη, διερευνά τους λόγους που η επιχείρηση «The Land of Dreams» δραστηριοποιείται ανενόχλητη χωρίς καμία άδεια από υπαλλήλους των υπουργείων Γεωργίας και Εσωτερικών και του υπουργείου Τουρισμού. Ως εκ τούτου, για την υπό διερεύνηση υπόθεση τελευταίοι θα καταθέσουν οι πρώην υπουργοί Γεωργίας και Εσωτερικών που διετέλεσαν στις θέσεις από το 2012 και εντεύθεν. Σήμερα οι μάρτυρες που κατέθεσαν για την υπόθεση ξεπέρασαν τους 50, ενώ η Αρχή διόρισε τον πρώην πρόεδρο Επαρχιακού Δικαστηρίου, Νίκο Γιαπανά, λειτουργό επιθεώρησης για να διεξάγει την έρευνα.

Η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς όρισε επιθεωρητές για να διαπιστωθεί κατά πόσο διαχρονικά υπήρξαν παρανομίες ή και παραλείψεις, οι οποίες να δημιουργούν υπόνοιες για πράξεις διαφθοράς από πλευράς κρατικών αξιωματούχων ή και λειτουργών. Η έρευνα καλύπτει όλη την περίοδο κατά την οποία διαπιστώνονται τέτοιες ενέργειες, περιόδος η οποία στο παρόν στάδιο δεν έχει προσδιοριστεί επακριβώς. Όπως ανακοίνωσε η Αρχή κατά της Διαφθοράς, σκοπός της έρευνας είναι να διαπιστωθεί κατά πόσο οι διαχρονικές παρανομίες και/ή παραλείψεις στην εν λόγω ανάπτυξη δημιουργούν υπόνοιες για πράξεις διαφθοράς από πλευράς κρατικών αξιωματούχων και δημόσιων υπαλλήλων.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Ευτυχές και στο χέρι μας το νέο έτος*

Η ανασκόπηση για το 2024 παραιτήτως. Άλλωστε πώς θα θέσεις τους στόχους της νέας χρονίας, αν δεν αξιολογήσεις πρώτα τα πεπραγμένα. Το είπαμε ξανά πώς στην πολιτική είναι δυσδιάκριτοι οι δείκτες αντικειμενικής απόδοσης. Και η παραγωγικότητα δεν είναι μετρήσιμη, δυστυχώς. Αυτό από μόνο του είναι ένας στόχος για το 2025. Να καταφέρουμε δηλαδή να βάλουμε μερικούς δείκτες μέτρησης παραγωγικότητας στη Βουλή, στην πολιτική. Οι παρούσιες για παράδειγμα στις ολομέλειες αλλά και στις επιτροπές μπορεί να είναι ένας τέτοιος παράγοντας. Η ζωντανή κάλυψη των συνεδριάσεων των επιτροπών θα βοηθήσει στην κατανόηση όσων θέλουν να παρακολουθήσουν, για το ποιοι πάνε προετοιμασμένοι και

διαβασμένοι και ποιοι όχι. Μέχρι να γίνουν όμως αυτά, ίσως και άλλα, ασ κάνουμε εδώ μια ανασκόπηση του 2024, της δικής μου παρουσίας στη Βουλή, αλλά και να δούμε πώς θέλουμε να πάει το 2025.

Να ξεκινήσουμε από το τέλος. Η υπερψήφιση της πρότασης νόμου που κατέθεσα για περιορισμό των μετρητών για αγορά προϊόντων και υπηρεσιών στις δέκα χιλιάδες ευρώ, είναι μια νομοθετική πρωτοβουλία που ανέλαβα μετά που καταλάβαμε στην Επιτροπή Θεσμών πως τα μετρητά βασιλεύουν στη χώρα μας και κανείς δεν ξέρει να μας πει μια σιγουριά πού καταλήγουν. Στη συζήτηση που έγινε με αφορμή την καταγγελία για κλοπή τετρακοσίων χιλιάδων ευρώ σε μετρητά, λεφτά που εισήλθαν από το αεροδρόμιο όπου και καταγράφηκαν, διαφάνηκε

πως τα τελευταία τέσσερα χρόνια μπήκαν από τις νόμιμες οδούς 120 εκατομμύρια ευρώ, χρήματα που καταγράφηκαν από το τελωνείο, αλλά κανείς δεν ήταν σε θέση να μας πει πού κατέληξαν.

Μια άλλη κοινοβουλευτική δράση είναι η ψήφιση του νέου νομοθετικού πλαισίου για το πόθεν έσχες. Μετά από μια μακρά διαδικασία έχουμε ένα πλαίσιο όπου αφενός τα πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα θα προβαίνουν σε ένα έλεγχο τριών επιπέδων, από ιδιωτή ελεγκτή, από την επιτροπή της Βουλής και από τον έφορο Φορολογίας και αφετέρου τα δημόσια εκτεθειμένα πρόσωπα θα δηλώνουν σε ηλεκτρονική πλατφόρμα, που σε δεύτερο χρόνο θα γίνεται αυτόματη επαλήθευση με τα αρχεία του κράτους. Μεγάλη επιτυχία η συμπερίληψη, μετά από νο-

μική διαμάχη στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, του γενικού και βοηθού γενικού εισαγγελέα καθώς και η αναφορά στην ίδια απόφαση για τον ρόλο του Κοινοβουλίου στη Δημοκρατία. Για το νέο έτος τώρα. Πιστεύω πως θα είναι η χρονιά που θα «θεριφεί» η συζήτηση για τη γενναία συνταγματική μεταρρύθμιση. Που δεν πρέπει να εξαντληθεί στον διαχωρισμό του ρόλου του γενικού εισαγγελέα και στη δημιουργία Ελεγκτικού Συνεδρίου ή όχι. Είναι μια χρυσή ευκαιρία για να δούμε συνολικά πώς μπορούν να δημιουργηθούν θεσμικά αντίβαρα και στην εκτελεστική εξουσία, με σεβασμό πάντοτε στον διαχωρισμό των εξουσιών και έχοντας πάντοτε ως παράμετρο το δικαίο της ανάγκης. Οι εξαγγελίες της Προεδρίας πάνε μέχρι τις αλλαγές στους

δύο θεσμούς. Και αυτές ελέγχονται με σοβαρή ατολμία, δεδομένου των ατερματίσιμων συζητήσεων που γίνονται κυρίως στο επίπεδο του γενικού εισαγγελέα.

Στην επιτροπή Θεσμών θα ανοίξουμε μια μεγάλη συζήτηση για την προστασία του ανταγωνισμού. Και δεν είναι μόνο στις τράπεζες το ζήτημα. Είναι και στον τομέα της υγείας, και της ενέργειας και αλλού. Μια άλλη συζήτηση που θα κάνουμε μέσα στο 2025 αφορά το μεγάλο κεφάλαιο του αθλητισμού. Και σε επίπεδο νομοθεσίας αλλά κυρίως σε επίπεδο ελέγχου και διαφάνειας. Βεβαίως, για να είμαστε πειστικοί πρέπει πρώτα να δούμε το δικό μας σπίτι, τη Βουλή. Να εντάξουμε τις αναφορές, στα πρότυπα άλλων χωρών και του Ευρωκοινοβουλίου, ως διαδικασία πρόσβασης των πολιτών

στο Κοινοβούλιο αλλά και να δούμε και τις δικές μας διαδικασίες και τη διαφάνεια που τις διέπει. Και σίγουρα να λήξει μέσα στο 2025 το ζήτημα των πολλαπλών συντάξεων των αξιωματούχων.

Το σίγουρο είναι πως χρειάζεται να είμαστε σε διαρκή κίνηση. Ο Καμύ το είπε πολύ εύστοχα. «Η μεγαλύτερη επανάσταση που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος είναι να κάνει ενσυνείδητα τη δουλειά του». Ας κάνουμε λοιπόν αυτή την επανάσταση στην πολιτική.

*Στίχος από το τραγούδι Και του Χρόνου, του Φοίβου Δεληβοριά

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. twitter: @dmdemetriou

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Ο επόμενος πρόεδρος πρέπει να αποδεσμευτεί από τα δεσμά και τις πολιτικές που κρατούν τη χώρα εγκλωβισμένη. Πρέπει να έχει την ευρύτερη δυνατή συναίνεση με την οποία να λάβει τολμηρές αποφάσεις που θα καθορίσουν το μέλλον του τόπου και θα τον βγάλουν από τα αδιέξοδα», δηλώνουν σε συνέντευξή τους στην «Κ» οι συμπρόεδροι του Volt Ανδρομάχη Σοφοκλέους και Πάνος Παρράς. Αναφέρουν ότι μέχρι σήμερα κανένας πρόεδρος δεν κατάφερε να μπει βαθιά και να φέρει κοντά τις δύο κοινότητες, σημειώνοντας ότι «σίγουρα δεν θα μας δείτε να λαϊκίζουμε. Όποιος μπορεί και επιθυμεί να φέρει αποτελέσματα ακόμη και με πολιτικό κόστος είναι εν δυνάμει σύμμαχός μας. Θα σταθούμε δίπλα του για να βελτιώσουμε τη ζωή των πολιτών σε οποιονδήποτε τομέα».

—Ποιες είναι οι προτεραιότητές σας μετά και την εκλογή σας στην ηγεσία του κόμματος;
—Πάνος Παρράς: Το Volt στον ένα χρόνο ζωής του, έκανε πάρα πολλά και κατάφερε να λειτουργήσει βάσει συγκεκριμένων δομών. Τώρα θα πρέπει να προχωρήσει παραπέρα με νέο οργανόγραμμα και αποτελεσματικές ομάδες παραγωγής πολιτικής. Στόχος το νέο έτος να υπάρχει άμεση σύνδεσή τους με τη Βουλή και το αξιόλογο έργο που ήδη παράγει η βουλευτριά μας Αλεξάνδρα Ατταλίδου.

—Στους πρώτους μήνες λειτουργίας εντοπίσατε λάθη και παραλείψεις;
—Ανδρομάχη Σοφοκλέους: Έχουμε εντοπίσει παραλείψεις και λάθη. Να μην ξεχνάμε όμως ότι είμαστε ένα κόμμα εθελοντών, χωρίς προϋπολογισμό και έμμισθους. Πιστεύω πως καταφέραμε να βγάλουμε προς τα έξω έναν επαγγελματισμό στον οποίο συνεχώς ακροβατούμε μιας και δεν κτιζουμε καριέρες πάνω σε κομματικό μηχανισμό.

—Μήπως όμως αυτό λειτουργήσει και αντίστροφα και ο κόσμος να μην εμπιστευτεί εθελοντές;
—Α.Σ.: Την ίδια ώρα μπορεί να λειτουργήσει και υπέρ μας. Όλοι συνταχθήκαμε σε αυτή την προσπάθεια με ειλικρίνεια απέναντι στους πολίτες για να φέρουμε μια νέα συνθήκη για το τι εστί πολιτικά. Για εμάς δεν είναι μέσο διορισμού, δεν είναι επάγγελμα, είναι το όχημα για να βελτιώσουμε την ποιότητα ζωής μας. Είμαστε όλοι άνθρωποι οι οποίοι έχουμε τις ζωές μας, αλλά είπαμε ότι δεν πάει άλλο και ότι πρέπει να βρούμε μπροστά για τη διεκδίκηση των πολιτικών διακυβερνήσεων που έχουμε ιεραρχήσει.

—Σκοπεύετε το Volt να αποκτήσει περισσότερους επαγγελματίες πολιτικούς;
—Π.Π.: Να διευκρινίσουμε ότι γενικά είναι λεπτή η γραμμή μεταξύ πολιτικού και έμμιθου. Το καταστατικό μας όμως απαγορεύει στα επαγγελματικά στελέχη να πολιτεύονται. Επίσης, αν κάποιος εκλεγεί σε αξίωμα, προφανώς θα έχει έσοδα αλλά η πολιτική δεν θα αποτελέσει το μόνιμο βιοποριστικό του μέσο. Στην πολιτική υπηρετείς την κοινωνία και τους πολίτες για όσο χρονικό διάστημα μπορείς να προσφέρεις. Στις σύγχρονες δημοκρατίες χρειάζομαστε αντιπροσώπους στη Βουλή για να εκπροσωπούν τους πολίτες. Δεν σημαίνει ότι πρέπει να είσαι εκεί για πάντα. Όταν θέλεις να προσφέρεις μπορείς να το κάνεις και στις δύο όψεις, όπως προνοεί το καταστατικό μας.

—Το 2,92% των ευρωεκλογών δεν ήταν απογοητευτικό, αν συνυπολογίσουμε ότι οι πολίτες ζητούσαν το νέο και το διαφορετικό;
—Π.Π.: Φάνηκε ότι η κοινωνία δεν αποζητούσε κάτι καινούργιο το οποίο να θέτει δύσκολα διλήμματα και ζητήματα στο τραπέζι. Επέλεξε σε ένα μεγάλο βαθμό τον Φειδία Παναγιώτου που έφερε μία απλοϊκή ερμηνεία των πραγμάτων, ίσως και υπό τη μορφή αντίδρασης ή απαξίωσης της πολιτικής. Αν συγκρίνουμε με τις δημοσκοπήσεις που κάποια στιγμή μας έδιναν και 5%, τότε μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε απογοητευτικό. Αν σκεφτούμε όμως ότι το κόμμα μετρούσε τρεις μήνες ζωής, όταν μπήκε στην προεκλογική εκστρατεία χωρίς προϋπολογισμό, χωρίς έμμισθους, χωρίς δομές, το 3% νομίζω πως είναι ένας μικρός άθλος.

—Δεν καταφέρατε όμως να λάβετε και εσείς την ψήφο διαμαρτυρίας των πολιτών και ας ήσασταν το νέο.
—Α.Σ.: Εάν θεωρούμε δεδομένο ότι χωρίς λύση του Κυπριακού το μέλλον μας είναι επισφαλές και ότι καταρρέει η περιοχή γύρω μας, τότε σίγουρα δεν βλέπουμε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να βρίσκεται σε εγρήγορση. Από εκεί και πέρα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει κάνει κάποιες θετικές κινήσεις, όπως την πρόθεσή του να εμπλακεί στη διαδικασία η οποία συζητείται αυτή την ώρα. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα μπορούσε να αναλάβει περισσότερες πρωτοβουλίες ώστε να μην αμφισβητείται η Κυπριακή Δημοκρατία, χωρίς αυτό

Ο κόσμος δεν διψούσε για νέα κόμματα αλλά για κάτι νέο

Δεν είμαστε κόμμα διαμαρτυρίας, θα παρουσιάσουμε προτάσεις για όλα τα κρίσιμα ζητήματα της χώρας

Ανδρομάχη Σοφοκλέους:

Αντιλαμβάνεστε ότι για να βρούμε μπροστά και να εμπλακούμε στη διαδικασία, πιστεύουμε ότι μπορούμε να εκπροσωπήσουμε τον Κύπριο πολίτη στο κοινοβούλιο, να είμαστε η νέα φωνή. Δεν υπήρξαν ακόμη εσωκομματικές διεργασίες αλλά προφανώς θα συζητήσουμε την παρουσία μας στο ψηφοδέλτιο.

Πάνος Παρράς:

Αν προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε πού στέκει το Volt με τον τρόπο που ερμηνεύαμε τα πολιτικά στρατόπεδα τις προηγούμενες δεκαετίες, θα δυσκολευτούμε. Είναι πραγματιστικό, προοδευτικό κόμμα το οποίο έρχεται να διεκδικήσει κάτι καλύτερο.

Όταν κόμματα όπως εμείς που ακολουθήσαμε μια πραγματιστική προσέγγιση σε σχέση με την πρόταση νόμου για τις τράπεζες, αντιμετωπιζόμαστε με αυτό το επιφανειακό σύνθημα, τότε υπάρχει θέμα.

—Α.Σ.: Ο κόσμος δεν διψούσε για νέα κόμματα αλλά για κάτι νέο. Σήμερα έχουμε να αντιμετωπίσουμε την τεράστια απαξίωση της πολιτικής και κομματικής ζωής. Καλούμαστε πολλές φορές να εξηγήσουμε στον κόσμο πως σε μιαν αντιπροσωπευτική δημοκρατία ο μόνος τρόπος για να διεκδικήσεις είναι μέσω της συλλογικής και οργανωμένης δράσης σε έναν κομματικό χώρο. Πρέπει να τους εξηγήσουμε ότι η πολιτική δεν είναι να τσακωνόμαστε στα εθνικόφρονα σωματεία και τους καφενέδες για τον Μακάριο και τον Γρίβα αλλά το πώς να βελτιώσουμε τη ζωή μας. Αυτό είναι και το μεγάλο στοίχημα, να πείσουμε τους πολίτες ότι δεν είναι τα κόμματα το πρόβλημα αλλά ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσονται.

—Με ορίζοντα τις βουλευτικές του 2026 ποιος είναι ο βασικός σας στόχος;
—Α.Σ.: Ως νέα ηγεσία έχουμε

εκλεγεί για να οδηγήσουμε το κόμμα στις βουλευτικές. Εσωτερικά δεν έχουμε ακόμη μιλήσει για την επόμενη μέρα. Ο μόνος ξεκάθαρος στόχος που θέσαμε είναι να μπούμε στη Βουλή, για να δώσουμε φωνή στον πραγματιστή, δημοκράτη πολίτη της Κύπρου.

—Π.Π.: Κοιτάζτε, βρεθήκαμε όλοι μας εδώ γιατί αισθανθήκαμε πως δεν εκπροσωπούμαστε πολιτικά. Γι' αυτό και αφιερώνουμε χρόνο στην οργάνωση και το στήσιμο του Volt. Για να διεκδικήσουμε τη μεγαλύτερη δυνατή πολιτική εκπροσώπηση στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Θα καταρτίσουμε ψηφοδέλτιο με 56 υποψήφιους, με μέλη μας αλλά και με πρόσωπα που θα προκύψουν πιθανώς μέσα από συνεργασίες. Δεν είμαστε κόμμα διαμαρτυρίας, θα παρουσιάσουμε προτάσεις για όλα τα κρίσιμα ζητήματα και τη συνολική διακυβέρνηση της χώρας.

—Ως οι συμπρόεδροι του κόμματος,

θα είστε υποψήφιοι στις βουλευτικές του 2026;

—Α.Σ.: Αντιλαμβάνεστε ότι για να βρούμε μπροστά και να εμπλακούμε στη διαδικασία, πιστεύουμε ότι μπορούμε να εκπροσωπήσουμε τον Κύπριο πολίτη στο κοινοβούλιο, να είμαστε η νέα φωνή. Δεν υπήρξαν ακόμη εσωκομματικές διεργασίες αλλά προφανώς θα συζητήσουμε την παρουσία μας στο ψηφοδέλτιο.

—Ποιους βλέπετε ως πιθανούς συμμάχους σας εντός της Βουλής;

—Π.Π.: Σύμμαχοι μπορούν να είναι όσοι ασπάζονται τις αρχές και τις αξίες που διακρίνουν το Volt. Έχουμε το τελευταίο παράδειγμα με τις τράπεζες. Μπορείς να επιλέξεις μία οδό, αυτή της διαμαρτυρίας, να φωνάζεις και να υποσχεσαι πράγματα τα οποία δεν μπορείς να εφαρμόσεις. Το να παίρνεις μια κάμερα και να κάνεις μια πρόταση που στο τέλος δεν μπορείς να υλοποιήσεις, αυτόμάτως σέρνεις μαζί σου στην απαξίωση όλο το πολιτικό σύστημα. Σίγουρα δεν θα μας δείτε να λαϊκίζουμε. Όποιος μπορεί και επιθυμεί να φέρει αποτελέσματα ακόμη και με πολιτικό κόστος είναι εν δυνάμει σύμμαχός μας. Θα σταθούμε δίπλα του για να βελτιώσουμε τη ζωή των πολιτών σε οποιονδήποτε τομέα.

—Διαφωνείτε με τη στάση που τηρήσε το ΑΚΕΛ στο συγκεκριμένο θέμα;

—Α.Σ.: Διαφωνήσαμε με τον τρόπο που τέθηκε η πρόταση νόμου, όχι με το πνεύμα της. Το Volt έχει καταθέσει ουσιαστικές προτάσεις για να τερματιστεί η τραπεζική αουδοσία. Με το δίπολο όμως που έθεσε το ΑΚΕΛ, «είτε με την κοινωνία ή με τις τράπεζες», λέει ότι το Volt είναι με αυτές. Όταν λοιπόν κόμματα όπως εμείς που ακολουθήσαμε μια πραγματιστική προσέγγιση σε σχέση με την πρόταση νόμου, αντιμετωπιζόμαστε με αυτό το επιφανειακό σύνθημα, τότε υπάρχει θέμα. Δηλαδή το ΑΚΕΛ μας λέει ότι μαζί με το ΕΛΑΜ είναι με την κοινωνία και εμείς όχι;

—Τι απαντάτε στο ερώτημα πού βρίσκεται ιδεολογικά το Volt;

—Π.Π.: Αν προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε πού στέκει το Volt με τον τρόπο που ερμηνεύαμε τα πολιτικά στρατόπεδα τις προηγούμενες δεκαετίες, θα δυσκολευτούμε. Είναι πραγματιστικό, προοδευτικό κόμμα το οποίο έρχεται να διεκδικήσει κάτι καλύτερο για την κοινωνία με πρακτικές και εφαρμόσιμες λύσεις. Είναι δικονομικό και ευρωπαϊκό κόμμα. Δεν γνωρίζω άλλο κόμμα που να στηρίζει αταλάντευτα την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

—Α.Σ.: Το κόμμα έχει πολύ ξεκάθαρες και αναλυτικές προτάσεις και θέσεις για όλα τα σύγχρονα θέματα. Τα μεγάλα διλήμματα, ουσιαστικά κατέρρευσαν μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου. Σήμερα αυτό που μετράει στην πολιτική είναι ο πραγματισμός. Να λαμβάνονται αποφάσεις χωρίς αγκυλώσεις αντιλαμβανόμενοι ότι ζούμε σε ένα πλαίσιο ελεύθερης οικονομίας. Όταν το αναγνωρίσουμε αυτό ερχόμαστε να δούμε τι χρειάζεται να γίνει. Εμείς ερχόμαστε να πούμε ότι θα είμαστε μια πραγματιστική, δημοκρατική δύναμη πάνω στην οποία ο πολίτης μπορεί να στηριχτεί για να βάλει μπροστά σύγχρονες προτάσεις για την Κύπρο της ασφάλειας, της ευημερίας και της προοπτικής πάντα με γνώμονα ότι χωρίς λύση του Κυπριακού το μέλλον μας δεν θα είναι ασφαλές.

Η προοπτική λύσης, οι προθέσεις Χριστοδουλίδη και ο Οδυσσέας

—Σε σχέση με τη διαδικασία του Κυπριακού συμφωνείτε με τους χειρισμούς του προέδρου Χριστοδουλίδη;

—Α.Σ.: Εάν θεωρούμε δεδομένο ότι χωρίς λύση του Κυπριακού το μέλλον μας είναι επισφαλές και ότι καταρρέει η περιοχή γύρω μας, τότε σίγουρα δεν βλέπουμε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να βρίσκεται σε εγρήγορση. Από εκεί και πέρα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει κάνει κάποιες θετικές κινήσεις, όπως την πρόθεσή του να εμπλακεί στη διαδικασία η οποία συζητείται αυτή την ώρα. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα μπορούσε να αναλάβει περισσότερες πρωτοβουλίες ώστε να μην αμφισβητείται η Κυπριακή Δημοκρατία, χωρίς αυτό

να σημαίνει πως δεν βρίσκουμε μπροστά μας την τουρκοκυπριακή πλευρά, αλλά εμείς κάνουμε κριτική στον δικό μας τον Πρόεδρο. Επί του εδάφους θα μπορούσε να κάνει πολύ περισσότερα για να κερδίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Κανένας πρόεδρος δεν κατάφερε να μπει βαθιά και να φέρει κοντά τις δύο κοινότητες. Το Κυπριακό σήμερα μπαίνει σε μια καινούργια φάση και δεν είναι σίγουρη κατά πόσο η ελληνοκυπριακή πλευρά το αντιλαμβάνεται αυτό.

—Τι θα μπορούσε να γίνει που δεν έγινε ώστε οι δύο κοινότητες να έρθουν κοντά;

—Π.Π.: Πιστεύαμε για πολλά χρόνια ότι μια υπογραφή θα μας φέρει στη λύση. Σήμερα είναι η

συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων που θα φέρει την υπογραφή. Συζητάμε πράγματα που έχουν χιλιοετηθεί. Δεν υπάρχει ένα Κυπριακό, αλλάζει διαρκώς εκφάνσεις. Πρέπει να δυναμώσουμε τους Τουρκοκύπριους, να τους δώσουμε αποκούμπι την Ευρώπη παρά να αναγκάζονται να στρέφονται στην Τουρκία. Θα μπορούσαμε ίσως με κατ' αρχήν συμφωνία για ομοσπονδία που διασφαλίζει τα τρία «singles», να ανοίξουμε το λιμάνι της Αμμοχώστου ή/και το αεροδρόμιο και ταυτόχρονα από την πλευρά τους οι Τουρκοκύπριοι να κάνουν θετικές κινήσεις με μη αναστρέψιμο στόχο τη συνολική λύση.

—Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να

έχει ο επόμενος πρόεδρος της Δημοκρατίας; Θα δίνετε ψήφο εμπιστοσύνης για άλλη μια πενταετία στον Νίκο Χριστοδουλίδη;

—Α.Σ.: Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποτελεί συνέχεια της διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη και αυτό φαίνεται ότι θέλει και ο ίδιος να το προωθή. Την ίδια ώρα, σε κάποια θέματα που αφορούσαν την κυβέρνηση Αναστασιάδη επέλεξε να αποστασιοποιηθεί, όπως η κατάρρευση τώσων μεγάλων έργων που εμφανέστατα ήταν προβληματικά από την αρχή. Σε πολλούς όμως και κρίσιμους τομείς υπάρχει μία συνέχεια της νοστορπίας που ακολουθούσε η προηγούμενη κυβέρνηση. Ίσως χωρίς το τόσο έντονο στοιχείο της διαφθοράς. Άρα αν-

τιλαμβάνεστε ότι έχουμε ενστάσεις στον τρόπο διακυβέρνησης του Νίκου Χριστοδουλίδη και προφανώς δεν είμαστε κοντά και με τα κόμματα που τον στηρίζουν.

—Π.Π. Ο επόμενος πρόεδρος πρέπει να αποδεσμευτεί από τα δεσμά και τις πολιτικές που κρατούν τη χώρα εγκλωβισμένη. Πρέπει να έχει την ευρύτερη δυνατή συναίνεση, με την οποία να λάβει τολμηρές αποφάσεις που θα καθορίσουν το μέλλον του τόπου και θα τον βγάλουν από τα αδιέξοδα.

—Ο τώας γενικός ελεγκτής Οδυσσέας Μιχαηλίδης θα μπορούσε να είναι ο υποψήφιος που θα στηρίζατε στις προεδρικές του 2028;

—Π.Π. Ο κ. Μιχαηλίδης έχει κάνει, παρά τις αδυναμίες και τις παρα-

λείψεις του, εξαιρετική δουλειά στην Ελεγκτική Υπηρεσία και έχει αλλάξει τον τρόπο που οι πολίτες βλέπουν την υπηρεσία. Όμως, η κοινωνία έδειξε ότι ζητά κάτι καινούργιο που μπορεί να εμπιστευτεί και το οποίο δεν θα έχει μόνο καταγγελτικό λόγο αλλά θα βάλει πλάτη για να πάει η χώρα παρακάτω.

—Α.Σ. Είμαστε πολιτικά όντα τα οποία αντιλαμβάνονται ότι ένα άτομο δεν μπορεί να λύσει όλα τα προβλήματα του κράτους. Όμως, για εμάς έχει σημασία και με ποιους θα πορευθεί, αν τελικά το αποφασίσει ο κ. Μιχαηλίδης. Πιστεύουμε ότι ο κόσμος επιζητά το νέο και δεν είμαι σίγουρη ότι με παλιά υλικά μπορείς να παραγάγεις κάτι καινούργιο.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Συναρπαστικό δείχνει να εξελίσσεται το 2025, για την ενεργειακή προοπτική της Κυπριακής Δημοκρατίας με φόντο την επάνοδο στο γεωτρητικό της πρόγραμμα επί νέων στόχων στην αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου. Παράλληλα, το 2025 χαρακτηρίζεται και ως καθοριστικό λόγω τόσο των σχετικών ανακατατάξεων στον χάρτη της κυπριακής ΑΟΖ ως προς το αποτύπωμα των ενεργειακών εταιρειών που απαρτίζουν τα αδειοδοτημένα τεμάχια, όσο και σε σχέση με καθοριστικές αποφάσεις για την τύχη της εμπορικής ανάπτυξης του κοιτάσματος «Αφροδίτη», επί του τεμαχίου «12» και των κοιτασμάτων «Κρόνος» και «Zeus», επί του τεμαχίου «6».

Σε αναμονή της «Ηλέκτρας»

Το πρώτο τρίμηνο του 2025 αποκτά ξεχωριστή σημασία λόγω της επερχόμενης ερευνητικής γεώτρησης επί του τεμαχίου «5» στον στόχο «Ηλέκτρα». Στις 25 Ιανουαρίου η αμερικανοκαταρινή κοινοπραξία της Exxon-Qatar Energy ξεκινάει

Ο «Κρόνος» θα καταστεί τη διετία 2026-2027 το πρώτο κοιτάσμα σε πλήρη παραγωγή της κυπριακής ΑΟΖ, παρά το γεγονός πως ανακαλύφθηκε μια δεκαετία, και πλέον, μετά την «Αφροδίτη».

γεώτρηση στα 2.500 περίπου μέτρα με το πλωτό γεωτρήσιμο 5ης γενιάς Valaris DS-9 να εξερευνά την εγγύτερη στη λεκάνη του Ηροδότου περιοχή, ένα γεωμορφολογικό ανάγλυφο που σύμφωνα με ειδικούς που μίλησαν στην «Κ» επεκτείνει την περιοχή του λεγόμενου νοτιοδυτικού διαδρόμου που φτάνει μέχρι το Δέλτα του ποταμού Νείλου. Οι σεισμογραφικές ενδείξεις του τεμαχίου «5» έδειξαν χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να φωτογραφίζουν ένα μεγάλο κοιτάσμα, τύπου «Ζορ» στην Αίγυπτο, που ανακαλύφθηκε το 2015 από την ENI, ενώ και πηγές που μίλησαν στην «Κ» με γνώση της περιοχής αναφέρουν πως συνηκτικά θα μπορούσε να βρεθεί ένα κοιτάσμα ποσότητας 15-30 tcf (τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδιών φυσικού αερίου). Η είδηση κυκλοφόρησε σε εξειδικευμένες εκδόσεις όπως το MEES (Middle East Energy Survey) την περασμένη εβδομάδα αλλά και σε ιστοσελίδες που ασχολούνται, εξειδικευμένα, με τα ενεργειακά με το υπουργείο Ενέργειας ωστόσο

να δείχνει συγκρατημένη αισιοδοξία, και πηγές να αναφέρουν στην «Κ» πως μια μεγάλη ανακάλυψη επανακαθορίζει δεδομένα. Πιο συγκεκριμένα, ένα κοιτάσμα της τάξης των 30 tcf θα επανέφερε τον σχεδιασμό μονάδας υδροποίησης (τεμαχίου) στο Βασιλικό, ως προς τη διάσταση του κόστους μιας και μια ανακάλυψη της τάξης των 30 tcf

δικαιολογεί το κόστος κατασκευής που απορρίφθηκε στο παρελθόν για οικονομικούς λόγους και την ανακάλυψη μεγάλων κοιτασμάτων και θα επανακαθόριζε τις οδούς φυσικού αερίου στην περιοχή, στον χρονικό άξονα 2026-2028. Δεδομένου, επίσης, ότι η παραγωγή του «Ζορ» έχει προβλήματα λόγω υδάτων με σαφές γεωπολιτικό απο

τύπωμα για την Κ.Δ. που καθίσταται, μετά την Αίγυπτο και το Ισραήλ, βασικός παίκτης, αν ξαφνικά κληθεί να διαχειριστεί την παραγωγή ενός κοιτάσματος των 30 tcf.

Υπενθυμίζεται πως γεώτρηση θα υπάρξει πάλι από την Exxon επί του στόχου «Πήγασος» στο τεμάχιο «10», πτυχή που ολοκληρώνει την εικόνα των ποσοτήτων, 3,2 tcf, που

βρέθηκαν στα πηγάδια «Γλαύκος» 1 και 2.

Ο «Κρόνος» και η Total

Η ιταλογαλλική κοινοπραξία ENI/Total με το μεγαλύτερο αποτύπωμα στα αδειοδοτημένα τεμάχια της κυπριακής ΑΟΖ θα βρεθεί, το 2025, ενώπιον σοβαρών αποφάσεων. Πηγές με γνώση των εξελίξεων

αναφέρουν στην «Κ» πως η εμπορική αξιοποίηση του κοιτάσματος «Κρόνος» επί του τεμαχίου «6» θα ολοκληρωθεί εντός της χρονιάς, με την ENI να επικρατεί ως προς την εσωτερική συζήτηση για τις επιλογές αξιοποίησης με τη γαλλική Total και να εξαίγει το παραγόμενο φυσικό αέριο προς την Αίγυπτο. Η Total προέτασε την επιλογή του FLNG που ο ιταλικός εταίρος απέρριψε. Με αυτά τα δεδομένα, ο «Κρόνος» θα καταστεί τη διετία 2026-2027 το πρώτο κοιτάσμα, σε πλήρη παραγωγή, της κυπριακής ΑΟΖ παρά το γεγονός πως ανακαλύφθηκε μια δεκαετία, και πλέον, μετά την «Αφροδίτη». Επιπλέον, δεδομένου ότι το 2025 είναι η τελευταία χρονιά αδειοδότησης των κυπριακών τεμαχίων στην ιταλογαλλική κοινοπραξία (διαχειρίζεται τα 7 από τα 12 τεμάχια επί της κυπριακής ΑΟΖ) οι εξελίξεις στον «Κρόνο» φέρνουν επιταχύνσεις ως προς το μέλλον της Total στην κυπριακή ΑΟΖ, με τον γαλλικό κρατικό κολοσσό να μη δείχνει τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προοπτική των κυπριακών κοιτασμάτων, αφήνοντας ουσιαστικά τη διαχείριση των γεωτρήσεων στην ENI. Σε μια τέτοια εξέλιξη η Total θα μπορούσε να πουλήσει το 50% του τεμαχίου «6» και σταδιακά, μετά το 2026, να αποχωρήσει από σειρά τεμαχίων της κυπριακής ΑΟΖ. Σύμφωνα με όσα μαθαίνει η «Κ», αυτό θα άνοιγε τον δρόμο στη βρετανικών συμφερόντων BP και στην κρατική εταιρεία των ΗΑΕ Adnoc να εισέλθουν στον χάρτη της κυπριακής ΑΟΖ, δεδομένου ότι οι εν λόγω εταιρείες επισκέφθηκαν συχνά την Κύπρο το 2024, ενώ προσπάθησαν να εξαγοράσουν και τη NewMed Energy, που κατέχει ποσοστό επί της «Αφροδίτης» αλλά και ποσοστό επί του κοιτάσματος «Λεβιάθαν» στην ισραηλινή ΑΟΖ.

Το μέλλον της «Αφροδίτης»

Το 2025, ωστόσο, σηματοδοτεί και αποφάσεις για το μέλλον της «Αφροδίτης» δεδομένης της χρονίζουσας διαπραγμάτευσης μεταξύ Κ.Δ. και Chevron. Σε αυτό το επίπεδο όλα τα σενάρια παραμένουν ανοικτά, με τα κυρίαρχα να είναι δύο: 1) το σενάριο ανάκλησης της άδειας στην αμερικανική εταιρεία, αν τελικά δεν καταλήξουν οι δύο πλευρές στη βάση της τελευταίας πρότασης που κατέθεσε η Chevron τον περασμένο Σεπτέμβριο, σενάριο που δίνει προοπτική, ξανά στην BP, να εισέλθει στην «πολύπαθη» ως προς την παραγωγή φυσικού αερίου «Αφροδίτη» και 2) το σενάριο αποδοχής του αναθεωρημένου πλάνου της Chevron από την Κ.Δ. που σηματοδοτεί την παραγωγή φυσικού αερίου από την «Αφροδίτη» με χρονικό ορίζοντα το 2030 βάσει των όσων τεχνικών δεδομένων προκύπτουν.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΤΩΝΗ ΤΙΝΗ

Βία και παραβατικότητα: μια αναγκαία υπενθύμιση

Την περασμένη εβδομάδα παρακολούσαμε με αποτροπασμό από τις οθόνες μας, πολλά περιστατικά βίας και παραβατικότητας από ανήλικους σε διάφορες περιοχές της Κύπρου και ειδικά σε χώρους σχολείων. Αυτά τα γεγονότα έρχονται να προστεθούν στη μεγάλη αλυσίδα προβλημάτων που εκτυλίσσονται καθημερινά ενώπιον των εκπαιδευτικών και επηρεάζουν άμεσα την εκπαιδευτική καθημερινότητα παιδιών και προσωπικού. Προβλήματα που φτάνουν σωρηδόν στα γραφεία της

ΠΟΕΔ. Η ΠΟΕΔ και η ΠΑΔΕΔ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, εδώ και χρόνια, κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για το εν λόγω θέμα. Παρά τις πολλές προτάσεις και εισηγήσεις που έχουν κατατεθεί και τις δημόσιες αναφορές σε περιστατικά με στόχο την ευαισθητοποίηση των αρμοδίων, το πρόβλημα συνεχίζει να πλήττει αρνητικά την καθημερινότητα τόσο των παιδιών όσο και των εκπαιδευτικών.

Η πρόσφατη ψήφιση των κανονισμών λειτουργίας των σχολείων της Δημοτικής Εκπαίδευσης απο

τελεί μια θετική εξέλιξη, ωστόσο, δεν αρκεί από μόνη της. Τα πειθαρχικά μέτρα πρέπει να ενισχυθούν και να αυστηροποιηθούν (όπως σωστά επισημαίνει ο Δημοκρατικός Συναγερμός στην πρόσφατη ανακοίνωσή του). Παράλληλα, η ενίσχυση των υποστηρικτικών δομών και της εναλλακτικής φοίτησης είναι απολύτως αναγκαία. Απαραίτητη είναι επίσης και η αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου σε γεωρή βάση, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική υποστήριξη των παιδιών.

Υπενθυμίζουμε ότι, στις 18 Νοεμβρίου 2024, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ανακοίνωσε την πρόθεση της κυβέρνησής του να προχωρήσει στη λήψη νομοθετικών και διοικητικών μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση της βίας στο σχολείο. Συγκεκριμένα, ανέφερε ότι θα διασφαλιστεί το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνει υπηρεσίες ψυχολογικής αξιολόγησης, στήριξης και θεραπείας, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου οι γονείς ή κηδεμόνες δεν συναινούν, εφόσον οι επαγγελματίες αξιολογούν ότι

αυτό εξυπηρετεί το συμφέρον του παιδιού. Αυτή η πρόθεση μάς βρίσκει σύμφωνους, όμως τα λόγια πρέπει άμεσα να γίνουν πράξεις! Είναι γνωστή η θέση της ΠΟΕΔ, καθώς καθημερινά αντιμετωπίζουν περιστατικά βίας και παραβατικότητας από παιδιά των οποίων οι γονείς δεν δίνουν την έγκρισή τους για να προχωρήσουν οι διαδικασίες υποστήριξης. Με τα περιστατικά βίας και παραβατικότητας να αυξάνονται είναι επιτακτική η ανάγκη για ταχεία και αποτελεσματική δράση, λοιπόν.

Ήρθε η ώρα να προχωρήσουμε με ταχείς ρυθμούς στη λήψη των αναγκαίων μέτρων και να βρούμε τον κατάλληλο και νομικά στέρεο τρόπο στήριξης αυτών των παιδιών με κάθε επιτρεπτή μέθοδο και θεραπεία. Αναμένουμε, λοιπόν, ως εκπαιδευτικοί άμεσα και ουσιαστικά μέτρα. Η κατάσταση έχει φτάσει στο «και πέντε» στα σχολεία μας. Η κοινωνία μας πληρώνει την αδράνεια χρόνων. Ας το σταματήσουμε.

Ο κ. Αντώνης Τινής είναι στέλεχος ΠΑΔΕΔ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΑΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistriass.com, **T. 22348600**

Αποστολή στο Στρασβούργο
ΠΑΥΛΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Το Βραβείο Ζαχάρωφ 2024 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Ελευθερία της Σκέψης πήγε φέτος στην αντιπολίτευση της Βενεζουέλας, μία χώρα η οποία σήμερα βιώνει βαθιά πολιτική κρίση. Απονεμήθηκε την περασμένη Τρίτη, 17 Δεκεμβρίου, στη Μαρία Κορίνα Ματσίατο, ηγέτιδα των δημοκρατικών δυνάμεων και αρχική υποψήφια της αντιπολίτευσης της Βενεζουέλας, που αποκλείστηκε από τις εκλογές από τις Αρχές στη χώρα, και στον υποψήφιο που τη διαδέχτηκε, Εντμούντο Γκονζάλες Ουρούτια, ο οποίος κατήγγειλε την απουσία της κυβέρνησης της Βενεζουέλας να δημοσιεύσει τα επίσημα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών της 28ης Ιουλίου και αμφισβήτησε τη δήλωση περί νίκης του Νικολάς Μαδούρο. Ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης έχει παρουσιάσει τουλάχιστον το 80% των εκλογικών αρχείων, που τον δείχνουν ως νικητή της κούρσας, με περισσότερο από το περίπου 70% των ψήφων. Σύμφωνα με την κυβέρνηση της Βενεζουέλας, 2.400 άνθρωποι συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων μετά τις εκλογές, ενώ μη κυβερνητικές οργανώσεις ανέφεραν τον θάνατο 24 πολιτών. Η Μα-

Κάποτε εύχεται να προειδοποιούσε τη μητέρα της, ώστε να μην αναλάβανε αυτόν τον ρόλο, αλλά συγχρόνως γνωρίζει ότι αυτό είναι κάτι μεγαλύτερο που ήρθε στη ζωή τους.

ρία Κορίνα Ματσίατο παραμένει κρυμμένη, ενώ, μετά την έκδοση εντάλματος σύλληψης, ο Εντμούντο Γκονζάλες εγκατέλειψε τη χώρα τον Σεπτέμβριο για την Ισπανία, η οποία του χορήγησε πολιτικό άσυλο.

Στο Στρασβούργο

Για την επόμενη μέρα στη χώρα της, τους αγώνες και τις δοκιμασίες των Βενεζουελάνων, αλλά και το πώς βιώνει προσωπικά το να είναι η κόρη της ηγέτιδας της αντιπολίτευσης, μίλησε στην «Κ» η Άννα Κορίνα Σόζα, κόρη της Μαρίας Κορίνα Ματσίατο. Τη συναντήσαμε στην έδρα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο, λίγες ώρες αφότου παρέλαβε εκ μέρους της μητέρας της το βραβείο Ζαχάρωφ, στο πλαίσιο προγραμματισμένης συνέντευξης της από τέσσερις εκπροσώπους ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης. Μίλούσε αισιόδοξα και μαχητικά, όπως προηγουμένως στην αίθουσα της Ολομέλειας η μητέρα της μέσω οθόνης και ο Εντμούντο Γκονζάλεζ, που ήταν παρών. «Η χώρα με τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου στον κόσμο λεηλατήθηκε από τους εκθρόους της ελευθερίας, που τη μετέτρεψαν σε θύλακα για να αποσταθεροποιήσουν τη Δύση και τη βύθισαν στη φτώχεια, τη μιζέρια και τη θλίψη», είχε αναφέρει η πρώτη. «Γνωρίζουμε ότι αργά ή γρήγορα η χώρα μας θα πάρει την κατεύθυνση που ήδη έχει χαράξει ο λαός μας. Η βία είναι ένα αδύναμο εργαλείο, δεν μπορεί να αναβάλει για πολύ το αναπόφευκτο», είχε διαμνύσει ο δεύτερος, παραλαμβάνοντας το βραβείο από την πρόεδρο της Ευρωβουλής, Ρομπέρτα Μέτσολα.

10 Ιανουαρίου

Χωρίς, για ευνόητους λόγους, να φανερώνει το πώς, ο Εντμούντο Γκονζάλεζ εκφράζει το τελευταίο διάστημα δημόσια την πρόθεσή του να επιστρέψει στη χώρα και να αναλάβει καθήκοντα προέδρου στις 10 Ιανουαρίου, που είναι η προγραμματισμένη ημερομηνία για τη μεταβίβαση της εξουσίας. Η αντιπολίτευση στη Βενεζουέλα εναποθέτει τις ελπίδες της για επικράτηση του Γκονζάλεζ στην πίεση που θα δεχτεί το καθεστώς Μαδούρο από τον διεθνή παράγοντα. Ήδη, οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. έχουν εκφράσει ανοιχτά την αναγνώριση του διπλωμάτη, πολιτικού και συγγραφέα ως νέου προέδρου. Οι αντικαθεστωτικοί φαίνεται να δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη νέα κυβέρνηση Τραμπ, που αναλαμβάνει στις 20 Ιανουαρίου, και ιδιαίτερα στον νέο υπουργό Εξω-

τερικών της χώρας, Μάρκο Ρούμπιο, ο οποίος έχει βάλει την κρίση της Βενεζουέλας ψηλά στην ατζέντα του και βρίσκεται εδώ και καιρό σε συνεννόηση μαζί τους. Ένα επιχείρημα που προβάλλουν για το ενδιαφέρον που πρέπει να επιδειχθεί έχει να κάνει με το μεταναστευτικό, καθώς επτά εκατομμύρια Βενεζουελάνοι, το ένα τέταρτο του πληθυσμού της χώρας, κατέφυγαν σε άλλες χώρες, δημιουργώντας σε αυτές προβλήματα. Όπως διαμνύουν οι αντιπολιτευόμενοι, οι συμπατριώτες τους θα επιστρέψουν πίσω, εάν αλλάξει η εξουσία.

Διεθνής υποστήριξη

«Περιμένουμε από τις δημοκρατικές κυβερνήσεις να είναι δίπλα στον Γκονζάλεζ, όταν μεταβεί

στη Βενεζουέλα για να ορκιστεί Πρόεδρος», ανέφερε στην «Κ» η Άννα Κορίνα Σόζα, απαντώντας σε σχετική ερώτηση. Όπως εξήγησε, απαιτείται περισσότερο από ποτέ η υποστήριξη και η εμπλοκή από κυβερνήσεις του εξωτερικού. «Πρόκειται για την κυριαρχία ενός έθνους, την ελευθερία και το μέλλον της φιλελεύθερης δημοκρατίας όπως τη γνωρίζουμε, διότι στη χώρα μου έγιναν εκλογές, παρ' όλες τις προκλήσεις που είχε επιβάλει η κυβέρνηση. Αν σκεφτείτε τα εκατομμύρια των Βενεζουελάνων στο εξωτερικό που δεν τους επέτρεψαν να ψηφίσουν, φανταστείτε πόσα πετύχαμε. Παρά τα εμπόδια που έβαλε η κυβέρνηση, κερδίσαμε τις εκλογές. Και αν οι κυβερνήσεις του εξωτερικού δεν είναι σε θέση να το αναγνωρίσουν, θα πρέπει

να το πιστέψουν, λαμβάνοντας υπόψη την ακεραιότητα όλων των δημοκρατικών κρατών, γιατί, όπως βλέπουμε τον κόσμο σήμερα, αυτό που συμβαίνει σε ένα μέρος της Γης, έχει επιπτώσεις παντού», ανέφερε.

ΗΠΑ και Ρούμπιο

Ειδικά από τη νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ, η οποία θα έχει τον λατινοαμερικάνικης καταγωγής, Μάρκο Ρούμπιο, υπουργό Εξωτερικών, η αντιπολίτευση έχει μεγάλες προσδοκίες. «Πιστεύετε ότι η Βενεζουέλα θα είναι προτεραιότητα;», ήταν το δεύτερο ερώτημα που υποβάλαμε στην Άννα. «Νομίζω ναι», απάντησε χωρίς δεύτερη σκέψη και με λάμψη στο πρόσωπό της. Η ομάδα του Μάρκο Ρούμπιο είναι σε πολύ στενή επαφή με τις

ομάδες της μητέρας της και του Εντμούντο Γκονζάλες, μάλιστα πριν οριστεί ως υπουργός Εξωτερικών, όπως είπε. «Οπότε είναι σίγουρα τρομερά καλά νέα για τη χώρα μας και για το ημισφαίριο, γιατί ο Μάρκο Ρούμπιο ήταν πάντα συνεπής. Η προώθηση των ζητημάτων της Λατινικής Αμερικής, και ειδικά η Βενεζουέλα, ήταν στην κορυφή της ατζέντας του, όταν ήταν γεροϋσιαστής. Περιμένω σε μεγάλο βαθμό να συνεχίσει να αποτελεί προτεραιότητα, όταν θα έχει ορκιστεί υπουργός Εξωτερικών», πρόσθεσε.

Πολίτες και στρατός

Δύο άλλοι σημαντικοί παράγοντες για την αλλαγή στην εξουσία της χώρας είναι το πώς θα αντιδράσει η πλειοψηφία των πολιτών και αυτή του στρατού. Για τους πρώτους διαβεβαίωσε ότι η υποστήριξη θεωρείται δεδομένη, καθώς το 70% των ψήφων απέρριψαν την παρούσα κυβέρνηση. Είναι πεπεισμένοι να μας υποστηρίξουν, είπε, καθώς αγωνιζόμαστε για το μέλλον μας και ο αγώνας δεν έχει να κάνει πλέον με τις πολιτικές παρατάξεις, αλλά με μία ευκαιρία, ώστε το ένα τέταρτο του πληθυσμού να μπορεί να επιστρέψει πίσω στη χώρα. Όσον αφορά τον στρατό, παραδέχθηκε ότι είναι ένα περίπλοκο ζήτημα

Υπάρχουν ενδείξεις που λένε στην αντιπολίτευση ότι μεγάλο μέρος του στρατού είναι μαζί της, ώστε να γίνει μετάβαση της εξουσίας και 7 εκατ. Βενεζουελάνοι να επιστρέψουν.

και ότι μέσα σε αυτόν υπάρχουν σε εξέλιξη κινήσεις για τις οποίες δεν μπορεί να μιλήσει, αλλά και, για να είναι ειλικρινής, δεν γνωρίζει, ωστόσο αρκέστηκε στο να πει ότι στρατιωτικοί έχουν αποδείξει την υποστήριξή τους σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως την ημέρα των εκλογών της 28ης Ιουλίου, όπου δεν θα είχαν πρόσβαση στο 83% των ψηφοδελτίων, ώστε να γνωρίζουν σήμερα τη νίκη τους, χωρίς τη βοήθεια –τουλάχιστον την ασφάλεια– από τους στρατιώτες που ήταν παρόντες για τη φύλαξη. Γι' αυτό, τόνισε, υπάρχουν ενδείξεις που τους λένε ότι ένα μεγάλο μέρος του στρατού είναι με το μέρος τους.

Πολιτικοί κρατούμενοι

Η πραγματικότητα για χιλιάδες πολίτες στη Βενεζουέλα είναι πολύ επικίνδυνη, λέει στη συνέχεια, υπενθυμίζοντας ότι περίπου 2.000 άνθρωποι βρίσκονται στις φυλακές μετά τις εκλογές της 28ης Ιουλίου, μάλιστα σε απάνθρωπες συνθήκες. Μόλις την προηγούμενη μέρα πέθανε ο τρίτος πολιτικός πρόσφυγας στη φυλακή, όπως διαβεβαίωσε. Παράλληλα, κατήγγειλε ότι όσοι είναι φυλακισμένοι με την κατηγορία για τρομοκρατία, είναι εκτεθειμένοι σε καθημερινό κίνδυνο, χωρίς νομική υποστήριξη, χωρίς πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, πόσιμο νερό και κατάλληλο φαγητό, χωρίς την επαφή με τα άλλα μέλη της οικογένειάς τους. «Συνεπώς, η ζωή στη Βενεζουέλα για τον αντιπολιτευόμενο ή για έναν αγωνιστή της ελευθερίας, όπως αποκαλείται, είναι πολύ επικίνδυνη», ανέφερε.

«Κοντά στο τέλος»

Μιλώντας για τη μητέρα της, τονίζει ότι νιώθει προνομιούχα με το να έχει κάποιον να θαυμάζει τόσο πολύ στη ζωή της. Την ίδια ώρα εκμυστηρεύεται ότι βιώνει μία διπλή πραγματικότητα σκέψεων: κάποτε συλλαμβάνει τον εαυτό της να εύχεται να την προειδοποιούσε, ώστε να μην αναλάμβανε αυτόν τον ρόλο και την ευθύνη, αλλά συγχρόνως γνωρίζει ότι ως οικογένεια πολλά χρόνια πριν έφτασαν στη συνειδητοποίηση ότι αυτό είναι απλώς κάτι μεγαλύτερο που ήρθε στη ζωή τους –και η μητέρα τους συνέβαλε σε αυτό– νιώθοντας ότι έχουν την ευθύνη να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων. Καταλήγοντας η Άννα Κορίνα ομολογεί ότι επηρεάζεται από τη θετικότητα της Μαρίας Κορίνα Ματσίατο. Λέει ότι πιστεύει σε αυτή τη θετικότητα, ενδόμυχα νιώθει ότι «βρισκόμαστε πιο κοντά στο τέλος».

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να το πιστέψουν ότι κερδίσανε τις εκλογές, λαμβάνοντας υπόψη την ακεραιότητα όλων των δημοκρατικών κρατών, γιατί σήμερα ό,τι συμβαίνει σε ένα μέρος της Γης, έχει επιπτώσεις παντού, αναφέρει στην «Κ» η Άννα Κορίνα Σόζα.

«Πρόκειται για την κυριαρχία ενός έθνους»

Η Άννα Κορίνα μιλάει στην «Κ» για τη Βενεζουέλα και τη μητέρα της, μετά την παραλαβή του Βραβείου «Ζαχάρωφ»

Η θεωρία και η πράξη

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ο νόμος για τις ανακλήσεις των αερόσακων Τακάτα ψηφίστηκε, ο υπουργός Μεταφορών θα εκδώσει στις 3 Φεβρουαρίου διάταγμα για τον καθορισμό της διαδικασίας, το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (ΤΟΜ) συντονίζεται με τους εισαγωγείς και διανομείς και οι πρώτες λίστες με τα ελαττωματικά οχήματα –πάνω από 22.000– κυκλοφορούν στη δημοσιότητα. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι το πρόβλημα των επικίνδυνων αερόσακων τυγχάνει διαχείρισης. Είναι όμως έτσι στην πράξη; Ή μήπως μεταξύ της ψήφισης του νόμου και της πραγματικής αντιμετώπισης του προβλήματος –το οποίο δεν είναι παιξεγέλασε αλλά ζήτημα ζωής και θανάτου– μεσολαβεί το χάος; Ας δούμε τι συμβαίνει στην πράξη. Βλέπεις, εσύ ο δύσμοιρος πολίτης, τον αριθμό του αυτοκινήτου σου στη λίστα των ελαττωματικών. Το ΤΟΜ σου συστήνει να μην το οδηγήσεις, γιατί είναι επικίνδυνο και σου λέει να επικοινωνήσεις με τον διανομέα για οδηγίες. Καλώς αμέσως τον διανομέα. Καμία απάντηση. Κατανοείς πως το προσωπικό μάλλον δεν επαρκεί για όλες τις κλήσεις των απελπισμένων ιδιοκτητών και συνεχίζεις να καλείς υπομονετικά. Περνά ένα ολόκληρο πρωινό και απάντηση καμία. Σκέφτεσαι να πας μέχρι τα γραφεία του διανομέα για να βρεις άκρη. Επείγεις, όπως είναι λογικό, να μάθεις πόσο καιρό θα χρειαστεί να μείνεις χωρίς αυτοκίνητο, δεδομένου ότι κανένας αρμόδιος δεν έχει εκστομίσει μέχρι τώρα κάποια σοβαρή εναλλακτική λύση, παρά μόνο κάτι μισόλογα για «δωρεάν μετακινήσεις με λεωφορεία», πράγμα που μόνο σαν κακόγουστο αστείο το εκλαμβάνεις.

Βλαστημώντας την ατυχία σου να γεννηθείς σε μια χώρα χωρίς συγκοινωνίες, φτάνεις στα γραφεία του διανομέα. Εκεί ένας υπάλληλος σου ανακοινώνει πως δεν ξέρουν ακόμα πότε θα αρχίσουν τα ραντεβού αντικατάστασης και για να προλάβει τη δυσανασχετήσή σου, σου λέει «αριτολογώντας» πως «τόσο καιρό οδηγούσες το, τώρα εν να συμβεί το κακό!». Υπενθυμίζω ότι μιλάμε για αμάξια με επικίνδυνους αερόσακους, οι οποίοι έχουν ήδη σκοτώσει δύο άτομα στη χώρα μας και οι οποίοι, όπως υπογραμμίζει το ΤΟΜ, γίνονται ακόμα πιο επικίνδυνοι με την πάροδο του χρόνου. Επιστρέφεις στο σπίτι και τηλεφωνείς ξανά την επομένη μέρα. Η απάντηση που τελικά καταφέρνεις να πάρεις είναι πως τα ανταλλακτικά δεν αρκούν για όλους. «Θα πάρει μέρες να έρθουν άλλα»; ρωτάς. «Μήνες, όχι μέρες» η απάντηση. Αναρωτιέσαι τι πρέπει να κάνεις. Λεφτά να νοικιάσεις αυτοκίνητο δεν έχεις, ακόμα κι αν είχες, για πόσο καιρό να το νοικιάζεις;

Όλοι επαναλαμβάνουν πως όσο συνεχίζεις να οδηγείς το ελαττωματικό βάζεις σε κίνδυνο τη ζωή σου, κανείς όμως δεν σου προσφέρει μια πρακτική λύση στα προβλήματα που προκύπτουν από την ακινητοποίηση του οχήματός σου (δουλειά, παιδιά, σχολείο, φροντιστήρια, σουπερμάρκετ κ.λπ.). Αντιλαμβάνεσαι πως πρέπει εσύ να κόψεις τον λαϊμό σου να βρεις τη λύση, ασχέτως αν πρόκειται για ένα πρόβλημα που αυτή η χώρα η οποία θέλει να παριστάνει το κράτος και δη το ευρωπαϊκό έπρεπε να το είχε αντιμετωπίσει από το 2018. Και πως αν δεν ήταν η μάνα του νεαρού που σκοτώθηκε και κάποιοι δημοσιογράφοι, και αν δεν συνέβαινε και ο πρόσφατος δεύτερος θάνατος της νεαρής, το πιο πιθανόν είναι πως ακόμα τίποτα δεν θα είχε γίνει.

Εσύ όμως πρέπει να τα προσπεράσεις όλα αυτά ως επουσιώδη και να πεις πάλι καλά που έστω και τώρα ψηφίστηκε ο νόμος και δραστηριοποιήθηκαν οι υπεύθυνοι και να είσαι και ευγνώμων που δεν τωπρή αλλά τόσο χρόνια –και άλλους θανάτους– για να κουνήσουν το δακτυλάκι τους. Και προς Θεού μη διανοηθείς να ζητήσεις επίδομα για εννοκίαση αυτοκινήτου ώστε να μη θέτεις σε κίνδυνο –όπως λέει το ΤΟΜ– τη ζωή σου, αλλά βρες ένα πατινί και σκάσε. Δείχνοντας έτσι συμπαράσταση στους αρμόδιους που αγωνίζονται τώρα να τα βγάλουν πέρα με το μπάχαλο που οι ίδιοι, λόγω της αδράνειας, της ανεπάρκειας και της δυσκινησίας τους, επέτρεψαν να δημιουργηθεί. Αυτά λοιπόν συμβαίνουν στην πράξη. Και όσο για ευθύνες, σιγά μην τις ψάξει κανείς.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΑ/ΝΙΡΟΝΓ ΣΑΝΓΚΑΚ

Δύτης ντυμένος Άγιος Βασίλης κολυμπάει δίπλα από σαλάκι στο ενυδρείο Sea Life Bangkok Ocean World στην Μπανγκόκ της Ταϊλάνδης, στο πλαίσιο του προγράμματος του ενυδρείου για την προσέλκυση τουριστών για τον εορτασμό της περιόδου των Χριστουγέννων.

Σεβασμός στη νοημοσύνη τους

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ομολογώ πως τα μανικαϊστικά διλήμματα τύπου «ή μαζί μας ή εναντίον μας» και στην προκειμένη περίπτωση το δίλημμα που έθεσε το ΑΚΕΛ στη Βουλή «ή με τις τράπεζες ή με την κοινωνία» ανέκαθεν μου προκαλούσαν αμηχανία. Γιατί αν κάτι θα έπρεπε να μάθουμε από την ιστορία μέχρι σήμερα, είναι ότι η υπεραπλούστευση, η ισοπέδωση και ο τοξικός λόγος ουδέποτε ωφέλησαν την κοινωνία να πάει μπροστά. Ούτε όμως και τον δημόσιο διάλογο να ωριμάσει. Όσο τοξικό όμως κι αν θεωρήθηκε το εν λόγω δίλημμα, ακόμα πιο προβληματική ήταν η ρητορική που υιοθέτησε το απέναντι στρατόπεδο. Μία ρητορική κινδυνολογίας, αλαζονείας, απουσίας σοβαρών πολιτικών επιχειρημάτων και κυρίως προτάσεων. Σε τέτοιο σημείο που ηγέρθησαν αναπόφευκτα ερωτήματα και για την επάρκεια κάποιων εξ αυτών που τοποθετήθηκαν, αλλά και για το αν θέλουν τελικά να ελέγξουν τις τράπεζες.

Ο Μάριος Μαυρίδης, για παράδειγμα, χαρακτήρισε ισοπεδωτική την πρόταση, προειδοποιώντας πως θα κτυπήσει και μικρές και μεγάλες τράπεζες το ίδιο. Εξήγησε παράλληλα πως είναι μία κομμουνιστική προσέγγιση του ΑΚΕΛ καθώς «δεν μπορούν να δουν κέρδος». Δεκτό. Μόνο που επί διακυβέρνησης ΔΗΣΥ και με την ψήφο του κόμματος ενισχύθηκε η κεφαλαιουχική επάρκεια των δύο μεγάλων κυπριακών συστημικών τραπεζών. Δίνοντας περίπου από 400 εκατ. ευρώ σε καθεμία. Χωρίς να ανησυχήσει τότε τον κ. Μαυρίδη ή το κόμμα του ο αθέμιτος ανταγωνισμός που δημιουργήθηκε για τις μικρές εκείνες τράπεζες που δεν έλαβαν καμία κρατική ενίσχυση. Ο κ. Μαυρίδης ανησυχούσε ότι κάποιοι δεν μπορούν να δουν κέρδος, μόνο που το κέρδος των τραπεζών τα τελευταία δύο χρόνια οδήγησε στο σημείο της ασυδοσίας. Μία ιδιότητα τοκογλυφία διαμορφώθηκε με την πολιτική των επιτοκίων, την οποία μακριά από λαϊκισμούς αλλά με νηφάλια στρατηγική, αναμέναμε να ανακόψουν οι θεσμοί. Να ενεργοποιηθεί η Κεντρική Τράπεζα, η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού και η Υπηρεσία Προστασίας του Καταναλωτή. Και αν αυτοί αρνούνταν να επιτελέσουν το έργο τους, όπως φάνηκε όλο αυτό το διάστημα, να το κάνουν μέσω σοβαρού ελέγχου η ίδια η Βουλή και η κυβέρνηση. Η οποία κυβέρνηση κινητοποιήθηκε μόνο μετά τη σοβαρή πιθανότητα να περάσει η πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ. Και αφότου είδε τον Έλληνα πρωθυπουργό –χωρίς να λέμε πως τα μεγέθη

είναι τα ίδια– να λαμβάνει έστω και κάποια μέτρα, που να αγγίζουν την ασυδοσία των ελληνικών τραπεζών.

Η λύση στην κατάχρηση των επιτοκίων δεν είναι η φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών. Πέραν του ότι είναι αντισυνταγματικό όλο αυτό, θα δημιουργούσε ζημιά παρά όφελος για τον δανειολήπτη και τον καταθέτη. Όμως, δουλειά της Βουλής δεν είναι να παρακαλεί τις τράπεζες να αλλάξουν στάση. Είναι να παρουσιάζει προτάσεις και να ασκεί αποτελεσματικά τον ρόλο της για ανακοπή αυτής της κατάχρησης από μέρους των τραπεζών. Αντ' αυτού, βουλευτές περιορίστηκαν σε ένα ακατάσχετο κλαψουρίσμα γιατί ταυτίστηκαν με τις τράπεζες. Και άλλοι τόλμησαν να μιλήσουν ξανά με όρους μνημονίου. Κάποιοι «δεν μαθαίνουν και συνεχίζουν να παίζουν πολιτικά παιχνίδια στις πλάτες του κυπριακού λαού και της οικονομίας, με πιθανότητα να οδηγηθεί ξανά η χώρα στα βράχια» έλεγε χαρακτηριστικά ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Η ανεξέλεγκτη κινδυνολογία περί κατάρρευσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος κάθε φορά που εγείρεται ζήτημα για την αισχροκέρδεια των τραπεζών, δεν είναι μόνο προβληματική, δεν είναι εκτός τόπου και χρόνου αλλά πλέον δίνει την αίσθηση πως το πολιτικό σύστημα δεν μπορεί να προστατεύσει τους πολίτες.

Και αν προκλητική είναι η δυσκολία πολιτικών προτάσεων και κομμάτων να ελέγξουν τις τράπεζες, πολύ προκλητική είναι και η έλλειψη πολιτικών επιχειρημάτων. Αν η πρόταση του ΑΚΕΛ θεωρήθηκε λαϊκίστικη, αν το δίλημμα που έθεσε ήταν δημιουργικό, άλλο τόσο τοξική είναι η επιχειρηματολογία ότι ΑΚΕΛ και ΕΛΑΜ είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

Αν κάτι διαπιστώθηκε τα τελευταία δώδεκα χρόνια και βολικά υποτιμήθηκε τις προάλλες στη Βουλή, είναι η συμβολή των Κύπριων πολιτών στη διάσωση της οικονομίας. Σε αυτούς οφείλεται η διάσωση των τραπεζών, αυτοί επωμίστηκαν όλο το βάρος. Από αυτή την ταρκαώδη διαδρομή της κυπριακής οικονομίας, θα ωριμαζε και το πολιτικό σύστημα. Να μιλάει με επιχειρήματα και όχι με συνθήματα, να προτείνει λύσεις και όχι βολικά να απέχει από ψηφοφορίες, να ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, να αποφεύγει την ισοπέδωση και κυρίως να σέβεται. Και τις θυσίες που έκαναν οι πολίτες, αλλά κυρίως τη νοημοσύνη τους.

economidoum@kathimerini.com.cy

Τα λασπόνερα του TikTok

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Με το TikTok κολλάς. Και κολλάς άσχημα, γιατί σε αντίθεση με τα άλλα social media δεν προϋποθέτει κανενός είδους σκέψη. Αυτός είναι και ο λόγος που το έχουμε ταυτίσει με ό,τι πιο εύπεπτο κυκλοφορεί εκεί έξω. Βιντεάκια για πλάκα ή απλώς της πλάκας. Σε κάθε περίπτωση πάντως, υλικό για να χαζέψεις, να χαμογελάσεις ή ενίοτε και να δυσανασχετήσεις με τη «δημοκρατικά διαδιδόμενη» καφρίλα. Αυτή είναι άλλωστε και η βασική ιδέα: ο καθένας λέει ό,τι θέλει, όπως το θέλει, όποτε θέλει. Χωρίς να έχει σημασία ποιος είναι. Παλιά, για να αποκτήσει κανείς δημόσιο βήμα έπρεπε να έχει διανύσει κάποια χιλιόμετρα με τη δουλειά του. Σπανίως, συνέβαινε κι αν ήταν κάποιος τυχερός. Τα social media κατάρρησαν αυτές τις βεβαιότητες και εκδημοκρατικοποίησαν τον δημόσιο λόγο. Την ίδια ώρα όμως άνοιξαν τον ασκό του Αϊόλου.

Όλα αυτά δεν είναι θεωρητικά. Ή μάλλον θα αποτελούσαν αντικείμενο μιας θεωρητικής συζήτησης, εάν τα social media δεν έβαζαν πόδι στην πολιτική. Στην Κύπρο πήραμε μια γεύση της επιδραστικότητάς τους με τη σαρωτική νίκη του Φειδία. Ξαφνικά, από το πουθενά, 20% των ψηφοφόρων έστειλε στην Ευρώπη έναν κατά τεκμήριο άσχετο νεαρό, επειδή ήθελε να βγάλουν τη γλώσσα στο σύστημα. Στη Ρουμανία όμως το παιχνίδι χόντρυνε πολύ, με αποτέλεσμα να προκληθεί πολιτικός σεισμός. Η νίκη του φιλορώσου υπερεθνικιστή Călin Georgescu ανάγκασε την Ευρωπαϊκή Ένωση να αντιδράσει. Έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε επίσημη έρευνα για τον τρόπο που το TikTok διαχειρίζεται τους κινδύνους για τις εκλογές. Στην περίπτωση της Ρουμανίας υπάρχει σοβαρή υποψία πως παραβιάστηκε βάνουσα η νομοθεσία. Η δόλωση της Ούρουουλα φον ντερ Λάιεν ήταν σαφής: «Μετά από σοβαρές ενδείξεις ότι έγγνοι παράγοντες παρενέβησαν στις προεδρικές εκλογές της Ρουμανίας χρησιμοποιώντας το TikTok, τώρα ερευνούμε διεξοδικά εάν η πλατφόρμα του TikTok παραβίασε τον Νόμο για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες αποτυγχάνοντας να αντιμετωπίσει τέτοιους κινδύνους». Το γεγονός δε ότι το Ανώτατο Δικαστήριο της Ρουμανίας ακύρωσε τις εκλογές, προσθέτει στη σοβαρότητα της υπόθεσης ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα.

Εν όψει των πιο πάνω έγινε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση στο Ευρωπαϊκό βούλο, για τον ρόλο των social media, όπου ο Φειδίας Παναγιώτου είχε την τιμητική του. Στην παρέμβασή του άλλωστε έκανε ξεκάθαρο ότι είναι ο πλέον αρμόδιος για να τοποθετηθεί, αφού η εκλογή του οφείλεται στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Έδωσε μάλιστα και ιδεολογική προέκταση στο θέμα, μιλώντας για την ελευθερία του λόγου που διασφαλίζεται στη σύγχρονη εποχή μέσω του κινητού μας. Ο καθένας, υποστήριξε, έχει τη δύναμη να πείσει για τις ιδέες του και να μπει στην πολιτική χρησιμοποιώντας ένα και μοναδικό εργαλείο: τα social media.

Υπήρξε αντίδραση από τρεις ευρωβουλευτές στα όσα είπε ο Φειδίας. Αποδεικνύοντας τις παρεμβάσεις τους, ξεχώρισα κάποια επιχειρήματα τα οποία παραθέτω αποσπασματικά: «Τα βιντεάκια που κανείς θα πρέπει να είναι κάπως ελκυστικά, όμως μερικές φορές είναι περιοριστικά και απλοϊκά». «Το πρόβλημα είναι αν υπάρχει ξένος παράγοντας που ρίχνει πάρα πολλά λεφτά για να επηρεάσει την όλη συζήτηση». «Αν τα Media είναι στα χέρια των ολιγαρχών και των αυταρχικών ηγετών, τι γίνεται; Διότι ξέρουμε ότι το Χ και το TikTok μάς κάνουν πλύση εγκεφάλου».

Αν κρίνω από τα βίντεο που ακολούθησαν δεν πρέπει να ίδρωσε και πολύ το αφτί του Κύπριου ευρωβουλευτή. Ο ενθουσιασμός του τόσο για την «εκδρομή» των μαθητών που διοργάνωσε στις Βρυξέλλες, όσο και για την επίσκεψη της συντρόφου του, παραμέρισαν κάθε δυσάρεστη πολιτική σκέψη. Ας μην ξεχνάμε εξάλλου ότι μετά την ομιλία του στο Ευρωπαϊκό βούλο έλαβε το μεγαλύτερο παράσημο. Μια ανάρτηση του γκουρού του Elon Musk, ο οποίος έγραψε: «Ο Φειδίας αγωνίζεται για την ελευθερία του λόγου στην Ευρώπη»!

Υγ. Με τούτα και με κείνα, θυμήθηκα τον ρόλο του «χρήσιμου ηλίθιου» στην παγκόσμια ιστορία. Ένας όρος που αποδίδεται στον Στάλιν, ο οποίος χαρακτήριζε κατ' αυτόν τον τρόπο τους ιδεολογικούς αντιπάλους των σοβιετικών στη Δύση όταν ακολουθούσαν πρόθυμα και αυτόβουλα τη γραμμή της Μόσχας. Οι συνειρμοί είναι μοιραίοι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η κα Ραουνά έχει το τηλέφωνο του ΥΠΕΕ;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Είναι μερικές φορές που δημιουργείται η εντύπωση ότι οι υπουργοί της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη δεν μιλούν μεταξύ τους και δεν έχουν καν εικόνα τι διεκδικεί ο ένας και πώς ικανοποιείται ο άλλος, πολιτικά, με αποτέλεσμα, σε επίπεδο στόχευσης, να μη γνωρίζει η δεξιά του κράτους τι ποίει η αριστερά του.

Διάβαζα με έκπληξη τις επιδοκιμαστικές δηλώσεις της υφυπουργού Ευρωπαϊκών Υποθέσεων Μαριλένας Ραουνά, που «τόνισε τη σημασία επίκλησης από το Συμβούλιο (σ.σ. της Ε.Ε.), στα Συμπεράσματα, των ψηφισμάτων 541 και 550 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, τα οποία μεταξύ άλλων καλούν όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν ή υποβοηθήσουν καθ' οιονδήποτε τρόπο την αποσχιστική οντότητα». Άρα, ως κράτος είμαστε ικανοποιημένοι από την αναφορά αυτή; Και συνεπώς η Λευκωσία κρίνει ως επαρκή μια παραπομπή από την Ε.Ε. σε δύο ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας

του ΟΗΕ, που εκδόθηκαν το 1983 και το 1984, ώστε να την αξιοποιήσει για να φρενάρει τις ενέργειες της Τουρκίας που στοχεύουν σε αναβάθμιση και αναγνώριση της αποσχιστικής οντότητας του ψευδοκράτους, 40 χρόνια αργότερα; Δεν θα έπρεπε και η Ε.Ε. να τοποθετηθεί ευθέως, αυτόνομα, επικαιροποιημένα και με ειδική αναφορά επί του προκειμένου; Με βάση τα σημερινά δεδομένα, του 2024;

Για την κα Μαριλένα Ραουνά προφανώς αυτό δεν απαιτείται. Και γι' αυτό, άλλωστε, μας είπε αυτά που είπε, στην επερχομένη γραπτή της δήλωση, η οποία στάλθηκε τα μεσάνυχτα της 17ης Δεκεμβρίου, 10 και πλέον ώρες μετά την έκδοση των Συμπερασμάτων του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων για τη διεύρυνση, περιλαμβανομένης της Τουρκίας.

Σε κάθε περίπτωση, αυτά που ικανοποιούν τη Μαριλένα Ραουνά δεν φαίνεται να ικανοποιούν ή έστω να ικανοποίησαν το υπουργείο Εξωτερικών. Το οποίο, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», είχε δώσει

οδηγίες στην Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στις Βρυξέλλες, να διεκδικήσει μια αυτόνομη, ευθεία αναφορά από την Ε.Ε. στα Συμπεράσματα. Προκειμένου να αξιοποιηθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία για να φρενάρει τις εν εξελίξει ενέργειες της Τουρκίας που στοχεύουν σε αναβάθμιση και αναγνώριση της «κυριαρχικής ισότητας» της αποσχιστικής οντότητας, ήτοι του ψευδοκράτους. Και έτσι, μετά τις οδηγίες του ΥΠΕΕ, η μόνιμη αντιπρόσωπος της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε., πήγε στη συνεδρία της COREPER, στις 6 Δεκεμβρίου και διεκδίκησε από τους 26 εταίρους της Κύπρου, μια ειδική αναφορά «στα Συμπεράσματα», η οποία να λειτουργεί επικριτικά για τις τουρκικές ενέργειες αναβάθμισης και αναγνώρισης της αποσχιστικής οντότητας του ψευδοκράτους.

Ωστόσο, οι 26 εταίροι δεν ικανοποίησαν το αίτημα της Λευκωσίας, θεωρώντας επαρκή τα Συμπεράσματα και τη γενική παραπομπή στα ψηφίσματα 541 και 550, του

1983 και του 1984, αντίστοιχα. Όπως ακριβώς προφανώς θεωρεί και η κα Ραουνά, η οποία επιδοκίμασε την εν λόγω αναφορά στα Συμπεράσματα, αισθανόμενη προφανώς ότι καλύπτουν την Κυπριακή Δημοκρατία.

Κι αν η υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων θεωρεί ότι μια αναφορά τεσσαρακονταετίας, είναι σήμερα επαρκής για να δημιουργήσει τις απαραίτητες πολιτικές συνθήκες στην Ε.Ε., ώστε να αξιοποιηθεί από την Κύπρο για φρενάρισμα της Τουρκίας, πώς το ΥΠΕΕ θα είναι σε θέση να διεκδικήσει εκ νέου και να επιμείνει στην επικαιροποίηση και την αυτονόμηση της θέσης της Ε.Ε., με μια ειδική επικριτική αναφορά κατά της τουρκικής προσπάθειας αναβάθμισης και αναγνώρισης του ψευδοκράτους;

Και κυρίως, «με τι μούτρα» θα πάει ο κάθε πρέσβης ή μόνιμος αντιπρόσωπος της Κύπρου να διεκδικήσει μια ευθεία, αυτόνομη αναφορά καταδικής των ενεργειών της Τουρκίας για αναβάθμιση και αναγνώ-

ριση της αποσχιστικής οντότητας, όταν η κατ' εξοχήν αρμόδια για τα ζητήματα της Ε.Ε., υφυπουργός, επικαίρει που εξασφάλισε την αναπαραγωγή μιας γενικής και αόριστης παραπομπής σε δύο ψηφίσματα που εκδόθηκαν πριν από 40 χρόνια; Χωρίς ειδική αναφορά γι' αυτά που συμβαίνουν σήμερα και δρομολογεί η Τουρκία. Όλα αυτά τα ρωτάω, όχι μόνο για να γνωρίζουμε εμείς, αλλά για να μαθαίνουν και οι ξένοι που μεταφράζονται.

Αφού λοιπόν επικαίρει η κα Ραουνά, ας προσαρμολέει ανάλογα και το ΥΠΕΕ. Για το καλό του, το λέω. Γιατί άλλωστε να προβάλλουμε διεκδικήσεις για ζητήματα που θεωρούμε ότι είμαστε καλυμμένοι; Μην κατηγορηθούμε για «πολιτικό πλεονασμό». Άστε που έχω την εντύπωση ότι εάν κληθεί ο πρέσβος Χριστοδουλίδης να τοποθετηθεί, θα στηρίξει τη θέση της κας Μαριλένας Ραουνά. Για αμηνώς πολιτικούς, βεβαίως, λόγους.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο χρόνος και τα πάθη

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Πριν από 30 και κάτι χρόνια η επίσκεψη ενός έκπρωτου βασιλιά στη χώρα ήταν ένα τεράστιο πολιτικό γεγονός. Ορισμένοι την αντιμετώπισαν σαν πραγματική εθνική απειλή. Η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μπιστοτάκη αναγκάστηκε κάτω από την πίεση των μέσων ενημέρωσης να στείλει ελικοπτερα και πολεμικά σκάφη για να επιπνούν τη βασιλική οικογένεια, λες και επρόκειτο για εισβολή. Η Ιστορία και οι πληγές της ήταν ακόμη πολύ νωπές. Οι πρωταγωνιστές της πολιτικής μας σκηνής τότε ήταν οι ίδιοι που πρωτοστάτησαν στο πολιτικό δράμα και τον δικα-

Οι απόγονοι του Κωνσταντίνου θα περπατούν στο κέντρο της πόλης χωρίς να θεωρείται μέγα γεγονός, ακόμη και για τα... πρωινάδικα.

σμό, που κατέλυναν στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου. Τα πάθη της δεκαετίας του 1960 τους είχαν σφραγίσει πολιτικά. Ήταν μια εποχή που η μία πλευρά της Ιστορίας δεν είχε καν το δικαίωμα να ακουστεί. Θυμάμαι έντονα την επόμενη μέρα από τη μετάδοση της πρώτης μεγάλης συνέντευξης του έκπτωτου μονάρχη, στην οποία εξηγούσε τη δική του εκδοχή για την Αποστασία και τους χειρισμούς του το βράδυ του πραξικοπήματος. Ήταν δύσκολο να περπατήσω μερικά μέτρα στο κέντρο χωρίς κάποιος να σχολιάσει, με τα απαραίτητα σχετικά «γαλλικά», το τι είπε ο τέως, αλλά και το «πού το πήγαινα» δίνοντάς του βήμα. Δεν ήμασταν έτοιμοι ούτε να ενταφιάσουμε με ώριμο τρόπο τα πάθη μας ούτε και να επιτρέψουμε στην ιστορία

να καταγραφεί με ψυχραιμία τρόπο.

Εν τω μεταξύ, όμως, μου έκανε εντύπωση πόσο άλλαζε η αντιμετώπιση του κόσμου όταν ο Κωνσταντίνος άρχισε να επισκέπτεται πιο τακτικά την Αθήνα και τον συναντούσα στο πλαίσιο της ιστορικής έρευνας. Οι συνθήκες κοσμικοί τον κυνηγούσαν αναζητώντας λίγη «λάμψη». Και οι πολίτες σαν να μην έτρεχε τίποτα, σαν έναν συμπαθή Έλληνα του εξωτερικού που είχε ενθουσιαστεί με την επιστροφή του στη χώρα. Από εκεί που μια επίσκεψή του θεωρείτο περίπου εισβολή εξωγήινων, η βόλτα του στο Σύνταγμα είχε γίνει μια ρουτίνα.

Η τελευταία πράξη της πολυτάραχης ζωής του συνδύαζε τα πάντα. Τα τηλεοπτικά πρωινάδικα έκαναν πάρτι για μέρες. Η ελληνική Δημοκρατία χειρίστηκε την όλη υπόθεση με σεβασμό και αξιοπρέπεια. Η πολιτική σταθερότητα δεν απειλήθηκε, η δημοκρατία μας δεν ένωσε να απειλείται από κανέναν.

Ωριμάζουμε λοιπόν. Είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε το Τατόι σαν ένα μουσείο στο οποίο θα μπορούν τα παιδιά μας να μάθουν περισσότερα για έναν θεσμό, που ήταν αναπόσπαστο κομμάτι του τόπου για δεκαετίες. Οι απόγονοι του Κωνσταντίνου θα περπατούν στο κέντρο της πόλης χωρίς να θεωρείται μέγα γεγονός, ακόμη και για τα... πρωινάδικα. Για τους κοσμικούς, η παρουσία τους σε ένα πάρτι θα προσδίδει τη δυσεύρετη και πολυπόθητη «αριστοκρατική πατίνα» που αναζητάει κάθε νεόφιλος. Για τους ακραίους ζηλωτές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα είναι ένα όνειρο, μια μοναδική ευκαιρία είτε να βρίσουν με πάθος από τη μια πλευρά είτε να εκφραστούν με νοσταλγία για τις παλιές καλές μέρες από την άλλη. Ο πραγματικός Δικασμός τελειώσει, ενταφιάστηκε. Μείναμε με τον γραφικό Δικασμό του tweeter. Ωριμάσαμε.

Χριστούγεννα 2024

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Ο Ιησούς δεν ήταν ο Μεσσίας που ανέμεναν το Ιερατείο των Εβραίων και ο λαός του Ισραήλ. Δεν ήταν ο επιφανής ηγέτης που θα ένωσε τη διασπορά του περιούσιου αυτού έθνους και θα εγκαινίαζε τη μεσσιανική εποχή μιας παγκόσμιας ειρήνης, επανιδρύοντας το Βασίλειο του Δαβίδ.

Η κραταιά και αυτάρεσκη αντίληψη των Φαρισαίων, όπως την έχει καταγράψει ο Ευαγγελιστής Ιωάννης, ήταν ότι «προφήτης εκ της Γαλιλαίας ουκ εγίγερται». Εξάλλου οι ένδεκα από τους δώδεκα μαθητές του Ιησού ήταν Γαλιλαίοι εκτός του Ιουδαίου Ισκαριώτη, που τον πρόδωσε.

Στη γέννηση του Θεανθρώπου αναφέρονται δύο Ευαγγελιστές. Ο Ματθαίος και ο Λουκάς. Διότι απολύτως τη μεσσιανική αποστολή που ανέθεσε ο Πατήρ στον Υιόν Του καταγράφουν οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης και δεν συντάσσουν σχολαστική βιογραφία.

Αλλωστε ήταν ο «Ευαγγελικός» προφήτης Ησαΐας που περί τα τέλη του 730 π.Χ. πληροφόρουσε τον «οίκο Δαβίδ» για την έλευση επί γης Μεσσία, ο οποίος θα γεννιόταν εκ Παρθένου. «Και είδομεν αυτόν και ουκ είχεν είδος, ουδέ κάλλος ... και ο Κύριος παρέδωκεν αυτόν τας αμαρτίας ημών». Το δε όνομα αυτού έσται «Εμμανουήλ».

Εξερχόμενοι από τον λαβύρινθο των βιβλικών περιγραφών, η έλευση του Ιησού στον κόσμο συμπληπεί με μια μείζονα κοσμική αλλαγή. Τη μετάλλαξη της Ρωμαϊκής Πολιτείας ή Res Publica σε αυτοκρατορία, όταν το 27 π.Χ. η Σύγκλητος απένειμε στον Οκτάβιο τον τίτλο του Αυγούστου. Και αυτό

σήμαινε συνύπαρξη διαφορετικών εθνών στο πλαίσιο μιας ενιαίας διοικήσεως.

Αγνωστικιστές έχουν χαρακτηρίσει τον Ιησού κοινωνικό αναμορφωτή ή και επαναστάτη. Καμία σχέση με την ισχύουσα πραγματικότητα την εποχή εκείνη. «Η βασιλεία η εμή ουκ έστιν εκ του κόσμου τούτου», απάντησε ο Ιησούς ερωτηθείς από τον Πίλατο, που τρεις φορές διακήρυξε την αθωότητα του Ιησού.

Τους Γραμματείς και Φαρισαίους κατήγγειλε στα κηρύγματά Του. Η φράση «λύσατε τον ναόν τούτον και εν τρισίν ημέραις εγερώ αυτόν», που αναφερόταν στην τριήμερη ταφή και ανάστασή Του, σκανδάλισε το Ιερατείο. Τwόντι κατεστράφη ο δεύτερος ναός του Σολομώντος το 70 μ.Χ. από τους Ρωμαίους ως αντίποινα για την εξέγερση των Εβραίων. Αλλά ήδη από το 30 μ.Χ. ο Πέτρος είχε ανακηρυχθεί πρώτος Επίσκοπος Ρώμης. Και επί δύο χιλιάδες χρόνια μια Εκκλησία βασιζόμενη στο κήρυγμα του Μεσσία –παρά τις διάφορες δογματικές διαφορές– παραμένει ζώσα.

Στις μέρες μας το θέμα της τεχνικής νομιμοσύνης [T.N.] ως προίον της ανθρώπινης δημιουργικότητας απασχολεί και θεολόγους. Κατά το ερώτημα που τίθεται είναι εάν η T.N. αποτελεί μια πρόκληση ή αναίρεση της θέσεως του ανθρώπου στο πλαίσιο της θείας δημιουργίας. Έεάν, αντίθετα, αποτελεί μια ακόμη έκφραση του θεϊκού Σχεδίου που θα επιτρέψει στον άνθρωπο να διαδραματίσει ρόλο στη διαδικασία της νέας θείκης δημιουργίας. Η στήλη δεν φιλοδοξεί βεβαίως να απαντήσει σε αυτό το μείζον θεολογικό ερώτημα. Και ως εκ τούτου απλώς: «Καλά Χριστούγεννα».

De Grèce: η ανασφάλεια της ελληνικής δημοκρατίας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

■ ΕΚΙΝΩ με μια δήλωση πολιτικών ή κοινωνικών φρονημάτων για να προλάβω τις αντιδράσεις των καλοθελητών. Το κείμενο που θα διαβάσετε, όσοι το διαβάσετε, δεν αποτελεί επ' ουδενί έκθεση ιδεών για την υπεράσπιση της βασιλείας. Το ζήτημα το θεωρώ ανύπαρκτο για το πολιτεύματάς μας, ως εκ τούτου δεν χρειάζεται να επιχειρηματολογήσω επ' αυτού. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν λαμβάνω υπόψη μου ότι πολλές από τις ευρωπαϊκές δημοκρατίες είναι βασιλεία, όπως η Ισπανία, το Βέλγιο, η Σουηδία, ή η Μεγάλη Βρετανία. Μην μου πείτε ότι ο ρόλος της ελληνικής βασιλείας υπήρξε αμφιλεγόμενος, και στην επιβολή της δικτατορίας των συνταγματαρχών, αλλά και στην πτώση της. Γι' αυτό και ο ελληνικός λαός την καταδίκασε με το συντριπτικό ποσοστό στο δημοψήφισμα του 1975.

Με ενδιαφέρει όμως η αντιμετώπιση της ελληνικής δημοκρατίας απέναντι στο βασιλικό πολίτευμα. Πόσοι από τις νεότερες γενιές ξέρουν ότι από τα διακόσια χρόνια υπάρξεως του νεοελληνικού κράτους τα περισσότερα ήσαν βασιλαιο; Το πρώτο διαβατήριο που απέκτησα στη ζωή μου έγραφε «Βασίλειον της Ελλάδος». Ανήκει

στο τελευταίο τέταρτο του εικοστού αιώνα. Η δημοκρατία μας έκανε ό,τι ήταν δυνατόν για να απωθήσει το ιστορικό παρελθόν της βασιλείας. Μια απώθηση που θυμίζει περισσότερο ψυχαναλυτικό σύνδρομο, παρά πολιτική πράξη.

Θυμάμαι κάποιον εκφωνητή του ραδιοφώνου που αποκαλούσε τη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας, «λεωφόρο Σοφίας» στα χρόνια του πρώτο-Πασόκ. Δεν ξέρω πότε ο «Βασιλικός Κήπος» μετονομάστηκε σε «Εθνικό». Τον κήπο τον έφτιαξε η βασίλισσα Αμαλία, όμως ενώ υπάρχουν οι προτομές του Σατωβριάνδου και του Ζαν Μωρέας δεν υπάρχει ούτε ίχνος της Αμαλίας. Εστώ μια πινακίδα με το όνομά της, για να κάνει συντροφιά στις πάπες. Απώθηση, που θα έλεγαν και οι ψυχαναλυτές. Στο Παρίσι υπάρχουν ακόμη οι «Βασιλικοί Κήποι» –Jardins Royals– και το «Βασιλικό Ανάκτορο» – Palais Royal. Αυτό το τελευταίο είναι σταθμός του μετρό συνενωμένο με το Λούβρο. Σκεφθείτε ότι αυτοί χαρατόμισαν τον βασιλιά τους και ένα μεγάλο μέρος της αυλής του. Και οι Βεροαλλίες; Τι γίνεται εκεί πέρα; Φιλοβασιλική προπαγάνδα; Ή μήπως η αποδοχή ενός μεγάλου κεφαλαίου της σύγχρονης Ιστορίας της Γαλλίας;

As μην κοροϊδευόμαστε. Η αντιμετώπιση της βασιλείας από τη σύγχρονη ελληνική δημοκρατία αποκαλύπτει την ανασφάλειά της. Για χρόνια εγκατέλειψε στο έλεος του το Τατόι. Κανείς δεν τολμούσε να ασχοληθεί με τη συντήρηση του μνημείου για να μη θεωρηθεί βασιλόφρων από τους χρήσιμους πλιθίους της δημοκρατίας. Τους κορνοεικούς, που θεωρούσαν ότι φτάνει να είσαι αντιβασιλικός για να είσαι δημοκράτης. Τους μικρονοϊκούς, που ήταν πρόθυμοι να διαγράψουν ένα μεγάλο κεφάλαιο της σύγχρονης ελληνικής Ιστορίας για να νομιμοποιήσουν μια δημοκρατία που πάσχει από αμνησία. As το πάρουμε απόφαση: δεν μπορούμε να καταλάβουμε τη λειτουργία της δημοκρατίας μας αν απωθήσουμε την ιστορική της μνήμη.

Συζήτηση για την επιλογή του επιθέτου De Grèce από τους γιους και τους εγγονούς του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου. Άλλο μεγάλο θέμα της δημοκρατίας μας. Κατ' αρχάς, το είχε επιβάλει ο πρίγκιπας Michel de Grèce, ο οποίος είχε απαρνηθεί τον τίτλο ευγενείας για να αποκτήσει ελληνική ιθαγένεια. Το de δεν είναι απαραίτητος τίτλος ευγενείας. Λέμε Ambassade de Grèce και εννοούμε ελληνική πρεσβεία.

Όμως, όλ' αυτά είναι γραφικές λεπτομέρειες. Τίποτε δεν πρόκειται να αλλάξει στη ζωή μας αν ο Παύλος ή ο Νικόλαος αποκτήσουν ελληνική υπηκοότητα είτε ως De Grèce είτε ως δεν ξέρω τι. Αντιθέτως, έχω την ψευδαίσθηση ενδεχομένως ότι πολλά θα αλλάξουν αν αποκτήσουμε το θάρρος να αντιμετωπίσουμε το παρελθόν μας χωρίς τα συμπλέγματα που το απωθούν.

Κι αν, as πούμε, ότι οι γόνοι του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου θα πάρουν την ελληνική ιθαγένεια για να οργανώσουν κάποια φιλοβασιλική παράταξη. Ε, και; Δημοκρατία έχουμε και δικαιούνται να το κάνουν. Εκτός κι αν έχουν ως στόχο την ανατροπή του πολιτεύματος, όπως το ΚΚΕ. Όμως το ΚΚΕ είναι θεμέλιο της δημοκρατίας μας. Αυτό έναν εμφύλιο πόλεμο προκάλεσε με αγαθές προθέσεις και κάτι χιλιάδες νεκρούς. Τα μέλη της τέως βασιλικής οικογένειας για να αποκτήσουν ιθαγένεια οφείλουν να δηλώσουν ότι αποδέχονται το πολίτευμα. Τα μέλη του ΚΚΕ αποκηρύσσουν την ανατροπή της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας; Υπάρχει πιο κυριολεκτικός ορισμός της υποκρισίας πάνω στην οποία στηρίζεται η ελληνική δημοκρατία;

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦΗ. imakris@kathimerini.gr

Σήμανση περιεχομένου στο Διαδίκτυο

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΟΥΔΗ**

Ο εθισμός στο κινητό, στο Διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχει λάβει ανθρωπινικές διαστάσεις. Ποια είναι όμως τα ενδεχόμενα μέτρα; Πρόσφατα το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) κάλεσε σε ακρόαση ράπερ και δισκογραφικές εταιρείες για το περιεχόμενο τραγουδιών τους που προβάλλονται με τη μορφή βίντεο από κανάλια που περιέχονται στην πλατφόρμα YouTube. Ο ισχυρισμός ήταν ότι τα τραγούδια τους α) υποκινούν σε βία και μίσος και β) θίγουν την ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Προφανώς η υποκίνηση σε βία και μίσος δεν αφορά μόνον τους ανηλίκους.

Στο σημείο αυτό κανείς πρέπει να είναι προσεκτικός για να μην πέσει σε παγίδα. Για όλα τα είδη τέχνης οι περιορισμοί στο περιεχόμενο πρέπει να επιβάλλονται με φειδώ και εξαιρετική προσοχή για να μην προσκρούουν στην ελευθερία της έκφρασης και στην ελευθερία της τέχνης. Για παράδειγμα, είναι απολύτως θεμιτό για κάποιον να μην εκφράζεται από τη ραπ ή να θεωρεί ότι είναι αντισυνθηκτικό. Το ότι η ραπ χρησιμοποιεί ωμή γλώσσα και αργκό και κάνει αναφορές σε ουσίες και όπλα, είναι επίσης γνωστό. Ωστόσο υπάρ-

χουν πλείστα έργα τέχνης, ροκ μουσική, ρεμπέτικα τραγούδια, πίνακες με γυμνό, ταινίες με βία και σεξ, κ.λπ. με αντίστοιχα, και ενδεχομένως πολύ πιο προκλητικά θέματα. Όλα αυτά όμως συνιστούν προϊόντα μυθοπλασίας και ως τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζονται. Είναι αυτονόητο ότι δεν θα λογοκριθεί ο σούπερμαν διότι κάποιος μπορεί να παρακινήσει να πηδήξει από το παράθυρο, ούτε η ταινία «Το μεγάλο κόλπο» διότι θα ωθήσει άλλους να ληστεύσουν τράπεζα. Η μυθοπλασία αποτυπώνει όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής, θετικές και αρνητικές. Για τις αρνητικές σίγουρα δεν φταίει ο καλλιτέχνης.

Συνοψώς το ζήτημα δεν είναι (και δεν πρέπει να είναι) το περιεχόμενο. Είναι η σήμανση. Και στο σημείο αυτό τίθεται και το ζήτημα των ανηλίκων. Το πιο ασφαλές είναι ανήλικος μέχρι κάποια ηλικία να μην έχουν καθόλου πρόσβαση σε πλατφόρμες εκτός και αν η πρόσβασή τους αυτή αφορά σε συγκεκριμένο περιεχόμενο, το οποίο έχει ελεγχθεί προληπτικά για να τεθεί εκεί (π.χ. YouTube for Kids).

Υπάρχουν δύο κυρίως τρόποι για να προχωρήσουμε με τη σήμανση. Ο ένας είναι να καλούνται στον αρμόδιο φορέα ένας ένας οι

χιλιάδες διαχειριστές καναλιών των εκατοντάδων πλατφορμών που υπάρχουν, να τους γίνονται συστάσεις ή/και να τους επιβάλλονται πρόστιμα, εάν ο φορέας θεωρεί ότι το περιεχόμενό τους είναι προβληματικό. Αυτό θα απαιτούσε μία αστυνομία του Διαδικτύου αντίστοιχη με αυτή της συμβατικής αστυνομίας, με ανάλογο αριθμό μελών... Μάλιστα, παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας και του πιο πρόσφορου μέσου. Εύκολα μπορεί να τεθεί ο ισχυρισμός ότι ο αρμόδιος φορέας δεν θα πρέπει να προβαίνει σε ενέργειες που αφορούν τη βάση (τους επιμέρους χρήστες της πλατφόρμας που παρέχουν περιεχόμενο), ενώ μπορεί να επιλύσει αποτελεσματικότερα το ζήτημα με μέτρα που αφορούν την κορυφή (δηλαδή τις πλατφόρμες) και τα οποία μπορούν να φθάσουν αποτελεσματικά προς τα κάτω.

Γιατί να τιμωρείς τον κάθε μαθητή μιας τάξης χωριστά (τους επιμέρους χρήστες) για μη θεμιτή συμπεριφορά, ενώ μπορείς να δώσεις οδηγίες στον δάσκαλο (την πλατφόρμα) εκδίδοντας κώδικες σήμανσης ως αρμόδιος φορέας προκειμένου να ενημερώσει (προληπτικά) τους «μαθητές» για το ποια συμπεριφορά θεωρείται αθέ-

μιτη και πώς πρέπει να πράττουν πρακτικά σε ανάλογες περιπτώσεις; Ο άλλος τρόπος δηλαδή είναι να δράσεις προληπτικά και να θέσεις ο ίδιος προδιαγραφές σήμανσης. Με τον ίδιο τρόπο που έχει τεθεί σήμανση για τις εκπομπές στην τηλεόραση και για τις ταινίες στον κινηματογράφο έτσι πρέπει να τεθεί σήμανση και στο Διαδίκτυο με τρόπους που τεχνικά να υπαγορεύεται από την πλατφόρμα και να τίθεται από τον χρήστη ή να τίθεται από τον χρήστη και να αναγνωρίζεται αυτόματα από την πλατφόρμα. Εάν κάποιος δεν συμμορφώνεται ενώ υπάρχουν σαφείς οδηγίες δραστηριοποίησης στον αχανή κόσμο του Διαδικτύου, τότε μόνον θεωρείται αναλογική. Στην περίπτωση των εκπομπών και των δημοσιογράφων την ευθύνη την έχει το κανάλι, και όχι ο δημοσιογράφος. Αντίστοιχως, την ευθύνη πρέπει να την έχει πρωτίτως η πλατφόρμα και δευτερευόντως ο χρήστης (εάν δεν έχει υπακούσει σε σαφείς οδηγίες και προδιαγραφές). Ο νόμος ως έχει σήμερα δεν επαρκεί.

Η κ. Ειρήνη Σταματούδη είναι καθηγήτρια Νομικής στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Το μεταβατικό 2025

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Δεν χωρά καμιά αμφιβολία πως το 2025 θα είναι μεταβατικό για το Κυπριακό όπως το γνωρίσαμε ιστορικά. Το πρώτο τρίμηνο του νέου έτους θα πάμε σε μια διεθνή διάσκεψη για το Κυπριακό, στο πλαίσιο των προσπαθειών του ΟΗΕ για άρση του αδιεξόδου στις συνομιλίες – ενός αδιεξόδου που επιμένει εδώ και οκτώ χρόνια.

Οι επιλογές της Λευκωσίας δεν θα είναι εύκολες. Η Τουρκία δείχνει να έχει αλλάξει το παράδειγμα, ο Τατάρ, για όσο θα παραμένει στη θέση του, δεν δείχνει σημάδια ευελιξίας και ο πάχης τον οποίο η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έθετε, είτε για την ενεργό εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία είτε για τη σύνδεση Κυπριακού και ευρωτουρκικών, παρά το ψήλωμά του δεν προκάλεσε κάποιο θεαματικό αποτέλεσμα. Για την ακρίβεια, οι επιλογές της Λευκωσίας, αυτή τη φορά, δείχνουν να κινούνται μεταξύ κακών και λιγότερο κακών επιλογών.

Το 2025 δείχνει να είναι μεταβατικό και γιατί δείχνει προς την κατεύθυνση της έκβασης στο αδιέξοδο του Κυπριακού. Στο σενάριο μιας αποτυχημένης διεθνούς διάσκεψης –ακόμη και αν κερδίσει η πλευρά μας το blame-game– η διαδικασία του Κυπριακού μπαίνει σε μια εξαιρετικά δύσκολη περίοδο, σε ένα κενό χώρου και χρόνου που ακόμη κι αν δεν υπάρξουν άμεσα πολύ άσχημα τετελεσμένα όπως μια αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» από ένα κράτος τύπου Κιργιζίας ή μια ενσωμάτωση του βόρειου κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου από την Τουρκία, τα πράγματα δεν θα είναι εύκολα για την επόμενη ημέρα όπως τα ξέραμε. Και δεν θα είναι διότι για πρώτη φορά το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού όπως το γνωρίσαμε, ιστορικά, μπορεί να τηθεί εν αμφιβολώ, στο υψηλότερο μάλιστα επίπεδο του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Σε μια διαδικασία δηλαδή που όσο θα πλησιάζουμε στον πρωτοφανή ορίζοντα ολοκλήρωσης μιας δεκαετίας από το 2017 –και την τελευταία κορύφωση του Κυπριακού– τόσο θα μας δείχνει τα δόντια της για υπαρξιακά, για την επιβιώσή μας, ζητήματα.

Τι σηματοδοτεί αυτή η μετάβαση; Οπωςσδήποτε ένα σημειακό πλέγμα συνειδητοποιήσεων που θα πρέπει να απασχολήσουν ορίζοντια ολόκληρη την κοινωνία μας.

Τις πολιτικές ελίτ και την ίδια την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη που θα κληθεί να διαχειριστεί και να κρεωθεί πιθανόν πολιτικά το βάρος μιας δυνητικής διχοτόμησης, με ξεκάθαρο πλάνο το de facto αποτύπωμά της αλλά και υπό διαμόρφωση τη δυνητικά ντε γιούρε έκφρασή της. Ένα σενάριο που δεν μπορούν, συνήθως, οι Έλληνοκύπριοι πολιτικοί να συνειδητοποιήσουν –δυστυχώς– ως προς την ουσία του, πέραν των τετριμμένων.

Η μετάβαση αυτή, ωστόσο, εμπεριέχει μέσα της και τα διαμορφωτικά ψήγματα μιας νέας προσέγγισης. Όχι για το Κυπριακό, για τα σχέδια ή τη μορφή της λύσης, αλλά για τις σκληρές πραγματικότητες της επόμενης ημέρας, αν θέλουμε όντως να επιβιώσουμε σε αυτή τη γωνιά της Ανατολικής Μεσογείου.

Μπορούν αυτά να μας ξυπνήσουν από τον λήθαργο και πενήντα χρόνια μετά το 1974 να αρχίσουν να διαμορφώνουν την ουσία της επόμενης πεντηκονταετίας της ύπαρξης της Κ.Δ., με άλυτο το Κυπριακό και χωρίς να υπάρχει προοπτική συνύπαρξης των δύο κοινοτήτων σε ένα συνεταιριστικό κράτος; Πιθανόν. Σε κάθε μετάβαση υπάρχει μια νέα κοινωνική και πολιτική διεργασία. Με άλυτο το Κυπριακό το μόνο σίγουρο δεδομένο είναι η πορεία σε ακαρτογράφηση νερά και όχι η ακριβής ψηλάφηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών αυτού του ξυπνήματος. Συνεπώς θα δούμε.

Το 2025 είναι κρίσιμο. Γιατί είναι μεταβατικό. Ας ευχηθούμε να είναι και το έτος που θα «πάρουμε τα χαμπάρια μας» σε σχέση με το πώς θα απαλλαγούμε από την κατοχή και θα επανενώσουμε, με ειρήνη, τον τόπο μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Δύο ρινοδέλφια κολυμπούν στα ανοικτά του νησιού Jeju της Νότιας Κορέας.

ΕΡΑ

Το δείπνο με τις κιμωλίες

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Στη μέση ο Φειδίας, δίπλα Ναμί και Μαυρογιάννης. Πίσω το Κραν Μοντάνα. Μπροστά οι πηγές: Α. Γκουτέρες: «Το ισχύον σύστημα εγγυήσεων

που περιέχει το μονομερές δικαίωμα παρέμβασης, ήταν μη βιώσιμο». (πηγή: Έκθεση ΓΤ, 28/9/17). ΟΖντίλ Ναμί, 16/12: «Πρώτη φορά η τουρκική πλευρά αποδέχθηκε ότι το δικαίωμα της επέμβασης δεν είναι βιώσιμο». Ο ειδικός σύμβουλος του γ.γ. Έσπεν Μπαρθ Άιντε: «Η επίσημη θέση της Τουρκίας ήταν ότι οι εγγυήσεις θα πρέπει να καταρτηθούν σταδιακά μετά από αρκετά χρόνια. Ο γ.γ. και εγώ όταν δοκιμάσαμε την ευελιξία όλων, κατανοήσαμε ότι ως συμβολή στο τελικό πακέτο, θα έπρεπε να είναι δυνατόν όλοι να συμφωνήσουν σε άμεσο τερματισμό των επεμβατικών δικαιωμάτων με την έναρξη της ισχύος – αλλά, φυσικά, μόνο εάν συμφωνήσουν με το υπόλοιπο του τελικού πακέτους». Ο Άιντε στα ενδότερα: «Θα έπρεπε (ο τερματισμός) να είναι μια συμβιβαστική πρόταση από τον γ.γ. – όχι πρόταση από κανένα μέρος».

Συζήτηση Μαυρογιάννη - Ναμί: Ο ΟΖντίλ Ναμί λέει ότι «κατά τη διάρκεια του δείπνου ο κ. Αναστασιάδης ήταν νευρικός και αγχωμένος και έλεγε συνεχώς ότι θέλει την τελική τοποθέτηση της τουρκικής πλευράς για την ασφάλεια και τις εγγυήσεις. Εμείς λέγαμε ότι είμαστε εδώ για να οριστικοποιήσουμε το πακέτο και όχι μόνο ένα θέμα». Ο Αν. Μαυρογιάννης λέει: «Όταν ο γ.γ. του ΟΗΕ είπε άμεση κατάργηση εγγυήσεων, ο Τσαβούσογλου είπε όχι».

Ο Έσπεν Μπαρθ Άιντε ερμηνεύει τους χειρισμούς: «Όλα τα μέρη είχαν ορισμένες γραπτές προτάσεις, αλλά υπήρχαν και ορισμένα πράγματα που είπαν στον γ.γ. Ο γ.γ. δοκίμαζε τα όρια του καθενός από τους συμμετέχοντες. Είπε, θέλω να ακούσω τι θέλεις, θέλω να μάθω ποια είναι η κόκκινη γραμμή σου και θέλω να κατανοήσω πού είναι

η ευελιξία σου... Ένας διαμεσολαβητής μπορεί να πει “εάν εσείς μετακινήσετε λίγο εδώ και αυτός λίγο εκεί, τότε, θα μπορούσαμε να βρούμε κάτι αμοιβαία αποδεκτό;” Αυτό θα μπορούσε να είναι μια προφορική επικοινωνία και στη συνέχεια ο γ.γ. θα μπορούσε τελικά να πει “αυτή είναι η ανάγνωσή μου της συζήτησης”. Τότε θα μπορούσε να καταγραφεί. Δεν είναι κάθε τι βασισμένο σε έγγραφες τοποθετήσεις».

Ο Έσπεν Μπαρθ Άιντε καταλήγει στο πιο σημαντικό: «Από τις διάφορες διμερείς επαφές είδαμε τη δυνατότητα να φτάσουμε εκείνη τη νύχτα στο τελικό συνολικό πακέτο. Ένα συνολικό πακέτο με πολλά στοιχεία σε αυτό, ένα από τα οποία θα ήταν το τέλος των εγγυήσεων». (Πηγή: συνέντευξη Άιντε στον Απ. Ζουπανιώτη, ΚΥΠΕ, 22/7/17).

Α. Γκουτέρες: «Μέχρι το τέλος της Διάσκεψης στο ΚΜ, οι πλευρές είχαν πρακτικά καταλήξει σε πλήρη συμφωνία για την ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία και την αποτελεσματική συμμετοχή. Επίσης, εισηγήθηκαν ότι χρειαζόταν ένα νέο σύστημα ασφάλειας. Όσον αφορά το θέμα της παρουσίας

ελληνικών και τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο, συμφωνήθηκε ότι τυχόν εκκρεμή ζητήματα σχετικά με τα στρατεύματα θα ήταν καλύτερα να αντιμετωπιστούν στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο, με τη συμμετοχή των πρωθυπουργών των τριών εγγυητριών δυνάμεων» (πηγή: Έκθεση ΓΤ, 28/9/17).

Από την, κατά Γκουτέρες, «χαμένη ιστορική ευκαιρία» στο Κραν Μοντάνα, άλμα στο ακόμα πιο σκληρό σήμερα. Συρία, Γάζα, όλοι στη γειτονιά μας κινούνται, άλλοι από επιλογή, άλλοι από φόβο άλλοι από ανάγκη, μόνο η Κύπρος παρακολουθεί τα γεγονότα κλεισμένη στο καβούκι της. Μόνο η Κύπρος περιφρουρεί τα «κεκτημένα», καταγγέλλει για να οργανώνει καλύτερα την περιχαράκωση στην απραξία. Ούτε μια ιδέα, ούτε μια πρωτοβουλία που να δείχνει ότι επιδιώκει να «διεκδικήσει» κάτι μέσα στη νέα δυναμική των πραγμάτων.

Το κείμενο Συμπερασμάτων που υιοθέτησε η Σύνοδος Κορυφής της Ε.Ε. «δεν συνιστά ουσιαστική διασύνδεση καθώς δεν καθιστά την επίλυση του Κυπριακού ως προϋπόθεση ή προαπαιτούμενο για την προώθηση των

ευρωτουρκικών ντοσιέ. Η γραπτή εισηγήση που είχε βάλει στο τραπέζι η Λευκωσία, προσβλέποντας σε «ουσιαστική διασύνδεση», απορρίφθηκε» (Πηγή, «Καθημερινή», 18/12, ρεπορτάζ Π. Ξανθούλης).

Πριν από την τριμερή συνάντηση της Νέας Υόρκης (16/10), ο Ν. Χριστοδουλίδης απέστειλε επιστολή στον γ.γ. με την οποία τον ενημέρωνε ότι αποδέχεται το Πλαίσιο του με στόχο την επανάληψη των συνομιλιών «από εκεί που μείναμε κ.λπ.» – η πιο αξιόλογη κίνηση από την ημέρα της εκλογής του. Ο ίδιος δεν έχει κάνει μέχρι τώρα κάποια δήλωση υποστήριξης του περιεχομένου της επιστολής, απλώς η επιστολή έπαιξε σε ρεπορτάζ στον «Φ». Αν εννοούμε όσα γράφουμε, η επόμενη κίνηση θα ήταν η αναζήτηση γέφυρας επικοινωνίας με τον ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χ. Φιντάν – και υπάρχουν τρόποι. Για παράδειγμα, η συνεννόηση του Έλληνα ΥΠΕΞ Γ. Γεραπετρίτη με τον Χ. Φιντάν είναι αξιόλογη. Ο Γ. Γεραπετρίτης δήλωσε πως «οι δύο χώρες, χάρη στο επίπεδο εμπιστοσύνης που έχουν επιτύχει, βήμα προς βήμα, με τον Τούρκο ΥΠΕΞ, είναι σε θέση να συζητούν με ειλικρίνεια» (4/11). Αυτό θα βοηθούσε, καθώς «το επίπεδο εμπιστοσύνης» ανοίγει διαδρόμους και για την Ν. Χριστοδουλίδη, εφόσον βέβαια επιδιώκει τα ουσιώδη.

Ο γ.γ. των Η.Ε. είναι Πορτογάλος, ο επικεφαλής της ΟΥΝΦΨΚΥΠ στη νήσο Καναδός. Να τι γράφει ο Πορτογάλος στην Έκθεσή του προς το Σ.Α. στις 4/7: «Ο ΟΥΝΦΨΚΥΠ συνέχισε τις προσπάθειες για τη δημιουργία γεφυρών μεταξύ των κοινοτήτων, οργανώνοντας και υποστηρίζοντας 159 διακοινοτικές εκδηλώσεις ή εκδηλώσεις οικοδόμησης της ειρήνης, 23 από τις οποίες επικεντρώθηκαν σε γυναίκες και νέους». Τι αριθμούς έχει να αντιτάξει στα πιο πάνω στοιχεία ο εκ Γεροσκήπου Ε/κ ηγέτης;

www.larkoslarkou.org.cy

Συρία, Γάζα, όλοι στη γειτονιά μας κινούνται, άλλοι από επιλογή, άλλοι από φόβο άλλοι από ανάγκη, μόνο η Κύπρος παρακολουθεί τα γεγονότα κλεισμένη στο καβούκι της.

Weird flex, but OK

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Το κάναμε πρώτοι, ήταν το μήνυμα που όλη η κυβερνητική μηχανή φαίνεται να θέλει να προωθήσει όσον αφορά το γεγονός πως, έξι μήνες μετά την απόφαση της Κύπρου να αναστείλει προσωρινά την επεξεργασία αιτήσεων ασύλου από Σύρους, αρκέσει άλλα κράτη-μέλη εφάρμοσαν την ίδια πολιτική αξιοποιώντας τη δυνατότητα που τους προσφέρει η νομοθεσία της Ε.Ε.

Αυτό που εννοεί η κυπριακή κυβέρνηση, ελπίζω, είναι πως η προσέγγιση αυτή έδωσε την ευκαιρία στο κράτος να διευθετήσει εκκρεμότητες αιτήσεων, να μειώσει τις καταχρηστικές νέες αιτήσεις από άτομα που ενδεχομένως δεν δικαιούνται διεθνή ή συμπληρωματικά προστασία, και εμμέσως έπαιξε τον ρόλο

να μειώσει και τα κίνητρα να καταφύγει (είτε ως πρόσφυγας είτε για οικονομικούς λόγους) στην Κύπρο.

Αυτό όμως που ακούστηκε ήταν κάτι διαφορετικό, γιατί αναφερόταν σε μια συγκεκριμένη και κάπως διαφορετική στάση. Όπου διάφορα κράτη-μέλη, που δεν είδαν σχετικά υψηλές αναλογικά αφίξεις που είχε να διαχειριστεί σε αρκετές χρονικές περιόδους η Κύπρος, αποφάσισαν, σχεδόν την ώρα που ο Άσαντ έψαχνε να πακετάρει τα χειμερινά του, και ενώ κανείς δεν ήξερε (όχι ότι ξέρει τώρα) αν η Συρία θα πάρει τον δρόμο της ομαλοποίησης ή κάτι χειρότερο, να «κόψουν» ουσιαστικά τον δρόμο σε νέους πρόσφυγες. Και ακούγεται ακόμα πιο παράξενο και αντιφατικό από τη στιγμή που η κυβέρνησή μας είναι από αυτές που τονίζει τις ανησυχίες για τις πραγματικές προθέσεις της Χαγιάτ Ταχρίρ αλ-Σαμς,

τον ενδεχόμενο ρόλο της Τουρκίας ως παράγοντα επιρροής, και την ανάγκη η Ε.Ε. να χρησιμοποιήσει τη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει ως κίνητρο για τη σταθεροποίηση της γεωτονικής χώρας. Από τη μία, ο συσχετισμός αυτός μεταξύ της δικής μας απόφασης και της απόφασης των εταίρων υπενθυμίζει πως εμείς περιορίσαμε τις ροές, όταν το παλιό καθεστώς ήταν ακόμα στη θέση του, όταν παίζαμε με την ιδέα μαζί με άλλες χώρες πώς να ορίσουμε κάποιες περιοχές ως ασφαλείς ενώ ο Άσαντ καθόταν ακόμα στη Δαμασκό. Από την άλλη, ο συσχετισμός μάς αδικεί εν μέρει δεδομένου ότι ο προσωρινός περιορισμός μπορεί να θεωρηθεί εργαλείο για να τεθεί υπό έλεγχο μια κατάσταση την οποία η προηγούμενη κυβέρνηση είχε αφήσει να ξεφύγει, σπώνοντας τζελιά αντί υποδομές και διαδικασίες για

γρηγορότερη επεξεργασία αιτήσεων και επιστροφές εκεί που χρειάζεται. Και δεδομένου πως στην πράξη η συζήτηση για ασφαλείς επιστροφές μπορούσε να απασχολεί μόνο τις εθελοντικές και ήταν μια διαδικασία που για να αποδώσει θα χρειαζόταν μάκρος. Αν πρέπει να μαντέψω με ποια λογική η Κυπριακή Δημοκρατία επέλεξε να κάνει αυτό το weird flex, εικάζω πως ήταν μεγάλος ο πειρασμός να αναδείξουμε μια περίπτωση πολιτικής της Κύπρου που αναπαράχθηκε και από άλλες χώρες, χωρίς να γίνεται πλήρως αντιληπτό ποιες συγκρίσεις προκαλεί.

Τουλάχιστον το ελπίζω, γιατί η Κύπρος, η οποία έχει την εμπειρία του εκτοπισμού στο ψυχοπολιτικό της DNA, δεν είναι ή δεν θα έπρεπε να είναι, η Αυστρία που σπεύδει να μιλήσει για απελάσεις (check) πριν ακόμα ο Άσαντ ρυθμίσει τη θέρ-

μανση στο νέο του διαμέρισμα στη Μόσχα, ή η Ιταλία και η Ελλάδα που κατηγορούνται πως άφηναν κόσμο να πνιγεί στη Μεσόγειο ως προειδοποίηση. Θεωρητικά η Κύπρος είναι η χώρα που λ.χ. προσεγγίζει τον Λίβανο ως ίσος προς ίσο, προσφέρει λύσεις για να αποθαρρυνθούν οι αναχωρήσεις στην πηγή, και φέρνει στήριξη από την Ε.Ε. στο τραπέζι ώστε να αποτραπεί μια χειρότερη επιλογή κατάστασης που θα ήταν αρνητική και αν το δούμε αλτρουιστικά (για το συμφέρον των Λιβανέζων και των προσφύγων εκεί), και αν το δούμε κυνικά (για το συμφέρον των ποσοστών ικανοποίησής των πολιτών με την κυπριακή κυβέρνηση). Ναι, τα λόγια δεν αρκούν και πρέπει να συνοδεύονται από πράξεις. Όμως το κλισέ αυτό ισχύει και αντίστροφα: οι πράξεις αποκτούν ουσία και υπόσταση ανάλογα και από τις λέξεις

που χρησιμοποιούμε, λέξεις που βάζουν σε μια σειρά την ιστορία και τον αυτοπροσδιορισμό για το γιατί κάνουμε αυτό που κάνουμε, και τι σημαίνει αυτό για το ποιο είμαστε.

Είμαστε μια χώρα που με την πρώτη ευκαιρία θέλει να ξεφορτωθεί ανθρώπους που έστησαν ζωές όπως στήσαμε εμείς σε τρίτες χώρες, όταν εγκαταλείπαμε το νησί στον εμφύλιο της δεκαετίας του 1960 και κατά την τουρκική εισβολή, και δεν θέλει να ενθαρρύνει άλλους; Ή είμαστε η χώρα που μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες, να δώσει περιθώριο σε όσους θέλουν να ξαναχτίσουν τις ζωές τους, και να είναι ανοιχτή στη ζύμωση πολιτισμών και τον ρόλο μας ως «γέφυρα», «πυλώνα» που προβάλλουμε σε μουσεία και σε δηλώσεις;

yakakouris@gmail.com

Η Παναγιά στο Ακάκι

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ένα ξεχασμένο λαϊκό μοιρολόι, ένα θρηνητικό ποίημα, ο «θρήνος της Παναγίας», το οποίο στάζει δάκρυ και πόνο, έφθασε στις μέρες μας, από στόμα σε στόμα, από γενιά σε γενιά, χωρίς να ξέρει κανείς πόσοι αιώνες χρειάστηκαν για να καταστεί κλασικό λαϊκό αριστούργημα. Το μοιρολόι ηχογραφήθηκε για πρώτη φορά το 1965 στο Κοιλάνι και ενορκηστρώθηκε το 2024 στα πρότυπα παραδοσιακών μελωδιών από τον δεξιτέχνη της λαϊκής μουσικής Γιάννη Λέμπο, ψάλτη και δάσκαλο παραδοσιακής μουσικής της Ιεράς Μητρόπολης Μόρφου. Το τραγούδι παρουσιάστηκε πριν από μερικές μέρες, στο πλαίσιο και της προετοιμασίας για τη βίωση της Θείας γέννησης του Χριστού, στην αίθουσα του Κοινοτικού Συμβουλίου Ακακίου, από το πολιτιστικό και περιβαλλοντικό Ίδρυμα Ιεράς Μητροπόλεως Μόρφου. Τίτλος της συναυλίας: «Την όντως Θεοτόκον μεγαλύνομεν». Η μουσική «παράδοσις» (με γιώτα στο τέλος για να δείχνει τη συνέχεια) καταδεικνύει ότι η παραδοσιακή καλλιτεχνική δημιουργία έχει ρίζες αιώνων και συνεχίζεται από νέους και ταλαντούχους μουσικούς.

Ο άγιος των ελληνικών γραμμάτων, ο κοσμοκαλόγερος, ο κυρ Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, έγραψε στο σπουδαίο διήγημα «Το μοιρολόι της φώκιας»: «Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου...», συμπυκνώνοντας σε λίγες λέξεις την αιώνια αλήθεια, ότι δεν υπάρχει άνθρωπος και λαός, χωρίς «σταυρό» και χωρίς βάσανα. Τα πάθια και οι καημοί των Κυπρίων, καταγράφονταν για αιώνες μέσα από θρηνητικά ποιήματα και λαϊκά τραγούδια, τα οποία περιστρέφονται κατά κανόνα γύρω από τη γλυκιά Παναγιά, η οποία βίωσε τον μέγιστο πόνο, τη σταυρική θυσία του Υιού και Θεού της. Πάντα όμως τον σταυρό και τον θάνατο, ακολουθεί η Ανάσταση και αυτή η ρήση δεν είναι καθόλου θεωρητική, αλλά αποτελεί καθημερινή πράξη ζωής, για όλους τους ανθρώπους, ακόμη και όλους τους λαούς του κόσμου. Η Κύπρος στην ιστορία της, όπως εμπνεύστηκε και ο ποιητής Κωστής Παλαμάς, «άλλαξε πολλούς αφέντες, αλλά δεν άλλαξε καρδιά». Μέσα από θαύματα και θείκες συγκυρίες και παρά τις βαρβαρότητες και τις τάχα λογικές επιδιώξεις των ξένων, παρέμεινε πρώτα ορθόδοξη και μετά ελληνική.

Ο μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος, στο ορθόδοξο πνεύμα της χαρμολύπης, μίλησε στην εκδήλωσή, πρώτα για ένα τραγικό γεγονός της περιοχής, την αρπαγή, τον θάνατο ενός 30χρονου, για να αποκαλύψει τη συνομιλία την οποία είχε με τη χαροκαμένη μάνα, η οποία λαμβάνει παρηγοριά, ελπίδα

και μυστική χαρά από την Παναγία. Ο πανιερότατος πέρασε ακολουθώντας στο χαρούμενο μέρος της συναυλίας, όπου μικρά παιδιά ερμήνευσαν παραδοσιακά τραγούδια, όπως τραγουδούσαν οι πατεράδες τους, πριν από αρκετά χρόνια. Έκανε αναφορά στους σχεδιασμούς, για ένα σχολείο όπου θα διδάσκονται ελληνικά, παραδοσιακή και βυζαντινή μουσική, ένα πρότυπο σχολείο, απάντηση στην σύγχρονη εμπορευματοποιημένη παιδεία. Μίλησε και για μνημάτα τα οποία έλαβε από την Ελλάδα, τη Γερμανία, την Αυστραλία και τον Καναδά, για μετάδοση της συναυλίας από το διαδίκτυο, κάτι το οποίο προσφέρθηκε από το συνεργείο της Hellas-Sat TV.

Η συναυλία ήταν μια μουσική πανδαισία, πρωτόγνωρη για τα κυπριακά δεδομένα, αφού συνδύασε τους βυζαντινούς ύμνους με τα παραδοσιακά τραγούδια, τα ψάλτο-τράγουδα, όπως είθισται να τα αποκαλούν οι μουσικοί. Ξεχωριστά και τα παραδοσιακά μουσικά όργανα, κανονάκι, με τον Στέφανο Δορμπαράκη, βιολί και τοξωτός ταμπουράς, με τον Χριστόδωρο Μνάσωνος, ούτι και πολιτικό λαούτο, με τον Παναγιώτη Λοΐζου και κρουστά με τον Γιάννη Λέμπο. Μουσικοί και όργανα επανέφεραν στο προσκήνιο τον πανηγυρικό 150ό ψαλμό, ο οποίος καλεί σε δοξολογία του Θεού: «Αινείτε αυτόν εν ήκω σάλπιγγος· αινείτε αυτόν εν ψαλτηρία και κιθάρα. Αινείτε αυτόν εν τυμπάνω και χορῶ· αινείτε αυτόν εν χορδαίς και οργάνω. Αινείτε αυτόν εν κυμβάλις ευχίκοις· αινείτε αυτόν εν κυμβάλις αλαλγμοῦ. Πάσα πνοή αινεσάτω τον Κύριον...». Η παράσταση με τους ύμνους και τα τραγούδια για την Παναγία, μέσα από την παράδοση της Κύπρου και όλης της Ρωμιοσύνης, δεν γινόταν συνειρμικά να μην οδηγήσει και στα κατεχόμενα χωριά μας. Στη Λύση ήταν ο μέγας μουσικοδιδάσκαλος Γιάγκος Σουρούλάς, τον οποίο μνημόνευσε και ο μητροπολίτης Νεόφυτος. Από τη Λύση και ο Σώζος Τομπόλης, ξακουστός μουσικοδιδάσκαλος και ψάλτης στην Παναγία Φανερωμένης. Στην Κοντέα ο Χαράλαμπος Δημοσθένους. Από το Λευκόνοικο ο άρχων πρωτοψάλτης της Εκκλησίας της Κύπρου Θεόδουλος Καλλίνικος. Και πολλοί άλλοι σπουδαίοι, αλλά και πάντα ταπεινοί διάκονοι της βυζαντινής μουσικής τέχνης. Καλές οι συναυλίες, αλλά κάλλιστες είναι οι ψαλμωδίες εντός των εκκλησιών, εκεί όπου ενώνεται ο ουρανός με τη γη, εκεί όπου το λιβάδι σμίγει με το ιλαρό φως των καντηλιών, εκεί όπου οι άγιοι στις εικόνες ακουμπούν τους πιστούς, εκεί όπου ο άνθρωπος δέχεται το σώμα και το αίμα του Χριστού, εκεί όπου ο Θεός γεννιέται καθημερινώς, στην προσωπική φάτην κάθε πιστού.

kaparispan@yahoo.gr

Ξενόγλωσσα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών: Φοβίες και πραγματικότητα

Του ΤΑΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗ

Με νόμο που ψηφίστηκε το 2016 από τη Βουλή των Αντιπροσώπων γίνεται η δυνατότητα στα δημόσια πανεπιστήμια της χώρας να προσφέρουν ξενόγλωσσα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών με βάση διαδικασίες που θα προβλέπονται από κανονισμούς. Δυστυχώς, οκτώ χρόνια μετά, κανονισμοί δεν έχουν ψηφιστεί, ενώ το προσχέδιό τους που κατέθεσε το υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας στη Βουλή έγινε αφορμή να προβληθούν διάφορες αιτιάσεις με σκοπό τη μη έγκρισή τους ή τη θέσπιση τέτοιων εμποδίων μέσω τροπολογιών, που στην ουσία θα καταστήσουν τη νομοθεσία ανεφάρμοστη.

Η κύρια αιτίαση είναι ότι η προσφορά ξενόγλωσσων προπτυχιακών προγραμμάτων θα πλήξει το κύρος του δημόσιου σχολείου. Όμως, δεν είναι η προσφορά τέτοιων προγραμμάτων που υποσκάπτει το δημόσιο σχολείο. Αν το κύρος του δημόσιου σχολείου δεν είναι εκεί που έπρεπε να είναι, προφανώς δεν οφείλεται στα ξενόγλωσσα προγράμματα σπουδών που δεν έχουν αρχίσει να προσφέρονται. Ας αναζητηθούν αλλού οι λόγοι και ας αναλάβει ο καθένας το μερίδιο της ευθύνης που του αναλογεί. Προβάλλεται η ένσταση ότι με την προσφορά των ξενόγλωσσων προγραμμάτων σπουδών από τα δημόσια πανεπιστήμια, πολλά παιδιά θα επιλέγουν να φοιτούν στην ιδιωτική μέση εκπαίδευση αντί στη δημόσια. Πιστεύω όμως στην ιδιωτική μέση εκπαίδευση, αλλά κάλλιστες είναι οι ψαλμωδίες εντός των εκκλησιών, εκεί όπου ενώνεται ο ουρανός με τη γη, εκεί όπου το λιβάδι σμίγει με το ιλαρό φως των καντηλιών, εκεί όπου οι άγιοι στις εικόνες ακουμπούν τους πιστούς, εκεί όπου ο άνθρωπος δέχεται το σώμα και το αίμα του Χριστού, εκεί όπου ο Θεός γεννιέται καθημερινώς, στην προσωπική φάτην κάθε πιστού.

θα επιλέγουν, αν πληρούν τα κριτήρια εισδοχής, τα δημόσια πανεπιστήμια της Κύπρου. Δεν βλέπω τίποτα κακό σε αυτό. Γιατί αυτά τα παιδιά, των οποίων οι γονείς είναι και αυτοί φορολογούμενοι πολίτες, να μην έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν στα δημόσια πανεπιστήμια της χώρας; Το ίδιο ισχύει και για πολλά παιδιά που φοιτούν σε δημόσια σχολεία και επιστρέφουν σε διεθνείς εξετάσεις. Ας σημειωθεί επίσης ότι τα δημόσια πανεπιστήμια θα προσφέρουν πολύ μικρό αριθμό ξενόγλωσσων προγραμμάτων με μικρούς αριθμούς φοιτητών και συνεπώς ακόμη και αν υπάρχει μεγάλη ζήτηση, δεν θα μπορεί να ικανοποιηθεί. Η δεύτερη αντίρρηση που προβάλλουν κάποιοι είναι ότι η επιβολή διδασκτρων στα ξενόγλωσσα προγράμματα σπουδών ανοίγει τον δρόμο για την επιβολή διδασκτρων στα ελληνόφωνα προγράμματα, που αυτή τη στιγμή καταβάλλονται από την πολιτεία για κάθε Κύπριο ή Ευρωπαίο φοιτητή. Η διευθέτηση αυτή ισχύει από το 1992. Για να αλλάξει, θα πρέπει να εγκριθεί από τη Βουλή και δεν μπορώ να διανοηθώ ότι οποιαδήποτε κυβέρνηση θα προτείνει κάτι τέτοιο, για λόγους που ο κάθε ένας μπορεί να αντιληφθεί.

Μια τρίτη αντίρρηση που προβάλλεται είναι ότι η προσφορά αυτών των προγραμμάτων με διδάκτρα που καθορίζονται με βάση το πραγματικό κόστος λειτουργίας των προγραμμάτων, συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό προς τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ως δημόσια πανεπιστήμια δεν βλέπουμε την προσφορά προγραμμάτων σπουδών ως εμπορική δραστηριότητα. Ο καθορισμός των διδασκτρων με βάση

το πραγματικό κόστος, στόχο έχει να μην επιβαρυνθεί ο φορολογούμενος πολίτης. Η προσφορά των προγραμμάτων δεν συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό προς τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Κάθε πανεπιστήμιο απευθύνεται σε διαφορετικό πληθυσμό υποψηφίων φοιτητών θεσπίζοντας τα δικά του κριτήρια εισδοχής. Σε ό,τι αφορά το Πανεπιστήμιο Κύπρου, στοχεύουμε στην προσέλκυση φοιτητών με υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις.

Μία τέταρτη αιτίαση είναι ότι η εισδοχή στα προγράμματα αυτά με διεθνείς εξετάσεις συνιστά υπόσχεση του θεσμού των Παγκύπριων Εξετάσεων. Ο κίνδυνος αυτός δεν υφίσταται. Η συντηρητική πλειοψηφία των φοιτητών θα εξακολουθεί να παρακάθεται στις Παγκύπριες, αφού τα λίγα ξενόγλωσσα προγράμματα σπουδών που θα προσφερθούν δεν θα αντικαταστήσουν τα ήδη προσφερόμενα ελληνόφωνα προγράμματα, αλλά θα προσφερθούν ως επιπρόσθετα. Οι Παγκύπριες, όμως, δεν μπορούν να είναι η ιερή αγελάδα. Προσωπικά πιστεύω ότι θα πρέπει να τύχουν βελτίωσης. Γύρω από αυτές έχει αναπτυχθεί η παραπαιδεία, η οποία υποσκάπτει το δημόσιο σχολείο και που κοστίζει χιλιάδες ευρώ στον οικογενειακό προϋπολογισμό. Σωστό βήμα κατά την άποψή μου, που θα πλήξει και την παραπαιδεία, θα ήταν οι εξετάσεις αυτές να είναι λιγότερο γνωσιοκεντρικές και περισσότερο εξετάσεις ελέγχου δεξιοτήτων και ικανοτήτων συλλογιστικής σκέψης.

Αλλά πριν γίνει αυτό, άλλη βελτίωση θα ήταν η αφαίρεση του μαθήματος των Νέων Ελληνικών ως εξεταζόμενου μαθήματος, εκτός από εκείνους τους κύκλους σπουδών που το μάθημα αυτό είναι μά-

θημα ειδικότητας. Αυτό θα τις κάνει περισσότερο αξιοκρατικές. Δεν αντιλαμβάνομαι γιατί το μάθημα των Νέων Ελληνικών να έχει την ίδια βαρύτητα με το μάθημα της Φυσικής ή των Μαθηματικών για κάποιον που θέλει να εισαχθεί στο Τμήμα Φυσικής. Γνωρίζω ότι η αιρετική αυτή εισήγηση θα προκαλέσει αντιδράσεις, αλλά δεν εισηγούμαι ότι κάποιος θα πρέπει να γίνεται δεκτός στο πανεπιστήμιο χωρίς την προηγούμενη πιστοποίηση της ελληνομάθειάς του. Θεωρώ ότι η πιστοποίηση αυτή θα πρέπει να είναι απαραίτητη προϋπόθεση για εισδοχή και θα μπορούσε να αποκτηθεί σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή πριν από τις Παγκύπριες. Αυτό θα αποσυμφορήσει και τις ίδιες τις Παγκύπριες και θα επισπεύσει τον χρόνο εξαγωγής των αποτελεσμάτων.

Με την εισήγησή μου είμαι σίγουρος θα συμφωνήσουν πολλοί γονείς που ξοδεύουν πολλά χρήματα και βλέπουν τα παιδιά τους να ταλαιπωρούνται προετοιμαζόμενα για το μάθημα των Ελληνικών αποσπθίζοντας έτοιμους προλόγους, επιλόγους και άλλες παραγράφους εν αναμονή θεμάτων με γενικούς τίτλους, στους οποίους τα κείμενα που έχουν αποστηθεί μπορούν να ενταχθούν. Οκτώ χρόνια αναμονής για έγκριση των κανονισμών είναι πολλά. Η Βουλή θα πρέπει να πάρει μια απόφαση. Θα επιτρέψει στα δημόσια πανεπιστήμια να προχωρήσουν όπως συμβαίνει με όλα τα πανεπιστήμια της Ευρώπης ή θα παραμείνουμε δέσμοι φοβιών, αγκυλώσεων και οικονομικών συμφερόντων; Μέση λύση δεν υπάρχει.

Ο καθηγητής Τάσος Χριστοφίδης είναι πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Παρά το βαρύ πρόγραμμα που εμφανίστηκε σε γήπεδο της Στοκχόλμης, εξοργίζοντας τους φιλάθλους και των δύο ομάδων. Όλοι τον κατηγορούσαν για μεροληψία στη μοιρασιά των δώρων (γκολ, πέναλτι, κάρτες κ.λπ.).

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Το παράδοξο του ορθολογισμού

Η βασική κριτική κατά της θεωρίας των παιγνίων είναι ότι θεωρητικοποιούν ένα τυπικό ρασιοναλιστικό υποκείμενο, του οποίου οι επιλογές και οι αποφάσεις σκοπεύουν να βελτιστοποιήσουν τα οφέλη του και να μειώσουν τις ζημιές. Έχουν δε, από τον ίδιο τους τον σχεδιασμό, την τάση να αγνοούν μια από τις βασικές μορφές ορθολογισμού στα κοινωνικά σύνολα, τον ορθολογισμό ως προς τις αξίες (Βέμπερ). Αντίθετα, ορίζουν αποκλειστικά τον ορθολογισμό ως ικανότητα για χρήση μέσων προς εκπλήρωση επιλεγμένων στόχων. Ο ορθολογισμός ως προς τον σκοπό, η δεύτερη μορφή ορθολογισμού σύμφωνα με τον Μαξ Βέμπερ, νοείται άρα ως προσπάθεια μεγιστοποίησης του ατομικού κέρδους. Αγνοεί άρα κοινωνικά άλογα πάθη όπως η πίστη, η αυτοθυσία ή η αφοσίωση, τα οποία ικανοποιούνται μόνο με άρνηση των προσωπικών κέρδους. Εύλογα προκύπτει ότι τα ατομικά υποκείμενα, τα οποία μοντελοποιούνται και αλληλοεπιδρούν στις θεωρίες παιγνίων, υπηρετούν

τα έλλογα πάθη τους, δηλαδή τα συμφέροντά τους. Αντίθετα, στα συγκεκριμένα μοντέλα, θεωρείται ότι τα δρώντα υποκείμενα αγνοούν τα άλογα πάθη τους που επηρεάζουν συχνότερα και πιο συστηματικά απ' ό,τι θέλουμε να πιστεύουμε την ανθρώπινη κρίση και τις κοινωνικές συμπεριφορές. Είναι χαρακτηριστικό ότι εμπειρικές επαληθεύσεις αποτελεσμάτων της θεωρίας παιγνίων δείχνουν ότι οι παράλογες επιλογές έχουν συχνά καλύτερα αποτελέσματα από τις ορθολογικές επιλογές. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως το «παράδοξο του ορθολογισμού». Αυτό έχει αποδειχθεί επανειλημμένα σε διάφορα παίγνια και καμία ικανοποιητική εξήγηση δεν έχει προταθεί μέχρι στιγμής. Για παράδειγμα, η κατανοήση των παράλογων επιλογών που κάνουν οι καταναλωτές αποτελεί εδώ και καιρό μέρος των ερωτημάτων του οικονομικού συμπεριφορισμού.

Το θεωρητικό αυτό υπόβαθρο είναι απαραίτητο για να κατανοήσουμε την απάντηση του εκλεγμένου προέδρου Τραμπ στην ερώτηση τι θα κάνει σε περίπτωση ει-

σβολής της Ταϊβάν από την Κίνα: «Δεν θα το κάνουν, είμαι τρελός και το ξέρουν». Η απάντηση αυτή εμπεριέχει ένα ακόμη παράδοξο, δεύτερου βαθμού σε σχέση με την ανορθολογική επιλογή, το παράδοξο της ορθολογικής χρήσης του ανορθολογισμού.

Η φράση του εκλεγμένου προέδρου των ΗΠΑ, η απειλή του ουσιαστικά στην κινεζική πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, λέει όμως πολύ περισσότερα απ' ό,τι πιστεύει ο ίδιος ο Τραμπ. Το ερώτημα που τίθεται εδώ δεν είναι αν ο ίδιος ο Τραμπ είναι «τρελός», αλλά αν οι αμερικανικοί πολιτικοί θεσμοί επιτρέπουν τη χρήση ανορθολογικών μέσων προς επίτευξη επιλεγμένων σκοπών. Αυτό σημαίνει ότι ο Τραμπ θεωρεί ότι μπορεί να υπερβεί όλα τα αντίβαρα και σταθμά των μηχανισμών ελέγχων και ισορροπιών των εξουσιών της χώρας του. Κάτι τέτοιο θα ήταν περισσότερο κατανοητό σε δικτατορικά καθεστάτα όπως της Βόρειας Κορέας ή της Ρωσίας, όπου οι αντίστοιχοι πρόεδροι είναι στην ουσία ανεξέλεγκτοι. Κάτι τέτοιο υπονόησε άλλωστε και ο πρόεδρος Πούτιν όταν προκάλεσε

τους Αμερικανούς σε πυραυλική μονομαχία.

Η αυθαίρετη αυτή συμπεριφορά όμως δεν θα μπορούσε να εκδηλωθεί σε καθεστώτα όπως το κινεζικό ή το πάλα ποτέ σοβιετικό ή ακόμη και το ιρανικό καθεστώς των Μουλάδων. Τα ολοκληρωτικά αυτά καθεστάτα στηρίζονται σε ορθολογικές επιλογές που στόχο έχουν την επιβίωση του κόμματος στην εξουσία και όχι την επιτυχία των στόχων ενός μεμονωμένου προέδρου.

Όση δύναμη κι αν έχει αποκτήσει ένα συγκεκριμένο άτομο εντός του κόμματος, τα κομματικά αντίβαρα σε πρακτικές ανορθολογικές ενέργειες είναι ανυπέρβλητα. Ο λόγος είναι απλός: ο κομματικός χρόνος είναι μεγαλύτερος από τον προσωπικό ατομικό χρόνο της ενός ανδρός αρχής. Τα ολοκληρωτικά κόμματα είναι σχεδιασμένα να αντέχουν στο χρόνο με σκοπό να μονοπωλούν την εξουσία εντός του εθνικού κρατικού χώρου. Στο DNA των κομμάτων αυτόν είναι γραμμένη η λογική της μακροχρόνιας επιβίωσης και όχι η λογική της στιγμιαίας αυταπάλης και αυτοκαταστροφής.

Η λογική του «μετά από εμένα το χάος» δεν μπορεί να επικρατήσει στους δεινόσαυρους του ολοκληρωτικού μονοκομματισμού. Και αυτό είναι κάτι που ο Τραμπ το γνωρίζει. Αυτό ακριβώς προσδίδει στην απάντησή του, τον χαρακτήρα παραδόξου δευτέρου βαθμού. Χρησιμοποιεί ορθολογικά μια ανορθολογική απειλή.

Εδώ όμως τίθεται ένα επικίνδυνο δίλημμα για τις φιλελεύθερες δημοκρατίες και ιδιαίτερα για τη δημοκρατία των ΗΠΑ. Είτε ο εκλεγμένος πρόεδρος Τραμπ όντως μπορεί να υπερβεί τα θεσμικά αντίβαρα της χώρας του και άρα μπορεί να αντιδράσει ανορθολογικά με αδιανόητες συνέπειες για τη δημοκρατία, τον λαό του και τον πλανήτη, είτε δεν μπορεί, οπότε απλώς μπλοφάρει γνωρίζοντας ότι οι Κινέζοι είναι ορθολογικοί παίκτες. Κάτι ανάλογο είχε πράξει και ο Κένεντι, το 1962, κατά την «κρίση των πυραύλων» στην Κούβα. Εκεί όμως οι περιστάσεις ήταν διαφορετικές. Η αμερικανική ηγεσία και σύσσωμο το έθνος αντιμετώπιζαν τότε μια υπαρξιακή απειλή, κάτι που δικαιολογούσε τη χρήση όλων των μέσων.

Η εισβολή στην Ταϊβάν όμως δεν αποτελεί άμεση υπαρξιακή απειλή για τις ΗΠΑ. Παραμένει όμως ένα υπαρξιακού χαρακτήρα δίλημμα για τις φιλελεύθερες δημοκρατίες: μπορεί όντως σε αυτές ο αρχηγός απάντησή του, τον χαρακτήρα παραδόξου δευτέρου βαθμού. Χρησιμοποιεί ορθολογικά μια ανορθολογική απειλή.

Εδώ όμως τίθεται ένα επικίνδυνο δίλημμα για τις φιλελεύθερες δημοκρατίες και ιδιαίτερα για τη δημοκρατία των ΗΠΑ. Είτε ο εκλεγμένος πρόεδρος Τραμπ όντως μπορεί να υπερβεί τα θεσμικά αντίβαρα της χώρας του και άρα μπορεί να αντιδράσει ανορθολογικά με αδιανόητες συνέπειες για τη δημοκρατία, τον λαό του και τον πλανήτη, είτε δεν μπορεί, οπότε απλώς μπλοφάρει γνωρίζοντας ότι οι Κινέζοι είναι ορθολογικοί παίκτες. Κάτι ανάλογο είχε πράξει και ο Κένεντι, το 1962, κατά την «κρίση των πυραύλων» στην Κούβα. Εκεί όμως οι περιστάσεις ήταν διαφορετικές. Η αμερικανική ηγεσία και σύσσωμο το έθνος αντιμετώπιζαν τότε μια υπαρξιακή απειλή, κάτι που δικαιολογούσε τη χρήση όλων των μέσων.

Η εισβολή στην Ταϊβάν όμως δεν αποτελεί άμεση υπαρξιακή απειλή για τις ΗΠΑ. Παραμένει όμως ένα υπαρξιακού χαρακτήρα δίλημμα για τις φιλελεύθερες δημοκρατίες: μπορεί όντως σε αυτές ο αρχηγός απάντησή του, τον χαρακτήρα παραδόξου δευτέρου βαθμού. Χρησιμοποιεί ορθολογικά μια ανορθολογική απειλή.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Συνέντευξη στον ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΚΟΥΡΗ

«Πρόκειται για μεγάλη πρόκληση και τεράστια ευκαιρία, ειδικότερα για την Κύπρο, το τελευταίο υπό κατοχή κράτος-μέλος. Έχουμε τη δυνατότητα να αφήσουμε το δικό μας αποτύπωμα, προωθώντας πολιτικές και λύσεις σημαντικές για την Κύπρο, την Ε.Ε., και την περιοχή μας», λέει σε συνέντευξη της η υφυπουργός Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Μαριλένα Ραουνά, ενόψει της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. το πρώτο εξάμηνο του 2026. Η κα Ραουνά μιλάει για το πώς έχει βελτιωθεί η εικόνα της Κύπρου με στοχευμένες πολιτικές και πρωτοβουλίες της κυβέρνησης, καθώς και για τα κύρια θέματα τα οποία θα προωθηθούν κατά τη διάρκεια της Προεδρίας.

—Τι ευθύνες έχει η Κύπρος για τους έξι μήνες, οπότε και θα έχει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε.;

—Η Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. ασκείται εκ περιτροπής από τα κράτη-μέλη ανά εξάμηνο. Το εκάστοτε κράτος-μέλος προεδρεύει σε όλες τις συνθέσεις του Συμβουλίου, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και συνέπεια του νομοθετικού έργου. Για διασφάλιση της συνέχειας τα κράτη-μέλη ασκούν την Προεδρία σε ομάδες των τριών. Κατά τη διάρκεια της Προεδρίας μας, το πρώτο εξάμηνο του 2026, θα προεδρεύσουμε σε περισσότερες από 190 ομάδες και υποομάδες εργασίας. Στην Κύπρο αναμένεται να φιλοξενηθούν πάνω από 20 άτυπα Υπουργικά Συμβούλια. Επιπλέον, προγραμματίζεται η διοργάνωση άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου —κάτι που δεν είχε γίνει κατά την προηγούμενη Προεδρία— που σχεδιάζεται να συνδυαστεί με περιφερειακή πρωτοβουλία με χώρες της περιοχής. Κάθε Προεδρία διαδραματίζει τον ρόλο του «έντιμου διαμεσολαβητή», εκπροσωπώντας και τα 27 κράτη-μέλη, προωθώντας το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον. Πρόκειται για μεγάλη πρόκληση και τεράστια ευκαιρία, ειδικότερα για την Κύπρο, το τελευταίο υπό κατοχή κράτος-μέλος. Έχουμε τη δυνατότητα να αφήσουμε το δικό μας αποτύπωμα, προωθώντας πολιτικές και λύσεις σημαντικές για την Κύπρο, την Ε.Ε., και την περιοχή μας.

—Ποιες είναι οι κύριες νομοθεσίες για τις οποίες θα εργαστούμε;

—Γνωρίζουμε ήδη ότι θα κληθούμε να διαχειριστούμε ορισμένους ιδιαίτερα σημαντικούς φακέλους, όπως το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, τον επιταχτη προϋπολογισμό της Ε.Ε. Εξαιρετικά σημαντικός φάκελος είναι και η διαπραγμάτευση της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Απαιτεί συντονισμό, συνεργασία και διαμεσολάβηση για τη διαμόρφωση συναινετικών λύσεων που θα προάγουν τα συμφέροντα όλων των κρατών-μελών.

—Δουλέψατε και για την πρώτη Προεδρία της Κύπρου το 2012. Ποια μαθήματα έχετε αντλήσει και ποια θετικά στοιχεία θέλουμε να επαναλάβουμε;

—Το 2012 αναλάβαμε την Προεδρία ως ένα σχετικά νέο κράτος-μέλος. Είκοσι χρόνια μετά την ένταξή μας, 14 χρόνια μετά την πρώτη Προεδρία, προετοιμαζόμαστε να ασκήσουμε την Προεδρία ως ώριμο και πολύ πιο έμπειρο κράτος, μέρος του σκληρού πυρήνα της Ε.Ε., με την απαραίτητη τεχνογνωσία. Στόχος μας είναι να λειτουργήσουμε ως

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΡΑΟΥΝΑ, υφυπουργός Ευρωπαϊκών Θεμάτων

Η Κύπρος έχει ενισχύσει το αποτύπωμά της

Προετοιμαζόμαστε να ασκήσουμε την Προεδρία της Ε.Ε. το πρώτο εξάμηνο του 2026 ως ώριμο και πολύ πιο έμπειρο κράτος

Η Κύπρος μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ υπέβαλε άτυπο έγγραφο με συγκεκριμένες προτάσεις για ενέργειες και τον ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει η Ε.Ε. Οι προτάσεις μας συζητήθηκαν με θετικό πρόσημο, τόσο στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, όσο και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

“

Οι πράσινοι στόχοι παραμένουν, το ζήτημα είναι πώς φτάνουμε σε αυτούς διασφαλίζοντας την ανταγωνιστικότητα.

Ο ρόλος μας ως πυλώνας σταθερότητας έχει εμπεδωθεί και αυτό το βλέπουμε καθημερινά στις Βρυξέλλες.

Προεδρία που δεν περιορίζεται στη διαχείριση ζητημάτων, αλλά που είναι σε θέση να συμβάλλει ουσιαστικά και να διαμορφώνει προτάσεις. Η Προεδρία είναι μία συλλογική προσπάθεια. Είχα την ευλογία να είμαι μέρος της πρώτης Κυπριακής

Προεδρίας το 2012, υπηρετώντας στο δυναμικό της Μόνιμης Αντιπροσωπείας. Εκατοντάδες δημόσιοι λειτουργοί εργάστηκαν τότε με υποδειγματικό επαγγελματισμό και ήθος. Σήμερα πολλοί από αυτούς έχουν σημαντικές θέσεις-κλειδιά, μεταφέροντας την πολύτιμη εμπειρία τους.

—Η εικόνα της Κύπρου έχει βελτιωθεί από αρνητικές εντυπώσεις που υπήρχαν μετά το κούρεμα, το Κραν Μοντανά, τη στάση μας για τη Ρωσία και τα λοιπά;

—Στοχευμένες πολιτικές πρωτοβουλίες της κυβέρνησης έχουν συμβάλει σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό στην αποκατάσταση της εικόνας της χώρας. Από την πρώτη στιγμή της ρωσικής επιθετικότητας κατά της Ουκρανίας, η Κυπριακή Δημοκρατία στήριξε με συνέπεια την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητά της. Υπήρξε μέρος των αποφάσεων για κυρώσεις και τις εγρήγορσε ποτά. Παράλληλα, ο ΠτΔ έλαβε με αποφασιστικότητα μέτρα για καταπολέμηση της διαφθοράς, καλώντας και το FBI για ενίσχυση των προσπαθειών. Στο Κυπριακό, από την πρώτη στιγμή ο ΠτΔ επικεντρώθηκε στη δημιουργία κινητικότητας, αξιοποιώντας αποτελεσματικά όλα τα διπλωματικά μέσα και την Ε.Ε. Αυτή η κινητικότητα είναι πλέον εμφανής.

Ο διορισμός προσωπικών απεσταλμένων του γ.γ. υπήρξε καρπός των προσπαθειών αυτών, όπως και η σύγκληση του άτυπου δέπνου στη Ν. Υόρκη. Αξιοποιήσαμε τα ευρωπαϊκά κίνητρα, στη βάση της αρεσμιότητας και μιας σταδιακής, αναστρέψιμης και αναλογικής προσέγγισης, διασυνδέοντάς τα με την πρόοδο στο Κυπριακό. Έχουμε πείσει για τη δέσμευσή μας, ενώ είναι σαφές ότι η μπάλα βρίσκεται στο γήπεδο της Τουρκίας. Σημαντική είναι, επίσης, η ισχυρή εικόνα της κυπριακής οικονομίας, οι αναβαθμίσεις από διεθνείς οίκους αξιολόγησης, με έναν από τους χαμηλότερους δείκτες ανεργίας στην Ε.Ε., ως αποτέλεσμα συντονισμένων προσπαθειών της κυβέρνησης. Την ίδια στιγμή η Κύπρος, μέσα από διεθνείς και περιφερειακές πρωτοβουλίες όπως ο διάδρομος «Αμάλθεια», και στρατηγικές συνεργασίες, έχει ενισχύσει το αποτύπωμά της διεθνώς.

—Ποια είναι τα κύρια θέματα τα οποία θα προωθήσουμε στις Προεδρίες μας με την Πολωνία και τη Δανία;

—Με οδοδείκτη τη νέα στρατηγική ατζέντα της Ε.Ε. διαμορφώσαμε τις θεματικές ενότητες του δεκαετούς προγράμματος σε τρεις πλώνες. Μία Ε.Ε. ισχυρή και ασφαλή, ευημερούσα και ανταγωνιστι-

κή, ελεύθερη και δημοκρατική. Στον πρώτο πυλώνα, εστιάζουμε στην ενίσχυση του ρόλου της Ε.Ε. ως παγκόσμιου παράγοντα. Θα προωθήσουμε διεθνείς συνεργασίες και τη διαχείριση κοινών προκλήσεων, για ενίσχυση της περιφερειακής σταθερότητας και ασφάλειας. Γι' αυτό στηρίζουμε στρατηγικές συνεργασίες με χώρες της Μέσης Ανατολής και του Κόλπου. Παράλληλα, δίνουμε έμφαση σε θέματα όπως η θαλάσσια ασφάλεια και η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του μεταναστευτικού.

Στον δεύτερο πυλώνα εστιάζουμε, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας, στην ψηφιακή και πράσινη μετάβαση, την ενεργειακή ασφάλεια, τη στήριξη του πρωτογενούς τομέα και της γεωργίας και την αποτελεσματικότερη διαχείριση υδάτων. Έμφαση δίνεται και στην ενίσχυση των κοινωνικών πολιτικών, όπως η υγεία και η απασχόληση. Στον τρίτο πυλώνα, επικεντρωνόμαστε στην ενίσχυση του κράτους δικαίου, την προάσπιση των δημοκρατικών αξιών.

—Πώς εμπλέκουμε την τ/κ κοινότητα, ειδικά την κοινωνία των πολιτών και νέους, στην Προεδρία;

—Η Κυπριακή Προεδρία θα αγκαλιάσει όλους τους Κύπριους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων φυσικά

των Τ/κ συμπατριωτών μας. Εντάξαμε τους Τουρκοκύπριους σε όλες τις πτυχές της προετοιμασίας: ως μέρος των δράσεων ενημέρωσης, στις επαφές με τον δημοσιογραφικό κόσμο, και στη στελέχωση. Όσον αφορά την ενημέρωση, έχουμε ήδη αρχίσει, από τις ευρωεκλογές, να χρησιμοποιούμε και τα τουρκικά, με στόχο την ευρύτερη εμπλοκή των Τ/κ. Παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες λόγω της τουρκικής κατοχής, μέσα από στοχευμένες δράσεις καταβάλλουμε συνειδητή και συντονισμένη προσπάθεια. Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το κοινό μας σπίτι.

—Πώς εντάσσεται η Κύπρος στις προσπάθειες ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Ε.Ε., και πώς τις συνδυάζουμε με την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής;

—Η Κύπρος καλωσόρισε τις συστάσεις Ντράγκι, τονίζοντας ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά των κρατών-μελών. Ένα καλό παράδειγμα είναι η συζήτηση για την πολιτική συνοχής, η οποία μπορεί να βελτιωθεί, όμως πρέπει να παραμείνει κεντρική πολιτική της Ε.Ε. Στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής, η Κύπρος αντιμετωπίζει τις δικές της σοβαρές προκλήσεις, ιδιαίτερα την ανομβρία. Χαιρόμαστε διότι υπάρχει μια σειρά από πρωτοβουλίες που θα προωθηθούν από τη νέα Επιτροπή. Άλλα ζητήματα είναι η μείωση του διοικητικού άγχους για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η στήριξη του τομέα της ναυτιλίας.

—Τον Νοέμβριο ο ΠτΔ είχε αναφέρει πως η Ε.Ε. κινήθηκε υπερβολικά γρήγορα σε σχέση με τους πράσινους στόχους.

—Οι στόχοι παραμένουν. Το ζήτημα είναι πώς φτάνουμε σε αυτούς. Αυτό το οποίο συζητείται είναι οι μηχανισμοί για να τους επιτύχουμε με τρόπο που να διασφαλίζεται και η ανταγωνιστικότητα των διάφορων κλάδων της οικονομίας.

—Πώς βλέπετε τη μεταρρύθμιση της Ε.Ε. για αντιμετώπιση των δημοκρατικών ελλειμμάτων, ή για γρηγορότερη λήψη αποφάσεων ειδικά στην εξωτερική πολιτική;

—Η συζήτηση σε επίπεδο Συμβουλίου για τη μεταρρύθμιση της Ε.Ε. αφορά ακριβώς στο πώς μπορεί να γίνει πιο έτοιμη να διαδραματίσει ρόλο ως παγκόσμιος παράγοντας και να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις. Το ζήτημα προκύπτει και στο πλαίσιο της νέας δυναμικής στη διεύθυνση, εγείροντας το ερώτημα των αλλαγών που χρειάζονται να γίνουν στη λειτουργία της Ε.Ε.

Ωστόσο, αυτή η συζήτηση θα πρέπει να προχωρήσει με μια λογική σειρά. Πρωτίστως, θα πρέπει να εξεταστεί ο αντίκτυπος στις πολιτικές όπως και στον προϋπολογισμό της Ε.Ε. Το ζήτημα του τρόπου λήψης αποφάσεων θα πρέπει να έρθει στο τέλος της διαδικασίας, όταν θα υπάρχουν όλα τα απαραίτητα δεδομένα στη διάθεσή μας.

Η μετάβαση σε ειδική πλειοψηφία σίγουρα δεν μπορεί να θεωρείται πανάκεια, λύση σε όλα τα προβλήματα της Ε.Ε. Θέση μας, την οποία συμμερίζονται πολλά άλλα κράτη-μέλη, είναι ότι η ομοφωνία σε τομείς όπως η εξωτερική πολιτική, ζητήματα που αφορούν σοβαρά εθνικά συμφέροντα, είναι απαραίτητη. Διασφαλίζει, μεταξύ άλλων, το αίσθημα της «διοικητικής» των αποφάσεων από τα κράτη-μέλη.

Απτά και μετρήσιμα τα αποτελέσματα αντιμετώπισης του μεταναστευτικού

—Τι ρόλο μπορεί να παίξει η Κύπρος, ως Προεδρία και κράτος-μέλος, στη Μέση Ανατολή για ενδυνάμωση των σχέσεων με τις χώρες της περιοχής;

—Η Κύπρος έχει αποδείξει έμπρακτα ότι αποτελεί πυλώνα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρωτοβουλία «Αμάλθεια» που προανέφερα. Παράλληλα, εντός της Ε.Ε. ο ΠτΔ τονίζει ότι η Ε.Ε. οφείλει να έχει πιο ενεργό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο. Η επίσκεψη της προέδρου της Επιτροπής με τον ΠτΔ και Ευρωπαίους ηγέτες στην Αίγυπτο, καθώς και η κοινή επίσκεψη στον Λίβανο είναι βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Η Ε.Ε. πρέπει να επενδύσει σε στρατηγικές

Μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ η Κύπρος υπέβαλε άτυπο έγγραφο με συγκεκριμένες προτάσεις για ενέργειες και τον ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει η Ε.Ε.

σχέσεις με χώρες της Μέσης Ανατολής και του Κόλπου, καθώς αυτό είναι αμοιβαία επωφελές. Πιο πρόσφατα, μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ, η Κύπρος υπέβαλε άτυπο έγγραφο με συγκεκριμένες προτάσεις για ενέργειες και τον

ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει η Ε.Ε. Οι προτάσεις μας συζητήθηκαν με θετικό πρόσημο, τόσο στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, όσο και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Κατά τη διάρκεια της Κυπριακής Προεδρίας θα εργαστούμε με την ίδια αποφασιστικότητα και όραμα για την προώθηση πρωτοβουλιών που θα ενισχύσουν περαιτέρω τις σχέσεις της Ε.Ε. με την ευρύτερη περιοχή.

—Πού είμαστε στην Κύπρο σε σχέση με το νομικό καθεστώς των Σύρων αιτούντων ασύλου και πού εντασσόμαστε στη συζήτηση στην Ε.Ε.;

—Το μεταναστευτικό εντός της Ε.Ε. τίθεται πλέον υπό το πρίσμα

των εξελίξεων στη Συρία έπειτα από την πτώση του καθεστώτος Άσαντ. Η απόφαση που είχε λάβει προ μηνών η Κύπρος για αναστολή εξέτασης αιτήσεων ασύλου, αποτελεί πλέον πρακτική που έχουν εφαρμόσει τα περισσότερα κράτη-μέλη, εν αναμονή εξελίξεων στη Συρία.

Η κυβέρνηση έθεσε από την πρώτη στιγμή συγκεκριμένους στόχους για αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Τα αποτελέσματα είναι απτά και μετρήσιμα. Εντός της Ε.Ε. η Κύπρος υπογραμμίζει σταθερά και επιτακτικά την ανάγκη να δοθεί έμφαση στην εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης μέσω στρατηγικών συνεργασιών με χώρες προέλευσης και διέλευσης, για

πρόληψη και αποτροπή ροών.

—Είχαμε θέσει ζήτημα επιστροφής μεταναστών σε ορισμένες περιοχές που να θεωρηθούν ασφαλείς.

—Η Κύπρος υποστηρίζει εθελούσιες και ασφαλείς επιστροφές, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Μετά την πτώση του καθεστώτος έχει παρατηρηθεί στην Κύπρο και άλλα κράτη-μέλη ότι αριθμός Σύρων αιτούντων ασύλου ή με καθεστώς προστασίας, έχουν εκφράσει επιθυμία να επιστρέψουν στη χώρα. Το υφυπουργείο Μετανάστευσης έχει λάβει τα απαραίτητα μέτρα για διευκόλυνση εθελούσιων επιστροφών. Ήδη, αριθμός Σύρων έχει αναχωρήσει με δικές τους διευθετήσεις. Για την Κύπρο προτεραιότητα απο-

τελεί ο σεβασμός της ανεξαρτησίας, της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Συρίας, η διασφάλιση της σταθερότητας και η προστασία μειονοτήτων, στοιχεία που θα επιτρέψουν την επιστροφή των Σύρων στη χώρα τους, σε συνθήκες ασφάλειας και αξιοπρεπούς διαβιώσεως.

Παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις και τονίζουμε ότι θα πρέπει να δράσουμε και ως Ε.Ε., διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στη μετάβαση στη σταθερότητα, δημοκρατική ομαλότητα και ανοικτότητα της χώρας. Είναι απαραίτητο να υποστηριχθεί η Συρία ώστε να καταστεί δυνατή η υποδοχή των Σύρων που είτε εγκατέλειψαν τη χώρα είτε εκδιώχθηκαν.

WIZ GUIDE

50 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
20
24

29/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΠΟΨΗ

De Grèce
και Δαγρές

Του ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ

Αν, όπως παλαιότερα, οι εφημερίδες είχαν κοσμικές στήλες, σε αυτές θα έπρεπε να δημοσιευτεί το παρόν σημείωμα. Διότι η αναγνώριση της ελληνικής ιθαγένειας των μελών της τέως βασιλικής οικογένειας παρουσιάζει σήμερα περισσότερο κουτσομπολίστικο παρά γενικότερο ενδιαφέρον.

Με αυτή τη διευκρίνιση, το ότι δηλαδή το ζήτημα έχει κυρίως παραπολιτικό και όχι πολιτικό ενδιαφέρον και την ελπίδα ότι ο υπουργός Εσωτερικών δεν εξέδωσε ακόμη την προβλεπόμενη απόφαση, ας διαβάσει ο αναγνώστης τις ακόλουθες δύο παρατηρήσεις:

• **Το «de Grèce»** ή «ντε Γκρες» που, σύμφωνα με το ρεπορτάζ των εφημερίδων, δήλωσαν ως επώνυμο οι ενδιαφερόμενοι, δεν είναι βέβαια κανονικό επώνυμο. Είναι δηλωτικό τόπου καταγωγής. Ως τέτοιο όμως το «ντε Γκρες» –δηλαδή «της Ελλάδος» και μάλιστα με κενό ανάμεσα στις δυο λέξεις, κατά το γαλλικό de ή το γερμανικό von– το εν λόγω «επώνυμο» δεν προσδιορίζει, ούτε μπορεί να προσδιορίσει την ταυτότητα των συγκεκριμένων προσώπων, όπως θα έπρεπε. Διότι χιλιάδες συμπατριώτες μας με το όνομα Παύλος ή Νικόλαος, θα

Δεν συνιστά κατ' εξοχήν διάκριση η χρήση από έναν Έλληνα πολίτη, αντί επωνύμου, του δηλωτικού του τόπου καταγωγής του, όπως έκαναν παλαιότερα οι βασιλείς και, γενικότερα, οι ευγενείς;

μπορούσαν, επικαλούμενοι την αρχή της ισότητας, να διεκδικήσουν αντί άλλου επωνύμου το «της Ελλάδος» (ή «της Ηλείας», ή «της Καρδίτσας») και να το χρησιμοποιήσουν, προκαλώντας αληθινό χάος στις συναλλαγές. Από αυτή την άποψη, η αίτηση των ανωτέρω δεν πληροί, κατά τη γνώμη μου, τις προϋποθέσεις του ν. 2215/1994, ο οποίος ζητεί από αυτούς να δηλώσουν επώνυμο της επιλογής τους και όχι κάτι που δεν μοιάζει καν με επώνυμο.

• **Το κυριότερο**, ωστόσο, είναι ότι το Σύνταγμα δεν απαγορεύει μόνο την απονομή τίτλων ευγενείας, αλλά και τίτλων «διάκρισης» (άρθρο 4 παρ. 7). Δεν συνιστά όμως κατ' εξοχήν διάκριση η χρήση από έναν Έλληνα πολίτη, αντί επωνύμου, του δηλωτικού του τόπου καταγωγής του, όπως έκαναν παλαιότερα οι βασιλείς και, γενικότερα, οι ευγενείς;

Με όλο τον σεβασμό, λοιπόν, υποβάλλω τις παρατηρήσεις αυτές στον υπουργό Εσωτερικών, στον οποίο ανήκει ο τελευταίος λόγος, εν προκειμένω. Ως παλαιό μαθητή μάλιστα Ηλία Νικολακόπουλου και, ως εκ τούτου, καλό γνώστη της νεότερης ιστορίας μας, θα του συνιστούσα και κάτι ακόμη: να θυμηθεί τον Τιμολέοντα Φιλήμονα, τον γνωστό δημοσιογράφο, πολιτικό και διανοούμενο, ο οποίος, το 1868, είχε αντιταχθεί στην απονομή του τίτλου του «δούκα της Σπάρτης» στον μετέπειτα βασιλιά Κωνσταντίνο. Γιατί; Διότι το απαγόρευε ήδη από τότε ρητά το Σύνταγμα.

Όσο για τους άμεσα ενδιαφερόμενους, θα τους προέτρεπα να χρησιμοποιήσουν ως επώνυμο το πολύ συγγενές «Δεγρές» ή, ακόμη, σωστότερα «Δαγρές», δανειζόμενοι το επώνυμο ενός γνωστού πολιτικού του 19ου αιώνα: του Κωνσταντίνου Δαγρέ (1821-1898), επανειλημμένα βουλευτή Μεσσηνίας, ο οποίος καταγόταν από το χωριό Βρωμόβρυση της Αλφειάς.

Ο κ. Νίκος Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο τέως διάδοχος Παύλος με τη σύζυγό του Μαρί Σαντάλ και τα παιδιά τους, έξω από τη Μητρόπολη Αθηνών, τον Οκτώβριο του 2021. Το επικείμενο του υπουργού Επικρατείας Μάκη Βορίδη, που καταδείκνυε τη σύγχυση που θα προκαλούσε στην ονοματολογία των απογόνων του Κωνσταντίνου τυχόν αναίρεση της υποχρέωσης για χρήση συγκεκριμένου επωνύμου, φέρεται ότι λειτούργησε καταλυτικά ώστε τα μέλη της τέως βασιλικής οικογένειας να πάρουν την οριστική απόφαση.

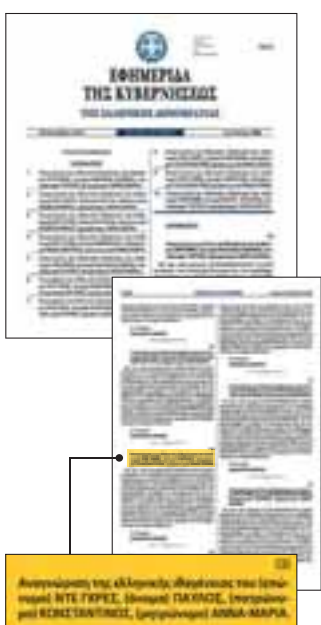
Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Στις 10 Ιανουαρίου του 2023, ο τέως βασιλιάς Κωνσταντίνος αφήνει την τελευταία του πνοή. Η κηδεία του στα πρόωγα βασιλικά ανάκτορα στο Τατόι κλείνει έναν ιστορικό κύκλο για την Ελλάδα, καθώς πρόκειται για τον τελευταίο «βασίλεα των Ελλήνων». Δεν έχουν όμως κλείσει οριστικά όλες οι εκκρεμότητες. Τα παιδιά του τέως παραμένουν «ανιθαγενείς», καθώς δεν έχουν ανακτήσει την ελληνική ιθαγένεια, ούτε και δέχονται να αποκτήσουν επώνυμο – ένας από τους όρους που θέτει ο νόμος. Ανήκουν στον έναν από τους δύο βασιλικούς οίκους της Ευρώπης που δεν διαθέτει επώνυμο. Στην καθημερινότητά τους στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν ουκ ολίγα προβλήματα, διαδικαστικά. Για το ελληνικό κράτος είναι ουσιαστικά «αόρατοι» και οποιαδήποτε επαφή με το ελληνικό Δημόσιο καθίσταται οδύσσεια για τους ίδιους. Η «σκιά του τέως βασιλιά» που ουσιαστικά ουδέποτε αποδέχτηκε άλλον τίτλο πλην εκείνου του «βασιλέως των Ελλήνων», έχει περάσει μια στην Ιστορία αφού αναπαύεται αιώνια στο Τατόι και, όπως φαίνεται, έχει έρθει η ώρα των παιδιών να κάνουν τη δική τους υπέρβαση, χωρίς τον πατέρα τους πλέον εν ζωή.

Από το 2023

Οι πληροφορίες λένε πως ήδη λίγο μετά τον θάνατο του πατέρα τους, αρχίζουν να σκεπτονται το θέμα της ανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας. Το συζητούν ήδη από το 2023 με τον τότε υπουργό Εσωτερικών Μάκη Βορίδη, ο οποίος δεν είναι μυστικό ότι έχει κοινωνικές σχέσεις με την τέως βασιλική οικογένεια. Οι συζητήσεις δεν είχαν επίσημο χαρακτήρα. Οι πρώτες σχετικές νύξεις γίνονται σε κοινωνικές εκδηλώσεις «μεταξύ τυρού και αχλαδιού», με τους απογόνους του τέως βασιλιά να εκμυστη-

ρεύονται στον υπουργό ότι σκέπτονται να κινηθούν για την ανάκτηση της ιθαγένειας. «Θέλω να πάρω την ιθαγένεια», είχε πει σε μια χαλαρή συζήτηση ο Παύλος, με τον Βορίδη να απαντά, «ο νόμος υπάρχει, από εσάς εξαρτάται». Το αρχικό αίτημα της τέως βασιλικής οικογένειας προς τον Βορίδη ήταν να βρεθεί μια φόρμουλα προκειμένου να παρακαμφθούν οι όροι του νόμου του 1994 που είχε απορρίψει ο πατέρας του. Ο νόμος Βενιζέλου, μεταξύ άλλων, απαιτεί: 1) Αποδοχή του δημοψηφίσματος για την αβασιλευτή μορφή του πολιτεύματος, 2) παραίτηση από κάθε είδους διεκδικήσεις οι οποίες συνδέονται με την κατά το παρελθόν άσκηση πολιτειακού αξιώματος ή της κατοχής οποιουδήποτε τίτλου, 3) δήλωση ενός επωνύμου, όπως ισχύει για όλους τους πολίτες. Στους δύο πρώτους όρους, Παύλος και Νικόλαος φέρεται να μην είχαν ενδοιασμούς. Ο προβληματισμός τους εστιαζόταν στο ότι ο βασιλικός οίκος από τον οποίο προέρχονται δεν έχει επώνυμο, άρα η επιλογή τους να πάρουν επώνυμο θα «αλλοίωνε την ιστορική

Το ΦΕΚ της Παρασκευής 20 Δεκεμβρίου με τις αποφάσεις για την αναγνώριση της ελληνικής ιθαγένειας σε δέκα μέλη της τέως βασιλικής οικογένειας.

Το αίτημα στη ληξιαρχο και η δημοσίευση στο ΦΕΚ

Στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως της Παρασκευής 20 Δεκεμβρίου δημοσιεύτηκαν οι αποφάσεις με την υπογραφή του υπουργού Εσωτερικών Θεόδωρου Λιβάνιου για την αναγνώριση ελληνικής ιθαγένειας του τέως διαδόχου Παύλου, των παι-

διών του Αχιλλέα-Ανδρέα, Οδυσσέα-Κίμωνος, Κωνσταντίνου-Αλέξιου, Αριστείδη-Σταύρου και Μαρίας-Ολυμπίας, καθώς και των αδελφών του, Αλεξίας, Νικολάου, Θεοδώρας και Φιλίππου. Στο εξής όλοι θα χρησιμοποιούν το επώνυμο Ντε Γκρες. Το αίτημα

για αναγνώριση της ελληνικής ιθαγένειας που είχε κατατεθεί την προηγούμενη Πέμπτη από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της τέως βασιλικής οικογένειας στη ληξιαρχο του Δήμου Αθηναίων, σύμφωνα με τη νομοθεσία (άρθρο 6 παράγραφος 5 του νόμου

φυσιογνωμία της οικογένειάς τους». Η μόνιμη επωδός του Μάκη Βορίδη ήταν πως «δεν γίνεται διαφορετικά». Μάλιστα σε κάποια από αυτές τις συζητήσεις ο υπουργός Επικρατείας είχε επιχειρήσει να καταδείξει το άτοπο της άρνησής τους: «Ας πούμε ότι κάνουμε μία τροπολογία για το επώνυμο», είχε πει στον Παύλο. «Η μητέρα σας μπορεί να λέγεται Άννα-Μαρία, τέως βασίλισσα και εσείς να ονομαστείτε Παύλος, τέως διάδοχος. Τα τέκνα σας, όμως, πώς θα ονομάζονται; Η Μαρία-Ολυμπία θα είναι το τέκνο του τέως διαδόχου, ή η εγγονή του τέως βασιλιά. Και τα εγγόνια σας; Τι θα γράφει η ταυτότητά τους; Εγγόνια του τέως διαδόχου ή παιδιά της εγγονής του τέως βασιλιά;». Η επιχειρηματολογία του υπουργού φαίνεται ότι έπεισε τους συνομίλητές του πως η επιλογή επωνύμου, βάσει του νόμου του ΠΑΣΟΚ, ήταν μονόδρομος, καθώς οτιδήποτε άλλο δημιουργούσε μία ατέρμονη κατάσταση με τραγελαφικά αποτελέσματα για τους απογόνους της τέως βασιλικής οικογένειας.

2215/1994), από δύο δηλώσεις: • Ρητή και ανεπιφύλακτη δήλωση σεβασμού στο Σύνταγμα, αποδοχής και αναγνώρισης του πολιτεύματος της Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας και του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος της 8ης

Η σκέψη φαίνεται ότι άρχισε να ωριμάζει οριστικά στο μυαλό τους. Το επώνυμο Ντε Γκρες, που είχε ήδη χρησιμοποιηθεί με τον ίδιο τρόπο από τον θείο τους Μιχαήλ, έδειχνε πως υπάρχει διέξοδος. Τον περασμένο Σεπτέμβριο υπό άκρα μυστικότητα ο Παύλος «άναψε το πράσινο φως». Σε έναν ουδέτερο ιδιωτικό χώρο βρέθηκαν ο Παύλος, ο Νικόλαος, ο νομικός τους σύμβουλος, και από την πλευρά της κυβερνήσεως, ο Μάκης Βορίδης, ο Γιώργος Γεραπετρίτης και ο Θεόδωρος Λιβάνιος. Τα δύο αδέλφια είχαν πάρει την απόφαση, χωρίς πλέον τη σκιά του πατρός τους, να λύσουν τις διαφορές τους με την ιστορία και να ανακτήσουν την ελληνική ιθαγένεια αποδεχόμενοι τους όρους του ελληνικού κράτους.

Ακολούθησαν τουλάχιστον 2-3 τηλεφωνικές συσκέψεις των δύο με τον Θεοδωρή Λιβάνιο και η σκυτάλη δόθηκε στους δικηγόρους για τα τεχνικά θέματα. Οι πληροφορίες λένε μάλιστα ότι εδώ και δύο εβδομάδες είχε ενημερωθεί αρμοδίως και ο δήμαρχος της Αθήνας, Χάρης Δούκας, καθώς τα 10 μέλη της πρώην βασιλικής οικογένειας κατέθεσαν την αίτηση ανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας στο ληξιαρχείο της πρωτεύουσας. Για όλες τις συζητήσεις που έγιναν τους τελευταίους 18 μήνες ήταν ενήμερος και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, ο οποίος είχε εκφράσει την άποψη πως ο νόμος υπάρχει από το 1994 και συνεπώς ήταν δικό τους θέμα εάν θα λάβουν την απόφαση να υπαχθούν σε αυτόν. Η αποδοχή του νόμου 2215 κλείνει, έτσι, οριστικά και την τελευταία εκκρεμότητα που είχε μείνει ανοικτή, καθώς τα παιδιά του τέως βασιλιά ορκίστηκαν στο Σύνταγμα της Ελλάδος, δηλαδή ορκίστηκαν στην Προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία που δεν προβλέπει τίτλους ευγενείας.

Δεκεμβρίου 1974.

• Δήλωση παραίτησης, ενώπιον του ίδιου ληξιαρχου, από τις κάθε είδους διεκδικήσεις οι οποίες συνδέονται με την κατά το παρελθόν άσκηση πολιτειακού αξιώματος ή της κατοχής οποιουδήποτε τίτλου.

Τα χαμόγελα περίσσευαν στη σέλιφι του Κυριάκου Μητσοτάκη με βουλευτές της Ν.Δ. κατά τη συνάντησή του με το σύνολο της Κ.Ο. στο Μαξίμου, την Τρίτη. Πρόκειται για μια απτή αποτύπωση της πολιτικής εσωκομματικού κατευνασμού την οποία εφάρμοσε τους προηγούμενους μήνες, «και ειδικά μετά τη διαγραφή Σαμαρά», το πρωθυπουργικό επιτελείο.

Το εξάμηνο του Σκρουτζ και οι γρίφοι των Χανίων

Τα μέτρα του προϋπολογισμού βοήθησαν να επικρατήσει το πνεύμα των εορτών στην κοινοβουλευτική ομάδα. Πώς επηρεάζει η αλλαγή κλίματος την επιλογή Μητσοτάκη για την προεδρία

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ιούνιος του 2024. Το βράδυ των ευρωεκλογών σήμαναν πολλαπλά καμπανάκια στο Μέγαρο Μαξίμου. Αυτή η εκλογική αναμέτρηση ήταν η πρώτη από το 2016, οπότε ανέλαβε πρόεδρος της Ν.Δ. ο Κυριάκος Μητσοτάκης, που το κόμμα του κατέγραφε αισθητή υποχώρηση και έδειχνε να έχει απολέσει μόλις σε ένα χρόνο τη δυναμική που του είχαν δώσει οι εθνικές εκλογές του 2023. Με την απόσταση των έξι μηνών που μας χωρίζουν πλέον από τις εκλογές αυτές, κυβερνητική πηγή παραδέχεται στην «Κ» πως αυτό «ήταν το πιο δύσκολο εξάμηνο για την κυβέρνηση», καθώς η κυβέρνηση Μητσοτάκη βίωσε καταστάσεις που μέχρι τότε ήταν άγνωστες με επίκεντρο δύο κυρίως άξονες: Πρώτον, αμφισβήτηση με εστίαση τον πυρήνα της πολιτικής της. Η κριτική εστίαζε στο ότι «έχει χάσει τόσο την ορμή της» όσο και τον «μεταρρυθμιστικό της οίστρο», ενώ την ίδια ώρα έδινε την εντύπωση πως παλινδρομεί μεταξύ Κέντρου και Δεξιάς, έχοντας τελικά διαρροές και προς τις δύο πλευρές. Δεύτερον, από τον Ιούνιο έως σήμερα, το Μαξίμου αντιμετώπισε για πρώτη φορά εσωκομματική αντιπολίτευση. Βουλευτές, ιδίως της παραδοσιακής πτέρυγας, για πρώτη φορά άσκησαν δημόσια κριτική και δημιούργησαν ουκ ολίγες φορές αμηχανία και νεύρα στην κυβέρνηση, με τη διαγραφή Σαλμά να ήταν απλώς το ορεκτικό, αφού ακολούθησε η κτηνή διαγραφή Σαμαρά, που δημιούργησε την αίσθηση πως οι μετασεισμοί της μπορούν να ταρακουνήσουν την κυβέρνηση.

Από το καλοκαίρι, οι μετρήσεις που έφταναν στο νεοκλασικό της Ηρώδους Αττικού αποτύπωναν τα σημάδια, που «δεν ήταν καλά». Ο κ. Μητσοτάκης, παρά τη δεδομένη ανησυχία, δεν έδειξε να κάνει την ψυχραιμία του και, ζυγίζοντας τις κινήσεις του, άρχισε να στρίβει το καράβι. Ενώ τον πρώτο χρόνο της δεύτερης θητείας έδωσε βάση σε σημαντικά μεν θέματα, που όμως «δεν αφορούν τον πολύ κόσμο», όπως η επιστολική ψήφος και η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων, το τελευταίο εξάμηνο άρχισε να εστιάζει σε πολιτικές που μπορούν να επηρεάσουν άμεσα στους πολίτες, με έμφαση στην περαιτέ-

ρω μείωση των φόρων. Τα εγκαίρως του μετρό Θεσσαλονίκης, πριν από δύο εβδομάδες, αποτέλεσαν σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές ένα σημείο-τομή, μια «επικεφαλίδα», καθώς «αποκατέστησαν έως ένα βαθμό την εμπιστοσύνη κράτους - πολιτών». Την ίδια ώρα, ο κ. Μητσοτάκης μετά τις ευρωεκλογές άρχισε να δίνει μεγάλη έμφαση σε μια άλλη ανοικτή πληγή της κυβέρνησής του: τη σχέση με τους βουλευτές, καθώς αυτή έμοιαζε να εκτροχιάζεται.

Μόλις δύο μήνες μετά το κακό αποτέλεσμα των ευρωεκλογών, ο κ. Μητσοτάκης έδειξε να παίρνει το μήνυμα «για περισσότερη σημασία στη βάση», επιλέγοντας ένα πρόσωπο για τη θέση του επιτρόπου που πολλοί έλεγαν ότι «δεν του ταιριάζει», αφού δεν ήταν τεχνοκράτης αλλά «καθαρόαιμος» πολιτικός. Ο κύβος όμως είχε ριφθεί, με την επιλογή Τζιτζικώστα να στέλνει πολλαπλά μηνύματα,

για και ο κ. Μητσοτάκης επέλεγε έναν πολιτικό από μια δύσκολη εκλογικά περιοχή, τη Μακεδονία, όπου η Ν.Δ. έχει να αντιμετωπίσει σκληρό ανταγωνισμό από τα κόμματα στα δεξιά της. Αλλά δεν ήταν μόνον αυτό. Η τακτική του Μαξίμου ήταν διαρκώς εστιασμένη στο πως θα φέρει πιο κοντά την κοινοβουλευτική ομάδα. Ο χειρισμός όλων αυτών τους μήνες «και ειδικά μετά τη διαγραφή Σαμαρά» ήταν μια πολιτική κατευνασμού της Κ.Ο. με στόχο να «μη χαρίσουμε βουλευτές», όπως είχε πει ο πρωθυπουργός μετά τη διαγραφή του Μεσοπόμου, κάτι που φάνηκε από την πρωτοβουλία να καλέσει για πρώτη φορά, την περασμένη Τρίτη, όλους τους βουλευτές στο Μαξίμου για... χριστουγεννιάτικες ευχές.

Εσχάτως, στην εκτόνωση της έντασης βοήθησε, λένε, και η αποχώρηση του Αλέξη Πατέλη από το Μαξίμου, καθώς ο οικονομικός

σύμβουλος του πρωθυπουργού είχε στοχοποιηθεί ως τεχνοκρατικό «ξένο σώμα» από τους κομματικούς. Περισσότερο, όμως, βάρυναν τα μέτρα που ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός στη Βουλή κατά τη διάρκεια της συζήτησης για τον προϋπολογισμό. Ο μηδενισμός των χρεώσεων στις ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές και το επίδομα επικινδυνότητας στους ενστόλους συσπείρωσαν τους βουλευτές. «Μετά έξι μήνες θα έχουμε κάτι να πούμε στις εκλογικές μας περιφέρειες», ήταν το σχόλιο που απηχούσε το κλίμα στην κοινοβουλευτική ομάδα. Οι πρωτοβουλίες του πρωθυπουργού θεωρείται ότι έκλεισαν ουσιαστικά έναν κύκλο εξάμηνου εσωστρέφειας και έδειξαν πως η κυβέρνηση εξακολουθεί να έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων στην πολιτική σκακιέρα. Ενδεικτικό είναι ένα πηγάδι που στήθηκε το βράδυ της ψήφισης του προϋπολογισμού στη Βουλή

μεταξύ τεσσάρων βουλευτών της εσωκομματικής αντιπολίτευσης. «Τα μέτρα δεν είναι απλώς καλά, είναι εξαιρετικά. Ο Πατέλης έφυγε από το Μαξίμου και ο πρωθυπουργός δεν φαίνεται ότι θα προτείνει την Κατερίνα Σακελλαροπούλου, ξανά για πρόεδρο», σχολίαζε ο βουλευτής που έχει διατυπώσει κατά καιρούς οξύτατη κριτική. «Τι άλλο θέλουμε;» αναρωτιόταν.

Τα μυστήρια των Χανίων

Ο πρωθυπουργός θα φύγει τις επόμενες ημέρες για ολιγοήμερες διακοπές στα Χανιά, έχοντας «το καλύτερο κλίμα των τελευταίων μηνών στην Κ.Ο.» και μια αισιοδοξία πως το δύσκολο εξάμηνο έχει μείνει πίσω, καθώς ακόμη και η διαγραφή ενός πρώην πρωθυπουργού φαίνεται να περνάει χωρίς παρενέργειες. Με καλυμμένα τα εσωκομματικά του νώτα, ο πρωθυπουργός καλείται στα Χανιά να ξεκαθαρίσει στο μυαλό του το όνομα του επόμενου Προέδρου της Δημοκρατίας, που μέχρι τέλος Ιανουαρίου το αργότερο θα πρέπει να ανακοινωθεί. Πηγές που πρόσκεινται στον πρωθυπουργό λένε στην «Κ» σε κάθε τόνο πως βούλησή του είναι να βρει ένα «πρόσωπο από την αντίπαλη παράταξη» και να μη χαλάσει μια παράδοση ετών. Οι ίδιοι προσθέτουν ότι «στο προφίλ του πρωθυπουργού δεν ταιριάζει ένας Πρόεδρος που θα έχει ψηφιστεί μόνο από τους βουλευτές της Ν.Δ.».

Στην προοπτική επιλογής κεντρικού προέδρου, ο κ. Μητσοτάκης έχει τρεις συμμάχους: Πρώτον, το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ δεν έχει προτείνει ακόμη πρόεδρο και φαίνεται να περιμένει να κρίνει την πρόταση της Ν.Δ., για να σταθμίσει εάν υπάρχει πεδίο συναίνεσης. Δεύτερον, οι τελευταίες μετρήσεις που δείχνουν πως η κοινή γνώμη θα ήθελε να δει στο ύπατο αξίωμα ένα μη πολιτικό πρόσωπο, τεχνοκράτη ή ακαδημαϊκό, ενισχύει την άποψη του Μητσοτάκη να αναζητήσει τέτοια λύση. Εξάλλου και η κ. Σακελλαροπούλου, την οποία επέλεξε το 2019, δεν ήταν πολιτικό πρόσωπο, που δείχνει πως τέτοιες επιλογές του αρέσουν. Ο τρίτος σύμμαχος είναι το γεγονός ότι οι τόνοι στην Κ.Ο. έχουν πέσει και ο κ. Μητσοτάκης δεν νιώθει την ίδια πίεση να εκμεταλλευθεί την προεδρική εκλογή ως μοχλό συσπείρωσης.

Κεντρώος πρόεδρος, δεξιός ανασχηματισμός

Η βούληση συνεπώς για κεντρο-αριστερό Πρόεδρο είναι δεδομένη, με τον κ. Μητσοτάκη να τον αναζητά «περί ορέξεως» στα βουνά ή στη θάλασσα των Χανίων. «Μόνο εάν δει αδιέξοδο θα πάει σε λύσεις εντός του κόμματός του», επισημαίνει αρμόδια πηγή, με τον κ. Τασούλα να είναι το φαβορί του plan B. Η κεντρώα επιλογή Προέδρου της Δημοκρατίας δίνει ένα ακόμη πολιτικό πλεονέκτημα στον πρωθυπουργό. Μπορεί στον επόμενο ανασχηματισμό να στρίψει πιο εύκολα προς τα δεξιά ή προς την κομματική βάση, χωρίς να κατηγορηθεί πως το σκάφος «γέρνει» δεξιά, καθώς θα έχει προηγηθεί η κεντρώα επιλογή του Προέδρου. Με αυτή την επιλογή ο κ. Μητσοτάκης θέλει να συνεχίσει να υπηρετεί ακάθεκτος τη στρατηγική που έχει ακολουθεί από το 2019, όπου ταυτόχρονα κοιτάει και προς το κέντρο και προς τα δεξιά, κάτι που στη μεγάλη εικόνα έχει αποδώσει καρπούς δια-

τηρώντας τη Ν.Δ. κυρίαρχη πολιτική δύναμη της χώρας. Το γεγονός άλλωστε ότι ο κ. Μαρινάκης έσπευσε μετά την ψήφιση του προϋπολογισμού να κλείσει κάθε συζήτηση περί ένταξης στη Ν.Δ. των προερχόμενων από τους Σπαρτιάτες βουλευτών που ψήφισαν τον προϋπολογισμό, δείχνει ότι η κυβέρνηση δεν θέλει να χάσει το «κεντρώο DNA της», όπως έλεγε χαρακτηριστικά κυβερνητική πηγή. Υπάρχει όμως μία ακόμη παράμετρος, που ενισχύει την προοπτική του «κομματικού ανασχηματισμού». Οι δύο πρώην πρωθυπουργοί, ο κ. Σαμαράς πρωτίστως αλλά και ο κ. Καραμανλής, παραμονεύουν και ο κ. Μητσοτάκης έχει ένα μεγάλο όπλο για να τους «απενεργοποιήσει» τουλάχιστον σε κομματικό επίπεδο: τους βουλευτές. Το πρώτο βήμα έγινε, καθώς όσοι πόνταραν πως κάποιοι βουλευτές θα ακολουθήσουν τον κ. Σαμαρά μετά τη διαγραφή του έπεσαν έξω, αλλά η προσπάθεια δεν

σταματά εδώ. Δεν είναι λίγοι, μάλιστα, αυτοί που χαρακτηρίζουν τον επόμενο ανασχηματισμό ως «ανασχηματισμό των πρώην», θέλοντας να τονίσουν ότι θα δούμε βουλευτές που θεωρούνται συνομιλητές τους να μπαίνουν στο σχήμα. Ο ανασχηματισμός, πάντως, εντελώς βέβαιος πως δεν θα ανοίξει νέες πληγές. Εξ ου και αυτή τη φορά είναι πιο πιθανό από ποτέ να δούμε να φύγουν εξωκοινοβουλευτικοί υπουργοί, που δεν θα χαλάσουν τις εσωτερικές ισορροπίες.

Να μη χαλάσει την παράδοση

Πηγές που πρόσκεινται στον πρωθυπουργό λένε στην «Κ» πως βούλησή του είναι να βρει ένα «πρόσωπο από την αντίπαλη παράταξη» και να μη χαλάσει μια παράδοση ετών. Οι ίδιοι προσθέτουν ότι «στο προφίλ του πρωθυπουργού δεν ταιριάζει ένας Πρόεδρος που θα έχει ψηφιστεί μόνο από τους βουλευτές της Ν.Δ.».

«Τι άλλο θέλουμε;»

«Τα μέτρα δεν είναι απλώς καλά, είναι εξαιρετικά. Ο Πατέλης έφυγε από το Μαξίμου και ο πρωθυπουργός δεν φαίνεται ότι θα προτείνει την Κατερίνα Σακελλαροπούλου, ξανά για πρόεδρο», σχολίαζε βουλευτής της «εσωκομματικής αντιπολίτευσης» σε πηγάδι. «Τι άλλο θέλουμε;» αναρωτιόταν.

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Στην Αθήνα, όπως και στις υπόλοιπες πρωτεύουσες της Ε.Ε., γίνονταν μέχρι πρότινος συζητήσεις και προετοιμασίες σχετικά με την πιο ισχυρή σταθερά της ευρωπαϊκής ασφάλειας και την πιθανότητα επαναπροσδιορισμού της: τις ΗΠΑ του Ντόναλντ Τραμπ από τις 20 Ιανουαρίου και έπειτα. Όλες αυτές οι συζητήσεις και οι προετοιμασίες απέκτησαν τελικά περιεχόμενο πολύ νωρίτερα, καθώς μεσολάβησε η πτώση του καθεστώτος Ασαντ. Η αποκάλυψη του εύρους της εμπλοκής της Τουρκίας στην οργάνωση και την καθοδήγηση τμήματος των επιχειρήσεων, που τελικά οδήγησαν τον Μπασάρ αλ Ασαντ στην πτήση για τη Μόσχα και τους Ρώσους με τους Ιρανούς εκτός παιχνιδιού, προξένησε ανησυχία στην Αθήνα. Και τούτο διότι κατέστη σαφές ότι η Τουρκία είναι σε θέση να υποστηρίξει περιπλοκές επιχειρήσεις που προϋποθέτουν αμοιβαία συνεργασία ενόπλων δυνάμεων, μυστικών υπηρεσιών και ξένων παραγόντων.

Στη μάλλον τρομακτική αυτή διαπίστωση προστέθηκε και η ανησυχία για τη συνολικότερη στάση του κ. Τραμπ, ο οποίος πριν από λίγες ημέρες έκανε μια αμφίσημη δήλωση περί «επιθετικής εξαγοράς» της Συρίας από την Τουρκία, με πρωταγωνιστή τον «πολύ έξυπνο τύπο» Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Όλη αυτή η ανησυχία πολύ γρήγορα άρχισε να μετουσιώνεται σε προοπτική νέων εξελίξεων, όπως φάνηκε και από την παραδοχή ότι η Αγκυρα επιθυμεί ένα τουρκοσυριακό μνημόνιο στα πρότυπα του τουρκολιβικού, αυτή τη φορά με «θύμα» την επήρεια θαλασσίων ζωνών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ζωτικός χώρος στον Μπίμπι

Η συμπάθεια του κ. Τραμπ στη харismatic και αυταρχική ηγετική φιγούρα που ενσαρκώνει ο κ. Ερντογάν είναι γνωστή ήδη από την πρώτη προεδρική θητεία του κατά την περίοδο 2016-2020. Οι αρμόδιοι στην Αθήνα γνωρίζουν καλά αυτή την ιδιαιτερότητα. Αντιλαμβάνονται, ωστόσο, παράλληλα ότι για τον κ. Τραμπ η σχέση με τον κ. Ερντογάν μπορεί να παραμείνει σε αυτό το πλαίσιο του θαυμασμού σε προσωπικό επίπεδο, εφόσον η Τουρκία δεν παίζει με σύνεση τα πολύ καλά χαρτιά που κρατάει αυτή τη στιγμή στο τραπέζι της Μέσης Ανατολής. Η Αγκυρα εκδίωξε τους Ρώσους και τους Ιρανούς από τη Συρία και, με τον τρόπο αυτό, έδωσε –έστω και ακούσιο, αν και αυτό είναι συζητήσιμο– τη δυνατότητα στον Μπέντζαμιν Νετανιάχου να αυξήσει περαιτέρω το

ειδικό βάρος του μέσα και έξω από τη χώρα του, οδηγώντας τις δυνάμεις άμυνας του Ισραήλ σε απόσταση βολής πυροβολικού από τη Δαμασκό.

Ως αυτό το σημείο τα παραδοσιακά σχέδια της αμερικανικής διπλωματίας εξυπηρετούνται άψογα. Τι θα γίνει όμως αν η Τουρκία επιχειρήσει να βγάλει από το παιχνίδι τους Κούρδους της Συρίας; Ή αν, όπως αρκετοί στην Αθήνα εκτιμούν, οι συνυποκείμενες και άλλες φατρίες, που αυτή τη στιγμή έχουν συμφιλιωθεί, αρχίσουν να αντιμάχονται ξανά;

Ειδικά το κουρδικό ζήτημα

αποτελεί θέμα εθνικής ασφαλείας και εντός της Τουρκίας υπάρχει πολιτική σύμπλευση για τη δραστηριοποίηση των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων (ΤΕΔ) στη βόρεια Συρία, είτε απευθείας είτε μέσω των πολιτοφυλακών που ελέγχει η Αγκυρα εναντίον των Κούρδων. Και τούτο, είτε συμφωνεί η Ουάσινγκτον είτε όχι. Το κουρδικό είναι, πάντως, ένα ζήτημα με δαιδαλώδεις σχέσεις ανάμεσα στους κύριους πρωταγωνιστές και ακόμη κι αν προσωρινά βρεθεί μια λύση, το αγκάθι θα παραμείνει. Και σε αυτό το θέμα οι απαντήσεις δεν είναι εύ-

κολες, καθώς δεν είναι λίγοι οι υποστηρικτές των Κούρδων ως πλέον αξιόπιστων μαχτών κατά του Ισλαμικού Κράτους τα προηγούμενα χρόνια, ακόμη και μέσα στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. Ένας επιπλέον παράγον που θα κρίνει την πορεία των αμερικανοτουρκικών σχέσεων είναι, προφανώς, η στάση της Αγκυρας έναντι του Ισραήλ. Για τις ΗΠΑ η Ιερουσαλήμ αποτελεί τον πλέον αξιόπιστο σύμμαχο και διαμορφωτή των εξελίξεων και είναι απολύτως βέβαιο ότι θα γίνει προσπάθεια να γεφυρωθεί το υφιστάμενο χάσμα. Στην πολύ

Προσγείωση στην εποχή Τραμπ μέσω Δαμασκού

Η Συρία φέρνει την Αθήνα αντιμέτωπη όχι μόνο με τον «υπαρκτό επεκτατισμό» του Ερντογάν, αλλά και με τη «νέα αταξία» του επανεκλεγέντος προέδρου των ΗΠΑ

Προτομές του Ντόναλντ Τραμπ και του Τζο Μπάιντεν, που προορίζονται για τους τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται την Ουάσινγκτον. Μέχρι και την τυπική αλλαγή ηγεσίας στον Λευκό Οίκο αναμένεται να εκδηλωθούν μετασχηματισμοί από την πτώση του Ασαντ σε όλη τη Μέση Ανατολή και τη νοτιοανατολική Μεσόγειο.

ΑΠΟΨΗ

Το παιχνίδι του Ερντογάν, με το βλέμμα στις ΗΠΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Σε λιγότερο από ένα μήνα ο Ντόναλντ Τραμπ αναλαμβάνει και επίσημα την προεδρία των ΗΠΑ, αν και μετά την επικράτησή του στις 5 Νοεμβρίου άνθρωποι του στενού του περιβάλλοντος διαβουλεύονται με αξιωματούχους κρατών και επιχειρούνται σχέδια και συμφωνίες διευθέτησης κρίσεων και συγκρούσεων. Κρίσιμο ερώτημα για όλες τις ηγεσίες είναι κατά πόσο οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την κυβέρνηση Μπάιντεν είναι σε γνώση του Τραμπ, αν έχει σωτηριά συναντήσεις και σε ποιο βαθμό δεσμεύεται από αυτές. Ή ακόμη κι αν υπάρχει συνεννόηση ανάμεσα στα επιτελεία τους ώστε να διευκολυνθεί ο Τραμπ στην υλοποίηση πολιτικών, τις οποίες ενδεχομένως να μη θέλει να χρεωθεί.

Εύλογα, μεγαλύτερη αγωνία έχουν τα κράτη που εμπλέκονται άμεσα ή επηρεάζονται από τις επιλογές των ΗΠΑ. Η Τουρκία δεν εξαιρείται από αυτά, αντιθέτως έχει λόγους να ανησυχεί, αλλά και προσδοκίες ότι η δεδομένα καλή χημεία ανάμεσα σε Τραμπ και Ερντογάν θα επιτρέψει στον δεύτερο να προ-

ωθήσει αποτελεσματικότερα τις τουρκικές θέσεις. Πολύ περισσότερο από τη στιγμή που ο επόμενος ένοικος του Λευκού Οίκου προτίμα να συναλλάσσεται απευθείας με τους ομολόγους του, παρακάμπτοντας θεσμούς και συνεργάτες. Αν πορευτεί όπως στην πρώτη του θητεία, ο Ερντογάν ελπίζει ότι θα έχει άμεση πρόσβαση στον Τραμπ και εκμεταλλευόμενος τη σχετική του άγνοια ή και το περιορισμένο ενδιαφέρον του για περιοχές όπως η Μέση Ανατολή και η Μεσόγειος, θα τον χειρίζεται με τρόπο που θα έχει θετική κατάληξη για την Αγκυρα. Ο Τούρκος πρόεδρος, έμπλεος αυτοπεποίθησης στην παρούσα φάση, εκτιμά ότι διαπραγματευτικά από ισχυρότερη βάση με πολλά θέματα πάνω στο τραπέζι. Πιστεύει ότι έτσι δεν εγκλωβίζεται, ενώ εμπλέκοντας την Τουρκία σε κρίσεις, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και προκαλώντας τις, μπορεί εν συνεχεία να εξαργυρώνει τις καλές του υπηρεσίες στην αποκλιμάκωσή τους. Πλέον, ενόψει και της έλευσης Τραμπ, η Αγκυρα προσπαθεί να αναδείξει μια πιο υπεύθυνη στάση στα περιφερειακά ζητήματα. Παράλληλα βέβαια προωθεί και τα δικά της πολυδιά-

στατα συμφέροντα, όπως έκανε με τη διαμεσολάβησή της ανάμεσα σε Αιθιοπία και Σομαλία, παγιώνοντας τη στρατιωτική παρουσία της στη δεύτερη, την επικράτεια της οποί-

Ο Τούρκος πρόεδρος εκτιμά ότι εμπλέκοντας την Τουρκία σε κρίσεις, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και προκαλώντας τις, μπορεί εν συνεχεία να εξαργυρώνει τις καλές του υπηρεσίες στην αποκλιμάκωσή τους.

ας πρόκειται να χρησιμοποιήσει και για την εγκατάσταση βάσης εκτόξευσης πυραύλων.

Αυτή η νέα εκδοχή της Τουρκίας, εφόσον διατηρηθεί, όχι μόνο θα της προσδώσει την αξιοπιστία που έχει απεμπολήσει τα τελευταία χρόνια, ειδικότερα έναντι της Δύσης, αλλά θα «κουμπώσει» με την εκπνερασμένη πρόθεση Τραμπ να δοθούν λύσεις και μάλιστα μέσω

περιφερειακών διευθετήσεων, χωρίς την άμεση εμπλοκή των Ηνωμένων Πολιτειών, κάτι που θα επιτρέψει την αποστασιοποίησή τους από περιοχές περιορισμένου ενδιαφέροντος. Ήδη, μας προϊδέασε για τη στάση του στη Συρία και παρακολουθώντας την αρθρογραφία και τις συνεντεύξεις συνεργατών του, διαπιστώνουμε ότι τόσο στην Ουκρανία όσο και στη Μέση Ανατολή θεωρούν ότι δεν διακυβεύονται ζωτικά αμερικανικά συμφέροντα. Επομένως, οι οποίες λύσεις προκρίθουν δεν είναι απαραίτητο πως θα ικανοποιούν τους συμμάχους των Αμερικανών, πλην ενός, του Ισραήλ.

Πέραν λοιπόν του ότι ο Ερντογάν πιθανότατα θα βρει στενό για τον μεγαλοϊδεατισμό του το κοστούμι του υπεύθυνου και φερέγγυου δρώντα, η σχέση του με την ισραηλινή ηγεσία, οι δημόσιες τοποθετήσεις του για το Ισραήλ, αλλά κυρίως η οργανική του σχέση με δυνάμεις που το εκθρεφούνται και επιδιώκουν την εξόντωσή του, παρεμποδίζει εκ των πραγμάτων την προσέγγισή του με τον Τραμπ. Επιχειρεί πάντως να πιστωθεί το μετριοπαθές πρόσωπο που ο Αλ

Γκολάνι εμφανίζει και θα επιδιώξει να συνδέσει την πολυπόθητη σταθεροποίηση της κατάστασης με την τουρκική παρουσία - εμπλοκή ως εγγυήτρια του... σωφρονισμού των τζιχαντιστών. Μόνο τυχαίο δεν είναι ότι ο ντε φάκτο ηγέτης της Συρίας και Τούρκοι αξιωματούχοι χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα όταν αναφέρονται στο μέλλον της πολυπαθούς χώρας, μιλώντας για συμπεριληπτικότητα, κράτος δικαίου, σεβασμό των μειονοτήτων και ενιαία Συρία. Στο τελευταίο κρύβεται και η μεγαλύτερη ανησυχία της Τουρκίας, που δεν είναι άλλη από τους Κούρδους της Συρίας.

Ο Τραμπ έχει διαμνύσει στον Ερντογάν την πρόθεσή του να βρεθούν κοινοί παρονομαστές, μεταξύ άλλων και στο ζήτημα της αμυντικής συνεργασίας, ενδεχομένως ακόμη και σε αυτό των F-35. Σε ένα τέτοιο -προσώρας ακραίο- σενάριο θα υπάρξουν προφανώς αυστηρές προϋποθέσεις, τις οποίες δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα δεχθεί ή και θα τηρήσει η Αγκυρα. Αλλωστε, σε συγκεκριμένα αλλά πολύ σοβαρά ζητήματα, οι απόψεις των δύο χωρών αλλά και τα συμ-

πιθανή περίπτωση που κάτι τέτοιο θα αποτύχει, η Αγκυρα θα πρέπει να κινηθεί πολύ προσεκτικά έναντι των Ισραηλινών, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι δεν θα μπει (ξανά) στο στόχαστρο του κ. Τραμπ.

Αυτές οι αμερικανοτουρκικές προτεραιότητες σημαίνουν, κατ' αρχάς, ότι τα ελληνοτουρκικά είναι για την Ουάσινγκτον σε πολύ χαμηλότερη προτεραιότητα. Η γραφειοκρατία του Στέιτ Ντιπάρτμεντ γνωρίζει ότι αυτό το ιδιότυπο μορατόριουμ στο Αιγαίο και η απουσία εντάσεων είναι πολύ προτιμότερο από οποιαδήποτε επιστροφή στην προ του Φεβρουαρίου του 2023 κατάσταση, όταν κάθε ημέρα το σοβαρό ατύχημα φαινόταν ότι δεν είναι παρά λίγα λεπτά ή ένας λάθος χειρισμός μαχητικού μακριά.

Τais πρεσβείας της Κίμπερλι

Αυτή η θεωρητικά διαχειρίσιμη κατάσταση, παρά το γεγονός ότι οι ελληνοτουρκικές συζητήσεις δεν φαίνεται να φτάνουν σε κάποιο αποτέλεσμα έπειτα από σχεδόν 17 μήνες επαφών σε διάφορα επίπεδα, θεωρείται από την Ουάσινγκτον ως ένα στάτους κβο που αξίζει να διατηρηθεί. Και σε κάθε περίπτωση είναι ενδιαφέρουσα -αν μη τι άλλο- η πρόταση της Κίμπερλι Γκίλφοϊλ, πρώην συντρόφου του Ντόναλντ Τραμπ Τζούνιορ, υιού του επανεκλεγέντος προέδρου των ΗΠΑ, ως Αμερικανίδας πρέσβειρας στην Αθήνα.

Η κ. Γκίλφοϊλ είναι σαρξ εκ της σαρκός της ιδεολογίας που εκπροσωπεί ο κ. Τραμπ. Μπορεί να αποτελεί τη δεύτερη συνεχόμενη πρέσβη (εφόσον εγκριθεί ο διορισμός της από τη Γερουσία) που δεν προέρχεται από το διπλωματικό σώμα, μετά τον Τζορτζ Τσούνι, αλλά δεν μπορεί να συγκριθεί σε καμία περίπτωση με τον Ελληνοαμερικανό επιχειρηματία. Η κ. Γκίλφοϊλ θα φέρει στην Αθήνα την πολιτική ατζέντα του κ. Τραμπ, η οποία δεν έχει καμία σχέση με την πολιτική ορθότητα που εθίστανε να πρεσβεύουν συνήθως οι εκπρόσωποι του Στέιτ Ντιπάρτμεντ ανά τον κόσμο. Υπ' αυτή την έννοια στην Ελλάδα, μια χώρα όπου η πολιτική ορθότητα δεν επηρέασε παρά μόνο επιδερμικά την πολιτική και την κοινωνία, το κήρυγμα που θα μεταφέρει η κ. Γκίλφοϊλ δεν θα μοιάζει και πολύ ξένο. Ως πρόσωπο που διατηρούσε, μέχρι πρότινος, πολύ στενές σχέσεις με την οικογένεια του Τραμπ, αλλά και τον μηχανισμό του, η κ. Γκίλφοϊλ είναι πολύ πιθανόν ότι θα έχει άμεση πρόσβαση στο Οβάλ Γραφείο. Το ερωτηματικό είναι αν η έντασή στα ελληνοτουρκικά θα επιστρέψει, ώστε να χρειαστεί η δική της μεσίτιδα...

Ο ρόλος του Ισραήλ

Για τις ΗΠΑ, το Ισραήλ αποτελεί τον πλέον αξιόπιστο σύμμαχο και διαμορφωτή των εξελίξεων και είναι απολύτως βέβαιο ότι θα γίνει προσπάθεια να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ Νετανιάχου και Ερντογάν. Σε περίπτωση που κάτι τέτοιο αποτύχει, η Αγκυρα θα πρέπει να κινηθεί πολύ προσεκτικά έναντι των Ισραηλινών.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

epic

SUPPORTED BY

TREATS BY

UNDER THE AUSPICES OF

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

NICOSIA
30 DEC

16:00-00:00

KOSTAKI PANTELIDI STR.

ORGANISED BY

- The Garrison Bar & Grill • Burger Shop • Por Favor • Pasta Strada • Smokey Dee's
- Gems By Giannos Motis • CrepaLand • Charity Steak Sandwiches • Charity Chicken Gyros
- Rabbit Hop - Beer Shop • The Mobile Bar • To Vanaki • Lost + Found Drinkery
- Seven Monkeys The Bar

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς θα είναι ξανά υποψήφιος με το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SPD).

Ο Φρίντριχ Μέρτς είναι υποψήφιος με τους Χριστιανοδημοκράτες (CDU).

Η Αλίς Βάιντελ είναι υποψήφια με την Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD).

Ο **εφιάλτης** των Χριστουγέννων επέστρεψε την Παρασκευή στη Γερμανία. Οκτώ χρόνια μετά την επίθεση σε χριστουγεννιάτικη αγορά του Βερολίνου, η γιορτή βάφτηκε με αίμα στο Μαγδεβούργο της ανατολικής Γερμανίας, μετά την εισβολή αυτοκινήτου που παρέσυρε όποιον πεζό βρήκε στην «τυφλή» πορεία του. Η επίθεση, που άφησε πίσω της νεκρούς και δεκάδες τραυματίες (ο ακριβής αριθμός των οποίων ήταν άγνωστος έως το βράδυ της Παρασκευής), αναμένεται να εμποτίσει και την πολιτική ατμόσφαιρα, ενόψει των πρόωρων εκλογών της 23ης Φεβρουαρίου, ιδίως αν επιβεβαιωθούν οι πρώτες πληροφορίες ότι ο δράστης ήταν ένας 50χρονος –γιατρός το επάγγελμα– με καταγωγή από τη Σαουδική Αραβία. Η μετανάστευση ήταν ήδη πριν από το χτύπημα στο Μαγδεβούργο ένα από τα κυρίαρχα θέματα στην προεκλογική ατζέντα, πρωτίστως της ξενοφοβικής Εναλλακτικής για τη Γερμανία, που ερχόταν δεύτερη στις δημοσκοπήσεις.

Η πτώση

Όταν την περασμένη Δευτέρα το απόγευμα έχασε την εμπιστοσύνη της γερμανικής βουλής ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς, η αντίδρασή του ήταν ξερή, χωρίς συναισθηματισμούς. «Την ψήφο εμπιστοσύνης την απευθύνα σήμερα στους ψηφοφόρους», είπε χαρακτηριστικά, κηρύσσοντας την έναρξη της προεκλογικής εκστρατείας. Έτσι απλά, χωρίς ιδιαίτερο δράμα, έληξε άδοξα μια εξαρχής αντιδημοφιλής κυβέρνηση, της οποίας η αποδοχή ήταν η μικρότερη στη μεταπολεμική ιστορία της χώρας. Την ίδια στιγμή, ο Σολτς θεωρείται ο λιγότερο αγαπητός καγκελάριος από την εποχή της επανένωσης των δύο Γερμανιών. Η Αγκελα Μέρκελ ουδέποτε έπιασε τόσο χαμηλά ποσοστά, ούτε ο προκάτοχός της Γκέρχαρντ Σρέντερ. Το ίδιο ισχύει και για τον Χέλμουτ Κολ, παρά την εμπλοκή του σε σκάνδαλο διαφθοράς.

«Κάθεται με τις ώρες σιωπηλός στις ευρωπαϊκές συνόδους» ή «εξηγεί τον κόσμο με διδακτικό τρόπο», είναι η περιγραφή που επιφύλαξε πρόσφατα για τον Σολτς ο βασικός αντίπαλός του και πιθανός διάδοχός του, ο Χριστιανοδημοκράτης υποψήφιος καγκελάριος Φρίντριχ Μέρτς.

Χριστιανοδημοκράτες

Η **Ενωση Χριστιανοδημοκρατών** - Χριστιανοκοινωνιστών (CDU/CSU) θέλει μείωση της φορολογίας και κατάργηση του τέλους αλληλεγγύης (Solidaritätszuschlag) για τη χρηματοδότηση του κόστους της επανένωσης των δύο Γερμανιών. Αποκλείει μείωση των συντάξεων, αλλά επιδιώκει μείωση των επιδομάτων. Θεωρεί απαραίτητο τον περιορισμό της μετανάστευσης με απελάσεις προς τη Συρία και το Αφγανιστάν. Στοχεύει στην αύξηση των αμυντικών δαπανών και στη χρήση συστήματος αναγνώρισης προσώπων για την καλύτερη αστυνόμευση επικινδύνων περιοχών. Μία από τις κεντρικές εξαγγελίες της είναι η κατάργηση αρκετών νόμων της κυβέρνησης Σολτς, με πρώτο αυτόν που αφορά τη θέρμανση και προβλέπει χρήση ΑΠΕ και μείωση των εκπομπών ρύπων.

Ειδικές δυνάμεις της αστυνομίας στη χριστουγεννιάτικη αγορά του Μαγδεβούργου, όπου σημειώθηκε η αιματηρή επίθεση το βράδυ της Παρασκευής.

Η σκιά του τρόμου στις κάλπες της Γερμανίας

Το αιματηρό χτύπημα στο Μαγδεβούργο σημαδεύει την έναρξη της «κούρσας» για τις πρόωρες εκλογές της 23ης Φεβρουαρίου, που είχαν ήδη χαρακτήρα υπαρξιακής δοκιμασίας και για την Ευρώπη

Σοσιαλδημοκράτες

Οι **Σοσιαλδημοκράτες** (SPD) επενδύουν στη μείωση της τιμής της ενέργειας μέσω πλαφόν στα τέλη δικτύου, προκειμένου να πάρει μπρος η οικονομική ανάπτυξη. Για τη βιομηχανία προβλέπονται φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις, ενώ σχεδιάζεται το επονομαζόμενο «γερμανικό ταμείο» με στόχο τη μόχλευση επενδύσεων από δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια. Το φρένο χρέους χρήζει μεταρρύθμισης, αναφέρεται στο προεκλογικό τους πρόγραμμα. Αύξηση του κατώτατου μισθού και φοροελαφρύνσεις για το 95% των νοικοκυριών, που θα καλυφθούν από την αυξημένη φορολόγηση των ανώτατων εισοδηματικών στρωμάτων είναι μερικά από τα πλέον φιλολαϊκά μέτρα. Παράλληλα, αναμένεται να επεκταθεί χρονικά το «φρένο» στις αυξήσεις των ενοικίων. Ο αμυντικός προϋπολογισμός θα ανέλθει στο 2% του ΑΕΠ, όπως έχει ήδη δεσμευθεί ο καγκελάριος.

Η Ακροδεξιά

Η **Εναλλακτική** για τη Γερμανία (AfD) επανέφερε την πρόταση για έξοδο από την Ε.Ε. και το ευ-

ρώ και την επιστροφή στο γερμανικό μάρκο, απόφαση που θα ληφθεί με δημοψήφισμα. Το ακροδεξιό κόμμα αμφισβητεί την κλιματική αλλαγή ως απόρροια της ανθρώπινης δραστηριότητας και ζητάει επιστροφή στα ορυκτά καύσιμα, στην πυρηνική ενέργεια και στο ρωσικό φυσικό αέριο. Στο πλαίσιο της φιλορωσικής πολιτικής της, η AfD ζητεί να παραμείνει η Ουκρανία ουδέτερο κράτος εκτός NATO και Ε.Ε. Τέλος, στο μεταναστευτικό απαιτεί ελέγχους και απελάσεις στα σύνορα, ενώ θεωρεί πως οι αιτούντες άσυλο πρέπει να κρατούνται στα σύνορα.

Πράσινοι

Οι **Πράσινοι** θέλουν τη θέσπιση ταμείου για το κλίμα, με τη βοήθεια του οποίου θα ανακουφίζονται από το κόστος της πράσινης μετάβασης πολίτες με χαμηλά ή μεσαία εισοδήματα. Το μέτρο είχε συμφωνηθεί μεν από την απερχόμενη κυβέρνηση, αλλά δεν τέθηκε σε εφαρμογή. Η φροντίδα των ηλικιωμένων και η δικαιότερη διανομή του ασφαλιστικού είναι από τις κεντρικές ιδέες του οικολογικού κόμματος και η δαπάνη θα μπορούσε να χρημα-

τοδοτηθεί από ένα φόρο στους δισεκατομμυριούχους. Στο στόχαστρο του κομματικού προγράμματος των Πρασίνων βρίσκεται ο πόλεμος κατά του οργανωμένου εγκλήματος και του ξεπλύματος χρήματος, που θα επιτευχθεί με την επιστράτευση μιας αποτελεσματικής οικονομικής αστυνομίας.

Η Βάγκενκνεχτ

Το **νεοπαγές** κόμμα της Σάρα Βάγκενκνεχτ (BSW) δεν έχει ακόμη πρόγραμμα. Αυτό θα διαμορφωθεί στις 12 Ιανουαρίου στο συνέδριό του στη Βόννη. Η ίδια η Βάγκενκνεχτ αποφεύγει να αποκαλέσει τη Ρωσία εισβολέα στον πόλεμο στην Ουκρανία, αν και απορρίπτει τη χρήση στρατιωτικής βίας για την επίτευξη πολιτικών στόχων. Παράλληλα, στο μανιφέστο της έχει ταχθεί υπέρ μιας κυβέρνησης εμπειρογνομημόνων, αντί του διορισμού κομματικών στελεχών στα υπουργεία. Περισσότερα διαθέσιμα διαμερίσματα, υψηλότερες συντάξεις, καλύτερα σχολεία, φθηνότερη ενέργεια και λιγότεροι μετανάστες συγκαταλέγονται στις διεκδικήσεις του σχηματισμού.

Φιλελεύθεροι και Αριστερά

Ελεύθεροι Δημοκράτες (FDP) και το κόμμα της Αριστεράς (Linke) είναι πιθανό να μην πετύχουν να ξεπεράσουν το όριο του 5% και να μείνουν εκτός Βουλής. Οι πρώτοι επιμένουν στο «φρένο» χρέους, που αποτέλεσε κι έναν από τους λόγους της αποχώρησής τους και μετέπειτα κατάρρευσης του τρικομματικού συνασπισμού του Σολτς. Το δεύτερο έχει σύνθημα την κοινωνική δικαιοσύνη με φόρο κληρονομιάς ύψους 60% και κατώτατη σύνταξη 1.310 ευρώ.

Τα σενάρια της επόμενης ημέρας

Εξετάζοντας τα προγράμματα των κομμάτων και τις δημοσκοπήσεις, δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς πώς θα προκύψουν οι απαραίτητες συγκλίσεις για τον σχηματισμό βιώσιμης κυβέρνησης. Η χώρα, όμως, έχει μακρά κουλτούρα συνεργασιών και είναι συνθησισμένη στις πολυήμερες διαβουλεύσεις για την επίτευξη των απαραίτητων συμβιβασμών. Αυτή τη στιγμή, ως πιο ρεαλιστικό σενάριο προβάλλει ένας μεγάλος συνασπισμός, μια σύμπραξη δηλαδή CDU και SPD, με καγκελάριο τον Φρίντριχ Μέρτς. Ένα δεύτερο πιο δύσκολο σενάριο, αφού αυτή τη στιγμή δεν βγαίνουν οι αριθμοί, είναι μια συνεργασία της συντηρητικής παράταξης με τους Πράσινους. Το δεύτερο αυτό σενάριο, ωστόσο, θα προκαλούσε εσωτερική κρίση στην Ενωση CDU/CSU, αφού ο ηγέτης των Βαυαρών Χριστιανοκοινωνιστών Μάρκος Ζέντερ θεωρεί το οικολογικό κόμμα κόκκινο πανί, ως υπερβολικά αριστερό και woke και απορρίπτει τη συνεργασία μαζί του. Είναι η πρώτη φορά που στον πολιτικό στίβο της Γερμανίας κατεβαίνουν όχι ένας ούτε δύο ούτε τρεις, αλλά τέσσερις υποψήφιοι καγκελάριοι, οι ηγέτες του CDU, του SPD, των Πρασίνων και της AfD. Παρόλο που οι δύο βασικοί μονομάχοι είναι αμφοτεροί γκρίζες προσωπικότητες, η Γερμανία υιοθέτησε το αμερικανικού τύπου ντιμπέιτ με δύο συναντήσεις στις 9 και 16 Φεβρουαρίου, στη δημόσια και ιδιωτική τηλεόραση αντιστοίχως. Εκτός από τη διτλή αυτή τηλεμαχία έχει προγραμματιστεί μία τηλεοπτική σύγκρουση με τη συμμετοχή και άλλων δύο ηγετών, του Πράσινου απερχόμενου αντικαγκελαρίου Ρόμπερτ Χάμπεκ και της επικεφαλής της AfD Αλίς Βάιντελ, στις 13 Φεβρουαρίου. Το ακριβές σχήμα της εκπομπής προκάλεσε σφοδρές αντιπαράθεσεις, καθώς αρχικά ανακοινώθηκε ένα δεύτερο ντιμπέιτ Χάμπεκ - Βάιντελ, το οποίο απορρίφθηκε όμως καταγορηματικά και από τους δύο. Ο Πράσινος ηγέτης ισχυρίστηκε πως η δημοτικότητα του ξεπερνάει συχνά εκείνη των Σολτς και Μέρτς, και συνεπώς θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί μια συζήτηση μεταξύ των τριών. Στον αντίποδα, η ακροδεξιά πολιτικός θεώρησε άδικο την υποβάθμισή της στο β' κατηγορίας ντιμπέιτ, διατείνοντας ότι το κόμμα της είναι δεύτερο στις περισσότερες δημοσκοπήσεις και άρα θα έπρεπε να επιλεγεί εκείνη ως τρίτη συνομιλήτρια των Σολτς και Μέρτς. Έτσι αποφασίστηκε η τετραμερής συμβιβαστική μορφή του τηλεοπτικού διαλόγου.

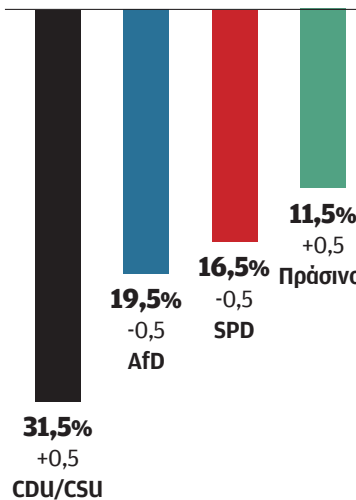

Ο Ρόμπερτ Χάμπεκ είναι υποψήφιος με τους Πράσινους.

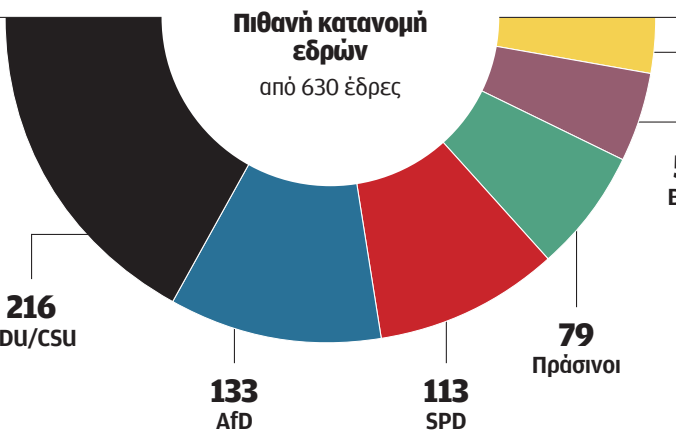
Η Σάρα Βάγκενκνεχτ είναι επικεφαλής του νεοσύστατου κόμματος BSW.

CDU/CSU
Χριστιανοδημοκράτες / Χριστιανοκοινωνιστές
AFD
Εναλλακτική για τη Γερμανία
SPD
Σοσιαλδημοκράτες
BSW
Κίνηση Σάρα Βάγκενκνεχτ
FDP
Ελεύθεροι Δημοκράτες
Linke
Αριστερά

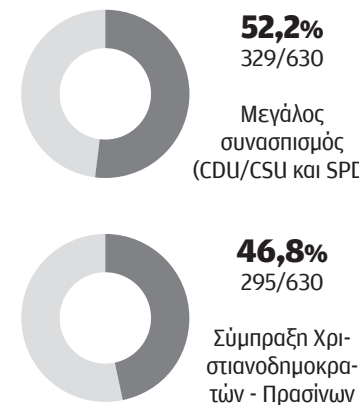

Αποτελέσματα δημοσκοπήσεων
(16.12.2024)

Η δυναμική των κομμάτων

Πιθανοί κυβερνητικοί συνασπισμοί

προς το παρόν δεν επαρκούν τα ποσοστά

REUTERS / MAHMOUD HASSANO / FILE PHOTO

Ο ηγέτης της HTS Αμπού Μοχάμεντ αλ Γκολάνι ανακοινώνει από το ιστορικό τέμενος Ουμαγιάντ στη Δαμασκό ότι οι αντάρτες ανέτρεψαν τον Ασαντ, στις 8 Δεκεμβρίου. Θα καταφέρει μια οργάνωση που δρούσε κυρίως στην επαρχία Ιντλίμπ να κυβερνήσει τη Συρία; Θα εξαρτηθεί από τις δεξιότητες του Γκολάνι και τους συσχετισμούς των εξωτερικών δυνάμεων που επιδιώκουν να ασκήσουν επιρροή.

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Μέχρι πρότινος, το αφεντικό της Ιντλίμπ. Μέχρι νεωτέρας, ο αντικαταστάτης του Ασαντ. Στα 21 του χρόνια συστηνόταν ως Αμπού Μοχάμεντ αλ Γκολάνι, ψευδώνυμο το οποίο εμπνεύστηκε από την καταγωγή του - ο παππούς του διέφυγε από τα Υψίπεδα του Γκολάν κατά τον αραβοϊσραηλινό Πόλεμο των Εξι Ημερών. Τα χρόνια μετά το 2003 διέπρεψε στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ, στην Αλ Κάιντα και στο Μέτωπο Αλ Νούσρα. Σήμερα, στα 42 του, υπογράφει ξανά με το πραγματικό του όνομα, κρατώντας επιμελώς αποστάσεις από την ιδιότητα του τζικαντιστή. Όμως τα δύο διαφορετικά πρόσωπα του Γκολάνι δεν αρκούν. Ο αντάρτης που ανέτρεψε το καθεστώς Ασαντ θα χρειαστεί να πάρει πολλές ακόμη μορφές αν θέλει να είναι ο ηγέτης που θα ορίσει την τύχη της Συρίας.

Τα πρώτα βήματα μετά την κατάρτιση της Δαμασκού δείχνουν πως κινείται προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς έχει κάνει σαφή την πρόθεσή του να εξισορροπήσει ανάμεσα στους εξωτερικούς παράγοντες που ανταγωνίζονται για την άσκηση επιρροής στην περιοχή. Μέχρι στιγμής αποφεύγει να παραταχθεί αποκάλυπτα με μόνο μια δύναμη στο εξωτερικό, εμφανίζοντας ένα ανεκτικό συμπεριληπτικό στυλ διοίκησης στο εσωτερικό. Επιδιώκει σαφώς την ευρύτερη δυνατή αναγνώριση, έχοντας αντλήσει τα κατάλληλα συμπεράσματα από τα ιστορικά παραδείγματα ισλαμιστικών φονταμενταλιστικών καθεστώτων της Μέσης Ανατολής που υπέστησαν τις συνέπειες της διεθνούς απομόνωσης. Πάντως στην Ιντλίμπ από τη μια άμβλυσε την πολιτική του -κατάργησης της επιτροπής προαγωγής της «εντιμότητας» και πρόληψης της διαφθοράς, γνωστές για τις ωμές παρεμβάσεις τους στις υποθέσεις των τοπικών πληθυσμών- και από την άλλη δεν υιοθέτησε ανοικτές δημοκρατικές διαδικασίες. Ο ίδιος είχε πάντα τον έλεγχο και μόλις πριν από λίγους μήνες κατέστειλε βίαια διαδηλώσεις που απαιτούσαν την απελευθέρωση κρατουμένων. Στη Δαμασκό προς το παρόν διαβεβαιώνει όλες τις μειονότητες ότι δεν κινδυνεύουν από τη Χαγιάτ Ταχρίρ αλ Σαμ (HTS) και έχει ορίσει μεταβατικό πρωθυπουργό για τον σχηματισμό νέας κυβέρνησης. «Μέχρι στιγμής έχει κάνει όλες τις κατάλληλες επιλογές για να καταδείξει ότι θέλει ενότητα μέσω σχετικής μετριοπάθειας. Η πορεία του -η περιποίηση της γενειάδας, η αλλαγή αμφιεσας και τώρα η αλλαγή του ονόματός του- σίγουρα παραπέμπει σε έναν άνθρωπο που έχει πάρει τις αποστάσεις του από τον τζικαντισμό. Ωστόσο μένει να δούμε αν θα συμφωνήσουν τόσο

οι άνθρωποι που διοικεί, όσο και οι πολυάριθμες έτερες ισλαμικές πολιτοφυλακές. Η επίτευξη μιας σταθερής δημοκρατίας που θα εξισορροπεί ένα σύγχρονο κράτος με τις ισλαμικές αξίες θα πρέπει να είναι ο απώτερος στόχος. Αλλά αυτό ήλπιζαν και στη Λιβύη και αλλού. Και είδαμε ποια ήταν η κατάληξη». Τονίζει στην «Κ» ο καθηγητής του New York University στο Λονδίνο, ειδικός στα θέματα Μέσης Ανατολής και αντιπρομοκρατίας, Χαγκάι Μ. Σεγκάλ.

Οι φατρίες

Η HTS, υπό την ηγεσία του Γκολάνι, είναι η μεγαλύτερη οργάνωση Σαλαφιστών - ισλαμιστών ανταρτών στη Συρία, έχοντας ενώσει υπό τη σκέπη της πολυάριθμες ομάδες οι οποίες δρούσαν κυρίως στην επαρχία Ιντλίμπ. Όμως η συριακή επικράτεια βρθεί ένοπλων ομάδων οι οποίες δεν βρίσκονται υπό τον έλεγχο του Γκολάνι. Οι άλλες τρεις κεντρικές φατρίες ανταρτών στη Συρία είναι ο Συριακός Εθνικός Στρατός - SNA (η οργάνωση που έχει την υποστήριξη της Τουρκίας σε πολιτικό, οικονομικό και επιχειρησιακό επίπεδο), οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις - SDF (Κούρδοι και άλλες μειονοτικές ομάδες, με ραχοκοκαλιά τις Μονάδες Προστασίας του Λαού - YPG, την κουργική πολιτοφυλακή η οποία έχει τη στήριξη των ΗΠΑ στο πλαίσιο των επιχειρήσεων κατά του ISIS) και η Διοίκηση Νότιων Επιχειρήσεων (οι τοπικές αντάρτικες ομάδες της νότιας Συρίας -κυρίως Σουνίτες και Δρούζοι- οι οποίες το τελευταίο διάστημα έχουν ενώσει τις δυνάμεις τους παίρνοντας τον έλεγχο περιοχών κοντά και στα σύνορα με το Ισραήλ). Στο μεταξύ, οι άνδρες στις τάξεις της HTS εκτιμάται ότι δεν ξεπερνούν τους 30.000. Μέσα σε αυτό το σκηνικό είναι υπαρκτός ο κίνδυνος αναζωπύρωσης της απειλής του ISIS. Η

κουργική πολιτοφυλακή της Συρίας προστατεύει τις φυλακές και τα κέντρα κράτησης που στεγάζουν δεκάδες χιλιάδες στρατευμένους του Ισλαμικού Κράτους. Αν αξιοποιούσε τη συγκυρία, η τζικαντιστική οργάνωση θα μπορούσε να επιστρέψει, κινδύνος για τον οποίο οι ΗΠΑ έχουν εκφράσει την ανησυχία τους.

Δουλειές με την Τουρκία

Δυτικές στρατιωτικές πηγές είναι πεπεισμένες ότι η Τουρκία έπαιξε άμεσο ρόλο, ιδίως σε επίπεδο πληροφοριών και σχεδιασμού, στην επίθεση της HTS και στην ανατροπή του καθεστώτος Ασαντ. Ως εκ τούτου, ο Ερντογάν εμφανίζεται καλά τοποθετημένος στην επόμενη μέρα. Αποτελεί όμως ακόμη ερώτημα εάν θα πετύχει στις στρατηγικές επιδιώξεις του, που φτάνουν ακόμη και στη συνάφιση συμφωνίας για ΑΟΖ με τη Συρία, όπως και στη δημιουργία του τουρκικού, αλλά επίσης θα αμφισβητήσει άμεσα τους Κούρδους στα βορειοανατολικά, θα ξαναπάρει υπό τον έλεγχο της κεντρικής Συρίας τα εδάφη που ελέγχουν και θα απομακρύνει τη μεγαλύτερη ανησυχία της Τουρκίας στη Συρία: τις κουργικές στρατιωτικές ομάδες και μαζί το σενάριο για κουργική εδαφική αυτονομία. Ωστόσο, η πραγματικότητα μπορεί να είναι λίγο διαφορετική. Μιλώντας στην τουρκική εφημερίδα Yeni Safak, ο Γκολάνι δήλωσε: «Θα υπάρξουν στρατηγικές σχέσεις. Η Τουρκία έχει πολλές προτεραιότητες στην ανοικοδόμηση του νέου συριακού κράτους. Θα υπάρξουν επίσης αμοιβαίες εμπορικές σχέσεις. Εμπιστευόμαστε την Τουρκία όταν πρόκειται να μεταφέρει

την εμπειρία της στην οικονομική ανάπτυξη της Συρίας». Παρατηρήστε ότι τα παραπάνω σχόλια αφορούν οικονομική και όχι πολιτική ή στρατιωτική συνεργασία. Η νέα κυβέρνηση θα θέλει να είναι ανεξάρτητη και θα αποφύγει να φανεί «λακές» οποιουδήποτε γείτονα ή άλλου κράτους. Επιθυμεί να δημιουργήσει εθνική ενότητα και γνωρίζει ότι άλλες βασικές ομάδες ανταρτών, ειδικά στον Νότο, έχουν πολύ λιγότερο θετικές απόψεις για την Τουρκία - μερικές από αυτές είναι καθαρά αντιτουρκικές. Και φυσικά οι Κούρδοι ελέγχουν αυτή τη στιγμή ολόκληρη τη βορειοανατολική Συρία. Επομένως μπορεί τα πράγματα να μην έρθουν όπως τα φαντάζεται η Τουρκία», μας είπε ο Χαγκάι Μ. Σεγκάλ.

Με τη Ρωσία

Ο Economist την ίδια ώρα, επικαλείται πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες ο Γκολάνι διαπραγματεύεται με τη Μόσχα τη στρατιωτική παραμονή της στη Συρία. «Η Ρωσία έχει δηλώσει ότι θα παράσχει ανθρωπιστική υποστήριξη στη Συρία με αντάλλαγμα τη συνέχιση της πρόσβασης στο λιμάνι Ταρτούς και στην αεροπορική βάση Χμεϊμίμ. Όμως οι νέοι ηγέτες της Συρίας λένε ότι αυτό δεν θα είναι αρκετό. Θέλουν διπλωματικούς και οικονομικούς δεσμούς με τη Ρωσία που θα παρέιχαν τουλάχιστον κάποια σύνδεση με τον έξω κόσμο», αναφέρεται χαρακτηριστικά στο δημοσίευμα. Σημειώτουν, μετά την κατάκτηση της Δαμασκού από την HTS και μέχρι να ξεκαθαρίσει η σχέση της με το νέο καθεστώς, η Μόσχα έχει συγκεντρώσει στρατεύματα και στρατιωτικά οχήματα από διάφορα σημεία της Συρίας μέσω του διαδρόμου που χρησιμοποιήσε και ο Μπασάρ αλ Ασαντ για να διασωθεί. Μια συμφωνία ανάμεσα στις δύο πλευρές θα επιτρέψει στη Ρωσία να διατηρήσει τη

στρατηγικής σημασίας πρόσβαση στη Μεσόγειο και θα ενισχύσει την εντύπωση ότι ο Γκολάνι θα υιοθετήσει μια πολυδιάστατη πολιτική πάνω σε μια περισσότερο ωφελιμιστική και λιγότερο ιδεολογική βάση.

Εξετάσεις με τις ΗΠΑ

Στο μεταξύ, εν αναμονή των αποφάσεων του Ντόναλντ Τραμπ για την αμερικανική παρουσία στην περιοχή, μετά την επικείμενη ορκωμοσία της 20ής Ιανουαρίου, υπάρχουν συγκεκριμένοι ευδιάκριτοι παράγοντες που θα καθορίσουν τις σχέσεις του Γκολάνι με την Ουάσινγκτον. «Θα αποκαταστήσει τον νόμο και την τάξη στη Συρία; Θα δημιουργήσει ένα ακραία ισλαμιστικό, τζικαντιστικό καθεστώς; Θα ικανοποιήσει τα αιτήματα της Τουρκίας εις βάρος των Κούρδων; Θα είναι αντίπαλος του Ισραήλ; Αλλά ακόμη και αν οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα δεν ευχαριστήσουν τις ΗΠΑ, as μην περιμένουμε πολλά από τον Τραμπ. Δεν θέλει να αστυνομεύσει τον κόσμο και θα επιδιώξει όσο το δυνατόν λιγότερη άμεση εμπλοκή στο συριακό έδαφος. Ακόμη κι αν αυτό σημαίνει να αφήσει τους Κούρδους στην τύχη τους», τονίζει ο Χαγκάι Μ. Σεγκάλ στη συνομιλία μας. Σε ό,τι αφορά το Ισραήλ, μέχρι στιγμής ο Γκολάνι έχει αποφύγει επιθετικούς χαρακτηρισμούς στελλενοντας το μήνυμά ότι δεν βρίσκεται σε διαμάχη μαζί του. Γι' αυτόν τον λόγο τονίζει ότι δεν δικαιολογείται η ισραηλινή εκστρατεία καταστροφής της στρατιωτικής ικανότητας της Συρίας, όπως και η ενίσχυση της παρουσίας του ισραηλινού στρατού στη ζώνη του Γκολάν. Ωστόσο, η κυβέρνηση Νετανιάχου δεν δείχνει διατεθειμένη να αναλάβει το ρίσκο και συνεχίζει να πλάνητε τις υποδομές του συριακού στρατού, για το σενάριο που η Δαμασκό λειτουργήσει ως εχθρός του Ισραήλ στο κοντινό μέλλον.

Αποστολή επιβίωσης

Για την ώρα, το βασικό σενάριο με το οποίο εργάζονται οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι ότι η HTS θα κυβερνήσει τη Συρία. Υπάρχουν ωστόσο εύλογες αμφιβολίες γύρω από τις προοπτικές μιας οργάνωσης που μέχρι πρότινος ήλεγχε απλώς τα 2/3 μιας περιφέρειας της χώρας. Όμως αν δεν κερδίσει το στοίχημα, η Συρία θα βυθιστεί σε ακόμη μεγαλύτερο χάος, με τον κίνδυνο μάλιστα οι εξελίξεις να δικαιώσουν κατά μία έννοια το καθεστώς του Ασαντ. Το τελικό σχήμα που θα λάβει η περιοχή θα εξαρτηθεί προσεχώς από τις δεξιότητες του Γκολάνι και φυσικά τους συσχετισμούς των εξωτερικών δυνάμεων που επιδιώκουν να ασκήσουν επιρροή.

Το «φάντασμα» της Αραβικής Ανοιξης

«Η επίτευξη μιας σταθερής δημοκρατίας που θα εξισορροπεί ένα σύγχρονο κράτος με τις ισλαμικές αξίες θα πρέπει να είναι ο απώτερος στόχος (σ.σ. του αλ Γκολάνι). Αλλά αυτό ήλπιζαν και στη Λιβύη και αλλού. Και είδαμε ποια ήταν η κατάληξη», λέει στην «Κ» ο καθηγητής του New York University στο Λονδίνο, Χαγκάι Μ. Σεγκάλ.

1982

Γεννιέται στο Ριάντ της Σαουδικής Αραβίας. Το όνομά του Αχμέτ Χουσεΐν αλ Σάρα. Ο πατέρας του εργαζόταν στον πετρελαϊκό τομέα και η μητέρα του δίδασκε γεωγραφία.

1989

Η οικογένειά του επιστρέφει στη Δαμασκό της Συρίας.

2003

Παρατάει τις σπουδές του στον τομέα της επικοινωνίας για να στρατευθεί στις ισλαμιστικές εξτρεμιστικές οργανώσεις.

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Ισως στο πιο «what if» πρωτάθλημα στη σύγχρονη ιστορία του ελληνικού ποδοσφαίρου, η φετινή Super League χαρακτηρίζεται από τα πολλά «αν» και «θα» που έχουν καθορίσει την κατάταξη τόσο στην κορυφή όσο και στην ουρά της βαθμολογίας. Σε μια σπάνια συγκυρία, ειδικά στα πιο ψηλά πατώματα του πίνακα, όλες οι ομάδες έχουν να επιδείξουν πολλές «γκάφες» σε παιχνίδια που θεωρητικά και αγωνιστικά έμοιαζαν «δικά τους», αλλά...

Είναι βέβαια πολύ πιθανό να μην ήταν διαφορετική η κατάταξη εάν και εφόσον απέφευγαν όλες τα πολλά στραβοπατήματα, αλλά η αλήθεια είναι ότι η καθεμία τους ξεχωριστά έχει να γκρινιάζει για πολλούς «πεταμένους» βαθμούς, που αν τους είχε κερδίσει η θέση της θα ήταν πολύ ψηλότερα.

Σε σχέση με την εικόνα του περυσινού πρωταθλήματος και σε συνδυασμό με τις προσδοκίες που γέννησε η καθεμία ομάδα στο ξεκίνημα της περιόδου, δεν είναι εύκολο να ξεχωρίσει κάποιος τις έως τώρα κερδισμένες και τις χαμένες της ιστορίας. Η κατάσταση παραμένει ρευστή και με την έλλειψη σταθερότητας που χαρακτηρίζει τις περισσότερες ομάδες, είναι πολύ πιθανό να γυρίσει μέσα σε λίγες αγωνιστικές εντελώς τοίχιμα η εικόνα. Οριακά και όχι εμφατικά, σε μια πρώτη αποτίμηση προς το τέλος του 2024, που συμπίπτει χρονικά με την έναρξη του β' γύρου του πρωταθλήματος, μπορούμε να καταμετρήσουμε τις ομάδες με τα μεγαλύτερα κέρδη και τις μεγαλύτερες ζημιές.

Με «προίκα» τον καλό α' γύρο

• **Ολυμπιακός:** Με δεδομένο ότι πέρυσι εξασφάλισε μόλις την τελευταία αγωνιστική των πλέι οφ το ευρωπαϊκό του εισιτήριο, χωρίς να εξαρτάται από το αποτέλεσμα του τελικού του Κυπέλλου, η παραμονή του στην κορυφή της βαθμολογίας στο ξεκίνημα του β' γύρου συνιστά από μόνη της αναβάθμιση και επιτυχία.

Οι «ερυθρόλευκοι» είχαν αργό ξεκίνημα στη ΣΛ1 και μέτρησαν αρκετές απροσδόκτες απώλειες βαθμών σε θεωρητικά εύκολα παιχνίδια, αλλά βρήκαν ρυθμό προς το τέλος του α' γύρου και με τις δύο εμφατικές νίκες τους στα ντέρμπι με ΠΑΟΚ και ΑΕΚ ισχυροποίησαν την υποψηφιότητά τους για τον τίτλο. Δεν έχουν ούτε την καλύτερη επίθεση (26 γκολ) ούτε και την καλύτερη άμυνα (10) του πρωταθλήματος, διαθέτουν όμως τον χαρισματικό Ελ Κααμπί, που με 11 γκολ έως τώρα είναι ο κορυφαίος σκόρερ της κατηγορίας.

• **Αρης:** Και μόνο που βρέθηκε για κάποιο διάστημα μόνος στην κορυφή είναι μια μικρή υπέρβαση για μια ομάδα που ξεκίνησε με ρεαλιστικό στόχο να διεκδικήσει ένα ευρωπαϊκό εισιτήριο στις θέσεις 5-8. Οι δύο νίκες του επί του Ολυμπιακού και του ΠΑΟΚ, μαζί με την ισοπαλία που πήρε από τον Παναθηναϊκό στο ΟΑΚΑ, έφεραν έπειτα από 40+ χρόνια τον Αρη μόνο του στην 1η θέση της βαθμολογίας, αλλά οι τρεις συνεχόμενες ήττες που ήλθαν στην πορεία τον επανέφεραν

σχετικά γρήγορα στην 5η θέση, πολύ κοντά όμως στην τετράδα των πλέι οφ που εξασφαλίζει άμεσα ευρωπαϊκό εισιτήριο. Τον κρατούν ψηλά τα 9 γκολ του Μορόν, ο οποίος έχει σκοράρει μόνος του μόλις ένα

γκολ λιγότερο απ' όσα έχουν πετύχει όλοι οι συμπαίκτες του μαζί!

• **Παναθηναϊκός:** Αναμφίβολα η πιο μεγάλη έκπληξη του φετινού πρωταθλήματος. Ενώ πέρυσι τερ-

μάτισε στην κανονική περίοδο μόλις έναν βαθμό πάνω από τη ζώνη του υποβιβασμού, φέτος βρίσκεται σταθερά στην πρώτη εξέδρα της βαθμολογίας και κοιτάει μόνο μπροστά. Έχει πανηγυρίσει νίκες

επί της ΑΕΚ και του Αρη, όπως και μια εκτός έδρας ισοπαλία με τον πρωτοπόρο Ολυμπιακό, με κεντρικό πρόσωπο τον Γιάννη Πετράκη. Ο 65χρονος προπονητής έχει δημιουργήσει μια ισορροπημένη ομάδα, με τον επιτυχημένο συνδυασμό εμπειρών και ταλαντούχων παικτών, χωρίς να αγνοεί το ελληνικό στοιχείο. Παρουσία... πρωταθλητισμού κάνουν και οι φιλάθλοι του Αγρινίου, οι οποίοι δημιουργούν ενθουσιώδη ατμόσφαιρα ακόμη και στα εκτός έδρας παιχνίδια της ομάδας τους!

Αλμα κάτω από τον πήχυ

• **Λαμία:** Από ευχάριστη έκπληξη του περυσινού πρωταθλήματος όπου κατάφερε να «τρυπώσει» στα πλέι οφ και να προκαλέσει αίσθηση, η Λαμία έχει καθλωθεί φέτος στις τελευταίες θέσεις και είναι υποψήφια για υποβιβασμό, ύστερα από πολλά χρόνια σταθερής παρουσίας της στη ΣΛ1.

Αν και ξεκίνησε με 4 βαθμούς με νίκη στο Αγρίνιο και ισοπαλία κόντρα στην ΑΕΚ στην «Αγία-Σοφία», στα επόμενα 12 παιχνίδια μάζεψε όλους κι όλους 5 βαθμούς, μόλις έναν παραπάνω απ' όσους κέρδισε στις πρώτες δύο αγωνιστικές! Έχει τη χειρότερη επίθεση του πρωταθλήματος με 9 γκολ και αγνοεί τη νίκη εδώ και 13 αγωνιστικές, μετά το τρίποντο που πήρε στο Αχινός στην πρεμιέρα του πρωταθλήματος.

• **Καλλιθέα:** Ουραγός στη βαθμολογία, είναι η μόνη ομάδα της ΣΛ1 που δεν έχει πανηγυρίσει ακόμη νίκη. Μετράει 8 ισοπαλίες σε 14 αγώνες, απολογισμός που δεν τον λες άσχημο για μια ομάδα που επέστρεψε έπειτα από σχεδόν 20 χρόνια στη μεγάλη κατηγορία, αλλά με βάση την αγωνιστική της εικόνα θα μπορούσε να βρίσκεται ψηλότερα. Πήρε ισοπαλίες από Παναθηναϊκό, ΑΕΚ, ΠΑΟΚ και ηττήθηκε δύσκολα από τον Ολυμπιακό στο «Γ. Καραϊσκάκης», αλλά δεν κεφαλαιοποίησε αυτές τις επιτυχίες γιατί έχει φανερά αδυναμία να «κλειδώσει» παιχνίδια που μοιάζουν δικά της. «Αχιλλέιος πτέρνα» είναι η αμυντική της λειτουργία. Έχει τη 2η χειρότερη άμυνα στη ΣΛ1 (24 γκολ), τη 2η χειρότερη επίθεση (13 γκολ), τη χειρότερη διαφορά τερμάτων (-11) μαζί με τον Βόλο κι όμως η αίσθηση που αφήνει είναι ότι την αδικούν κατάφωρα οι αριθμοί!

• **ΟΦΗ:** Στο όριο ανάμεσα στις τέσσερις ομάδες που θα διεκδικήσουν στα πλέι οφ ένα ευρωπαϊκό εισιτήριο και στις έξι που θα παλέψουν στα πλέι άουτ για να αποφύγουν τον υποβιβασμό, η ομάδα της Κρήτης δεν δικαιώνει έως τώρα τις προσδοκίες που γέννησε στο ξεκίνημα της περιόδου, ειδικά μετά τις νίκες της επί του ΠΑΟΚ και του Αρη.

Με το ρόστερ που διαθέτει, ο ΟΦΗ θα μπορούσε να βρίσκεται πολύ ψηλότερα, αλλά η έλλειψη σταθερότητας δεν του επιτρέπει, όπως και πέρυσι, να βρεθεί σε τροχιά Ευρώπης. Έχει πληγωθεί πολύ από την άμυνα του και με 24 γκολ παθητικό είναι στην ίδια θέση με Λεβαδειακό και Athens Καλλιθέα, καλύτερα μόνο από τον Πανσερραϊκό (27).

Η φιλόδοξη Λαμία στα προηγούμενα 12 παιχνίδια μάζεψε 5 βαθμούς, μόλις έναν παραπάνω απ' όσους κέρδισε στις πρώτες δύο αγωνιστικές! Επίσης, έχει τη χειρότερη επίθεση του πρωταθλήματος.

Ο Ισπανός μπόμπερ

Ο Αρης παραμένει ψηλά στη βαθμολογία της Super League χάρις στα 9 γκολ του Μορόν, ο οποίος έχει σκοράρει μόλις ένα γκολ λιγότερο απ' όσα έχουν πετύχει όλοι οι συμπαίκτες του μαζί!

Επιθετική «αφωνία»

Κερδισμένοι και χαμένοι σε κρίσιμη στροφή

Η Super League βαδίζει ήδη στο δεύτερο μισό της κανονικής περιόδου, με αρκετές ομάδες να βρίσκονται σε σωστό δρόμο και άλλες να μετρούν αναπάντεχες απώλειες

Δύναμή του (και) οι μικροί του

Ο Χρήστος Μουζακίτης άρπαξε από τα μαλλιά την ευκαιρία που του έδωσε ο Χοσέ Μεντίλμπαρ. Το πείραμα του Ολυμπιακού με τους περυσινούς πρωταθλητές Ευρώπης που προβιβάστηκαν από την Κ-19 έχει στεφθεί με απόλυτη επιτυχία.

Κερδίζει τις εντυπώσεις, όχι τους αγώνες

Η απογοήτευση του Γιώργου Μανθάτη μοιάζει δικαιολογημένη, αφού η Καλλιθέα πήρε μεν βαθμούς στα ματς με ΠΑΟΚ, ΑΕΚ, Παναθηναϊκό και Ολυμπιακό όμως παραμένει χωρίς νίκη. «Θύμα» της πενιχρής συγκομιδής ο προπονητής Μάσιμο Ντονάτι.

ΑΠΟΨΗ

Σωφρόνης 2028 (2,5+1)

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Ακόμη και όσοι εκτιμούσαν πως το κεφάλαιο Σωφρόνης Αυγουστή θα μπορούσε να ανοίξει ξανά για τον Απόλλωνα, δεν θα το ανέμεναν τώρα και δύο περίπου μήνες μετά την πρόσληψη του Κύπριου τεχνικού στην Εθνική, την ομάδα στην οποία ήθελε τόσο πολύ να δουλέψει, όπως ο ίδιος τόνιζε, αρχές Οκτωβρίου. Είναι αλήθεια, επίσης, πως η συγκεκριμένη κίνηση-απόφαση τη δεδομένη στιγμή βγάζει τη διοίκηση του Απόλλωνα από μια εξαιρετικά δύσκολη θέση, συνεπεία τόσο της απογοητευτικής πορείας μέχρι τώρα (και) στη φετινή περίοδο αλλά και της πίεσης που δέχεται από τη συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου της ομάδας, για

τις ευθύνες που της αναλογούν. Αν η πρόσληψη Σωφρόνη Αυγουστή, με συμβόλαιο το οποίο μπορεί να ξεπεράσει τα τρία χρόνια, θα αποδειχθεί σε βάθος χρόνου σωστή, δεν είναι κάτι που αυτή τη στιγμή μπορεί να εκτιμηθεί.

Αυτό που τη δεδομένη στιγμή μπορεί να εκτιμηθεί με σιγουριά, είναι πως η επιστροφή Σωφρόνη από μόνη της δεν λύνει όλα τα προβλήματα. Η πρόσφατη επίσημη παραδοχή από πλευράς διοίκησης, πως κάτι κάνουμε λάθος, σαφώς και δεν μπορεί να περιορίσει το λάθος στις τελευταίες επιλογές των προπονητών.

Ίσως, μάλιστα, προπονητές που πέρασαν τους τελευταίους μήνες από το προπονητικό κέντρο στο Κολόσσι να... αδικήθηκαν, πληρώνοντας ουσιαστικά λανθασμένες επιλογές άλλων σε σημαντικές

Με την απόφαση για επιστροφή Σωφρόνη Αυγουστή, αυτό που σίγουρα κερδίζει η διοίκηση Νίκου Κίρζη είναι χρόνο αλλά όχι απεριόριστο.

αποφάσεις που έχουν να κάνουν κυρίως με προσθαφαιρέσεις στο ρόστερ.

Με την απόφαση για επιστροφή Σωφρόνη Αυγουστή, αυτό που σίγουρα κερδίζει η διοίκηση Νίκου Κίρζη είναι χρόνο αλλά όχι απεριόριστο. Ένα διάστημα, όχι ιδιαίτερα μεγάλο, προκειμένου να επαναξιολογήσει άλλες επιλογές της και γενικότερα τον τρόπο λειτουργίας του ποδοσφαιρικού τμήματος. Όσο και αν εμπίστεύεται κάποιους από τους στενούς του συνεργάτες, όσο και αν σωστό είναι να δίδεται η απαραίτητη πίστωση χρόνου, πλιού φαινότερο είναι, πως ο πρόεδρος της ποδοσφαιρικής εταιρείας του Απόλλωνα και εμπιστοσύνη έδειξε και χρόνο έδωσε, αλλά το αποτέλεσμα κανένα δεν δικαιώσε. Η ευθύνη, ωστόσο, για την επόμενη μέρα, βαρύνει αποκλειστικά αυτόν

που έχει και τη δυνατότητα να αλλάξει την κατάσταση.

Η πρόσληψη Σωφρόνη Αυγουστή δεν ερμηνεύεται απλώς ως μία (ακόμη) αλλαγή προπονητή, πολύ περισσότερο από τη χρονική διάρκεια του συμβολαίου. Απλά το πράγμα. Οι πιθανότητες το πλάνο «Σωφρόνης» να αποδειχθεί πετυχημένο θα εξαρτηθούν και από άλλες, ίσως και πιο σημαντικές, αποφάσεις ως προς τον τρόπο λειτουργίας του ποδοσφαιρικού τμήματος. Αν απλώς ο νέος προπονητής θα κληθεί και εκ των πραγμάτων να αναγκαστεί να συμβιβαστεί με όλα όσα εδώ και χρόνια δεν διαφοροποιούνται, το πιο πιθανό είναι στο τέλος να ισχύσει και για την τρίτη θητεία του Κύπριου τεχνικού στον Απόλλωνα, πως όλα τριγύρω αλλάζουν και όλα τα ίδια μένουν...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΡΩΣΙΑ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. -0,68%								
		-1,63%	-1,07%	-1,95%	-2,23%	-2,48%	Ανεβαίνουν οι τιμές και πέφτει το ρούβλι Σελ. 11	-2,96%	-1,24%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΖΗΜΙΕΣ ΓΙΑ ΚΟΛΟΣΣΟΥΣ

Εδωσαν δισ. σε εξαγορές, σήμερα πουλάνε για εκατ.

Η παρατεταμένη περίοδος των χαμηλών επιτοκίων προκάλεσε πυρετό εξαγορών επιχειρήσεων. Πολλές μάλιστα έγιναν με διογκωμένες χρηματιστηριακές αξίες. Σήμερα εταιρείες που δαπάνησαν δισ. για εξαγορές, πουλάνε έναντι ευτελών ποσών, πολλά από όσα περιουσιακά στοιχεία αγόρασαν. **Σελ. 10**

ΑΝΑΤΙΜΗΣΕΙΣ 10% - 30%

«Πικριζει» ο καφές στην Ελλάδα λόγω τιμής

Ανατιμήσεις στα προϊόντα καφέ αναμένονται μετά τις γιορτές στην Ελλάδα. Σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, οι τιμές θα κυμαίνονται από 10% έως 30%. Αιτία; Η διεθνής τιμή του καφέ, που σπάει το ένα ρεκόρ μετά το άλλο, σκαρφαλώνοντας τον Δεκέμβριο στα 349,58 δολάρια/λίβρα. **Σελ. 7**

ΣΤΑ ΥΨΗ ΟΙ ΤΙΜΕΣ

Απομακρύνεται το όνειρο για κατοικία στην Ελλάδα

Απομακρύνεται διαρκώς το όνειρο απόκτησης στέγης στην Ελλάδα. Το 2020 αρκούσαν 190 μέσοι μισθοί για να αποκτηθεί κατοικία με τιμή 200.000 ευρώ. Σήμερα χρειάζονται 232 μισθοί. Κι αυτό γιατί οι μισθοί αυξήθηκαν μερικώς, αλλά οι τιμές των ακινήτων έχουν εκτοξευθεί στα ύψη. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,93%	0,19%
Γερμανία	2,30%	0,10%
Γαλλία	3,07%	0,6%
Ιταλία	3,47%	0,12%
Ισπανία	2,87%	0,11%
Ιρλανδία	2,60%	0,9%
Ελλάδα	3,16%	0,13%
Ην. Βασίλειο	4,58%	0,22%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Αναμένεται στήριξη και από άλλες τράπεζες

Αριστείδης Βουράκης: Η πρωτοβουλία για πρόσθετη φορολογία ήταν ιδιαίτερα άκαιρη και «εκδικητική»

Αναμένω πρωτοβουλίες και από άλλες τράπεζες για στήριξη πελατών τους, ιδιαίτερα στους τομείς στεγαστικών για νέα ζευγάρια, τα αποταμιευτικά προϊόντα και τις χρεώσεις για καθημερινές συναλλαγές, δηλώνει

στην «Κ» ο πρόεδρος του Συνδέσμου Τραπεζών, Αριστείδης Βουράκης. Χαρακτηρίζει άκαιρη και «εκδικητική» την πρωτοβουλία για επιβολή πρόσθετης φορολογίας και επισημαίνει ότι οι τράπεζες ήδη καταβάλλουν πολύ

Συνέντευξη
προέδρου
Συνδέσμου
Τραπεζών

υψηλότερη φορολογία σε σχέση με το τι προβλέπει ο φόρος εισοδήματος και ότι μεγάλο κομμάτι αυτής της επιβάρυνσης είναι ασχέτως αν υπάρχουν κέρδη. Αναφερόμενος στις αναβαθμίσεις, ο κ. Βουράκης, τονίζει ότι

είναι αποτέλεσμα της συνεπούς κυβερνητικής πολιτικής και προσθέτει ότι ο τραπεζικός κλάδος έχει φέρει μακροπρόθεσμες επενδύσεις δισεκατομμυρίων ευρώ τα οποία παραμένουν στην Κύπρο. **Σελ. 4**

Στους δρόμους οι Γάλλοι αγρότες για τη συμφωνία Ε.Ε. - Mercosur

Δεν είχε ακόμη στεγνώσει το μελάνι από την υπογραφή της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου που υπέγραψε για λογαριασμό της Ε.Ε. με τέσσερις χώρες της Λατινικής Αμερικής, τις λεγόμενες χώρες Mercosur, και οι Γάλλοι αγρότες βρίσκονταν στον δρόμο. Αυτή τη φορά είχαν παρκάρι τα τρακτέρ τους κοντά στον πορθμό του Καλαί για να διαμαρτυρηθούν κατά της επίμαχης συμφωνίας που προβλέπει αύξηση των εισαγωγών βοδινού κρέατος, πουλερικών και ζάχαρης από τις τέσσερις χώρες, Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη, εκτιμώντας πως θα αποβεί εις βάρος των δικών τους προϊόντων και θα πλήξει τα συμφέροντά τους. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΙΡΜΠΑΝ ΣΕΝ και ΕΚΟ ΓΟΥΑΝΓΚ / REUTERS

Οικονομικές ανισότητες μεταξύ χωρών

Η απονομή του φετινού Βραβείου Νόμπελ Οικονομικών στους Ατσέ-μογλου, Ρόμπινσον και Τζόνσον αναδεικνύει μια ουσιαστική πτυχή της παγκόσμιας οικονομίας, την ανισότητα μεταξύ χωρών. Οι επισημone αυτοί ανέπτυξαν μια πολυδιάστατη προσέγγιση για να εξηγήσουν γιατί κάποιες χώρες, όπως οι ΗΠΑ και τα κράτη της δυτικής Ευρώπης, απολαμβάνουν υψηλά επίπεδα ευημερίας, ενώ άλλες, όπως πολλές αφρικανικές χώρες, παραμένουν παγιδευμένες στην υπανάπτυξη.

Παραδοσιακά, η θεωρία της ανάπτυξης και της ανισότητας επικεντρωνόταν σε οικονομικούς δείκτες, όπως οι νομισματικές συνθήκες, τα επιτόκια, τα δημόσια οικονομικά, οι επενδύσεις και η αγορά εργασίας. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση παραβλέπει σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές

παραμέτρους, που διαδραματίζουν κύριο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη.

Οι φετινοί βραβευθέντες προσφέρουν έναν νέο τρόπο κατανόησης της ανισότητας, εφόσον ανέπτυξαν μια εναλλακτική, διεπιστημονική προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει τόσο οικονομικούς, όσο και κοινωνικούς, αλλά και πολιτικούς παράγοντες. Σύμφωνα με τις μελέτες τους, η δημιουργία σύγχρονων θεσμών, και συγκεκριμένα η κατοχύρωση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, η ύπαρξη κράτους δικαίου και η ισορροπία μεταξύ νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας, αποτελεί ουσιαστικό θεμέλιο ευημερίας των ανεπτυγμένων χωρών. Αντίθετα, η απουσία αυτών των θεσμών συνεισφέρει στην υπανάπτυξη και τη φτώχεια άλλων κρατών.

Η ανάλυση των Ατσέμογλου,

Ρόμπινσον και Τζόνσον αναδεικνύει τη σημασία των θεσμών, ως θεμελιώδους παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη. Σύγχρονοι και συμμετοχικοί θεσμοί επιτρέπουν την ενεργό συεισφορά των πολιτών, περιορίζουν την αυθαιρεσία της εξουσίας και ενισχύουν την κοινωνική συνοχή. Αντίθετα, χώρες όπου κυριαρχούν ανεπαρκείς θεσμοί ή/και αυταρχικά καθεστώτα, συχνά οδηγούνται σε υποτονική οικονομική ανάπτυξη και ανισότητα.

Η θεωρία αυτή ενέχει σημαντικές πολιτικές προεκτάσεις. Ο εκσυγχρονισμός των θεσμών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη μείωση της ανισότητας και την ενίσχυση της ευημερίας. Ωστόσο, η θεσμική αναβάθμιση προσκρούει συχνά σε αντιδράσεις από προνομιούχες ομάδες, που βλέπουν τα συμφέροντά τους να

απειλούνται, καθώς και σε βαθιά ριζωμένες αναχρονιστικές αντιλήψεις της κοινωνίας. Για την αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων απαιτείται ισχυρή πολιτική βούληση και σαφής στρατηγικός σχεδιασμός.

Μια ακόμη διάσταση, που αναδεικνύουν οι φετινοί βραβευθέντες, είναι ο ρόλος της τεχνολογικής πρόοδου και της τεχνητής νοημοσύνης. Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι, χωρίς τη στήριξη σύγχρονων θεσμών, η τεχνολογική πρόοδος κινδυνεύει να ωφελήσει μόνο μια μικρή, προνομιούχα μειοψηφία, εις βάρος της πλειοψηφίας των πολιτών, διευρύνοντας περαιτέρω την εισοδηματική ανισότητα.

Η Κύπρος διαθέτει παράδοση αποδοτικών θεσμών, οι οποίοι ενισχύθηκαν περαιτέρω με την ένταξη της χώρας στην ΕΕ και την

Ευρώζων. Εντούτοις, φαινόμενα διαφθοράς και καθυστέρησης απόδοσης δικαιοσύνης απειλούν την ευημερία της κυπριακής κοινωνίας. Ως εκ τούτου, η καταπολέμηση της διαφθοράς και ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης είναι κρίσιμες σημασίας για την προστασία των θεσμών και τη διασφάλιση μακροχρόνιας και κοινωνικά ευρείας οικονομικής ευημερίας. Επίσης, οι πολιτικές μετάβασης σε μια πιο πράσινη και τεχνολογικά και θεσμικά προηγμένη οικονομία, αποτελούν το στοίχημα των επόμενων ετών, που θα καθορίσει, σε μεγάλο βαθμό, τη μελλοντική πορεία της χώρας.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

Σας ευχόμαστε καλές γιορτές &

**ευτυχισμένο
το νέο έτος**

www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΕΞΕ ΝΕΛΣΟΝ / THE NEW YORK TIMES

Η έλευση Τραμπ προβληματίζει τις κεντρικές τράπεζες

Ακριβώς την ώρα κατά την οποία οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών πείθονταν ολοένα και περισσότερο ότι ο πληθωρισμός έχει τεθεί υπό έλεγχο και η ανάπτυξη σταθεροποιείται, μια νέα οικονομική απειλή άρχισε να διαφαίνεται στον ορίζοντα, ήτοι οι δυνητικά υψηλοί δασμοί από τον Ντόναλντ Τραμπ. Είναι πολύ νωρίς να γνωρίζουμε ποιες πολιτικές θα εφαρμοστεί στη δεύτερη θητεία του ή πώς θα αντιδράσουν οι άλλες χώρες. Πάντως, από μέρους τους οι πρόεδροι και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών τελούν σε εγρήγορση για την πιθανότητα οι διενείς εμπορικές διαμάχες να δυσκολέψουν τη διαχείριση του πληθωρισμού. Την ίδια στιγμή, οι επενδυτές προετοιμάζονται για τον κίνδυνο ενός εμπορικού πο-

Η πολιτική αναταραχή έχει κλονίσει τις κυβερνήσεις της Γαλλίας, της Γερμανίας και του Καναδά, όπου τα οικονομικά ζητήματα αποτελούν σοβαρές πηγές έντασης. Στην επιστολή παραίτησής της τη Δευτέρα, η υπουργός Οικονομικών του Καναδά Κρίστια Φρίλαντ κατηγόρησε τον πρωθυπουργό Τζάστιν Τριντό ότι «ασοκλείται με δαπανηρά πολιτικά τεχνάσματα» αντί να επικεντρωθεί στην αντιμετώπιση των επαπειλούμενων δασμών.

Την ίδια στιγμή οι επενδυτές στοιχηματίζουν ότι η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ θα διατηρήσει τα επιτόκια υψηλότερα από ό,τι αναμενόταν προηγουμένως, ενώ η οικονομία εμφανίζει σχετικά ισχυρή ανάπτυξη, η αγορά εργασίας είναι ανθεκτική και επίμονες οι αυξήσεις τιμών. Οι πολιτικές Τραμπ θα μπορούσαν επίσης να πυροδοτήσουν τον πληθωρισμό των ΗΠΑ. Διαπιστώνουμε μια αλλαγή σε σχέση με τα τελευταία χρόνια, όταν οι περισσότερες μεγάλες κεντρικές τράπεζες σε όλο τον κόσμο συστρατεύονταν στην κοινή μάχη κατά του υψηλού πληθωρισμού, ως εν μέρει απότοκο της πανδημίας και του ενεργειακού σοκ μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. «Βλέπουμε αυτή την απόκλιση, ενώ αποσφαρνίζονται οι διακριτοί οικονομικοί παράγοντες για κάθε χώρα», επισημαίνει η Καταρίνε Νάις, επικεφαλής οικονομολόγος της PGIM Fixed Income. «Με τον τρόπο αυτό οι ΗΠΑ διαμορφώνουν πραγματικά τις παγκόσμιες χρηματοοικονομικές συνθήκες, επομένως επηρεάζουν κι άλλες κεντρικές τράπεζες», πρόσθεσε εν κατακλείδι.

Εάν οι δασμοί πλήξουν την ανάπτυξη, θα πρέπει να επανασχεδιάσουν τη νομισματική πολιτική τους.

λέμου που θα πλήξει την ανάπτυξη, δίνοντας κίνητρα στα στελέχη των κεντρικών τραπεζών να μειώσουν επιθετικότερα τα επιτόκια, ιδιαίτερα στον Καναδά και στην Ευρωζώνη. Την περασμένη εβδομάδα η Τράπεζα του Καναδά μείωσε τα επιτόκια κατά μισή ποσοστιαία μονάδα, ενώ η ΕΚΤ περιέκοψε το κόστος δανεισμού για τέταρτη φορά φέτος, προσθέτοντας τις διενείς εμπορικές διενέξεις στον κατάλογο των υπό παρακολούθηση οικονομικών κινδύνων.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Πολύ κακό για το τίποτα

Ο πρόεδρος της δημοκρατίας ανέβασε ψηλά τον πήχη σε σχέση με τις τράπεζες και τελικά πέρασε από κάτω. Να υπενθυμίσουμε ότι μετά την καταψήφιση από τη Βουλή της έκτακτης φορολογίας, σε μια κίνηση εντυπωσιασμού κάλεσε τους CEOs των δύο μεγάλων τραπεζών (μερίδιο αγοράς 80%) στο προεδρικό μέγαρο για να συζητήσουν μέτρα ελάφρυνσης της κοινωνίας από τις χρεώσεις και την ταλαιπωρία. Τους ζήτησε μάλιστα να συναντηθούν δυο μέρες μετά, παρουσία του υπουργού Οικονομικών για να σκεφτούν αυτά που τους ζήτησε. Αυτά τη Δευτέρα, γιατί την Τετάρτη η ανακοίνωση που ακολούθησε της συνάντησης ήταν κατώτερη των προσδοκιών, αφού δεν περιείχε κάτι ουσιαστικό πέραν από την εγκατάσταση κάποιων ΑΤΜς σε ορεινές περιοχές, χωρίς ούτε εκεί να υπάρχει συγκεκριμένο σχέδιο. Στο μέλλον καλό θα ήταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας να προστατεύσει τον θεσμό που εκπροσωπεί και να μην αναλώνεται σε μέτρα που θα μπορούσε να είχε συμφωνήσει και ένας ανώτερος λειτουργός του υπουργείου οικονομικών.

Πέρασε χωρίς αστερίσκους με ένα αλλά

Η έγκριση, χωρίς αστερίσκους, από τη Βουλή, του προϋπολογισμού για το 2025 επιτρέπει στην κυβέρνηση να ασκήσει την οικονομική της πολιτική απερίσπαστη. Καθόλου τυχαία άλλωστε και η ευφορία που επικράτησε στις δηλώσεις του υπουργού Οικονομικών μετά το τέλος της διαδικασίας. Η σκληρή κριτική, όμως, που άσκησε το μεγάλο κόμμα της αντιπολίτευσης διά της προέδρου του, ενώ αρχικά ξάφνιασε δεν αποτυπώθηκε με κάποιο τρόπο κατά την ψηφοφορία. Εγκαινιάσε όμως μια περίοδο σκληρής κριτικής, η οποία θα γίνει περισσότερο αντιληπτή κατά τη διάρκεια του 2025. Εξάλλου, η υπερψήφιση του προϋπολογισμού επιτρέπει στην αντιπολίτευση να ασκήσει κριτική για κάθε αστοχία, αφού ενεργώντας υπεύθυνα έδωσε στην κυβέρνηση τη δυνατότητα να εφαρμόσει το οικονομικό της πρόγραμμα.

Νέα εποχή στον ανταγωνισμό;

Και ξαφνικά, η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού ανακόλυψε τις εξουσίες που της παρέχει ο νόμος και αποφάσισε να προχωρήσει σε αυτεπάγγελο έλεγχο της λιανικής αγοράς πετρελαιοειδών. Στόχος να διευρευνηθεί κατά πόσο στα καύσιμα κίνηση λειτουργεί χωρίς να νοθεύεται ο ανταγωνισμός. Η περίοδος που θα καλύψει η έρευνα αφορά στα έτη 2023-2024. Αυτή η εξέλιξη, πέραν από θετική, δημιουργεί και προσδοκίες ότι μια νέα εποχή ξεκινά και πλέον ο ανταγωνισμός θα εποπτεύεται αντί να αφήνεται στην καλή διάθεση των εμπορευόμενων όπως γινόταν τόσα χρόνια. Εξάλλου,

Το συνταξιοδοτικό πρόβλημα στην Κύπρο είναι πολύ μεγαλύτερο από το 0,5 δισ. ευρώ που εντοπίζεται ως αναλογιστικό κενό στα ταμεία συντάξεων που εγγυάται το κράτος.

όλοι γνωρίζουν ότι ένα πράγμα που σίγουρα δεν λειτουργεί σε αυτή τη χώρα, είναι ο ανταγωνισμός.

Ψηφιακός κατήφορος

Η Υπηρεσία Προστασίας του Καταναλωτή δώλεσε τον Σεπτέμβριο του 2023 πως το «e-kalathi» θα αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για ενίσχυση της διαφάνειας της αγοράς. Στην Ελλάδα το «e-kalathi» τέθηκε σε λειτουργία τον Μάρτιο του 2020 και μέχρι τότε είχε τύχει μερικών αναβολών, η τελευταία τον Απρίλη του 2024. Στην Κύπρο, το «e-kalathi» συζητείται από το τέλος του 2022 και μετά από πολλές περιπέτειες είχε ανακοινωθεί πως θα δινόταν στους καταναλωτές ως χριστουγεννιάτικο δώρο το 2024. Προχθές μάθαμε πως θα απαιτηθούν περισσότεροι έλεγχοι και άρα η παρουσίαση της εφαρμογής μετατίθεται για το 2025. Η πιο πάνω καταγραφή, αποτυπώνει με τον καλύτερο τρόπο το ψηφιακό μας αδιέξοδο ως χώρας, προετοιμάζοντάς μας για ένα δυσόμινο ψηφιακό μέλλον.

Χωρίς μνημόνιο δεν μπορούμε

Το τρίτο τρίμηνο του 2024 «βρήκε» τον ευρύτερο δημόσιο τομέα να απασχολεί περ. 73.000 άτομα αυξημένα σε ετήσια βάση κατά περ. 800 άτομα, εκ των οποίων περ. 700 στην κεντρική κυβέρνηση. Αν λάβουμε υπόψη πως το εργατικό δυναμικό στην Κύπρο αριθμεί γύρω στο μισό εκατομμύριο πρόσωπα, προκύ-

πτει ότι περίπου ένας στους οκτώ εργαζόμενους απασχολείται στη δημόσια υπηρεσία. Αξίζει πάντως να αναφερθεί ότι το 2013 ο συγκεκριμένος αριθμός ήταν στις 60.000 και με εξαίρεση τα μνημονιακά χρόνια 2014, 2015, και 2016 παρουσιάζει σταθερή άνοδο από το 2017 και μετά.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν είναι το σύνολο όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράχθηκαν από μόνιμους κατοίκους της χώρας σε χρονικό διάστημα ενός έτους (ή αν έχει καθοριστεί διαφορετική χρονική περίοδος), και εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες. Στον υπολογισμό λαμβάνουμε υπόψη το προϊόν που παράχθηκε από συντελεστές που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας, ανεξάρτητα από τη χώρα παραγωγής. Επομένως, ΔΕΝ υπολογίζεται οποιοδήποτε προϊόν που παράχθηκε από μη μόνιμους κατοίκους της χώρας εντός της επικράτειας της χώρας.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing /
The Cyprus Business School

Νέα εργαλεία για την εκτίμηση του κινδύνου καρδιακής νόσου

Της ΝΙΝΑ ΑΓΚΡΑΟΥΛΑ

Οι καρδιακές παθήσεις παραμένουν η κύρια αιτία θανάτου για άνδρες και γυναίκες στις ΗΠΑ για περισσότερα από 100 χρόνια, παρά τις σημαντικές προόδους στην ιατρική επιστήμη. Εδώ και χρόνια οι γιατροί γνωρίζουν ότι η υπέρταση, η υψηλή χοληστερίνη, ο διαβήτης και το κάπνισμα αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης καρδιαγγειακών νοσημάτων. Οι γιατροί λαμβάνουν υπόψη αυτούς τους παράγοντες για να εκτιμήσουν τον κίνδυνο κάθε ασθενούς ξεχωριστά και να διαμορφώσουν τις κατάλληλες θεραπευτικές συστάσεις. Αλλά τα τελευταία χρόνια οι ειδικοί έχουν αρχίσει να επανεξετάζουν το τι αποτελεί παράγοντα κινδύνου καρδιαγγειακής νόσου.

Η μείωση του καπνίσματος, σε συνδυασμό με την πρόοδο στις θεραπείες για τη χοληστερίνη και την αρτηριακή πίεση, έχει οδηγήσει σε μείωση των ποσοστών θανάτου από καρδιακή προσβολή και εγκεφαλικό επεισόδιο τα τελευταία 50 χρόνια, λέει η δρ Σαντίγια Καν, πρόληπτική καρδιολόγος στην Ιατρική Σχολή Φάινπεργκ του Πανεπιστημίου Νορθγουέστερν. Ωστόσο, μια σειρά παραγόντων – η αύξηση των μεταβολικών διαταραχών, όπως της παχυσαρκίας και του διαβήτη, καθώς και η άνοδος των ποσοστών καρδιακής ανεπάρκειας – κινδυνεύουν να επιβραδύνουν ή ακόμη και να αναιρέσουν αυτή την πρόοδο.

Αναπαυσιμότητα σε αυτές τις μεταβολές, η Αμερικανική Καρδιο-

λογική Εταιρεία παρουσίασε πέρυσι ένα νέο εργαλείο εκτίμησης κινδύνου με την ονομασία Prevent. Το εργαλείο αυτό ενσωματώνει δείκτες μεταβολικής και νεφρικής υγείας, επιτρέποντας στους γιατρούς να προβλέψουν και τον κίνδυνο καρδιακής ανεπάρκειας, πέρα από τον κίνδυνο καρδιακής προσβολής και εγκεφαλικού επεισοδίου.

«Δεν θεωρώ ότι οι κύριοι παράγοντες κινδύνου για την καρδιαγγειακή νόσο έχουν απαρτίσει αλλαγή», υποστηρίζει ο δρ Μάικλ Νάνα, επιμεταβόλος καρδιολόγος στην Ιατρική Σχολή του Γέιλ. «Πιστεύω, όμως, ότι πλέον αναγνωρίζεται ένα ευρύτερο φάσμα πα-

Στις βασικές αιτίες πρόκλησης καρδιολογικών παθήσεων –χοληστερίνη, κάπνισμα– έρχονται να προστεθούν και οι μεταβολικές διαταραχές.

ραγόντων κινδύνου σε σύγκριση με την παραδοσιακή αντίληψη που είχαμε ως καρδιολόγοι».

Συσσώρευση πλάκας

Τα προβλήματα που οδηγούν σε συσσώρευση πλάκας στα εσωτερικά τοιχώματα των αιμοφόρων αγγείων προκαλούν σοβαρά ανησυχία. Καθώς οι πλάκες αναπτύσσονται, στενεύουν τον διαθέσιμο

Οι γιατροί, πέραν των εξετάσεων, λαμβάνουν υπόψη παράγοντες που αυξάνουν τον κίνδυνο καρδιαγγειακών παθήσεων για κάθε ασθενή ξεχωριστά, ώστε να διαμορφώσουν τις κατάλληλες θεραπευτικές συστάσεις.

χώρο για τη ροή του αίματος, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει συμπτώματα όπως θωρακικό πόνο. Τελικά οι πλάκες μπορεί να αποκολληθούν και να φράξουν μια αρτηρία που τροφοδοτεί την καρδιά ή τον εγκέφαλο με αίμα, προκαλώντας καρδιακή προσβολή ή εγκεφαλικό επεισόδιο, εξηγεί ο δρ Τζέρεμι Σάσμαν, αναπληρωτής καθηγητής Παθολογίας στην Ια-

τρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Μισισγκαν.

• Υψηλή χοληστερίνη: Η χοληστερίνη αποτελεί κύριο συστατικό των πλακών. Αν και η χοληστερίνη είναι απαραίτητη για λειτουργίες του σώματος, όπως η παραγωγή ορμονών και βιταμινών, όταν είναι πολύ υψηλή μπορεί να συσσωρευτεί στα τοιχώματα των αρτηριών. Εκεί, σε συνδυασμό με

λίπη, ασβέστιο και άλλες ουσίες του αίματος, σχηματίζει πλάκες, εξηγεί η Καν, η οποία ήταν επικεφαλής της επιτροπής της Αμερικανικής Καρδιολογικής Εταιρείας που ανέπτυξε το νέο εργαλείο εκτίμησης κινδύνου.

• Υπέρταση: Η υπέρταση μπορεί να προκαλέσει βλάβες στις αρτηρίες, ασκώντας πίεση στα τοιχώματά τους και μειώνοντας την ελαστικότητά τους, με αποτέλεσμα να γίνονται πιο άκαμπτες. Αυτό μπορεί να αυξήσει τη συσσώρευση πλάκας, επισημαίνει η Καν. Η υψηλή αρτηριακή πίεση καταπονεί επίσης την καρδιά. Αυτό αυξάνει τον κίνδυνο καρδιακής ανεπάρκειας, η οποία συμβαίνει όταν ο καρδιακός μυς αδυνατεί να αντλήσει επαρκή ποσότητα αίματος για να καλύψει τις ανάγκες του οργανισμού σε αίμα και οξυγόνο.

• Ηλικία: Η ηλικία συνδέεται με αυξημένο κίνδυνο καρδιακής νόσου, εν μέρει επειδή οι βλάβες στα αιμοφόρα αγγεία που προκαλούνται από τη χοληστερίνη και την αρτηριακή πίεση συσσωρεύονται σταδιακά με την πάροδο του χρόνου, εξηγεί ο Σάσμαν.

• Κάπνισμα: Το κάπνισμα είναι σαν επιταχυνόμενη γήρανση, επισημαίνει η Καν. «Ακόμη και με τα ίδια επίπεδα χοληστερίνης ή αρτηριακής πίεσης, τα αιμοφόρα αγγεία θα παρουσιάζουν μεγαλύτερη φθορά», εξηγεί. Το κάπνισμα προκαλεί επίσης φλεγμονή, η οποία αποτελεί κοινό παρονομαστή σε όλους τους παράγοντες κινδύνου για καρδιακές παθήσεις.

• Διαβήτης: Τα άτομα με δια-

βήτη τύπου 1 ή 2 έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν υψηλή ή μη ισορροπημένη χοληστερίνη και υπέρταση – και η ταυτόχρονη ύπαρξη διαβήτη και ενός από αυτούς τους πρόσθετους παράγοντες κινδύνου αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης καρδιακής νόσου, υπογραμμίζει η Καν.

• Φύλο: Οι άνδρες θεωρείται γενικά ότι διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης καρδιοπάθειας. Ωστόσο, η καρδιοπάθεια αποτελεί επίσης την κύρια αιτία θανάτου για τις γυναίκες στις ΗΠΑ, με τον κίνδυνο να αυξάνεται σημαντικά μετά την εμμηνόπαυση.

Οι παράγοντες κινδύνου για καρδιακές παθήσεις σπάνια υπάρχουν μεμονωμένα. «Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν μόνο υπέρταση ή μόνο διαβήτη», λέει η Καν. Αναγνωρίζοντας τη σύνθεση μεταξύ καρδιακών, νεφρικών και μεταβολικών παθήσεων, καθώς και τους κοινούς υποκείμενους μηχανισμούς τους, η Αμερικανική Καρδιολογική Εταιρεία εισήγαγε πέρυσι τον όρο «καρδιο-νεφρο-μεταβολικό σύνδρομο» για να περιγράψει αυτό το σύμπλεγμα αλληλένδετων προβλημάτων υγείας.

Σύμφωνα με τη μελέτη στην οποία περιγράφεται το σύνδρομο, βασικός αρχικός παράγοντας για την ανάπτυξη του είναι η συσσώρευση υπερβολικού και δυσλειτουργικού λιπώδους ιστού, ιδίως στην περιοχή της κοιλιάς. Μπορεί να προκαλέσει φλεγμονή, αντίσταση στην ινσουλίνη και, στη συνέχεια, να οδηγήσει σε διαβήτη, χρόνια νεφρική και καρδιακή νόσο.

AMM MEDAESTHETICS

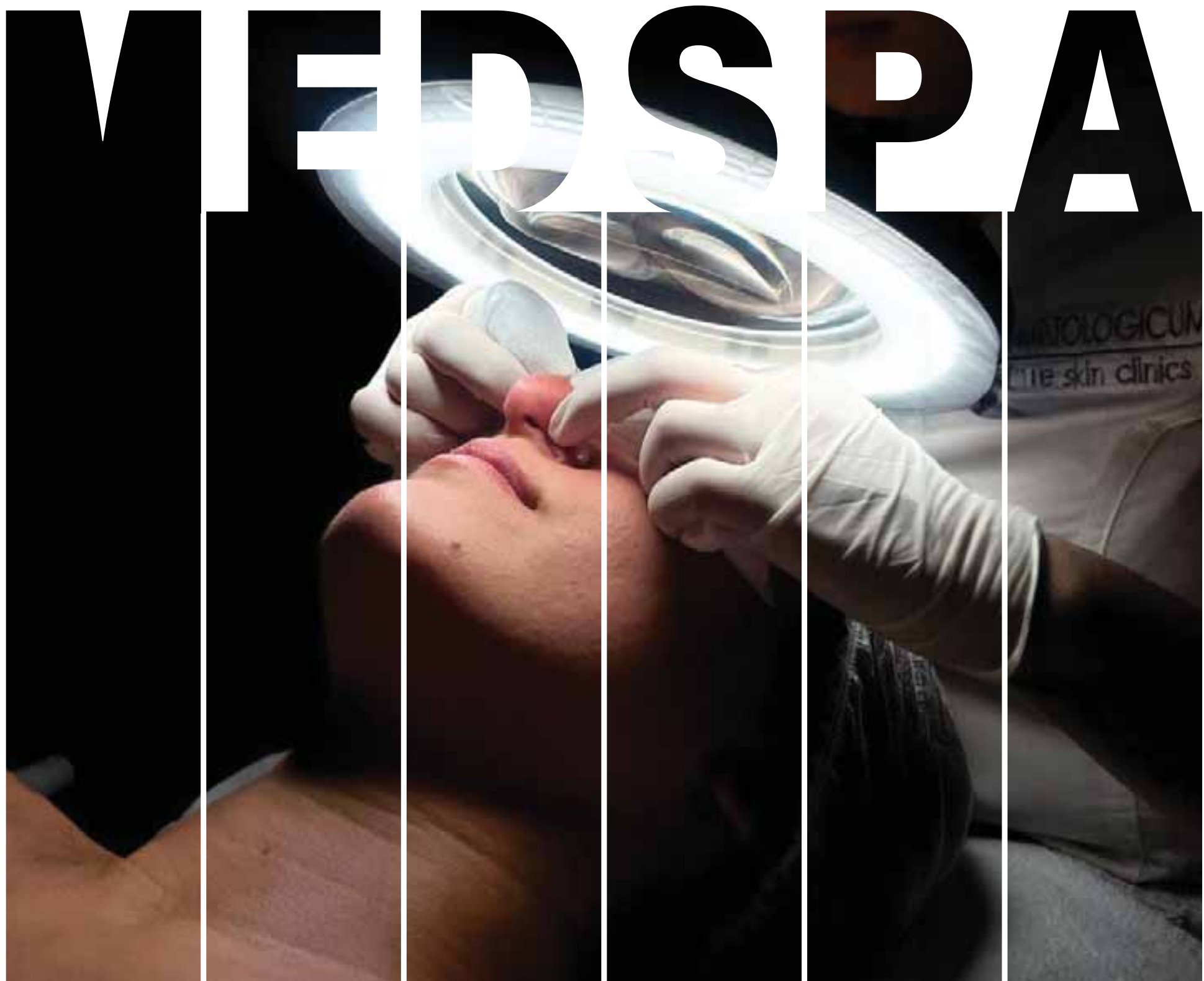
/ VVI DR ARGYRIS MICHAELIDES

PLASMA
HIFU

FACIAL DERMAPEN
LASER ASCLEPION

BOTOX
FILLER

LASER HAIR REMOVAL
FUNGAL NAILS PHOTOTHERAPY

MEDICAL SKINCARE

FOLLOW US

MEDICAL
AESTHETIC
CLINICS

FOR
BOOKING
22871110

Παράθυρο για μέτρα από όλες τις τράπεζες

Ο πρόεδρος του Συνδέσμου Τραπεζών μιλά στην «Κ» για τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής οικονομίας και της Κύπρου

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ο κ. Αριστείδης Βουράκης, CEO της AstroBank και πρόεδρος του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου, λίγες μέρες μετά την επιστροφή από τη Φρανκφούρτη, όπου συμμετείχε στη σύνοδο του ΔΣ της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας υπό την προεδρία του CEO της Deutsche Bank, Christian Sewig, μοιράζεται μαζί μας τις ανησυχίες των Ευρωπαίων τραπεζιτών, αλλά και σχολιάζει την τραπεζική επικαιρότητα της Κύπρου.

- Πρόσφατα συμμετείχατε στη συνεδρία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας στη Φρανκφούρτη. Πείτε μας δυο λόγια για τα θέματα που συζητήθηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο από τους ομολόγους σας από όλη την Ευρώπη.

- Όπως θα περιμένατε το κύριο θέμα που απασχόλησε τη σύνοδο ήταν η «αναιμική» οικονομική ανάπτυξη των κεντρικών οικονομιών της Ευρωζώνης, κάτι που ευτυχώς δεν αντιμετωπίζουμε στην Κύπρο, και οι επιπτώσεις της έλευσης της προεδρίας Trump στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον. Κυριάρχησε η ανησυχία ότι επιπλέον του κόστους της πράσινης μετάβασης, προστίθενται το αυξημένο ενεργειακό κόστος, κυρίως λόγω πολέμου Ουκρανίας, οι αυξημένες αμυντικές δαπάνες για χώρες της Ατλαντικής Συμμαχίας - NATO, όπως θα απαιτηθεί από τη νέα αμερικανική προεδρία, και η πιθανή μειούμενη πρόσβαση στην κινεζική αγορά λόγω επερχόμενων δασμών και τεχνολογικών εξελίξεων στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Αυτοί οι παράγοντες σε συνδυασμό με την άμβλυνση των ανισοτήτων λόγω πληθωρισμού δημιουργούν μια επιπλέον επιβάρυνση στην ευρωπαϊκή ανάπτυξη που μπορεί να οδηγήσει σε αρνητικές πολιτικές εξελίξεις. Ιδιαίτερα ανησυχητικά σχολιάστηκαν οι επερχόμενες γερμανικές εκλογές και η κυβερνητική αστάθεια στη Γαλλία.

- Ποιος ο ρόλος των τραπεζών υπό αυτό το πρίσμα;

- Ομόφωνη ήταν η προσέγγιση ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες χρειάζονται κυβερνητικές και εποπτικές παρεμβάσεις για να μπορέσουν εκ της θέσεώς τους να συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη και κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών. Θα έχετε σημειώσει ότι η έκθεση Draghi εκτιμά ανάγκες επενδύσεων €800 δισεκατομμυρίων τα επόμενα χρόνια, ώστε η

Ευρώπη να κλείσει το τεχνολογικό χάσμα και να ακολουθήσει στην καινοτομία τις Ηνωμένες Πολιτείες και τις Ασιατικές χώρες. Οι τράπεζες παραμένουν ο κύριος χρηματοδοτικός βραχίονας της Ευρώπης, καθώς η κεφαλαιαγορά υστερεί σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Παρά τις πρωτοβουλίες του Capital Markets Union που κινούνται βραδέως (έκθεση Leta) οι επενδυτικές ανάγκες είναι τεράστιες και μόνο η εύρυθμη λειτουργία των τραπεζών μπορεί να στηρίξει εγκαίρως από τη μία τα μεγάλα ενεργειακά έργα και από την άλλη τις πολλές μικρές κατά κύριο λόγο πρωτοβουλίες που απαιτούνται στον τομέα της καινοτομίας.

- Υπάρχουν εμπόδια σε αυτή την κατεύθυνση;

- Δυστυχώς υπάρχουν πολλά εμπόδια καθώς η ευρωπαϊκή νομοθεσία και πρακτική αντανάκλα τις διαφορετικές στρατηγικές κατευθύνσεις που τέθηκαν τις προηγούμενες δεκαετίες. Ένα παράδειγμα το οποίο αναφέρθηκε είναι ότι ως ευρωπαϊκές τράπεζες αποφεύγουμε όχι μόνο τη χρηματοδότηση αλλά σε μεγάλο βαθμό και τις συναλλαγές με την αμυντική βιομηχανία. Η αμυντική βιομηχανία όπως και η ενεργειακή εξελίσσονται σε τομείς ζωτικής σημασίας μετά τις τελευταίες γεωπολιτικές εξελίξεις. Αντίστοιχα, το εργασιακό κόστος είναι πολύ υψηλό σε όλους τους κλάδους και πλήττει την ανταγωνιστικότητα. Αναφέρθηκε από τον CEO της Deutsche Bank ότι οι μέσες ώρες εργασίας στη Γερμανία είναι μόλις 26 την εβδομάδα όταν επιμεριστούν οι άδεις και οι ημέρες ασθένειας σε σχέση με πάνω από 40 στη Σιγκαπούρη.

- Πώς αντιμετωπίζονται αυτά τα θέματα, για παράδειγμα στις Ηνωμένες Πολιτείες;

- Θα αναφερθώ πιο συγκεκριμένα ξανά στις ευρωπαϊκές τράπεζες, όπου εκφράστηκε η ανησυχία ότι είναι σε μειονεκτική θέση σε σχέση όχι μόνο με τις αμερικανικές, αλλά ακόμα και τις κινεζικές. Προ της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008 ειρά ευρωπαϊκών τραπεζών περιλαμβάνονταν στην παγκόσμια δεκάδα μεγαλύτερων τραπεζών. Σήμερα οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρωζώνης μετά τις αθροίζον σε αξία στο μισό της μεγαλύτερης αμερικανικής. Αυτό σε μεγάλο βαθμό είναι αποτέλεσμα των μεγαλύτερων κεφαλαιακών απαιτήσεων σε σχέση με τις αντίστοιχες αμερικανικές και κινεζικές που μειώνουν και τη δυνατότητά σου

Αρ. Βουράκης: Στόχος η συνεχής συμβολή των Τραπεζών της Κύπρου στην οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της απασχόλησης.

Η πρωτοβουλία της έκτακτης νέας νομοθεσίας ήταν ιδιαίτερα άκαιρη και αν μου επιτρέπεται «εκδικητική».

για παροχή δανείων. Ιδιαίτερη ανησυχία εκφράστηκε για την πιθανή αποφυγή εφαρμογής των κανονισμών της Βασιλείας 3, όπως ονομάζεται το τρίτο πακέτο εποπτικών κανόνων της Βασιλείας, όπου η μη εφαρμογή του στην Αμερική, αντίθετα με την Ευρώπη, θα προσδώσει περαιτέρω ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις αμερικανικές τράπεζες και εν τέλει την αμερικανική οικονομία.

Άκαιρη η φορολόγηση

- Σε αυτό το πλαίσιο πώς είδατε τη συζήτηση αναφορικά με την έκτακτη φορολόγηση των τραπεζών;

- Η πρωτοβουλία της έκτακτης νέας νομοθεσίας ήταν ιδιαίτερα

άκαιρη και αν μου επιτρέπεται «εκδικητική». Πρέπει να θυμόμαστε όλοι ότι οι κυπριακές τράπεζες μόνο τώρα, μετά από μία δεκαετία, ανακάμπτουν από τις «πληγές» του 2013. Μια απλή οικονομική ανάλυση στα αποτελέσματα των τραπεζών θα δείξει ότι η κερδοφορία των ετών 2023 και 2024 μόλις που καλύπτει τις συσσωρευμένες ζημιές της προηγούμενης δεκαετίας. Επίσης, η μείωση των επιτοκίων προβλέπεται να μειώσει την κερδοφορία τα επόμενα χρόνια. Αυτό άλλωστε δείχνουν και οι τιμές των μετοχών στο χρηματιστήριο, που παρά τη ραγδαία άνοδό τους τα τελευταία χρόνια, μόλις τώρα ανακτούν τα επίπεδα προ δέκα ετών. Μην ξεχνάμε επίσης ότι παρά τα λεγόμενα υπερκέρδη η συντριπτική πλειονότητα των κυπριακών τραπεζών δεν έχει καταβάλει μείρισμα στους μετόχους της αντανακλώντας τις επιπτώσεις της κρίσης του παρελθόντος.

- Δηλαδή αυτή η έκτακτη φορολόγηση θα ήταν τόσο σημαντική;

- Μην ξεχνάτε ότι είναι μια περαιτέρω έκτακτη φορολόγηση. Οι τράπεζες ανεξαρτήτως της κερδοφορίας τους καταβάλλουν τέλος 0,15% επί των καταθέσεων. Αυτό το ποσό αντιπροσωπεύει περίπου το ποσό του φόρου εισοδήματος 12,5% επί των κατά μέσο όρο κερδών, άρα στην ουσία οι τράπεζες καταβάλλουν «διπλό» φόρο. Σημειώνω, επίσης, ότι ο συντελεστής θα αυξηθεί στο 15% στα πλαίσια της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για φορολογία εταιρειών με μεγάλο κύκλο εργασιών. Τέλος, όλες οι τράπεζες δεν εκπίπτουν το φόρο προστιθέμενης αξίας. Άρα οι τράπεζες ήδη καταβάλλουν πολύ υψηλότερη φορολογία σε σχέση με τη προβλέπει ο φόρος εισοδήματος και μεγάλο κομμάτι αυτής της επιβάρυνσης είναι ασχέτως αν υπάρχουν κέρδη.

Οι αναβαθμίσεις

- Οι συνεχείς αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της κυπριακής οικονομίας και τα κέρδη του 2024 δεν δείχνουν ότι υπήρχαν περιθώρια φορολόγησης;

- Μην παραβλέπετε ότι οι αναβαθμίσεις έρχονται σαν αποτέλεσμα της συνεπούς κυβερνητικής πολιτικής που είναι αυστηρά προσλωμένη στο τρίπτυχο της ανάπτυξης, της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, και της κοινωνικής ευημερίας. Ένα από τα ιδιαίτερα θετικά χαρακτηριστικά της κυπριακής οικονομίας είναι η διευκόλυνση της επενδυτικής δραστηριότητας και το σταθερό φορολογικό καθεστώς. Η έκτακτη φορολόγηση των τραπεζών, και μάλιστα όχι ως κυβερνητική πρωτοβουλία, θα αναιρούσε αυτούς τους δύο άξονες για τον μεγαλύτερο κλάδο της οικονομίας, ο οποίος έχει φέρει μακροπρόθεσμες επενδύσεις δισεκατομμυρίων ευρώ που παραμένουν στην Κύπρο. Η βελτιωμένη βαθμολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας, όπως έχουμε δει στο παρελθόν, δύσκολα ανακάμπτει, αλλά λάθος πολιτικές την καθιστούν άμεσα εύθραυστη όπως είδαμε την περίοδο 2010-2013.

Μέτρα από τράπεζες

- Παρά τα σχόλιά σας θα πρέπει να τονιστεί ότι, μετά τη συζήτηση στη Βουλή και λαμβάνοντας υπόψη την τελευταία ανακοίνωση του Συνδέσμου Τραπεζών, οι πολίτες αναμένουν κινήσεις από τις τράπεζες.

- Είναι απολύτως κατανοητό και εκτιμώ ότι η κάθε τράπεζα ξεχωριστά επεξεργάζεται την τιμολογιακή της πολιτική ώστε να είναι πιο ελκυστική απέναντι στους καταναλωτές. Οι σημαντικές τιμολογήσεις διαφόρων προϊόντων είναι αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό πολιτικών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Τα ευρωπαϊκά επιτόκια αυξήθηκαν από αρνητικό 0,5% σε 4% για να καταπολεμηθεί ο πληθωρισμός των ετών 2022 και 2023 που έπληξε ιδιαίτερα τους καταναλωτές με τις τιμές ενέργειας και ειδών διατροφής. Οι τράπεζες επιβαρύνθηκαν μέρος αυτής της αύξησης με ιδιαίτερα μέτρα την Άνοιξη του 2023 για τα στεγαστικά δάνεια και επιτόκια βασισμένα σε εσωτερικούς δείκτες κάθε τράπεζας που μετακύλησαν μόνο μέρος αυτού του κόστους στους δανειολήπτες. Αντίστοιχα, προμήθειες συναλλαγών εισήχθησαν την περίοδο των αρνητικών επιτοκίων της EKT τα οποία δεν μετακυλήθηκαν στους ιδιώτες καταθέτες, με το κόστος να επωμίζονται οι τράπεζες που σημειώσαν και ζημιές εκείνη την περίοδο. Αναμένω πρωτοβουλίες ιδιαίτερα στους τομείς στεγαστικών για νέα ξεγύρα, τα αποτελεσματικά προϊόντα και τις χρεώσεις για καθημερινές συναλλαγές.

ΑΡΘΡΟ / Του Δρ. ΝΙΚΟΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης και η επόμενη μέρα

Η ιστορία μάς διδάσκει ότι όταν αναδεικνύεται ένα πρόβλημα και επιμένεις για την επίλυση του τότε μπορείς να ξεπεράσεις ακόμη και τη διαχρονικότητά του. Ένα τέτοιο πρόβλημα είναι οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης στη χώρα μας.

Τον περασμένο Μάιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη δωδεκάτη έκδοση του EU Justice Scoreboard, μια ετήσια έκθεση που περιλαμβάνει δείκτες και αναλύει τάσεις σχετικά με τις επιδόσεις των εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης. Χωρίς καμία έκπληξη, η απόδοση της Κύπρου ήταν η χειρότερη στην ΕΕ για ακόμα μία χρονιά, παρά τις αλλαγές και τις μεταρρυθμίσεις που επιχειρούνται τα τελευταία χρόνια.

Προφανώς η επίλυση ενός προβλήματος που χρονολογείται δεν μπορεί να γίνει από τη μία χρονιά στην άλλη, γι' αυτό και στο φετινό Συμπόσιο της Μονάδας Δικονομικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας επικεντρωθήκαμε στο ζήτημα των καθυστερήσεων και πώς αυτές απειλούν το Κράτος Δικαίου. Άλ-

λωστε, το βασικό συμπέρασμα ποσοτικών έρευνas γνώμης σε σχέση με την ποιότητα της πολιτικής δικαιοσύνης στην Κύπρο, η οποία παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, ήταν πως οι πολίτες δεν είναι ικανοποιημένοι από την ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων, και αυτό κατά 39% οφείλεται στην καθυστέρηση, που υπάρχει στην έκδοσή τους. Προφανώς, ο μέσος πολίτης δεν έχει πλήρη επίγνωση των δικαστικών διαδικασιών, ωστόσο, αυτό δεν παύει από το να δημιουργεί αλγεινή εντύπωση για την ποιότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, ακούστηκαν διάφορες εισηγήσεις οι οποίες δημιουργούν μία χαρμαίδα αισιοδοξίας ότι το σύστημα, έστω και σταδιακά, θα βελτιωθεί. Όπως για παράδειγμα η προώθηση νομοσχεδίου για επίλυση αστικών υποθέσεων κάτω των €10.000 μέσω υποχρεωτικής διαδικασίας της διαμεσολάβησης, αλλά και η θέσπιση κανονισμών ταχείας διαδικασίας για μικρές απαιτήσεις (μέχρι €3.000). Με την εισαγωγή αυτών των δύο διαδικα-

σιών που φαίνεται να προωθούνται ήδη από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Ανώτατο Δικαστήριο αντίστοιχα, θεωρείται δεδομένο πως θα μειωθεί περαιτέρω ο όγκος υπο-

Προφανώς ο μέσος πολίτης δεν έχει πλήρη επίγνωση των δικαστικών διαδικασιών, ωστόσο, αυτό δεν παύει από το να δημιουργεί αλγεινή εντύπωση για την ποιότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

θέσεων στο δικαστικό σύστημα, κάτι το οποίο άρχισε να συμβαίνει. Από τον περασμένο Σεπτέμβριο όταν εισήχθησαν οι νέοι κανονισμοί πολιτικής δικονομίας, η μείωση καταχώρισης νέων υποθέσεων είναι κοντά στο 50%, κάτι που ση-

μαίνει ότι υποθέσεις που θα μπορούσαν να επιλυθούν εξωδικαστικά, δεν επιβαρύνουν το δικαστικό σύστημα.

Τα συγκεκριμένα μέτρα, που αποτέλεσαν διαχρονική εισήγηση και του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, εκτιμάται πως μακροπρόθεσμα θα οδηγήσουν σε επιτάχυνση της διαδικασίας έκδοσης αποφάσεων.

Βέβαια, το όλο πρόβλημα απαιτεί πιο οφαιρική αντιμετώπιση, τόσο σε σχέση με λειτουργικά ζητήματα όσο και με θέματα που αφορούν τους ίδιους τους δικαστές. Χαρακτηριστική ήταν η παρέμβαση στο συνέδριο του πρώην υπουργού Δικαιοσύνης Ιωάνη Νικολάου, ο οποίος αναφέρθηκε στους κανόνες πρόσληψης και αξιολόγησης δικαστών. Σύμφωνα με τον κ. Νικολάου, οι εμπειρογνώμονες στους οποίους ανατέθηκε η υποβολή εισηγήσεων για το ζήτημα, εισηγήθηκαν τη θέσπιση συγκεκριμένων κριτηρίων όπως υπάρχουν στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όμως η δικαστική εξουσία αρνήθηκε να το πράξει. Ο ίδιος εξέφρασε την άποψη ότι αυτό είναι ένα με-

γάλο λάθος, το οποίο δεν βοηθά στην αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών. Ο πρώην πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, Χρίστος Κληρίδης, συμφώνησε ότι είναι αδιανόητο να μην υπάρχουν κανόνες, παρόλο που χαρακτήρισε θετική εξέλιξη το γεγονός πως συμπεριλήφθηκαν δύο δικηγόροι από τον ιδιωτικό τομέα στο σώμα αξιολόγησης.

Όσον αφορά τα λειτουργικά ζητήματα, η δημιουργία ανεξάρτητης Υπηρεσίας Δικαστηρίων αποτελεί μείζον θέμα, το οποίο όμως επίσης παρουσιάζει καθυστερήσεις. Μια υπηρεσία με δικό της CEO/Επικεφαλής, δικό της Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού, Τμήμα Μεταρρύθμισης/Αξιοποίησης της Τεχνολογίας κ.λπ. μπορεί πραγματικά να αλλάξει τα δεδομένα στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Δυστυχώς, πρόκειται για ακόμα μία μεταρρύθμιση η οποία καθυστερεί και αυτό κατά κύριο λόγο οφείλεται στο γεγονός ότι εμπλέκονται πολλοί θεσμοί και δεν υπάρχει σωστός συντονισμός. Όσον αφορά τη συγκεκριμένη Υπηρεσία, η άποψη που εκφράστηκε είναι ότι δεν πρέπει να αφηθεί απο-

κλειστικά στο Ανώτατο Δικαστήριο, αλλά να συμπεριληφθούν και άτομα από τον ιδιωτικό τομέα με μεγαλύτερη εμπειρία σε τέτοια ζητήματα.

Τέλος, ιδιαίτερα θετική κρίνεται η εξαγγελθείσα πρόθεση της επιτροπής Νομοθεσίας, Λουίζας Ζαννέτου, να προωθήσει εισηγήσεις για βελτίωση των θεσμών στην αστική και ποινική δικαιοσύνη στα πρότυπα της Μεγάλης Βρετανίας, σε συνέχεια πρόσφατου συνεδρίου που διοργάνωσε το γραφείο της.

Προφανώς ο δρόμος για να αλλάξει η εικόνα της Κυπριακής Δικαιοσύνης, αλλά κυρίως για να επιλυθούν σημαντικά ζητήματα όπως οι καθυστερήσεις, δεν θα είναι εύκολος. Τουλάχιστον, όμως, θα πρέπει όσες δράσεις έχουν τροχοδρομηθεί ή προβλέπονται, να υλοποιηθούν τάχιστα και με τον σωστό τρόπο, ώστε να έχουμε αποτελέσματα το συντομότερο.

Ο Δρ. Νικόλας Κυριακίδης, είναι μέλος του Διοικητικού Προσωπικού και διευθυντής της Μονάδας Δικονομικού Δικαίου, της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, δικηγόρος.

Ο κίνδυνος φήμης έφερε τη στήριξη

Φαίνεται πως θα αργήσει να επανέλθει μετά τις ανακοινώσεις των τραπεζών παρόμοια πρόταση για έξτρα φορολόγηση

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μέσω του ειδικού φόρου, του «διπλού» που λένε οι ιδίες οι τράπεζες, έχουν καταβάλει προς το κράτος την τελευταία 10ετία πέραν των 500 εκατομμυρίων ευρώ. Πριν από δύο εβδομάδες βρέθηκαν ένα βήμα από την επιβολή μιας τρίτης φορολογίας, μέσω της πρότασης του ΑΚΕΛ, ύψους περίπου 50 εκατομμυρίων ευρώ σε ετήσια βάση. Όμως, η ζημιά από τον κίνδυνο φήμης που έχουν συσσωρεύσει οι τράπεζες από το καλοκαίρι του 2023 με την αιωρούμενη στη δημόσια σφαίρα πρόταση για επιπρόσθετη φορολόγησή τους, μπορεί να μην τους έχει κοστίσει 50 εκατ. ευρώ, αλλά σίγουρα τους έχει κοστίζει και χρόνο και χρήμα. Αν εστιάσουμε ειδικά στα τελευταία μέτρα που ανακοίνωσαν Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική Τράπεζα, το κόστος τους θα ανέβηκε πλέον με μετρήσιμους όρους.

Στην ομιλία του ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, κ. Χριστόδουλος Πατσαλίδης, στη συνεδρία της κοινοβουλευτικής επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για τον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2025 προ ενός μηνός, στάθηκε για πρώτη φορά στον λεγόμενο «κίνδυνο φήμης», κάτι που επίσης για πρώτη φορά μπήκε στο «παζλ» των κερδών των τραπεζών, των επιτοκίων και των φορολογιών. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου τότε υπέδειξε πως, προχώρησε σε συγκεκριμένες ενέργειες για την ενίσχυση της διαχείρισης του κινδύνου φήμης, αναγνωρίζοντας έτσι τη σημασία του για τη διατήρηση της σταθερότητας και της αξιοπιστίας του τραπεζικού συστήματος.

Ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, όπως και εκείνη την ημέρα, διευκρίνισε και την Παρασκευή στο πλαίσιο ενημέρωσης δημοσιογράφων για το νέο οργανόγραμμα της Κεντρικής, ότι η Κεντρική δεν έχει αρμοδιότητα στον καθορισμό χρεώσεων και επιτοκίων, παρόλο που της ασκείται κριτική συνέχεια γιατί δεν το πράττει. Έτσι, μέσα σε ένα κοκτέιλ κινδύνων που ελλοχεύουν για την οικονομία και τις τράπεζες, γεωπολιτικής αστάθειας,

Μέσω του ειδικού φόρου, του «διπλού» που λένε οι ιδίες οι τράπεζες, έχουν καταβάλει προς το κράτος την τελευταία 10ετία πέραν των 500 εκατομμυρίων ευρώ.

κλιματικής αλλαγής, τεχνολογικών εξελίξεων, πληρωμών, κυβερνοεπιθέσεων και άλλων, στην Κύπρο οι τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν και αυξημένο κίνδυνο φήμης.

Η Κεντρική Τράπεζα προχώρησε έτσι σε τροποποίηση της Οδηγίας Εσωτερικής Διακυβέρνησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, με την προσθήκη νέας διάταξης σε σχέση με τον κίνδυνο φήμης (παράγραφος 51Α). Η τροποποίηση, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 29 Νοεμβρίου 2024, αποσκοπεί στην ενδυνάμωση των ρυθμίσεων για το συγκεκριμένο θέμα και στην παροχή σαφούς κατεύθυνσης προς τα πιστωτικά ιδρύματα σε ό,τι αφορά στην αναγνώ-

Η Κεντρική Τράπεζα προχώρησε έτσι σε τροποποίηση της Οδηγίας Εσωτερικής Διακυβέρνησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, με την προσθήκη νέας διάταξης σε σχέση με τον κίνδυνο φήμης (παράγραφος 51Α).

ριση του κινδύνου φήμης, στην κατάλληλη αξιολόγησή του σε σχέση με άλλους κινδύνους καθώς και στην εφαρμογή επαρκών στρατηγικών και μέτρων από τα ιδρύματα για τη διαχείρισή του.

Πιέσεις Χριστοδουλίδη

Πώς φτάσαμε όμως στα μέτρα που ανακοίνωσαν οι δύο μεγάλες τράπεζες της Κύπρου, που σχετίζονται με χρεώσεις, προσθήκη ΑΤΜ και μειώσεις επιτοκίων; Μία ημέρα μετά την καταψήφιση της πρότασης ΑΚΕΛ που θα προνοούσε πρόσθετη φορολογία επί των επιτοκιακών τους εσόδων κατά 5%, κάλεσε τους CEO των δύο μεγάλων τραπεζών

της Κύπρου, της Τράπεζας Κύπρου και της Ελληνικής Τράπεζας, για να επιστρέψουν σε κατοπινή συνάντηση με συγκεκριμένα μέτρα, εισηγήσεις προς ελάφρυνση των πελατών τους. Τα μέτρα τελικά ανακοινώθηκαν την Παρασκευή και εκπληρώθηκαν τα αιτήματα των πελατών, της κοινωνίας και των Βουλευτών. Το αν ικανοποιούν τους πελάτες, την κοινωνία και τους βουλευτές αναμένεται να αποδειχθεί, πάντως το σίγουρο είναι ότι θα έχουν κόστος για τις τράπεζες. Με αυτή την κίνηση πλέον δύσκολα θα δούμε να επιστρέφει η πρόταση του ΑΚΕΛ, τουλάχιστον με την ίδια μορφή, γεγονός που καθιστά

τις τράπεζες και μειώνει τα επίπεδα κινδύνου φήμης τους. Μην ξεχνάμε πως το εν λόγω νομοσχέδιο δεν ήταν ένα κείμενο «out of the blue», ελληνιστί από το «πουθενά», είναι πρόταση που επιτυχημένα ή μη, έχουν εφαρμόσει και άλλες χώρες.

Πιέσεις Κεραυνού

Από αρχές καλοκαιριού, όμως, η Κυβέρνηση άρχισε να στέλνει τα μηνύματά της στις τράπεζες για μέτρα τα οποία θα σχετίζονταν με την τιμολογιακή πολιτική τους. Αρχές καλοκαιριού του 2024, μόλις είχε ανακοινωθεί η πρώτη μείωση επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) κατά 0,25%,

ο υπουργός Οικονομικών κ. Μάκης Κεραυνός, στη βιντεοσκοπημένη ομιλία του κατά την ετήσια συνέλευση του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου, είχε ζητήσει τη μείωση της ψαλίδας μεταξύ καταθετικών και δανειστικών επιτοκίων, αλλά και μια πορεία αποκλιμάκωσης των δανειστικών επιτοκίων.

Ο Υπουργός τότε είχε μεταφέρει προς τις τράπεζες στο βιντεοσκοπημένο μήνυμά του «τις κραυγές αγωνίας των νοικοκυριών, των επιχειρήσεων και την κοινή συνισταμένη της πολιτικής αντίληψης για το ύψος των δανειστικών επιτοκίων, το οποίο αποτελεί έναν από τους πιο σοβαρούς ανασταλτικούς παράγοντες στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων όπως το στεγαστικό».

Τρ. Κύπρου - Ελληνική

Μέτρα για στήριξη της κυπριακής οικονομίας και των πελατών της ανακοίνωσε το μεσημέρι της Παρασκευής η Τράπεζα Κύπρου. Τα μέτρα περιλαμβάνουν μειώσεις επιτοκίων, επιβραβεύσεις για συνεπείς δανειολήπτες πλέον και με χρήματα εκτός από πόντους, νέα στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια με ευνοϊκούς όρους, αλλά και διευκολύνσεις για πελάτες συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων.

Μέτρα για τη στήριξη της κοινωνίας, των νοικοκυριών και των ευάλωτων ομάδων ανακοίνωσε την Παρασκευή και η Ελληνική Τράπεζα. Περιλαμβάνουν μειώσεις επιτοκίων, εγκατάσταση ΑΤΜ, αφαίρεση συγκεκριμένων χρεώσεων σε συνταξιούχους, δωρεάν λογαριασμούς για νέους, δωρεάν μεταφορές χρημάτων και νέα προϊόντα για στεγαστικούς σκοπούς.

Τι ψάχνουμε όλοι από το Δημόσιο τελικά;

Την ευκολία μας

Το [www.gov.cy](#) δημιουργήθηκε για να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο στα χέρια σας, κάθε φορά που θέλετε να κάνετε χρήση των δημόσιων υπηρεσιών.

Μια πύλη με σύγχρονο και φιλικό σχεδιασμό που φιλοξενεί τις υπηρεσίες Υπουργείων και δημόσιων φορέων.

Βρείτε όποια υπηρεσία ή πληροφορία χρειάζεστε από το δημόσιο, απ' όπου και αν βρίσκεστε εύκολα και απλά, από ένα μόνο σημείο!

Κτίζουμε ένα κράτος πιο ευέλικτο, σύγχρονο και κοντά στον πολίτη.

Στην ψηφιακή εποχή, μαζί.

gov.cy

Το Δημόσιο, upgrading

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Επενδυτικός παράδεισος η Κύπρος για Ισραηλινούς

Shlomo Ben-Ami: Κύρια επιδίωξη πρέπει να είναι η δημιουργία τεχνολογικής βιομηχανίας

Συνέντευξη στη
ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Το μεγάλο ατού της Κύπρου είναι η πολιτική σταθερότητα και η ασφάλεια καθώς βρίσκεται δίπλα από τις ταραχές, ωστόσο δεν εμπλέκεται σε αυτές και αυτό είναι κάτι που οι δυνητικοί επενδυτές προσμετρούν. Αυτό ανέφερε στην «Κ» ο πρώην υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ Shlomo Ben-Ami, ο οποίος βρέθηκε στην Κύπρο στα πλαίσια των εργασιών του 20ού Συνεδρίου του Economist - Cyprus Summit. Ο κ. Ben-Ami μίλησε για τις συγκρούσεις στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και πώς επηρεάζεται η Κύπρος. Επιπλέον, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ αναφέρθηκε στο επενδυτικό ενδιαφέρον των Ισραηλινών επενδυτών για την Κύπρο σε τομείς όπως ο τουρισμός και ο κλάδος των ακινήτων. «Τολμήστε να αναπτύξετε κοινοπραξίες με το Ισραήλ προκειμένου να αναπτύξετε καινοτόμα προϊόντα και λογισμικά», υπογράμμισε ο Ισραηλινός διπλωμάτης, σημειώνοντας ότι το Ισραήλ μπορεί να παρέχει την τεχνολογία. Υπάρχει πρόθεση από το Ισραήλ για τεχνολογική συνεργασία με την Κύπρο, η οποία μπορεί να επέλθει από ιδιωτικούς φορείς και εταιρείες start-ups και όχι απαραίτητα από την κυβέρνηση, σημείωσε ο κ. Ben-Ami. Τόνισε ακόμα την ανάγκη να προχωρήσει άμεσα η ψηφιακή μετάβαση στην Κύπρο, καθώς θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην προέλευση των δυνητικών επενδυτών.

—Πολλοί Ισραηλινοί προχωρούν σε μεγάλα επενδυτικά έργα στην Κύπρο σε πολλούς τομείς. Γιατί προτιμούν την Κύπρο από άλλες χώρες;

—Λαμβάνουμε θετική ανατροφοδότηση από τους Ισραηλινούς επενδυτές για την Κύπρο. Το Ισραήλ, ενώ είναι μια εύρωστη οικονομία, σήμερα εξαιτίας του πολέμου, δεν είναι σε πολύ καλή κατάσταση. Η Κύπρος από την άλλη αποτελεί ιδανικό επενδυτικό προορισμό για τους Ισραηλινούς επενδυτές πρώτα απ' όλα λόγω της εγγύτητας της χώρας. Με άλλα λόγια δεν χρειάζεται να πάμε στην άκρη του κόσμου, ενώ η Κύπρος είναι μισή ώρα πτήση. Από αυτά που ακούω από τους φίλους μου στο Ισραήλ είναι ότι πραγματικά βλέπουν την Κύπρο ως ένα είδος παράδεισου. Αισθάνονται λες και βρίσκονται στο σπίτι τους. Η νοσηρότητα είναι παρόμοια για τις δυο χώρες και ως εκ τούτου νιώθουν οικειότητα εδώ.

—Σε ποιους κύριους τομείς έχουν επικεντρωθεί οι επενδύσεις από Ισραηλινούς και πού εκτιμάτε ότι υπάρχουν περισσότερες προοπτικές;

—Οι Ισραηλινοί επενδύουν κυρίως στον τομέα των ακινήτων, ενώ εκτιμώ ότι θα έπρεπε να επενδύσουν περισσότερο σε κοινοπραξίες με επίκεντρο την τεχνολογία. Πιστεύω ότι υπάρχουν ισραηλινές εταιρείες τεχνολογίας, οι οποίες θα έβλεπαν πολύ καλή απόδοση επένδυσης στην Κύπρο. Μέχρι και ισραηλινές τράπεζες θα μπορούσαν να ανοίξουν παραρτήματα στην Κύπρο. Στο τέλος της ημέρας, αυτό που θα έπρεπε να επιδιώκει η Κύπρος είναι να δημιουργήσει τη δική της τεχνολογική βιομηχανία. Και είναι εδώ ακριβώς

που οι Ισραηλινοί μπορούν να παρέχουν το know-how. Τολμήστε λοιπόν και πάρτε την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη κοινοπραξιών με το Ισραήλ, αλλά και με άλλες χώρες προκειμένου να αναπτύξετε καινοτόμα προϊόντα και λογισμικά. Στην πρόσληψη ανθρώπινου δυναμικού αλλά και στην παροχή τεχνολογίας, σε αυτά είναι που θα μπορούσε το Ισραήλ να βοηθήσει στην ανάπτυξη εταιρειών τεχνολογίας στην Κύπρο. Εγώ είμαι σίγουρος ότι έχετε ένα καλό καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό και ταυτόχρονα, εκτιμώ ότι υπάρχει θετική προοπτική για ανάπτυξη συνεργειών. Απλώς οι Ισραηλινοί όταν σκέφτονται για επενδύσεις στην Κύπρο προσανατολίζονται συνήθως σε ενέργεια, σε τουρισμό και σε ακίνητα. Θα έπρεπε λοιπόν να προστεθεί και η τεχνολογία στο πλάνο αυτό των επενδύσεων. Είναι πολύ σημαντικό και προς όφελος της Κύπρου να προχωρήσει άμεσα προς την ψηφιακή εποχή, καθώς το μέλλον από οικονομικής απόψεως δεν είναι μόνο τα ακίνητα και ο τουρισμός, αλλά η πράσινη ανάπτυξη και η ψηφιακή μετάβαση.

—Εκτιμάτε ότι επηρεάζουν οι τρέχουσες συγκρούσεις στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην Κύπρο;

—Εγώ πραγματικά πιστεύω ότι οι συγκρούσεις στην περιοχή σας, προσδίδουν στην Κύπρο ένα ατού ενόψει των σχέσεων με την Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή. Δεν είστε μέρος αυτών. Θα πρέπει να επιδιώξετε να διατηρηθεί αυτό το πλεονέκτημα και σε περιόδους ειρήνης. Αυτή η τάση των δυνητικών επενδυτών που προσανατολίζονται στην Κύπρο, αλλά και των υφιστάμενων επενδυτών που επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στο νησί πρέπει να διατηρηθεί και μετά τον πόλεμο.

—Ποιοι τομείς στην Κύπρο πα-

Η Ευρώπη να καθορίσει τα θέλω της

—Ποιες είναι οι πιθανές οικονομικές επιπτώσεις για την Ευρώπη από τις μακροχρόνιες συγκρούσεις στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή;

—Λοιπόν, βλέπετε, αυτό που έχουμε δει τα τελευταία χρόνια είναι μια διαδικασία αποπαγκοσμιοποίησης. Ως αποτέλεσμα των πιέσεων που προήλθαν λόγω της κρίσης του 2008 και φυσικά λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ υπάρχει αυτό που αποκαλούν αποσύνδεση.

Η λεγόμενη αποπαγκοσμιοποίηση και η αποσύνδεση των οικονομιών μπορεί να έχει βαθιές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομική σταθερότητα, απαιτώντας από εμάς να επανεξετάσουμε και να προσαρμόσουμε τις οικονομικές μας στρατηγικές. Η προσαρμογή αυτή περιλαμβάνει αλλαγές στις παγκόσμιες αγορές, πολιτικές εμπορίου και οικονομική σταθερότητα, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν το οικονομικό περιβάλλον της Κύπρου, δεδομένης της εξάρτησής της από τομείς όπως ο τουρισμός, τα ακίνητα και η ενέργεια. Ξέρετε, με βάση τα σημερινά δεδομένα, ο νέος πλανητάρχης Donald Trump και ο υποστηρικτής

Η κοινή νοσηρότητα των δυο χωρών ενθαρρύνει την επενδυτική δραστηριότητα, τονίζει ο πρώην υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ.

«Οι συγκρούσεις στην περιοχή σας προσδίδουν στην Κύπρο ένα ατού σταθερότητας, διότι ενώ βρίσκεστε κοντά στις ταραχές δεν αποτελείτε μέρος αυτών. Θα πρέπει να επιδιώξετε να διατηρηθεί αυτό το πλεονέκτημα και σε περιόδους ειρήνης.»

ρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για ξένες επενδύσεις;

—Παρά τις γεωπολιτικές εντάσεις, η Κύπρος παρουσιάζει ευκαιρίες στα ακίνητα και τον τουρισμό λόγω της σταθερότητας και του ελκυστικού επενδυτικού κλίματος σε σύγκριση με τους γεί-

τονές της. Επιπλέον, υπάρχει δυνατότητα για ανάπτυξη στην τεχνολογία μέσω συνεργασιών, ιδίως με ισραηλινές εταιρείες. Τέτοιες συνεργασίες θα μπορούσαν να διευρύνουν την οικονομία της Κύπρου πέρα από τους παραδοσιακούς τομείς της και να εκμεταλλευτούν τη στρατηγική της τοποθεσία και το σταθερό περιβάλλον για να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις. Οι τομείς είναι όπως ανέφερα ο τουρισμός, τα ακίνητα και το αέριο. Το Ισραήλ αντιμετωπίζει πρόβλημα σταθερότητας λόγω των συνεχόμενων πολέμων. Η Κύπρος από την άλλη δεν έχει αυτό το πρόβλημα, το πρόβλημα του πολέμου και της ασφάλειας και αυτό σας δίνει ένα ξεκάθαρο πλεονέκτημα. Εγώ γνωρίζω ότι υπάρχει πρόθεση και από τα δυο μέρη για την τεχνολογική συνεργασία με το Ισραήλ. Δεν είναι ανάγκη να επέλθει από την κυβέρνηση, μπορεί να έρθει από την κοινωνία, από τους ιδιωτικούς φορείς, από τους ανθρώπους που δημιουργούν εταιρείες start-ups στο Ισραήλ.

—Ποιες συμβουλές θα δίνετε σε δυνητικούς επενδυτές που εξετάζουν την Κύπρο ως πιθανή τοποθεσία για τις επενδύσεις τους;

—Θα τους έλεγα να το τολμήσουν καθώς θα αντιληφθούν ότι η επένδυσή τους θα έχει άμεσα απόδοση. Η Κύπρος βρίσκεται στη Μεσόγειο και είναι μέλος της της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχοντας ειρήνη και διατηρώντας εξαιρετικές σχέσεις με τους γείτονές της, την Αίγυπτο, το Ισραήλ και φυσικά με την Ελλάδα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι αυτό που ψάχνουν οι επενδυτές όταν κάνουν την έρευνά τους για τις επόμενες επενδύσεις τους είναι η σταθερότητα, το ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον, η χαμηλή φορολογία αλλά και φυσικά οι γρήγορες διαδικασίες. Εσείς εδώ έχετε και μια ιδιαίτερα καλή πάστα ανθρώπων και αυτό σας διαφοροποιεί από ανταγωνιστικούς προορισμούς. Ξέρετε η Ιρλανδία μετατράπηκε σε μια εκπληκτική οικονομία επειδή διατηρεί μια πολιτική φορολογίας που προσελκύει επενδυτές. Την ίδια ώρα και η Κύπρος έχει παρόμοιες πολι-

τικές και συνάμα πολιτική σταθερότητα.

—Ποιες είναι οι κυριότερες προκλήσεις για τις επενδύσεις στην Κύπρο;

—Η επίτευξη μιας διαρκούς λύσης στη σύγκρουση της Κύπρου με την Τουρκία παραμένει ένα κρίσιμο ζήτημα. Η αδυναμία επίτευξης συμφωνίας αποτελεί μακροχρόνιο πρόβλημα. Αποτελεσματικές διαπραγματεύσεις και διεθνής υποστήριξη, πιθανώς μέσω της διευκόλυνσης από την ΕΕ ή τον ΟΗΕ, θα μπορούσαν να είναι βασικά βήματα προς την επίλυση αυτής της σύγκρουσης. Η συμμετοχή σε διάλογο μπορεί να βοηθήσει στη γέφυρα των διαιρέσεων, αν και οι προηγούμενες προσπάθειες έχουν δείξει περιορισμένη επιτυχία. Συνολικά, η στρατηγική τοποθεσία της Κύπρου δεν επηρεάζει μόνο τις δικές της πολιτικές και οικονομία, αλλά κάνει επίσης την Κύπρο έναν ουσιαστικό παίκτη σε ευρύτερα περιφερειακά και ακόμη παγκόσμια ζητήματα.

—Πώς επηρεάζουν την Κύπρο οι περιφερειακές συγκρούσεις;

—Η στρατηγική τοποθεσία της Κύπρου επηρεάζει τον ρόλο της στην περιφερειακή γεωπολιτική, ειδικά σε σχέση με τις συγκρούσεις στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η σύγκρουση στη Γάζα και τον Λίβανο πιστεύω ότι τους επηρεάζει όλους. Η Κύπρος εμπλέκεται κατά κάποιο τρόπο γιατί είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και φυσικά υπάρχει το θέμα της προσχώρησης της Ουκρανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ξέρετε μερικές φορές λέμε ελαφρά τη καρδία ότι εντάξει, ας εντάξουμε την Ουκρανία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά ξεχνάμε ότι το κόστος για την Ευρώπη θα ήταν τεράστιο, αστρονομικό θα έλεγα. Και μετά αναφορικά με τον πόλεμο στη Γάζα, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι υπήρξε μια στιγμή όταν ο τότε αρχηγός της Χεζμπολάχ Νασράλα εκτόξευσε απειλές και εναντίον της Κύπρου, καθώς θα τη θεωρούσε εμπλεκόμενη στον πόλεμο εάν εξακολουθούσε να επιτρέπει στο Ισραήλ να χρησιμοποιεί τα αεροδρόμια και τις βάσεις της για στρατιωτικούς σκοπούς. Την ίδια ώρα, η Κύπρος σχετίζεται με το Ισραήλ και την Αίγυπτο και άλλες χώρες στην περιοχή λόγω του φυσικού αερίου, της ενέργειας κ.λπ., συνεπώς δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστη η χώρα λόγω της θέσης της με τις ταραχές στην περιοχή. Είναι σαν ένας κύκλος.

Ενας αξιολύπητος πρώην

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Στην ΚτΚ της 15ης Δεκεμβρίου 2024, στις σελίδες 37 και 38, υπήρχαν δύο γελοιογραφίες (back to back) με αναφορά στον πρώην πρωθυπουργό **Αντώνη Σαμαρά**. Στη γελοιογραφία του **Ανδρέα Πετρουλάκη** ο πρώην εμφανίζεται σαν τον τελευταίο Αυτοκράτορα του Βυζαντίου, τον **Κωνσταντίνο Παλαιολόγο**. Στη γελοιογραφία του **Ηλία Μακρή**, ο πρώην παρουσιάζεται σαν χαρακτήρας του θεάτρου σκιών, όπου φυσικά πρωταγωνιστής είναι ο γνωστός μας **Καραγκιόζης**.

Δεν γνωρίζω τι είχε στο μυαλό του ο **Ανδρέας Πετρουλάκης** όταν παρομοίαζε τον πρώην σαν τον τελευταίο αυτοκράτορα, στα χέρια του οποίου χάσαμε την Πόλη και όχι μόνο. Με το δικό μου διεστραμμένο μυαλό βρήκα τρεις πιθανές εξηγήσεις. Διαλέγετε και παίρνετε.

Πρώτη: Παλαιά έλεγαν οι βασιλικοί: «**Κωνσταντίνος την έκτισε, Κωνσταντίνος την έχασε και Κωνσταντίνος θα την πάρει**». Ευτυχώς, μας τελείωσαν οι Κωνσταντίνοι και οι βασιλιάδες. Μήπως, λοιπόν, πρέπει να αλλάξουμε το σύνθημα: «**Κωνσταντίνος την έκτισε, Κωνσταντίνος την έχασε και Αντωνάκης θα την πάρει**»! Καλό δεν είναι; Εξάλλου ο ίδιος μας δήλωσε ότι «**είναι μάχιμος και παρών**», έτοιμος να σαλπίσει τον παιάνα της επίθεσης για να πάρουμε την Πόλη!

Δεύτερη: Φαίνεται ότι ο πρώην ταυτίζεται με τον Παλαιολόγο γιατί με την υπερβολική ευαισθησία που τον διακρίνει, προβλέπει την άλωση της Αθήνας. Μάλιστα, σε αντίθεση με τον Παλαιολόγο που δεν κατάλαβε τι του έμελλε να πάθει, αυτός μας προειδοποιεί και μας ξυπνάει, διακηρύσσοντας: «**Τα “ήρμα νερά” του κατευνασμού οδηγούν πάντα σε θύελλες**». Αντιστρέφοντας το επιχείρημα, θα μπορούσε κάποιος να διερωτηθεί «**αν τα παραμένα νερά οδηγούν πάντα στη γαλήνη**». Εχω μείνει άναυδος! Αυτή η λογική είναι υπερβατική. Κανένας θνητός δεν μπορεί να την καταλάβει. Μόνο ο Μέγας Αντώνιος.

Τρίτη και φαρμακερή: Παρόλο που είναι πολύ πιθανή ερμηνεία, μου είναι δύσκολο να πιστέψω ότι ο **Ανδρέας Πετρουλάκης** είχε κάτι τέτοιο στο μυαλό του. Τι δηλαδή; Οτι ο πρώην είναι σαν πολλούς τρόφιμους διαφόρων ασύλων, όπου ο τρό-

Όταν δεν κουβεντιάζεις, μόνο με πόλεμο λύνονται οι διαφορές.

φιμος νομίζει ότι είναι ο **Μέγας Ναπολέων**. Άλλος νομίζει ότι είναι ο **Μέγας Αλέξανδρος**. Αποκλείεται. Κάτι άλλο πρέπει να είχε στο μυαλό του, το οποίο μου διαφεύγει. Απλά εικασίες κάνω.

Πάμε τώρα και στη γελοιογραφία του Ηλία Μακρή. Και μόνο το γεγονός ότι ένας καταξιωμένος γελοιογράφος σε παρουσάζει σαν φιγούρα στον θίασο του **Καραγκιόζη**, ο οποίος περιλαμβάνει τον **Μορφωνιό**, τον **Χατζηναβάτη**, το **Κολλητρή**, τον **Μπαρμπα-Γιώργο**, τον **Βεληγκέκα** και άλλους γραφικούς τύπους και εσένα τον μεγάλο να κουνάς την ελληνική σημαίοιλα, δείχνει πώς σε βλέπει ο πολύς κόσμος και όχι οι κόλακες που σε περιτριγυρίζουν. Τώρα που το ξανασκέφτομαι μπορεί και να είναι και κολακεία. Στα έργα που έχω δει με τον **Καραγκιόζη** θυμάμαι τον **Μέγα Αλέξανδρο** και το **Καταραμένο Φίδι**. Δεν αποκλείεται στο μέλλον να δούμε σαν ήρωα και τον **Μέγα Αντώνιο τον Τουρκοφάγο**, ή τον **Μέγα Αντώνιο και τον Καταραμένο Κυριάκο** ή τον **Μάγαρα Αντώνιο που χαλάει τις σουσüπες!**

Μετά το ευθυμογράφημα, πάμε στα σοβαρά. Ο πρώην για

άλλη μια φορά επέλεξε να επιτεθεί στην κυβέρνηση και ειδικότερα στον **Κυριάκο Μητσοτάκη**, στην ομιλία που έκανε στο Συνέδριο του ΒΗΜΑτος για τη Μεταπολίτευση. Η ομιλία του (3.543 λέξεις) και οι απαντήσεις του κράτησαν περίπου 1 ώρα. Στις πρώτες 637 λέξεις μάς περιγράφει την ιστορία του και τους μεγάλους ηγέτες με τους οποίους συναντήθηκε, σε αντιδιαστολή με τους σημερινούς ηγέτες που δεν τους έχει καμία εκτίμηση. Στο σημείο αυτό μου θύμισε τον **Αλέξη Τσίπρα**, ο οποίος σε κάποια στιγμή της πρωθυπουργίας του περιφανεύτηκε ότι παρά το νεαρό της ηλικίας του εντούτοις συναντήθηκε με όλους τους ηγέτες του κόσμου.

Αυτού του είδους η αναφορά, στους κύκλους της κοινωνικής κριτικής, λαϊκότερα του κουτοπολοίου, ονομάζεται «**name dropping**». Δηλαδή, στην κουβέντα επάνω αρχίζεις να πετάς ονόματα διασήμων ή πλουσίων, αφήνοντας την εντύπωση ότι παίζεις καρπαζιές μαζί τους. Ετσι νομίζει ότι οι άλλοι (τα καϊβάνια) θα πιστέψουν ότι βρίσκεσαι στους σωστούς κύκλους. Δείτε με τι γλαφυρότητα το περιγράφει ο ίδιος: «**Στη διαδρομή μου**

είχα την τύχη να γνωρίσω προσωπικά τα περισσότερα “ιερά τέρατα” εκείνης της εποχής: Μιτεράν, Θάτσερ, Κολ, Ντελόρ, Αντρέοτι, Γκονζάλες, Γκένσερ... Μια πρώτη παρατήρηση: καμία σχέση με τους σημερινούς! Οι διαφορές σε ηγετικότητα είναι αβυσσαλέες...». Δηλαδή, αυτός έπαιζε με τους Μεγάλους, ενώ ο καημένος ο **Κυριάκος** παίζει με τα τσικό!

Όλη η υπόλοιπη ομιλία του αφιερώθηκε στις σχέσεις μας με την Τουρκία. Δεν σκοπεύω να αναλύσω τους προβληματισμούς του μοναδικού πατριώτη πολιτικού που διαθέτει σήμερα η Ελλάδα. Απλά θα περιοριστώ στο τι ακριβώς είπε για τον **Γεραπετρίτη** και τι ακριβώς είχε πει ο **Γεραπετρίτης** στην περίφημη συνέντευξη που έδωσε στον καλό φίλο **Παύλο Τοίμα** στον **Σκάι**. Λέει ο πρώην: «**Είμαι ο ίδιος ο υπουργός μας των Εξωτερικών που βγήκε και είπε ότι, προκειμένου να εξασφαλίσει την “καλή γειτονία” και την ηρεμία με την Τουρκία, ας τον πουν... και “μειοδότη”! Δεν είναι δική μου κουβέντα. Την είπε ο υπουργός. Στέλνοντας το “μήνυμα” τόσο στην Τουρκία όσο και στην ελληνική κοινή γνώμη—μήνυμα που μόνον**

ανόητοι δεν μπορούν να καταλάβουν— ότι άρχισαν πλέον να σβήνουν οι κόκκινες γραμμές μας».

Τώρα δείτε τι ακριβώς είπε ο Γεραπετρίτης: «**Αν είναι να αφήσω μια μεγάλη παρακαταθήκη για τη χώρα μου, για τις επόμενες γενιές, να είναι μια γειτονιά η οποία θα είναι ήρεμη, μια Ελλάδα της αυτοπεποίθησης, της σταθερότητας και της υπερηφάνειας, ας χαρακτηριστώ και μειοδότης**». Όπως μπορείτε να διαπιστώσετε, ο **Γεραπετρίτης** μίλησε για υπερηφάνεια που δεν συνάδει με σβήσιμο των κόκκινων γραμμών μας. Επίσης δεν μίλησε για «καλή γειτονία», που ο πρώην έβαλε μάλιστα σε εισαγωγικά. Τα ψεματάκια είναι για τα ανθρώπιακα.

Στη συνέχεια έγινε μάγισσας και το έριξε στις σουσüπες. Οτι τον διέγραψαν γιατί τους χαλάει τη σουπά. Είπε επί λέξει: «**Νομίζετε ότι όσα είπα μόνο εγώ τα πιστεύω; Αν ήμουν μόνο εγώ, δεν θα ενοχλούσα κανέναν. Πιστεύω ότι χαλάω τη σουπά. Τη σουπά του δικαιωματομού, τη σουπά του κατευνασμού. Τη σουπά της ακρίβειας. Στην ομιλία μου στη Βουλή τα είπα όλα και ο κόσμος άκουσε μια άλλη άποψη. [...]».**

Να αρχίσουμε από τη σουπά του δικαιωματομού. Φα-

ντάζομαι ότι εννοεί τον νόμο για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών. Εδώ περισσεύει η υποκρισία. Στο πρόγραμμα της Ν.Δ. με το οποίο κατέβηκε στις εκλογές του 2023, υπήρχε η δέσμευση για τον γάμο. Ο πρώην, αποδεχόμενος να κατέβει σαν υποψήφιος στις εκλογές, αυτόματα δεσμεύεται με το πρόγραμμα της παράταξής του. Αν δεν το ενέκρινε τότε, μπορούσε να το πει τότε και να κατέβει με δικό του πρόγραμμα. Να όμως που θέλουμε «**και την πίτα σωστή και τον σκύλο χορτάτο**». Κατέβηκε στις εκλογές με σίγουρη εκλογή, αφού οι πρώην δεν χρειάζονται σταυρούς και τώρα λιθοβολεί την παράταξη του γιατί νομίζει ότι μεταλλάχθηκε σε «**Ποτάμι**», ενώ απλά εφαρμόζει το πρόγραμμα για το οποίο την ψήφισε ο λαός! Ετσι για την ιστορία, ξέρετε πόσοι γάμοι έγιναν με βάση αυτόν τον περίφημο νόμο; Ή 32 ή 37, δεν θυμάμαι το ακριβές νούμερο και αρνούμαι να χάσω χρόνο για να το ψάξω. Είναι άνευ σημασίας.

Τώρα, πώς μας χαλάει τη σουπά της ακρίβειας. Κανένας δεν κατάλαβε. Σε ολόκληρη την ομιλία του δεν βρήκα καμία πρόταση για την ακρίβεια. Ούτε που την αναφέρει. Μόνο κριτική και άρνηση. Ενας ηγέτης, όπως νομίζει ότι είναι, δεν γκρινιάζει μόνο, αλλά κυρίως προτείνει λύσεις.

Τέλος, έχουμε τη σουπά του κατευνασμού. Εδώ δίνει ρεσιτάλ αδιαλλαξίας με την Τουρκία. Ούτε λίγο ούτε πολύ κατηγορεί την κυβέρνηση για ενδοτισμό, που μόνο αυτός διαπίστωσε. Μάλιστα, κάνει και προτάσεις για «**αποτροπή**». Εδώ, με μπερδέψε. Νόμιζα ότι οι φρεγάτες, τα Rafale και τα F-35 εντάσσονται στην αποτροπή! Τι άλλο πρέπει να κάνει ο Μητσοτάκης για να θεωρήσουμε ότι ενισχύει τη χώρα προκειμένου να αποτρέψει τους εχθρούς της να την επιβουλεύονται; Μόνο ο πρώην ξέρει, αλλά δεν μας λέει. Μάλλον μας λέει να μην κουβεντιάζουμε με «πειρατές». Όταν όμως δεν κουβεντιάζεις, μόνο με πόλεμο λύνονται οι διαφορές. Αν αυτό θέλει, ας το πει και να πάει να κάνει παρέα με τον **Βελόπουλο**, ο οποίος ήδη κήρυξε τον πόλεμο στη Βουλή, όπως διαπίστωσε με πολύ χιούμορ ο πρόεδρος της **Κώστας Τασούλας**.

Ecce homo!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Μια πρόβλεψη για το 2025: αβεβαιότητα

Των **ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΛΚΙΑΗ** και **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΙΑΝΑΚΑ**

«**Υπάρκουν** γνωστοί άγνωστοι και άγνωστοι άγνωστοι». Ο Φρανκ Νάιτ, επιφανής Αμερικανός οικονομολόγος, διακρίνει μεταξύ της μετρήσιμης αβεβαιότητας (ρίσκου) και της μη μετρήσιμης «αληθινής» αβεβαιότητας, η οποία δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί πιθανολογικά. Ο ρόλος που διαδραματίζει η «αληθινή» αβεβαιότητα του Νάιτ στην οικονομία μπορεί να παρατηρηθεί μέσω εγγενώς απρόβλεπτων ιστορικών γεγονότων που προκαλούν διαρθρωτικές αλλαγές και ανατροπές του status quo. Σήμερα ζούμε σε έναν κόσμο μεγαλύτερης «μετρήσιμης» αβεβαιότητας και συχνότερων μοναδικών ιστορικών γεγονότων, που χαρακτηρίζονται από «αληθινή» αβεβαιότητα». Κάποιες πηγές αυτής της αυξημένης αβεβαιότητας προέρχονται από την οικονομική πολιτική (πληθωρισμός, εμπόριο), ενώ οι γεωπολιτικές εντάσεις, οι τεχνολογικές και κλιματικές ανακατατάξεις προσθέτουν στο μείγμα των παραγόντων που θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν μοναδικά ιστορικά γεγονότα μεταβολής του status quo.

Στον απόηχο των σοκ της δεκαετίας του 1980, στην περίοδο που ακολούθησε και χαρακτηρί-

στηκε ως «Great Moderation», οι προηγμένες οικονομίες παρουσίασαν ανάπτυξη, χαμηλό και σταθερό πληθωρισμό και γενικότερα χαμηλή μεταβλητότητα. Αυτή η περίοδος σταθερής πολιτικής και «καλής τύχης», σύμφωνα με κάποιους μελετητές, διακόπηκε απότομα από δύο σημαντικά γεγονότα που σηματοδότησαν αλλαγή καθεστώτος στο επίπεδο της αβεβαιότητας της οικονομικής πολιτικής: τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και την πανδημία COVID-19. Ενώ η κρίση του 2008 «έβαλε την αρχική φωτιά», μικρότερα γεγονότα απέτρεψαν την επιστροφή της αβεβαιότητας στα προγενέστερα χαμηλότερα επίπεδα. Για παράδειγμα, την ευρωπαϊκή κρίση χρέους και το ελληνικό δράμα διαδέχθηκαν το Brexit και η πρώτη εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ, που αναζωπύρωσε τις συζητήσεις σχετικά με τις δασμολογικές πολιτικές των ΗΠΑ, με αποκορύφωμα τις εμπορικές εντάσεις με την Ευρώπη το 2018-19.

Εμπειρικές μελέτες καταδεικνύουν ότι η αβεβαιότητα οικονομικής πολιτικής μπορεί να έχει σημαντική επίδραση σε ΑΕΠ, κατανάλωση και επενδύσεις. Συγκεκριμένα, έχει μελετη-

θεί ότι η αβεβαιότητα γύρω από την εμπορική (δασμολογική) πολιτική επιδρά και αναστέλλει επενδύσεις σε σημαντικότερο βαθμό από την ίδια την αύξηση των δασμών. Οι τελευταίοι, επιδρούν φυσικά και στο επίπεδο τιμών κάθε χώρας. Η αυξημένη όμως αυτή αβεβαιότητα αποτυπώνεται διαφορετικά σε κάθε οικονομία, ανάλογα με

Εμπειρικές μελέτες καταδεικνύουν ότι η αβεβαιότητα οικονομικής πολιτικής μπορεί να έχει σημαντική επίδραση σε ΑΕΠ, κατανάλωση και επενδύσεις.

τις προϋπάρχουσες συνθήκες. Μετά το συγχρονισμένο ράλι των αγορών σε ΗΠΑ, Ευρώπη και αναδυόμενες αγορές από τα τέλη του 2023, η αυξημένη αβεβαιότητα πολιτικής αναμένεται να επιδεινώσει τις περιφερειακές διαφορές.

Στις ΗΠΑ η αβεβαιότητα πολιτικής μπορεί να αντισταθμιστεί από το συναίσθημα επιχειρημα-

τικής ευφορίας που επικρατεί, τα φορολογικά μέτρα που έχει υποσχεθεί ο νέος πρόεδρος, μαζί με την απορρύθμιση στο επιχειρηματικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Αντίθετα, ο κίνδυνος του «επαναπληθωρισμού (reflation)» γίνεται πιο άμεσος δεδομένης της ατζέντας οικονομικής πολιτικής στις ΗΠΑ. Αυτή περιλαμβάνει την παράταση και επέκταση των φοροελαφρύνσεων του 2017, η οποία θα παράσχει ουδέτερη ή θετική δημοσιονομική ώθηση σε μια οικονομία που πολλαπλά μέτρα την απεικονίζουν σε ισορροπία. Οι νέοι εισαγωγικοί δασμοί θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εφάπαξ αύξηση του επιπέδου τιμών, ενώ η αυστηρότερη μεταναστευτική πολιτική και οι πιθανές απελάσεις θα μπορούσαν να επιδεινώσουν τις μισθολογικές πιέσεις σε μια αγορά εργασίας που μόλις πρόσφατα επανήλθε σε ισορροπία από πρωτοφανή στενότητα. Ως αποτέλεσμα, η αβεβαιότητα ως προς τη συνέχιση της καθοδικής πορείας των πληθωρισμού εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη μελλοντική πορεία των επιτοκίων από την Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα και το καταληκτικό επιτόκιο του τρέχοντος κύκλου χαλάρωσης των επιτοκίων.

Αντιθέτως, οι ευθραυστες προοπτικές ανάπτυξης στην Ευρώπη ανάγουν την αβεβαιότητα σε σημαντικότερο παράγοντα, ειδικότερα όταν προστίθεται εξωτερική πολιτική αβεβαιότητα και γειτονικό γεωπολιτικό ρίσκο. Ακόμη και αν Γερμανία και Γαλλία δεν οδηγηθούν σε πολιτική παράλυση, ανίσχυρες κυβερνήσεις χωρίς το πολιτικό κεφάλαιο να εφαρμόσουν τις μεταρρυθμίσεις Ντράγκι, θα επιτείνουν τις ανησυχίες για την ικανότητα της Ευρώπης να παράγει μεσοπρόθεσμα βιώσιμους και ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Βραχυπρόθεσμα, ο ασθενής ρυθμός μεγέθυνσης σε συνδυασμό και με τον εξαγωγικό προσανατολισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας, που παρουσιάζει εμπορικά πλεονάσματα με τις ΗΠΑ, καθιστούν τους δασμούς μια επιπλέον πηγή ανησυχίας. Η προφανής επίδραση είναι μια υψηλότερη τιμή για τα αγαθά που επηρεάζονται, ειδικά

εφόσον η Ε.Ε. ανταπαντήσει με δασμούς σε αμερικανικά προϊόντα. Στις επιδράσεις δεύτερης φάσης, όμως, η ανακατεύθυνση προς την Ευρώπη εμπορικών ροών από την Κίνα που προορίζονταν για τις ΗΠΑ και οι δασμοί της καθιστούν ασύμφορες, μπορεί να τροφοδοτήσουν την ενιαία αγορά με φθηνότερα προϊόντα.

Στο εγχώριο πεδίο, αν δεν επιθυμούμε η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα που επικρατούν να είναι μια σύντομη ευρωπαϊκή εξαίρεση, είναι αναγκαίο να τη χρησιμοποιήσουμε για τη συνέχιση τολμηρών και αναγκαίων μεταρρυθμίσεων. Εν κατακλείδι, ενώ πληθωρισμός και ανάπτυξη καθίσταται δυσκολότερο να προβλεφθούν, ως προς τους «αγνώστους αγνώστους» το γεωπολιτικό ρίσκο και η τεχνολογία δείχνουν τα τελευταία χρόνια να είναι οι κυριότερες πηγές εκπλήξεων. Όπως έλεγε και ο Δανός φυσικός Νίλς Μπορ, «οι προβλέψεις είναι δύσκολες, ειδικά για το μέλλον».

Ο κ. Σταύρος Μαλκιάης είναι Hayek fellow και υπότροφος Ωνάση στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Ο κ. Κωνσταντίνος Τσιανάκας, CFA, είναι διευθυντής επενδυτικού ρίσκου στον χρηματοοικονομικό τομέα στο Λονδίνο.

Η άνοδος του τουρισμού δεν είναι δεδομένη

Στις μεγάλες προκλήσεις του κλάδου, για να πρωταγωνιστήσει και στο μέλλον, εστιάστηκε το ετήσιο συνέδριο του ΣΕΤΕ

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Το 2024 είναι μια χρονιά-ορόσημο για τον ελληνικό τουρισμό, με νέα υψηλά αφίξεων και εισπράξεων, ωστόσο σε καμία περίπτωση το μέλλον του ελληνικού τουρισμού δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο αν δεν γίνουν τα απαραίτητα βήματα για τη βέλτιστη διαχείριση των προορισμών, τη βελτίωση των υποδομών, την περαιτέρω προσέλκυση επενδύσεων, την αύξηση της απασχόλησης και την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του τουριστικού προϊόντος.

Αυτό τόνισε από το βήμα του ετήσιου συνεδρίου του Συνέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) ο πρόεδρος του Γιάννης Παράσχης. Έθεσε στόχο έναν βιώσιμο, ανταγωνιστικό και κοινωνικά υπεύθυνο τουρισμό, που θα μπορέσει να αντιπαραθέτει χρόνιες διαρθρωτικές αγκυλώσεις, σύγχρονες προκλήσεις όπως οι γεωπολιτικές εντάσεις και μακροπρόθεσμα προβλήματα όπως η κλιματική κρίση.

Παραγωγικότητα

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου τονίστηκε επίσης η ανάγκη αύξησης της παραγωγικότητας στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας και της βελτίωσης της λειτουργίας των θεσμών, όπως η Δικαιοσύνη. Συγκεκριμένα, ο εκτελεστικός πρόεδρος της Aegean Ευτύχης Βασιλάκης υπογράμμισε πως ο τουρισμός λειτουργεί συμπληρωματικά με ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της υπόλοιπης οικονομίας, ενώ εξέφρασε την άποψη πως η αύξηση της παραγωγικότητας σχε-

τίζεται και με τη δυνατότητα αύξησης του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων προκειμένου αυτές να μπορέσουν να προχωρήσουν σε επενδύσεις, να αυξήσουν το προσωπικό τους και να γίνουν πιο εξωστρεφείς.

Συζητώντας με τον πρόεδρο του ΣΕΒ Σπύρο Θεοδωρόπουλο, σημείωσε την ανάγκη βελτίωσης της λεγόμενης διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, δηλαδή την αντιμετώπιση προβλημάτων όπως η επιτάχυνση του χρόνου απονομής της Δικαιοσύνης και η αποκατάσταση της ασφάλειας

Βιωσιμότητα, ανταγωνιστικότητα, ενίσχυση απασχόλησης και χωροταξικό αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για αύξηση των επενδύσεων.

δικαίου, η οποία –όπως ανέφερε χαρακτηριστικά– δοκιμάστηκε από θέματα όπως οι εξελίξεις περί αντισυνταγματικότητας του νέου οικοδομικού κανονισμού ο οποίος ισχύει ήδη εδώ και 10 χρόνια. Στη συζήτηση αναδείχθηκε επίσης η ανάγκη να αυξηθεί το μέρισμα της αξίας που παράγει ο ελληνικός τουρισμός προς τους εργαζομένους, κάτι το οποίο απαιτεί και την επανεκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού όσο και τη μείωση της φορολογίας και των κρατήσεων που επιβάλλονται στην εργασία.

Από την πλευρά της η υπουρ-

Ο πρόεδρος του Συνέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) Γιάννης Παράσχης έθεσε στόχο έναν βιώσιμο, ανταγωνιστικό και κοινωνικά υπεύθυνο τουρισμό, που θα μπορέσει να αντιπαραθέτει χρόνιες διαρθρωτικές αγκυλώσεις, σύγχρονες προκλήσεις, όπως οι γεωπολιτικές εντάσεις και μακροπρόθεσμα προβλήματα, όπως η κλιματική κρίση.

γός Τουρισμού Ολγα Κεφαλογιάννη ανέπτυξε τη στρατηγική και τις πρωτοβουλίες για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, ώστε η Ελλάδα να αναδειχθεί «σε παγκόσμιο πρότυπο ποιότητας, αυθεντικότητας και βιωσιμότητας». Στο συνέδριο συμμετείχε και ο Ευρωπαίος επίτροπος Βιώσιμων Μεταφορών και Τουρισμού Απόστολος Τζίτζικώστας, που μεταξύ άλλων σημείωσε πως ήδη η Επιτροπή «εργάζεται για την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του τουρισμού, για τη δημιουργία και την ισχυροποίηση των ορ-

γανισμών διαχείρισης προορισμών και για την οικοδόμηση μιας ενιαίας στρατηγικής μάρκετινγκ».

Το ζήτημα του χωροταξικού ήταν επίσης μεταξύ αυτών που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου. Στην ομιλία του ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ Γιάννης Παράσχης επεσήμανε πως «ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι ίσως το πιο κρίσιμο, αλλά και το πιο χρονίζον ζήτημα αναφορικά με την προσέλκυση επενδύσεων, την ασφάλεια δικαίου και την καταπολέμηση της παραβατικότητας στη δόμηση», προσθέτοντας ότι το καλοκαί-

ρι έγινε ένα σημαντικό βήμα με την κατάθεση προς διαβούλευση του ειδικού χωροταξικού για τον τουρισμό. «Θεωρούμε πολύ σημαντικό αυτή τη φορά η προσπάθεια για την ψήφιση του χωροταξικού να μη μείνει στη μέση, καθώς ένα χωροταξικό με κάποιες ελλείψεις είναι καλύτερο από την έλλειψη χωροταξικού», τόνισε.

«Το 2024 που σε λίγο αφήνουμε πίσω μας κατέγραψε ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα, ξεπερνώντας τις επιδόσεις του 2023 και παρά τις γεωπολιτικές αναταράξεις και τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής οικονομίας, η Ελλάδα κατάφερε να διατηρήσει τον τουρισμό της σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης», υπογράμμισε ο κ. Παράσχης.

Επικαλούμενος στοιχεία του Ινστιτούτου του ΣΕΤΕ και της Τράπεζας της Ελλάδος εξήγησε πως οι τουριστικές επενδύσεις, όντας το 2023 διπλάσιες του 2019 με 5,1 δισ. ευρώ, συμβάλλουν στη μείωση του επενδυτικού κενού το οποίο παραμένει ένα διαρθρωτικό πρόβλημα της οικονομίας. Εκτίμησε πως η άμεση συμβολή του κλάδου αφορά το 13% του ΑΕΠ, ενώ η έμμεση φτάνει το 30%, με τις ταξιδιωτικές εισπράξεις να καλύπτουν το 63,8% του ελλειμματικού ισολογισμού αγαθών, ένα διαχρονικό πρόβλημα της οικονομίας. Αναφορικά με την αγορά εργασίας, στο τρίτο τρίμηνο ο τουρισμός κάλυψε άμεσα το 16,4% της απασχόλησης, ενώ άμεσες και έμμεσες θέσεις έφτασαν περίπου στο ένα τρίτο του συνόλου.

Η πρωτοβουλία METRON

Στο θέμα της βιωσιμότη-

τας αναφέρθηκε εκτενώς και η αντιπρόεδρος του ΣΕΤΕ, Αγάπη Σμπώκου, που είναι και επικεφαλής της πρωτοβουλίας του Συνδέσμου «METRON Sustainable Tourism». Τον Σεπτέμβριο τέθηκε σε πιλοτική λειτουργία η σχετική πλατφόρμα με τη συμμετοχή αρχικά 50 επιλεγμένων επιχειρήσεων. Τα αρχικά συμπεράσματα αναφέρουν μεταξύ άλλων πως το ποσοστό εξ αυτών των επιχειρήσεων που μετρούν τις άμεσες και έμμεσες εκπομπές CO₂ είναι περίπου 80%, ενώ το ποσοστό που έχει θέσει στόχο τον περιορισμό τους ανέρχεται στο 82,6%.

Το ποσοστό εκείνων που καταγράφουν την κατανάλωση νερού ανέρχεται στο 86,7% και εκείνων που έχουν συγκεκριμένες πολιτικές διαχείρισης αποβλήτων στο 69,6%. Επίσης, το 70% από αυτές τις 50 πρώτες επιχειρήσεις έχει διαδικασίες αξιολόγησης και εκπαίδευσης των εργαζομένων, ενώ το 73,3% έχει ολοκληρωμένη πολιτική και υποδομές ΑμεΑ.

Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν προσδιορίσει μόνες τους χρονοδιάγραμμα επίτευξης στόχων βελτίωσης των επιδόσεών τους, το οποίο θα επαληθεύεται από την πλατφόρμα σε τακτά χρονικά διαστήματα. «Το “METRON Sustainable Tourism” δεν είναι απλώς ένα ακόμη εργαλείο ή πρωτοβουλία του ΣΕΤΕ. Είναι μια δέσμευση ότι ο ελληνικός τουρισμός μπορεί και πρέπει να πρωτοπορεί, όχι μόνο στην ποιότητα της εμπειρίας που προσφέρει, αλλά και στον τρόπο που σέβεται τους ανθρώπους και το περιβάλλον», υπογράμμισε η Αγάπη Σμπώκου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ προτείνει

8

TET 20:30 (107')
The Room Next Door (ESP, 2024)
Pedro Almodóvar (15+)

Προβολής της νέας ταινίας του Pedro Almodóvar, βασισμένης στο μυθιστόρημα της Sigrid Nunez *What are you going through*, βραβευμένης με τον Χρυσό Λέοντα στο Φεστιβάλ Βενετίας. Η Ίνγκριντ και η Μάρθα, στενές φίλες στα νιάτα τους, μετά από χρόνια χωρίς επαφή, συναντιούνται ξανά σε μια ακραία αλλά παράξενα γλυκιά κατάσταση. Πρωταγωνιστούν: Tilda Swinton και Julianne Moore. Στα Αγγλικά με ελληνικούς υπότιτλους. **€8**

10

ΠΑΡ 20:30 (135')
Γυναίκες Δημιουργοί
Μαργαρίτα Ζορμπαλά,
Μαρία Παπαγεωργίου

Η Μαργαρίτα Ζορμπαλά, η μεγάλη Ελληνίδα ερμηνεύτρια με τη λαμπρή πολυετή καριέρα, επέλεξε προσωπικά τη Μαρία Παπαγεωργίου, μία από τις σημαντικότερες ερμηνεύτριες δημιουργούς της νεότερης γενιάς, για να συνδημιουργήσουν και να καταθέσουν τη δική τους μουσική πρόταση για τον γυναικείο λόγο και τη γυναικεία σύνθεση στη μουσική. Ενορχηστρώσεις, ηλεκτρική κιθάρα: Ευριπίδης Ζεμενίδης, τύμπανα: Θάνος Μιχαηλίδης, synths, bass: Γιώργος Θεοδωρόπουλος, βιολί: Μιχάλης Βρέττας, κοντραμπάσο: Δημήτρης Τσεκούρας. **€25 / 20**

11

ΣΑΒ 20:00 (90')
Ριχάρδος Β' - William Shakespeare
Θέατρο Δέντρο & ΥΠΟΓΑΪΑ

Το Θέατρο Δέντρο και ο Πολιτιστικός Οργανισμός «ΥΠΟΓΑΪΑ» παρουσιάζουν το αριστουργηματικό έργο του Σαίξπηρ, το οποίο εξερευνά τα όρια της εξουσίας και την τραγική πτώση ενός βασιλιά. Σκηνοθεσία / Μετάφραση / Video Art: Λεάνδρος Ταλιώτης. Ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Βασιλική Κυπραίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Παναγιώτης Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λεάνδρος Ταλιώτης. Μουσικοί Επί Σκηνής: Ανδρέας Μουστούκης, Μάριος Σολωμού, Δημήτρης Πολυβίου, Άγγελος Κουτσουπιάς. **€15 / 13**

12

KYP 16:00 (70')
STILL! - Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο (3+)

Η βραβευμένη παράσταση που αγαπήθηκε από μικρούς και μεγάλους, γραμμένη σε μια φανταστική, οικουμενική γλώσσα και με βασικό όχημα τη μουσική, είναι μια ωδή στην ειρήνη, τη φιλία, τη διαφορετικότητα και τη δύναμη της αληθινής αγάπης. Ιστορία, σίχοι, παραγωγή: Σταύρος Σταύρου. Μουσική σύνθεση: Θεοδωρής Οικονόμου. Σκηνοθεσία / χορογραφία: Κώστας Σιλβέστρος και Παναγιώτης Τοφής. Ερμηνεύουν: Αντρέας Κουτσόφτας, Χριστίνα Παπαδοπούλου και Άντονι Παπαμιχαήλ. Μουσικός επί σκηνής: Ανδρέας Μιχαλόπουλος. **€12**

15

TET 20:30 (105')
Η Λέξη Πρόεδρος στο Στόμα της Μητέρας μου Ηχούσε Πολύ Φάλτσα - Matei Vişniec | Κεντρική Σκηνή ΘΟΚ (15+)

Μια διαμελισμένη οικογένεια που προσπαθεί να επουλώσει τις πληγές της. Η Μητέρα και ο Πατέρας πρόσφυγες, φυγάδες της θηριωδίας ενός πολέμου, επιστρέφουν στο ρημαγμένο σπίτι τους. Μόνη τους αγωνία να βρεθεί ό,τι απέμεινε από τον νεκρό γιο τους. Και γύρω τους ένα ψηφιδωτό από επικίνδυνους όσο και γελοίους ανθρώπους που προκαλούν την ηθική της κοινωνίας. Σκηνοθεσία: Βαρνάβας Κυριαζής. Μουσική: Μιχάλης Χριστοδουλίδης. Με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους. **€12 / 6**

17

ΠΑΡ 18:00 (60')
Η Μελωδία της Ευτυχίας
Οικογενειακές Συναυλίες 3 - Σ.Ο.Κ.

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου παρουσιάζει μια παράσταση για μικρούς και μεγάλους, βασισμένη στην αγαπημένη ταινία μιούζικαλ. Η Αλίκη Χρυσόχοι διαβάζει την ιστορία και ερμηνεύει τα τραγούδια του Richard Rodgers. Η αφήγηση θα συνοδεύεται με προβολή εικόνων. Ενορχήστρωση και κείμενα: Βίκυ Στυλιανού. Μαέστρος: Άλκης Μπαλτάς. **€8**

18

ΣΑΒ 20:30 (120')
Τάνια Τσανακλίδου

Η Τάνια Τσανακλίδου, μια ερμηνεύτρια που έχει «σφραγίσει» με τη φωνή και την ευαισθησία της μερικά από τα πιο αγαπημένα τραγούδια του σύγχρονου ελληνικού ρεπερτορίου, έρχεται να μας παρασύρει στον μουσικό της κόσμο με τη γοητευτική σκηνική παρουσία της. Με την ερμηνεία γνωστών τραγουδιών όπως *Η Σουλτάνα η Φωφό*, *Οι Μοίρες*, *Ο Ανθρωπάκος* κ.ά. και με διάθεση ερωτική και θεατρική, είναι έτοιμη να ξεσηκώσει, να δημιουργήσει ευφορία και να συγκινήσει ταυτόχρονα. Μουσικοί: Κώστας Νικολόπουλος, Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Νίκος Παπαϊωάννου, Σπύρος Μάνεσης. **€30 / 25**

21

TPI 18:30 & 20:30 (65')
Personne
FlashArt I Επί Σκηνής (15+)

Η Liminal Theatre Company παρουσιάζει το *Personne*, βασισμένο στο έργο *Εξομολογήσεις μιας Μάσκας* του Yukio Mishima. Το έργο μάς οδηγεί σε ένα ταξίδι αυτογνωσίας, πυροδοτούμενο από τη σεξουαλική αφύπνιση του πρωταγωνιστή, με φόντο τις τελευταίες μέρες ενός χαμένου πολέμου. Δημιουργία: Νεκτάριος Θεοδώρου και George Siena. Σκηνοθεσία / Απόδοση κειμένου: George Siena. Video art / Σκηνογραφία: Άννα Φωτιάδου. Ερμηνεία: Νεκτάριος Θεοδώρου. Με αγγλικούς υπέρτιτλους. **€12 / 10**

Ιανουάριος 2025

24 & 25

ΠΑΡ & ΣΑΒ 20:30 (40')
Never Just - Εύη Δημητρίου
Επί Σκηνής (14+)

Στη νέα της σόλο χορογραφική δουλειά, η Εύη Δημητρίου αντλεί από τις προσωπικές της εμπειρίες για να εμβαθύνει σε κοινωνικά ζητήματα. Με χιούμορ και εξομολογητική διάθεση, η παράσταση θέτει ερωτήματα για τις κοινωνικές νόρμες και τους διαφορετικούς ρόλους που διαμορφώνουν την έννοια του εαυτού. Μέσα από κίνηση και λόγο, δημιουργεί ένα τοπίο που προκαλεί και ενεργοποιεί. Χορογράφος / Περφόρμερ: Εύη Δημητρίου. Δραματογραφία: Τζωρτζίνα Κακοδάκη. Παραγωγή: Ομάδα Εν δράσει. **€10 / 7**

31

ΠΑΡ 20:30 (90')
Γιάννης Γεωργίου - Σόλο Ρεσιτάλ Πιάνου

Ένα ρεσιτάλ με έργα των Σούμαν, Μπραχς και Ραχμάνινοφ. Γνωστός για την ξεχωριστή ερμηνεία και σκηνική του παρουσία, ο βιρτουόζος πιανίστας περιλαμβάνει στο πρόγραμμα του την *Κραϊσλεριάνα* *Op. 16* του Ρόμπερτ Σούμαν. Στο δεύτερο μέρος, θα ερμηνεύσει τα ύστερα έργα για πιάνο του Γιοχάνες Μπραχς, *Op. 119*, καθώς και επιλογές από τα *Πρελούδια* και *Études-Tableaux* του Σεργκέι Ραχμάνινοφ. **€20 / 18**

P

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

ΑΝΑΛΥΣΗ

Σε κρίσιμη καμπή η αγορά ειδών πολυτελείας

Της ΓΙΟΝ ΤΣΕΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Οι κορυφαίοι οίκοι μόδας και ειδών πολυτελείας της Ευρώπης θα καταλήξουν απρόθυμα στο συμπέρασμα ότι τα υψηλά περιθώρια κέρδους είναι μια πολυτέλεια, την οποία δεν μπορούν πλέον να αντέξουν οικονομικά το 2025, όπως είχαν πράξει κατά τη διάρκεια της πανδημίας – και αυτό αφορά τους LVMH, Kering και Chanel, οι οποίοι τότε αύξησαν επιθετικά τις τιμές σε τσάντες, παπούτσια και μπουφάν. Καθώς η ζήτηση από τους Κινέζους καταναλωτές μειώνεται γρήγορα, οι διευθύνοντες σύμβουλοι τους οφείλουν να το ξανασκεφθούν. Η Κίνα αποτέλεσε μια αγορά καταστρεπτική για τον κλάδο εν γένει. Λόγου χάριν, η Kering, η οποία κατέχει εμπορικά σήματα, όπως τον οίκου μόδας Gucci, υπέστη πτώση 30% σε επίσηια βάση στις πωλήσεις της ζώνης Νοτιοανατολικής Ασίας - Ειρηνικού, εξαιρουμένης της Ιαπωνίας, το τρίμηνο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 2024, κυρίως λόγω Κίνας. Οι περισσότεροι όμιλοι στο λιανικό εμπόριο θα έσπευδαν να περικόψουν τις τιμές, αλλά οι επικεφαλής των οίκων μόδας είναι από άλλη πιάστα. Πράγματι, έχουν χρησιμοποιήσει την πληθωριστική έκρηξη εξαιτίας της COVID-19 για να αυξήσουν τις τιμές. Από το τέλος του 2019 έως τον Σεπτέμβριο του 2024 οι τιμές των πολυτελών αγαθών εκτινάχθηκαν 54% κατά μέσον όρο, όπως εκτιμούν αναλυτές της HSBC, παρακολουθώντας εμβληματικά προϊόντα που πωλούνται στη Γαλλία, όπως η τσάντα Speedy Bandoulière των 1.600 ευρώ της Louis Vuitton και η τσάντα 11.100 ευρώ της Chanel.

Μια τέτοια στρατηγική μείωσε την κερδοφορία του κλάδου. Τα λειτουργικά κέρδη της LVMH ως ποσοστό των πωλήσεων, για παράδειγμα, έφθασαν στο 27% το 2021, ήτοι το υψηλότερο τουλάχιστον από την οικονομική κρίση του 2008 και εντεύθεν, και παρέμειναν υψηλά. Σήμερα, εντούτοις, οι εταιρείες προβληματίζονται μήπως με μια μείωση τιμών θα έρθει και η αξία των πολυτιμών εμπορικών σημάτων τους και θα συρ-

ρικνώνονταν τα περιθώρια κέρδους. «Δεν έχουμε απαραίτητα την άποψη ότι πρέπει να αλλάξουμε στρατηγική», είπε χαρακτηριστικά ο οικονομικός διευθυντής του κολοσσού LVMH Ζαν-Ζακ Γκιονί τον Οκτώβριο. Ίσως γιατί τα διοικητικά στελέχη του κλάδου εξακολουθούν να ελπίζουν ότι η Κίνα θα τους σώσει. Οι Κινέζοι καταναλωτές αντιπροσωπεύουν το ένα τρίτο των παγκόσμιων πωλήσεων ειδών πολυτελείας και αποτέλεσαν και τον μοναδικό μοχλό στην αύξηση των εσόδων το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, όπως εκτιμά η Bank of America. Ωστόσο έχουν σταματήσει να σαρώνουν τις πιστωτικές κάρτες τους λόγω της συνεχιζόμενης στεγαστικής κρίσης και του ισχυρότερου γεν, που έκανε τις αγορές στην κοντινή Ιαπωνία πιο διαπανηρές.

Το πρόβλημα για την LVMH και τους ομολόγους της έγκειται στο ότι οι δαπάνες για τα είδη πολυτελείας και την υψηλή ραπτική στην Κίνα μπορεί να μην ανακάμψουν ποτέ. Τα ακίνητα αντιπροσωπεύουν το 70% του πλούτου των νοικοκυριών της χώρας, σύμφωνα με έρευνα της κεντρικής τράπεζας, αλλά οι πωλήσεις κατοικιών το δεκάμηνο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου φέτος ήταν 40% χαμηλότερες από το 2019 τόσο σε αξία όσο και σε όγκο. Οι αποταμιεύσεις των νοικοκυριών έφθασαν το ρεκόρ των 149 τρισ. γουάν (21 τρισ. δολάρια) τον Σεπτέμβριο και η διδγκωσή τους ξεπέρασε κατά πολύ εκείνη των λιανικών πωλήσεων. Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης ύφεσης ακινήτων το 2015, οι όμιλοι ειδών πολυτελείας υποχρεώθηκαν να ελαττώσουν τις τιμές τους έως και 20% και τότε η κινεζική κυβέρνηση έδωσε την αγορά. Αυτή τη φορά, ωστόσο, ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ είναι απίθανο να αφιλοταλαντευθεί σχετικά με μια απόφαση παρέμβασης. Αυτό αφήνει στον κλάδο ειδών πολυτελείας και υψηλής ραπτικής μια αναπότρεπτη επιλογή, δηλαδή εάν όντως θέλει να αποφύγει την περαιτέρω πτώση του όγκου θα πρέπει να μειώσει τις τιμές του.

Εόδεψαν πολλά δισ. σε εξαγορές και τώρα πουλάνε για λίγα εκατ.

Συναλλαγές με μεγάλες ζημίες από BlackBerry, Alibaba και άλλους κολοσσούς

Η παρατεταμένη περίοδος των χαμηλών επιτοκίων προκάλεσε τα προηγούμενα χρόνια έναν πυρετό εξαγορών επιχειρήσεων, πολλές από τις οποίες έγιναν με διογκωμένες χρηματιστηριακές αξίες. Και τώρα εταιρείες που δαπάνησαν δισ. για εξαγορές στις καλές εποχές, πουλάνε πολλά από όσα περιουσιακά στοιχεία αγόρασαν, αλλά τα πουλάνε έναντι ευτελών ποσών. Ανάμεσά τους η BlackBerry που στην αρχή της εβδομάδας ανακοίνωσε ότι πουλάει την εταιρεία ασφάλειας Cyllance στη startup λογισμικού Arctic Wolf έναντι 160 εκατ. δολ. Δεδομένου, όμως, ότι την είχε αγοράσει το 2018 έναντι 1,4 δισ. δολ., ανακοίνωσε πως η συναλλαγή συνεπάγεται ζημία ύψους 1,3 δισ. δολ. Μία ημέρα αργότερα ο κινεζικός όμιλος της Alibaba ανακοίνωσε ότι πουλάει αλυσίδα λιανικής σε εγχώρια εταιρεία ενδυμάτων έναντι 1 δισ. δολ. Το τίμημα δεν είναι παρά το 30% της τιμής στην οποία την είχε αγοράσει το 2017.

Οι δύο συναλλαγές σκιαγραφούν το πώς ορισμένες εταιρείες που επιδόθηκαν στο κνηγή εξαγορών τα χρόνια της ανάπτυξης, έρχονται σήμερα στο σημείο να μετανιώσουν λίγα χρόνια αργότερα. Μόλις τον περασμένο μήνα η Just Eat Takeaway.com NV συμφώνησε να πουλήσει στη Wonder Group την αμερικανική εταιρεία παράδοσης γευμάτων Grubhub έναντι 650 εκατ. δολ., με το τίμημα να είναι σχεδόν κατά 90% χαμηλότερο από εκείνο που είχε καταβάλει για να την αγοράσει εν μέσω της αγοραστικής μανίας της πανδημίας.

Η εταιρεία δικαιολόγησε τη σκληρή αυτή επιλογή της επισημαίνοντας πόσο έχει αλλάξει η αγορά από τότε που αγόρασε την Grubhub, πόσο έχει ενταθεί ο ανταγωνισμός, ενώ υποχωρούν οι χρηματιστηριακές αξίες των εταιρειών του κλάδου. Τόνισε μάλιστα πως η πώλησή της στη Wonder Group

Ο κινεζικός όμιλος της Alibaba ανακοίνωσε ότι πουλάει αλυσίδα λιανικής σε εγχώρια εταιρεία ενδυμάτων έναντι 1 δισ. δολ. Το τίμημα δεν είναι παρά το 30% της τιμής στην οποία την είχε αγοράσει το 2017.

ήταν «η πλέον ελκυστική κατάληξη», ενώ παράλληλα «αντανακλά την τρέχουσα πορεία των επιχειρήσεων». Ο Ολίβερ Σάρπινγκ, διαχειριστής επενδύσεων χαρτοφυλακίου στην επενδυτική Berenberg, επισημαίνει πως οι ενδιαφερόμενες εταιρείες κατέβαλλαν συνήθως υπερβολικά μεγάλο τίμημα εξαιτίας του ανταγωνισμού για την εξαγορά περιουσιακών στοιχείων. Όπως εξηγεί ο ίδιος, «ήταν τέτοια η μανία για εξαγορές, ώστε οδήγησε την αξία πολλών εταιρειών στα ύψη και συχνά χωρίς καμία αντιστοικία με τα θεμελιώδη μεγέθη τους». Και τώρα που το πνεύμα της εποχής απαιτεί μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση στα πράγματα, οι εταιρείες καταργούν τις υπερβολές και τις σπατάλες, εγκαταλείπουν όσους δεν αποδίδουν αρκετά και επιλέγουν

την πεζή πραγματικότητα, ακόμη κι αν αυτή συνεπάγεται ένα «κούρεμα» πολλών δισ. Σύμφωνα με τη Βαλέρια Βίτκοβα, καθηγήτρια στο City University του Bayes Business School του Λονδίνου, πολλές εταιρείες δεν αξιολόγησαν σωστά τις συνέργειες στις οποίες προσέβλεπαν και υπερεκτιμούσαν τα οφέλη από τις εξαγορές. Η ίδια εκτιμά, πάντως, πως ίσως είναι τώρα η κατάλληλη εποχή για να πουλήσουν οι εταιρείες αυτά τα περιουσιακά στοιχεία, δεδομένου ότι έχει και πάλι ενταθεί η δραστηριότητα στην αγορά συγχωνύσεων και εξαγορών. Ο όγκος των συναλλαγών έχει αυξηθεί φέτος κατά 16%, με την αξία τους να έχει φθάσει συνολικά στα 3,2 τρισ. δολ. σύμφωνα με στοιχεία του Bloomberg. Και στο μεταξύ παράγοντες της

τραπεζικής αγοράς εκτιμούν πως η δραστηριότητα θα επιταχυνθεί το επόμενο έτος. Παράλληλα, οι αποεπενδύσεις δίνουν στις εταιρείες τη δυνατότητα να επικεντρωθούν εκ νέου στις κεντρικές δραστηριότητές τους. Η Alibaba, για παράδειγμα, σχεδιάζει να δώσει νέα ώθηση στην ανάπτυξη της μονάδας της ηλεκτρονικού εμπορίου στην κινεζική αγορά, καθώς αντιμετωπίζει επιθετικό ανταγωνισμό από την PDD Holdings Inc και την ByteDance Ltd. Ομοίως και ο Τζον Τζαματέο, διευθύνων σύμβουλος της BlackBerry, προσπαθεί να αλλάξει τον προσανατολισμό της εταιρείας και να επικεντρωθεί στο Διαδίκτυο των πραγμάτων, καθώς και στις πλατφόρμες ασφαλούς επικοινωνίας.

BLOOMBERG

ΑΓΟΡΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ: «ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ»

Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 16/2024

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΤΚΕΑΑ) διενεργεί διαγωνισμό με ανοικτή διαδικασία για την Αγορά Υπηρεσιών Πτυχιούχων Κοινωνικών Επιστημών και Ψυχολόγων για την υποστήριξη της λειτουργίας των Κέντρων Αξιολόγησης Αναπηρίας στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου έργου «Επέκταση και Αναβάθμιση του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας» με κριτήριο ανάθεσης τη σειρά κατάταξης στους καταλόγους που θα δημιουργηθούν, βάσει των όρων και των προϋποθέσεων που περιλαμβάνονται στα Έγγραφα του Διαγωνισμού.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν τα Έγγραφα Διαγωνισμού από την ιστοσελίδα του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας www.eprocurement.gov.cy καθώς και από την ιστοσελίδα του Τμήματος www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ: 23 Ιανουαρίου 2025, ώρα 12:00.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ

Αγορά υπηρεσιών εμπειρογνώμονα για σκοπούς της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2026

Το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ενημερώνει ότι γίνονται δεκτές αιτήσεις για συμμετοχή στη διαδικασία αγοράς υπηρεσιών εμπειρογνώμονα με στόχο την εκτέλεση καθηκόντων, τα οποία σχετίζονται με την προετοιμασία και ανάληψη της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) 2026, σε θέματα συναφή με τις αρμοδιότητες του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν τη σχετική ανακοίνωση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (<https://www.gov.cy/mtcw/>).

Τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων, στην ηλεκτρονική διεύθυνση achrysafini@papd.mof.gov.cy, η 13η Ιανουαρίου 2024 και ώρα 14:00.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ Υπεύθυνος Αποθήκης

Η εταιρεία A Chartopack Ltd, με έδρα τη Λευκωσία και πάνω από 40 χρόνια εμπειρίας στη χονδρική πώληση τροφίμων και αναλωσίμων, αναζητά Υπεύθυνο Αποθήκης για την οργάνωση και διαχείριση της αποθήκης της στη Λευκωσία.

Καθήκοντα:

- Διαχείριση και οργάνωση της αποθήκης.
- Συντονισμός παραλαβών, φορτώσεων και εκφορτώσεων.
- Χρήση περνοφόρου για τη μετακίνηση προϊόντων.
- Παρακολούθηση αποθεμάτων και διενέργεια απογραφών.
- Εξασφάλιση τήρησης διαδικασιών και κανόνων ασφαλείας.

Απαραίτητα Προσόντα:

- Εμπειρία σε διαχείριση αποθήκης.
- Άδεια χειριστή περνοφόρου (Forklift).
- Καλή γνώση Ελληνικής γλώσσας.
- Ικανότητες οργάνωσης, υπευθυνότητα και προσοχή στη λεπτομέρεια.

Τι Προσφέρουμε:

- Σταθερό και οργανωμένο εργασιακό περιβάλλον.
- Ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών.
- Εκπαίδευση και προοπτικές επαγγελματικής ανάπτυξης.

Στείλτε το βιογραφικό σας στο chartopack@gmail.com με τίτλο "Αίτηση για Υπεύθυνο Αποθήκης".

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ (ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1999 ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ 12(1)

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 12(1) των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Παρεκκλίσεις) Κανονισμών με την παρούσα γνωστοποιείται ότι ο Χρυσόστομος Δημητρίου προτίθεται να υποβάλλει αίτηση στον Προϊστάμενο Πολεοδομικής Αδειοδότησης (Πολεοδομική Αρχή), ΕΟΑ Πάφου, για τη χορήγηση Πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα για την ακόλουθη ανάπτυξη: Οικοποίειο και Αποστακτήριο με υποστηρικτικούς χώρους.

Η αίτηση αφορά το τεμάχιο με αρ. 1208, Φ. σχ. 35/59 στην Κοινότητα Κάθικα, στην περιοχή του Δήμου Πέγειας, στην Πάφο. Η παρέκκλιση για την οποία υποβάλλεται η αίτηση αφορά την προσέλαση του τεμαχίου και την απόσταση αυτού από δευτερεύον οδικό δίκτυο. Περισσότερες πληροφορίες είναι δυνατόν να ληφθούν από το Γραφείο της Πολεοδομικής Αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου, κατά τις εργάσιμες μέρες και ώρες.

Έγγραφες παραστάσεις είναι δυνατόν να υποβληθούν στην πιο πάνω Πολεοδομική Αρχή μέσα σε διάστημα ενός μηνός από τη δημοσίευση της παρούσας ειδοποίησης.

Αντιδρά η Γαλλία στη συμφωνία εμπορίου μεταξύ Ε.Ε. - Mercosur

Τι θα ισχύσει για τις αγροτικές εισαγωγές από τις 4 χώρες της Λατινικής Αμερικής

Δεν είχε ακόμη στεγνώσει το μελάνι από την υπογραφή της Ουρσούλα φον ντερ Λάιεν στη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου που υπέγραψε για λογαριασμό της Ε.Ε με τέσσερις χώρες της Λατινικής Αμερικής, τις λεγόμενες χώρες Mercosur, και οι Γάλλοι αγρότες βρίσκονταν στον δρόμο. Αυτή τη φορά είχαν παρκάρει τα τρακτέρ τους κοντά στον πορθμό του Καλαί για να διαμαρτυρηθούν κατά της επίμαχης συμφωνίας που προβλέπει αύξηση των εισαγωγών βοδινού κρέατος, πουλερικών και ζάχαρης από τις τέσσερις χώρες, Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη, εκτιμώντας πως θα αποβεί εις βάρος των δικών τους προϊόντων και θα πλήξει τα συμφέροντά τους.

Για την ακρίβεια, το έγγραφο εργασίας που έδωσε στη δημοσιότητα η Κομισιόν αναφέρει πως εφεξής η Ε.Ε. θα εισάγει 99.000 τόνους βοδινού κρέατος με μειωμένους δασμούς μόλις 7,5%. Όπως αναφέρουν παράγοντες του κλάδου της αγροτικής παραγωγής, αυτός ο όγκος εισαγωγών είναι αντιστοίχος με το 1,6% της συνολικής παραγωγής της Ε.Ε. σε βοδινό κρέας και λιγότερο από

το 50% όσων εισάγει έως τώρα από τις χώρες Mercosur. Σε ό,τι αφορά τα πουλερικά και τη ζάχαρη προβλέπει ποσοστά εισαγωγών 1,4% και 1,2% αντιστοίχως. Άλλοι αναλυτές της αγοράς αναφέρουν πως δεν είναι βέβαιο ότι θα αυξηθεί η ζήτηση για βοδινό

Η συμφωνία πρέπει να εγκριθεί και να ψηφισθεί από τα κοινοβούλια των 27 κρατών-μελών.

κρέας και επομένως οι εισαγωγές 99.000 τόνων ενδεχομένως θα αντικαταστήσουν το βοδινό κρέας που εισάγει έτσι κι αλλιώς η Ε.Ε. από τις χώρες Mercosur και απλώς θα είναι χαμηλότεροι οι δασμοί, καθώς έως τώρα οι δασμοί στις εισαγωγές βοδινού κρέατος έφθαναν στο 40%. Ανάμεσά τους ο Κρίστοφερ Χέγκαντορν, καθηγητής Πολιτικής Τροφίμων στο Πανεπιστήμιο Sciences Po του Παρισιού, που εκτιμά πως θα διατεθούν πόροι για να βοηθηθούν οι αγρότες και να προ-

Διαμαρτυρίες Γάλλων αγροτών κατά της επίμαχης συμφωνίας που προβλέπει αύξηση των εισαγωγών βοδινού κρέατος, πουλερικών και ζάχαρης από τις τέσσερις νοτιοαμερικανικές χώρες, Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη.

σαρμωστούν σε κάθε αλλαγή. Σύμφωνα, δε, με τον Μπρούνο Καπούττζι, Βραζιλιάνο οικονομολόγο με ειδίκευση σε θέματα εμπορίου, η αύξηση στις εισαγωγές βοδινού κρέατος αντιπροσωπεύει ενάμισι χάμπουργκερ για κάθε καταναλωτή της Ε.Ε.

Στο μεταξύ, η Ε.Ε. έχει από τον Φεβρουάριο παραδεχθεί ότι η εν λόγω συμφωνία θα έχει κάποιον αντίκτυπο στους Ευρωπαίους παραγωγούς βοδινού κρέατος, πουλερικών και ζάχαρης, και ότι θα χρειαστούν κάποια μέτρα ανά τομέα, ενώ εμπειρογνώμονες εκτιμούν πως επαρκούν όσες ασφαλιστικές δικλίδες πέτυχε να επιβάλει η Κομισιόν. Πρώτον, επειδή οι 99.000 πρόσθετοι τόνοι βοδινού δεν θα εισάγονται χωρίς δασμούς, ενώ αναμένεται να υπάρξει αυστηρή επιτήρηση ώστε να γίνουν σεβαστοί οι κανόνες υγιεινής της Ε.Ε., οι

οποίοι, άλλωστε, θα αποτελέσουν ασφαλιστική δικλίδα και θα αποτρέψουν την υπερβολική αύξηση των εισαγωγών. Όπως τονίζει, άλλωστε, ο Καπούττζι, «μόνο το 20% των σφαγείων της Βραζιλίας έχει άδεια να εξαγει κρέας στην Ε.Ε., καθώς οι κανονισμοί της απαιτούν διεξοδικούς ελέγχους και πιστοποίηση σε κάθε αποστολή». Στη σχετική έκθεσή της η Κομισιόν αναγνωρίζει πως είναι ευάλωτοι οι τομείς του βοδινού κρέατος, των πουλερικών, του ρυζιού και της ζάχαρης, αλλά προσθέτει πως οι συνολικές εξαγωγές της Ε.Ε. σε βοδινό κρέας θα αυξηθούν και θα υπερβούν τους 350.000 τόνους. «Η Ε.Ε. θα παραμείνει η υπ' αριθμόν 1 δύναμη σε εξαγωγές αγροτικών προϊόντων παγκοσμίως, ακόμη και όταν θα έχει επικυρωθεί η συμφωνία εμπορίου με τις χώρες Mercosur.

Σύμφωνα μάλιστα με την Ε.Ε., η συμφωνία όχι μόνο δεν θα βλάψει τους Ευρωπαίους αγρότες, αλλά θα προσφέρει νέες αγορές με ευνοϊκούς όρους για τις εξαγωγές τους και θα παγιώσει τη θέση της Ε.Ε. ως της πρώτης δύναμης στον κόσμο σε εξαγωγές αγροτικών προϊόντων.

Όπως τονίζει ο Χέγκαντορν, η συμφωνία Ε.Ε. - Mercosur αφορά πολύ περισσότερα από το βοδινό κρέας και τα αγροτικά προϊόντα, καθώς επεκτείνεται «σε βιομηχανικούς τομείς και υπηρεσίες, από το Α έως το Ω, από το κρέας μέχρι τα φάρμακα και από τα οχήματα μέχρι τα χημικά». Μιλώντας στην Deutsche Welle ο Χέγκαντορν υπογράμμισε ότι «όσοι ενδιαφέρονται για το συμφέρον της Ε.Ε. στο σύνολό της είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από όσα υπόσχεται να επιφέρει η συμφωνία τόσο σε

όρους τόνωσης της εγχώριας οικονομίας όσο και σε ό,τι αφορά τη διεύρυνση των επιλογών των καταναλωτών, καθώς τους προσφέρει εναλλακτική πέραν της Κίνας και των ΗΠΑ».

Απομένει, πάντως, να εγκριθεί και να ψηφισθεί η συμφωνία από τα κοινοβούλια των 27 κρατών-μελών και η Γαλλία δπλώνει αποφασισμένη να την μπλοκάρει, καθώς ανησυχεί πως θα πλήξει τον αγροτικό τομέα της. Για να το επιτύχει, όμως, θα πρέπει να πείσει τουλάχιστον άλλες τρεις χώρες-μέλη της Ε.Ε. που να συγκεντρώνουν πληθυσμό ίσο με το 35% του συνολικού πληθυσμού της Ε.Ε., κάτι όχι απίθανο δεδομένου ότι η Ιρλανδία, η Πολωνία και η Αυστρία έχουν επίσης εκφράσει αντιρρήσεις, ενώ σχεδιάζει κάτι αντίστοιχο και η Ιταλία.

DEUTSCHE WELLE, BBC

Απρόσιτο το αμερικανικό όνειρο για όλο και περισσότερους στις ΗΠΑ

Ενα σπίτι με λευκό φράχτη, μια οικογένεια με πολλά παιδιά, μια καλή δουλειά σε ένα γραφείο που δεν απέχει πολύ από το σπίτι και ένα ταξίδι πού και πού σε κάποιον ελκυστικό προορισμό. Το λεγόμενο «αμερικανικό όνειρο», αυτή η εξιδανικευμένη εικόνα της ζωής στις ΗΠΑ, καθιερώθηκε τη δεκαετία του 1930 και αποτελούσε το κίνητρο για το οποίο οι Αμερικανοί –και όχι μόνο– ζούσαν και εργάζονταν έκτοτε. Όμως τα τελευταία χρόνια το αμερικανικό όνειρο μοιάζει να συρρικνώνεται.

Οι Αμερικανοί –όπως και οι περισσότεροι λαοί της Δύσης– κάνουν λιγότερα παιδιά, ζουν σε μικρότερα σπίτια, δουλεύουν όλο και πιο μακριά από το σπίτι τους και περνούν λιγότερο χρόνο στις διακοπές. Σήμερα μοιάζει όλο και πιο δύσκολο να επιτύχει κανείς το αμερικανικό όνειρο, αλλά ακόμη κι εκείνοι που το καταφέρνουν δεν φαίνεται να ικανοποιούνται από αυτό.

Σύμφωνα με τα στοιχεία δη-

μοσκοπήσης του Pew Research Center στις ΗΠΑ, τα οποία επικαλείται το Business Insider, το 41% πιστεύει ότι η κατάκτηση του αμερικανικού ονείρου ήταν κάποτε δυνατή, αλλά όχι πια. Ειδικά ανάμεσα στους νέους 18-29 ετών, μόλις το 39% πιστεύει ότι είναι ακόμη επιτεύξιμο.

Ενα ιδιόκτητο σπίτι αποτελεί το κεντρικό στοιχείο του αμερικανικού ονείρου, αφού το να έχεις μια στέγη πάνω από το κε-

Μόλις το 39% των νέων έως 29 ετών πιστεύει ότι είναι ακόμη επιτεύξιμο.

φάλι σου θεωρείται ο ακρογωνιαίος λίθος της ασφάλειας και της σταθερότητας. Όμως τα στοιχεία δείχνουν ότι οι Αμερικανοί δεν μπορούν πια να ελπίζουν σε μια μονοκατοικία με λευκό φράχτη.

Ενα ιδιόκτητο σπίτι αποτελεί το κεντρικό στοιχείο του αμερικανικού ονείρου. Όμως οι τιμές των κατοικιών έχουν εκτοξευθεί τα τελευταία χρόνια και η μέση ηλικία του αγοραστή πρώτης κατοικίας άγγιξε τα 38 έτη το 2024, ενώ ήταν 29 το 1981 και 31 το 2014.

Το 2013 η μέση μονοκατοικία πλησίαζε τα 230 τ.μ., αλλά σήμερα έχει συρρικνωθεί στα 200 τ.μ. Και την ίδια ώρα που το μέσο σπίτι έγινε μικρότερο, η τιμή του ανέβηκε κατά σχεδόν 200.000

δολάρια. Η μέση τιμή ανά τετραγωνικό πόδι ήταν 127 δολάρια το 2016 και έως το 2024 είχε φθάσει στα 224 δολάρια.

Οι Αμερικανοί χρειάζεται σήμερα να δουλεύουν 110 ώρες τον

μήνα για να πληρώσουν τη δόση του στεγαστικού δανείου τους, κάτι που σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους πηγαίνει στη στέγαση. Με αυτές τις τιμές, δεν προκαλεί έκπληξη που ο μέσος Αμερικανός αποκτά το πρώτο σπίτι του σε όλο και μεγαλύτερη ηλικία. Το 2024 η μέση ηλικία του αγοραστή πρώτης κατοικίας άγγιξε τα 38, ενώ ήταν 29 το 1981 και 31 το 2014.

Την ίδια στιγμή, το μέσο ενοίκιο στις ΗΠΑ έφθασε τον Οκτώβριο στα 1.619 δολάρια, έχοντας αυξηθεί κατά 300 δολάρια από τον Μάιο του 2019. Αλλά, βέβαια, το μέσο διαμέρισμα έχει γίνει μικρότερο. Ασφαλώς, τα σπίτια μικραίνουν εν μέρει γιατί στεγάζουν μικρότερες οικογένειες. Ο μέσος αριθμός των παιδιών που κάνει μια γυναίκα στις ΗΠΑ έχει μειωθεί από σχεδόν 4 το 1960 σε 1,7 το 2022.

Οι οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις αποτρέπουν τους Αμερικανούς από το να κάνουν παιδιά,

καθώς πέραν των ακριβών ακινήτων, οι νέοι γονείς έχουν επίσης να αντιμετωπίσουν το πολύ υψηλό κόστος φύλαξης των παιδιών και την απώλεια των κοινωνικών δεσμών που απαιτείται για να μεγαλώσει κανείς τα παιδιά του.

Ετσι, όλο και περισσότεροι Αμερικανοί επιλέγουν –ή αναγκάζονται;– να παραμείνουν άτεκνοι. Οι λεγόμενοι DINKs (double-income, no-kid – ζευγάρια με δύο μισθούς, χωρίς παιδιά) βρίσκονται σε άνοδο.

Όπως λέει στο Business Insider η Κάρεν Μπέντζαμιν Γκούτσο, καθηγήτρια στο University of North Carolina, τα παιδιά συχνά θεωρούνται το τελευταίο βήμα στην εκπλήρωση του αμερικανικού ονείρου. Πρώτα πηγαίνει στο πανεπιστήμιο, μετά βρίσκεις μια καλή δουλειά, παντρεύεσαι, αγοράζεις σπίτι και το γεμίζεις με παιδιά. Όμως, όπως εξηγεί η ακαδημαϊκός, «κάθε βήμα της διαδικασίας έχει γίνει όλο και λιγότερο προβλέψιμο».

Ανησυχία Πούτιν για την άνοδο του πληθωρισμού

Ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν ομολόγησε την Πέμπτη ότι η Ρωσία αντιμετωπίζει πρόβλημα με τον πληθωρισμό και πως η οικονομία της χώρας υπερθερμαίνεται. «Υπάρχουν κάποια ζητήματα εδώ, δηλαδή ο πληθωρισμός, μια ορισμένη υπερθέρμανση της οικονομίας και η κυβέρνηση και η κεντρική τράπεζα έχουν ήδη αναλάβει να μειώσουν τον ρυθμό», δήλωσε ο Ρώσος πρόεδρος στην ετήσια συνέντευξή του στη Μόσχα. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή της Ρωσίας ανήλθε στο 8,9% τον Νοέμβριο σε ετήσια βάση, από 8,5% τον Οκτώβριο. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών των τροφίμων, με το κόστος του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων να εκτοξεύεται φέτος. Το ασθενέστερο ρούβλι –μετά τις νέες κυρώσεις των ΗΠΑ τον Νοέμβριο– ήταν ένας επιπλέον παράγοντας

πληθωριστικών πιέσεων, καθώς αυξάνει το κόστος των εισαγωγών στη Ρωσία. Εν τω μεταξύ, η μαζική αύξηση των στρατιωτικών δαπανών προκάλεσε ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό, προμήθειες και παραγωγή σε άλλους κλά-

Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην άνοδο των τιμών των τροφίμων, ενώ επιπλέον παράγοντας πιέσεων είναι το ασθενέστερο ρούβλι.

δους, με αποτέλεσμα οι τιμές να ανεβαίνουν και οι εργαζόμενοι να απαιτούν υψηλότερους μισθούς. «Φυσικά ο πληθωρισμός προκαλεί ανησυχία», σημείωσε ο Πούτιν σε περαιτέρω σχόλια

που μετέδωσε το Interfax. «Μόλις χθες, όταν προετοιμαζόμουν για τη σημερινή εκδήλωση, μίλησα με την πρόεδρο της κεντρικής τράπεζας, Ελβίρα (Ναμπουλίνα), η οποία μου είπε ότι κυμαίνεται γύρω στο 9,3%. Αλλά οι μισθοί έχουν αυξηθεί κατά 9% σε πραγματικούς όρους, θέλω να το τονίσω αυτό –σε πραγματικούς όρους, μείον τον πληθωρισμό–, και το διαθέσιμο εισόδημα του πληθυσμού έχει επίσης αυξηθεί», είπε.

Η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας αναμένεται να αυξήσει την Παρασκευή το επιτόκιο αναφοράς της κατά 200 μονάδες βάσης στο 23% –το υψηλότερο επίπεδο της δεκαετίας, από το 20% που είχε σημειωθεί κατά την εισβολή στην Ουκρανία το 2022–, εν μέσω του επίμονου υψηλού πληθωρισμού στην οικονομία που έχει ως επίκεντρο τον πόλεμο. Ο Πούτιν απέδωσε τις αυξήσεις των τιμών στις

διεθνείς κυρώσεις, αλλά φάνηκε επίσης να επικρίνει την κεντρική τράπεζα, λέγοντας ότι οι εμπειρογνώμονες είχαν προτείνει τη χρήση και άλλων εργαλείων για την τήσασεση του πληθωρισμού, πέραν των επιτοκίων. «Είναι ένα δυσάρεστο και κακό πράγμα, στην πραγματικότητα, η αύξηση των τιμών, αλλά ελπίζω ότι, γενικά, διατηρώντας τους μακροοικονομικούς δείκτες θα το αντιμετωπίσουμε κι αυτό», είπε ο Πούτιν. Πρόσθεσε ότι η κυβέρνηση και η ρωσική κεντρική τράπεζα έχουν αναλάβει να επιτύχουν μια «ήπια προσγείωση» της οικονομίας, η οποία, όπως επέμεινε, παρουσιάζει συνολικά καλές επιδόσεις και μπορεί να επιτύχει ανάπτυξη 3,9%-4% φέτος. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει ότι η Ρωσία θα σημειώσει ανάπτυξη 3,6% φέτος, προτού επιβραδυνθεί σε ρυθμούς 1,3% το 2025.

Η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας αναμένεται να αυξήσει το επιτόκιο αναφοράς της κατά 200 μονάδες βάσης, στο 23%, στο υψηλότερο επίπεδο της δεκαετίας.

Το όνειρο απόκτησης κατοικίας απομακρύνεται

Το 2020 χρειάζονταν 190 μέσοι μισθοί και σήμερα 232

Του ΘΑΝΟΥ ΤΣΙΡΟΥ

Το 2024 το όνειρο απόκτησης ιδιοκτησίας στέγης απομακρύνθηκε ακόμη περισσότερο, καθώς ο ρυθμός αύξησης των τιμών ήταν μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο του μέσου εισοδήματος.

Είναι το τέταρτο διαδοχικό έτος επιδείνωσης της κατάστασης, κάτι που φαίνεται και στον δείκτη που αποτυπώνει ξεκάθαρα την επιδείνωση: αν το 2020 αρκούσαν 190 μέσοι μισθοί για να αποκτηθεί ένα ακίνητο με τιμή πώλησης (τότε) 200.000 ευρώ, σήμερα χρειάζονται 232. Και αυτό διότι μπορεί ο μέσος μισθός να έχει αυξηθεί –για πρώτη φορά μετά την κρίση αναμένεται να κλείσει πάνω από τα 1.300 ευρώ μεικτά στο τέλος του 2024–, από την άλλη όμως το ίδιο έχει συμβεί και με την αξία του ακινήτου. Το διαμέρισμα που το 2020 μπορούσε να αποκτηθεί με 200.000 ευρώ, σήμερα πωλείται προς 303.693 ευρώ, αν λάβουμε υπόψη μας τη μεταβολή του δείκτη της Τράπεζας της Ελλάδος κατά την τελευταία 5ετία.

Ο μέσος μισθός το 2020 διαμορφωνόταν στα 1.050 ευρώ. Ήταν η χρονιά που ο δείκτης τιμών των ακινήτων της Τράπεζας της Ελλάδος διαμορφωνόταν στις 68,9 μονάδες, καθώς το ανατιμητικό ράλι ουσιαστικά δεν είχε ξεκινήσει ακόμη εν μέσω πανδημίας.

Σήμερα ο δείκτης της Τράπεζας της Ελλάδος έχει εκτοξευτεί στις 100,9 μονάδες (χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία του τέταρτου τριμήνου), κάτι που σημαίνει ότι η σωρευτική αύξηση των

τιμών έχει διαμορφωθεί στο 51,85%. Στο ίδιο διάστημα, αν υποθεθεί ότι ο μέσος μισθός κλείσει φέτος λίγο πάνω από τα 1.300 ευρώ μεικτά, η σωρευτική αύξηση του μέσου μισθού θα είναι 25%. Έτσι, αν ένα ακίνητο μπορούσε να αποκτηθεί με 200.000 ευρώ το 2020, το 2021

Το διαμέρισμα που το 2020 μπορούσε να αποκτηθεί με 200.000 ευρώ, σήμερα πωλείται προς 303.693 ευρώ.

κόστιζε 223.011 ευρώ, το 2022 περίπου 252.000 ευρώ, το 2023 σχεδόν 281.250 ευρώ και το 2024 περίπου 303.000 ευρώ.

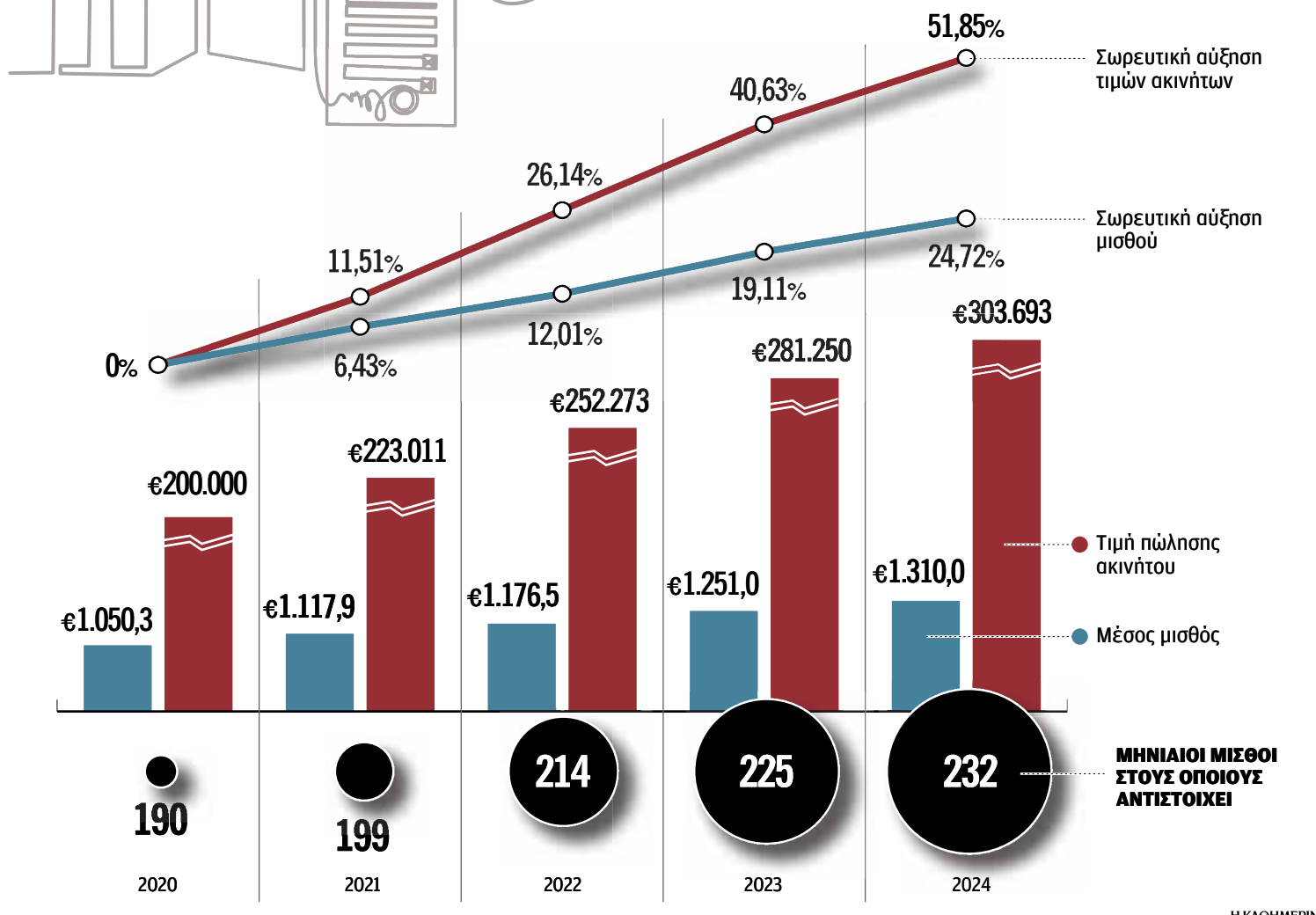
Η αναλογία αξίας ακινήτου προς μέσους μισθούς ήταν στο 190 το 2020, ανέβηκε στο 199 το 2021, στο 214 το 2022, στο 225 το 2023 και στο 232 το 2024. Πρακτικά, μέσα σε μια τετραετία προστέθηκαν σχεδόν πέντε χρόνια επιπλέον εργασίας για να επιτευχθεί ο ίδιος στόχος: η κάλυψη των στεγαστικών αναγκών.

Το πρόβλημα γίνεται ακόμη εντονότερο αν ληφθεί υπόψη και το πραγματικό στοιχείο: ένα ακίνητο δεν αγοράζεται με μετρητά, άρα λαμβάνεται υπόψη και ο παράγοντας «κόστος χρήματος». Η αύξηση των επιτοκίων για τα νέα στεγαστικά δάνεια έχει επιδεινώσει επομένως ακόμη περισσότερο την κατάσταση.

Για το 2025, από την κυβέρνηση

Αναλογία **αξίας ακινήτου** προς **μέσους μισθούς**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

διατυπώνονται ελπίδες ότι θα αντιστραφεί αυτή η τάση. Ουδείς μπορεί να προβλέψει από τώρα ποια θα είναι η πορεία των τιμών των ακινήτων, ωστόσο μπαίνουν στην εξίσωση οι ακόλουθες μεταβλητές:

1. Ανοίγει ο δρόμος για τη χορήγηση φθηνότερων στεγαστικών δανείων.

Εκτός από το πρόγραμμα «Σπίτι μου 2», το οποίο θα καλύψει με τις επιδοτήσεις περί τους 20.000 υποψήφιους αγοραστές, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις να δανειστούν φθηνότερα και αυτοί που δεν θα λάβουν μέρος στο κρατικό πρόγραμμα.

Το 2024 κλείνει με το επιτόκιο της ΕΚΤ στο 3% και για το νέο έτος οι προβλέψεις κάνουν λόγο για περαιτέρω μείωση στο 2%, ενδεχομένως και στο 1,75%. Αυτή η μείωση

θα περάσει στο Euribor, οπότε τα κυμαινόμενα επιτόκια των νέων στεγαστικών θα υποχωρήσουν ανάλογα. Δύο είναι τα ερωτήματα: αν θα συμπειστούν προς τα κάτω τα σταθερά επιτόκια των 3 ή 5 ετών, στα οποία έχουν στραφεί μέχρι σήμερα οι περισσότεροι υποψήφιοι αγοραστές. Και το δεύτερο, αν μέσα στο 2025 θα λειτουργήσει καλύτερα ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών ώστε να «συμπειστεί» το περιθώριο κέρδους που προσθέτουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στα κυμαινόμενα επιτόκια.

Ένα πρώτο «κρας τεστ» προς αυτή την κατεύθυνση θα γίνει και με τα δάνεια του προγράμματος «Σπίτι μου 2». Το πού θα οριστεί το περιθώριο κέρδους των τραπεζών είναι μια από τις βασικές εκκρεμότητες που θα πρέπει να κλείσουν

μέχρι τις αρχές Ιανουαρίου, οπότε θα αρχίσει να «τρέχει» το πρόγραμμα. Το πιθανότερο είναι ότι μετά την επιδότηση του 50%, το τελικό κόστος δανεισμού για τον ενδιαφερόμενο θα κινείται στην περιοχή του 2%-2,5%.

2. Ενεργοποιούνται μέτρα για την αύξηση της προσφοράς ακινήτων με στόχο να ανακοπεί η έντονη ανοδική τάση των τιμών των ακινήτων. Το θέμα είναι αυτά τα μέτρα να αποδειχθούν αποτελεσματικά.

Τη Δευτέρα εξειδικεύονται οι νέες παρεμβάσεις που θα προωθήσει η κυβέρνηση προς αυτή την κατεύθυνση (διάθεση κλειστών ακινήτων που βρίσκονται υπό τον έλεγχο τραπεζών και servicers), ενώ για την αποσυμφόρμηση των τιμών γενικότερα (ενοίκια και τιμές

πώλησης είναι συγκοινωνούντα δοχεία) έχουν δρομολογηθεί και τα κίνητρα για τη μακροχρόνια μίσθωση κλειστών ή βραχυχρονίως μισθωμένων διαμερισμάτων.

3. Εκφορτώνεται ελπίδες ότι το 2025 ο πληθωρισμός θα αποκλιμακωθεί σε επίπεδο χαμηλότερο από τον ρυθμό αύξησης του μέσου εισοδήματος. Ωστόσο, αυτό που ενδιαφέρει τους υποψήφιους αγοραστές ακινήτων είναι οι ποιος θα είναι ο ρυθμός μεταβολής των τιμών των ακινήτων συγκριτικά με το εισόδημα και επίσης πώς θα εξελιχθούν οι τιμές των οικοδομικών υλικών, που επίσης παίζουν καθοριστικό ρόλο. Το 2024, και οι τιμές των οικοδομικών υλικών και οι τιμές των ακινήτων αυξήθηκαν σχεδόν με τριπλάσιο ποσοστό συγκριτικά με τον μέσο πληθωρισμό.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Σύντομος Απολογισμός του 2024

Φθάνει και το 2024 στο τέλος του. Μια δισεκτα χρονιά που χάρισε μια επιπλέον μέρα για επενδύσεις σε ακίνητη ιδιοκτησία, αλλά συνάμα και μια επιπλέον μέρα πληρωμής τόκων σε δάνεια. Παραμερίζοντας τον αστεισμό για την επιπλέον ημερολογιακή μέρα, μπορούμε να πούμε με κάποιο περιθώριο ασφάλειας πως η φετινή χρονιά είχε κάποια (από τα προληπτικά) αρνητικά χαρακτηριστικά ενός δισεκτου έτους. Φυσικά η χρονιά ακόμη δεν τελείωσε, μιας και αναμένουμε τα αποτελέσματα του Δεκέμβρη για να την αξιολογήσουμε πλήρως, αλλά με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα, θα χρειαστεί ένα μικρό θαύμα για να πούμε ότι κύλησε καλύτερα από το 2023.

Μέχρι τα τέλη Νοεμβρίου διοχετεύτηκαν σχεδόν €3,5 δισ. για αγορές ακινήτων όλων των κατηγοριών. Για να φτάσουμε στα συνολικά κεφάλαια που επενδύθηκαν κατά το 2023, απαιτούνται πέραν των €500 εκ. Αυτό δείχνει να είναι ακατόρθωτο επειδή κι αν ακόμη η κάθε επαρχία πετύχει τα αποτελέσματά της του περσινού Δεκέμβρη, το ποσό αυτό δεν καλύπτεται κατά κύριο λόγο εξαιτίας της φτωχότερης πορείας που έδειξαν οι επαρχίες Δεμειού, Λάρνακας και Αμμοχώστου. Η Πάφος είναι η καλύτερη σε επίδοση αφού ήδη ξεπέρασε κατά €90 εκ. περίπου την περσινή χρονιά και θα προ-

Η κατηγορία των ιδιωτών που κοιτάζουν την επένδυση στη γη έχει σχεδόν εξανεμιστεί, είτε εξαιτίας της υψηλής επιβάρυνσης με ΦΠΑ ή/ και του υψηλού κόστους κατασκευής και των νέων απαιτήσεων για ενεργειακή απόδοση.

σθέσει στα κέρδη της τον Δεκέμβρη. Η Λευκωσία, αν και υπολείπεται, είναι σε όριο που θα μπορούσε να το καλύψει και να κλείσει τη χρονιά της με ελαφρά άνοδο σε σχέση με πέρσι.

Κατά μέσο όρο έξι αγοραστές στους δέκα είναι Κύπριοι και οι υπόλοιποι ξένοι. Αυτό το δεδομένο δείχνει πως επήλθε μια μικρή συρρίκνωση στον αριθμό των ξένων αγοραστών, αλλά από την άλλη δείχνει πως η αγορά στηρίζεται περισσότερο από την εγχώρια. Αυτό δεν είναι ούτε πρωτοφανές, ούτε αρνητικό. Είχαμε και στο παρελθόν χρονιές όπου η αγορά στηριζόταν πολύ περισσότερο από την εγχώρια ζήτηση παρά από την εξωγενή ζήτηση (δηλαδή σε πο-

Το κατασκευαστικό κόστος εδραιώνεται σε υψηλά επίπεδα και δύσκολα θα το δούμε να ξεφουσκώνει. Αυτό εδραιώνει και τις ζητούμενες τιμές πώλησης σε επίσης υψηλά επίπεδα.

σοστό πέραν του 60%), ενώ στις χρονιές που πετυχαίναμε καλύτερη διείσδυση στην ξένη αγορά το ποσοστό της εγχώριας ζήτησης έπεφτε γύρω στο 55%. Και αυτή φυσικά είναι η συνολική εικόνα, καθώς κάθε επαρχία έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, τα οποία μάλιστα χαρτογραφούνται και ως διαφορικά.

Τη δημόσια συζήτηση για το ύψος των κυπριακών επιτοκίων και την ψαλίδα μεταξύ καταθετικών και δανειστικών επιτοκίων την

ακούσατε το τελευταίο διάστημα και δεν θα την αναλύσουμε περισσότερο εδώ. Το γεγονός είναι ένα: έχουμε από τα ψηλότερα επιτόκια και είμαστε πρωταθλητές στην ψαλίδα. Ως αποτέλεσμα αυτού, βλέπουμε τη σύναψη νέων δανείων τόσο για στεγαστικούς σκοπούς όσο και για επιχειρηματικούς σκοπούς να ακολουθούν για δεύτερη συνεχή χρονιά μια πτωτική πορεία, σε αντίθεση με τις επαναδιαπραγματεύσεις υφιστάμενων δανείων να βρίσκονται σε ραγδαία αύξηση.

Αυτό δείχνει μια ξεκάθαρη εικόνα του γιατί αφενός η αγορά βιώνει κάποιες αρνητικές πιέσεις και αφετέρου πως η πλειοψηφία των συναλλαγών γίνεται με ίδια κεφάλαια, δρώντας την ίδια στιγμή αρνητικά στις αποταμιεύσεις.

Αυτό μπορεί να μην κάνει οικονομικό νόημα, αλλά το γεγονός και μόνο ότι η πλειονότητα των αγοραστών προτιμά την (τρίτο-κλασάτη) επιλογή της αυτοχρηματοδότησης παρά το να εμπλακεί σε χρηματοδοτική σχέση με τραπεζικό ίδρυμα, είναι κάτι που πρέπει πρώτιστα να προβληματίσει τα τραπεζικά ιδρύματα και μετά τον επενδυτή. Ελπίζουμε να δούμε σύντομα αναθεωρήσεις επιτοκίων προς τα κάτω.

Σε αριθμό συναλλαγών και πάλι η Πάφος είναι η μόνη επαρχία που ήδη ξεπέρασε τη συνολική της επίδοση του 2023 και θα καταγράψει με βεβαιότητα μια καλή πορεία κατά το 2024. Όλες οι άλλες επαρχίες είναι οριακές στο να φθάσουν τα περσινά επίπεδα, με τη Λευκωσία να είναι σε ελαφρώς καλύτερη θέση από τις άλλες τρεις. Γενικά όμως οι πιθανότητες είναι λίγο μεγαλύτερες για αρνητικό πρόσημο.

Όπως και πέρσι, ο οικιστικός τομέας είναι αυτός που έλκυσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Η μάζα πωλήσεων αφορούσε στην αγορά διαμερισμάτων και κατοικιών, ενώ το ενδιαφέρον για αγορά οικοπέδων οικιστικής χρήσης ήταν με-

γάλο σε όλη τη διάρκεια του έτους με πρακτικά μόνους ενδιαφερόμενους τους επιχειρηματίες ανάπτυξης γης. Η κατηγορία των ιδιωτών που κοιτάζουν την επένδυση στη γη έχει σχεδόν εξανεμιστεί, είτε εξαιτίας της υψηλής επιβάρυνσης με ΦΠΑ ή/ και του υψηλού κόστους κατασκευής και των νέων απαιτήσεων για ενεργειακή απόδοση που αύξησαν τον βαθμό δυσκολίας κατασκευής.

Άλλοι κλάδοι είχαν αξιοσημείωτη επενδυτική παρουσία και δη αυτός των γραφειακών και των βιομηχανικών χρήσεων. Σε αντίθεση, τα εμπορικά καταστήματα έλκυσαν πενιχρό ενδιαφέρον, γεγονός που αντανακλάται στα παρατεταμένα κενά καταστήματα και στα προβλήματα του λιανικού εμπορίου.

Τέλος, διαπιστώνουμε πως το κατασκευαστικό κόστος εδραιώνεται σε υψηλά επίπεδα και δύσκολα θα το δούμε να ξεφουσκώνει. Αυτό εδραιώνει και τις ζητούμενες τιμές πώλησης σε επίσης υψηλά επίπεδα.

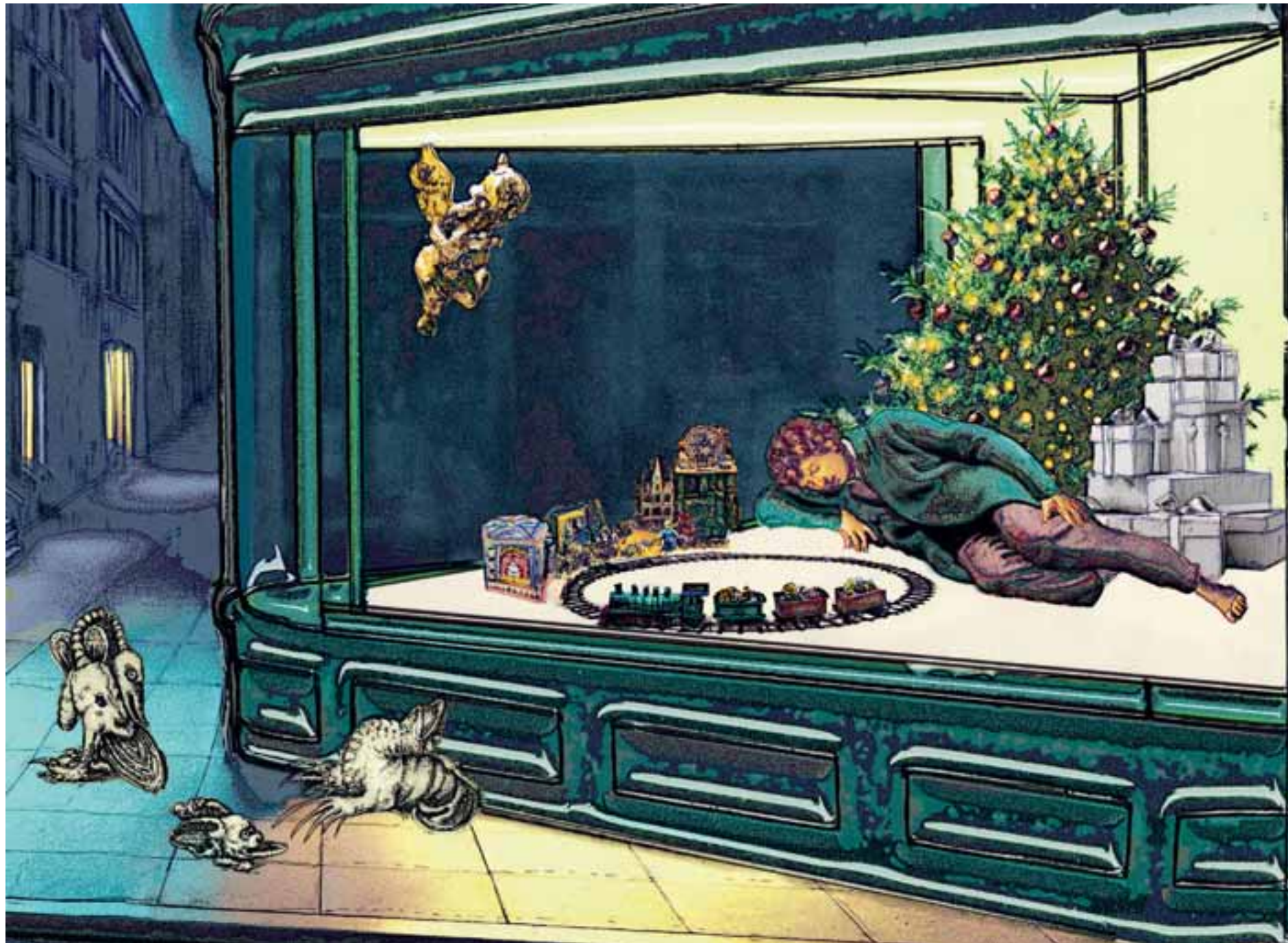
Η αγορά σίγουρα έχει αλλάξει φαισινολογία, κάτι που αναμένεται να συνεχίσει και μέσα στο 2025. Ας κάνουμε μια ανάπαυλα για να απολαύσουμε τη γαλοπούλα μας, και Merry Christmas σε όλους!

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Εικονογράφηση του Αλέξανδρου Ανδριτσόπουλου ειδικά για την «Κ».

Στις ράγες ενός (παιδικού) τρένου

Χριστουγεννιάτικο διήγημα του Αλέξη Πανσέληνου ειδικά για τους αναγνώστες της «Κ»

«Όταν ήμασταν μικροί η γειτονιά ήταν ήσυχη, οι άνθρωποι –εργατικοί όλοι– έβγαιναν μόνο Σάββατο βράδυ για κανέναν μεζέ ή κινηματογράφο. Ισόγεια σπιτάκια τα περισσότερα και μερικά διώροφα. Ψωνίζαμε στα μικρά μαγαζιά της Τριών Ιεραρχών και στα στενά κάτω απ' τον λόφο του Φιλοπάππου. Σε σύγκριση με τη γειτονιά κάτω από τις γραμμές του Ηλεκτρικού, η περιοχή μας φαινόταν πιο καθαρή και πιο φροντισμένη. Πιο πλούσια δεν ήταν. Αρχισε όμως να γίνεται όταν την ανακάλυψαν, στην αρχή σαν γραφικό περίπατο και για τα δυο-τρία μαγαζιά που είχαν καλό φαγητό. Οι ήσυχοι δρόμοι και η δροσιά που κατέβαινε ανεμπόδιστη από την Πάρνηθα έκαναν την περιοχή περιζήτητη. Στη θέση των παλιών ισόγειων που κατεδαφίζονταν άρχισαν να σκλώνονται πολυκατοικίες και για καιρό έμεναν άδεια τα οικόπεδα, σαν βγαλμένα δόντια από το στόμα ενός δρόμου που κάποτε χαμογελούσε. Οι καινούργιοι κάτοικοι ήταν πιο εύποροι από τους παλιούς, υπάλληλοι τραπεζών, δικηγόροι, γιατροί, κάποιοι καλλιτέχνες. Τα αυτοκίνητά τους γέμισαν τις πιλότες και τα πεζοδρόμια και το καλοκαίρι έκαναν πάρτι στις βεράντες των ρετιρέ. Στο δημόσιο της περιοχής γράφτηκαν πολλά νέα παιδιά. Τώρα στις τάξεις, ανάμεσα σ' εμάς που ήμασταν ντυμένοι και ποδεμένοι όπως όπως, έκαναν την εμφάνισή τους κάποιοι με καλύτερα ρούχα και παπούτσια. Χωριστοί κύκλοι

και παρέες δεν είχαν γίνει πάντως, όλοι κάναμε παρέα με όλους. Και όλοι είχαμε κοινό μέτωπο ενάντια στους καθηγητές, ενάντια στην πειθαρχία και ενάντια στη μελέτη. Ο Περικλής και ο Σάββας ήταν συμμαθητές μου από το Δημοτικό. Τα σπιτία τους μάλλον ήταν τα πιο φτωχικά της γειτονιάς. Ο πατέρας του Περικλή ήταν οδηγός σε σκουπιδιάρικο, του Σάββα δουλευε στην αποθήκη ενός σουπερ μάρκετ στην Καλλιθέα. Για εμάς το ίδιο έκανε γιατί στο σχολείο, στον στρατό (κάποιοι λεν και στη

Ο Σάββας παράμερα περιεργαζόταν ένα κουτί όρθιο δίπλα στην ντουλάπα, με την εικόνα του Υπερσιβηρικού να σκίζει με ταχύτητα ένα δασωμένο τοπίο βγάζοντας πυκνό μαύρο καπνό.

φυλακή) δεν ισχύουν οι διαφορές και κάτω από τον καταναγκασμό δένουν οι πιο θερμές φιλίες. Με το απολυτήριο, πάντως, όλοι σκορπίζουν και σπάνια να ξαναδείς όσους χρόνια πριν ήταν η καθημερινή παρέα σου στο σχολείο. Στην Τρίτη Γυμνασίου, ένας από τους καινούργιους στη γειτονιά μάς κάλεσε στα γενέθλιά του. Πρέπει να ήμασταν καμιά

σαρανταριά εκεί, αγόρια και κορίτσια. Ο Περικλής δεν είχε έρθει, δεν πολυχώνευε τα «πλουσιόπαιδα», όμως ο Σάββας ήταν εκεί τον έβλεπα αναψοκοκκινισμένο να μπουκώνεται με σαντουιτσάκια και να περιεργάζεται το ωραίο διαμέρισμα. Την ώρα των δώρων έκαναν την εμφάνισή τους οι γονείς και οι θείοι του Γιώργου – έτσι λεγόταν ο συμμαθητής που μας είχε καλέσει. Τον έβαλαν να ξετυλίξει τα κουτιά με τα δώρα του και να σκίσει τα περιτυλίγματα κάτω από τα χειροκροτήματά τους και τα βουβά και αμήχανα βλέμματα από πλευράς μας. Σκηνή από αμερικάνικη ταινία. Αργότερα που σχηματίστηκαν πηγαδάκια και οι περισσότεροι έβγαιναν να καπνίσουν στη βεράντα, ο Γιώργος, που έκλεινε τα δεκατέσσερα πριν απ' όλους, πήρε κάποιους από εμάς στο δωμάτιό του για να μας δείξει τα ηλεκτρονικά του, ένα Game Boy και μια κονσόλα της Nintendo. Ο Σάββας παράμερα περιεργαζόταν ένα κουτί όρθιο δίπλα στην ντουλάπα με την εικόνα του Υπερσιβηρικού να σκίζει με ταχύτητα ένα δασωμένο τοπίο βγάζοντας πυκνό μαύρο καπνό από το φουγάρο της μηχανής που ήταν ζωγραφισμένη σαν να έρχεται κατά πάνω σου. Δεν τράβηξε την προσοχή μας το τρενάκι του εκτός από μένα και τον Σάββα. Ο Γιώργος είπε πως του το είχαν χαρίσει όταν ήταν δέκα, αλλά ο πατέρας του ποτέ δεν τον άφησε να το αγγίξει, το μόνταρε και το ξεμόνταρε ο ίδιος, Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά, και του επέ-

τρεπε μόνο να πατάει τα κουμπιά της κονσόλας κάτω από αυστηρή επίβλεψη. Έτσι έχασε κάθε ενδιαφέρον για ένα παιχνίδι που ποτέ δεν το έπαιξε ο ίδιος και το τρένο θάφτηκε στο κουτί του. Όταν θαυμάσαμε τα ηλεκτρονικά, οι περισσότεροι γύρισαν στο σαλόνι, εκτός από τον Σάββα που τον είδα να ρωτάει κάτι τον Γιώργο δείχνοντας το κουτί με το παλιό παιχνίδι. Στο σαλόνι τώρα έπαιζαν δίσκοι και τα λιγοστά κορίτσια, κάτι συμμαθήτριες και τρεις φίλες της αδελφής του Γιώργου, δεν προλάβαιναν να τελειώσουν έναν χορό και τις έπαιρνε ο επόμενος για να χορέψει μαζί τους. Πριν βγει απ' το δωμάτιο, τον είδα να ανοίγει το κουτί και να βυθίζει το χέρι του μέσα. Τον είχαμε ξεχάσει και κανείς δεν πρόσεξε πως δεν τον ξαναείδαμε ανάμεσά μας. Την ώρα που λίγοι λίγοι φεύγαμε, μπήκα στο δωμάτιο του Γιώργου να πάρω το μπουφάν μου. Ο Σάββας ήταν ξαπλωμένος μπρούμυτος στο πάτωμα μπροστά στο τρένο που έφερνε γύρους στις ράγες του, με τον σταθμό σημειμένο στο πλάι, το σιλό του νερού σε ένα άλλο σημείο, τις γέφυρες και τα τούνελ σκορπισμένα όμορφα σε όλο το μήκος της διαδρομής. Ο Γιώργος ήταν εκπληκτος. Δεν πίστευε πως μετά από τόσα χρόνια ξεχασμένο στο κουτί του θα λειτουργούσε. Μόνο η σειρήνα της ατμομηχανής είχε χάσει τη φωνή της και τα βαγόνια ήταν χωρίς φως. Κατά τα άλλα, το δωμάτιο αντηκούσε από τον θόρυβο των τροχών και τα τριξίματα

των μεταλλικών αρθρώσεων που μετέδιδαν την κίνηση και ο Σάββας γύρισε και μας κοίταξε σαν να μην περίμενε να μας δει εκεί, σαν να μην ανήκαμε στον κόσμο του. Σηκώθηκε αργά, με ένα χαμόγελο απολογητικό, έκλεισε τον διακόπτη και έκανε δυο βήματα προς το μέρος μας σαν να αποβιβαζόταν από το βαγόνι του παραμυθένιου συρμού. Εφύγα πρώτος, αλλά το άλλο πρωί στην τάξη ο Γιώργος μου είπε πως ο φίλος μας έμεινε κι άλλο και μέσα σε ελάχιστη ώρα μάζεψε

Ο ένας από τους διαρρήκτες ξέφυγε. Ο δεύτερος, ένας άνεργος 21 ετών, βρέθηκε από τους αστυνομικούς δίπλα σε ένα παιχνιδι-αντίκα της βιτρίνας: ένα τέλειο αντίγραφο παλιού τρένου.

το παιχνίδι και το τακτοποίησε τέλεια στο κουτί του, κοιμάτι κοιμάτι. Τελειώνοντας όπως όπως το γυμνάσιο και ο Σάββας και ο Περικλής παράτησαν το σχολείο και τους χάσαμε. Χρόνια αργότερα, έχοντας επιστρέψει από το ακριτικό νησί όπου είχα διοριστεί αναπληρωτής, για να κάνω Χριστούγεννα με τους δικούς μου, από τα γυμνά βράχια και

τα κρωξίματα των γλάρων, τους αφρούς της αγριεμένης θάλασσας και τους κακοτράχαλους κωματόδρομους λίγο έξω από τον οικισμό, βρέθηκα σε μια Αθήνα γιορτινή, με έλατα στολισμένα, φωτισμένα καταστήματα, έγκλειστε καφετέριες και φωτεινές γιρλάντες με αστέρια και έλατα και Αϊ-Βασίλδους στο έλκνηρο να γεφυρώνουν τα πεζοδρόμια στις λεωφόρους του κέντρου. Τρεις ημέρες μετά τα Χριστούγεννα, άκουσα στις ειδήσεις για μια «ασυνήθιστη ληστεία». Το κανάλι την παρουσίαζε με χιουμοριστικά σχόλια του άγκορμαν και του ρεπόρτερ, που καταδισκέδαζαν με το συμβάν. Διάρρηξη σε μεγάλο κατάστημα παιχνιδιών στο κέντρο. Τέτοιες μέρες ήταν σίγουρο πως στο ταμείο υπήρχαν αρκετά χρήματα, όλος ο κόσμος παιχνίδια αγοράζε. Ο ένας από τους διαρρήκτες ξέφυγε. Ο δεύτερος, ένας άνεργος είκοσι ενός ετών, βρέθηκε από τους αστυνομικούς που έτρεξαν στο κατάστημα δίπλα σε ένα παιχνιδι-αντίκα της βιτρίνας: ένα τέλειο αντίγραφο παλιού τρένου τοποθετημένου εκεί για να τραβάει τα βλέμματα. Ο διαρρήκτης που είχε αποκοιμηθεί πλάι στο παιχνίδι παραδόθηκε χωρίς αντίσταση. Η φωτογραφία μου φάνηκε κάπως γνώριμη. Είχα όμως να δω τον Σάββα από την Τρίτη Γυμνασίου και δεν μπορούσα να είμαι σίγουρος. >>

Το νέο μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέληνου με τίτλο «Χαμένες λέξεις» κυκλοφορεί προσεχώς από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22.12 - 28.12.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«The Godfather II»

Η εμβληματική ταινία «The Godfather II» σε σκηνοθεσία Φράνσις Φορντ Κόπολα, προβάλλεται στο Πάνθεον για μία βραδιά μόνο επ' ευκαιρία της συμπλήρωσης 50 χρόνων από την πρώτη κυκλοφορία της. Η συναρπαστική συνέχεια του «The Godfather», αναδεικνύει τα προβλήματα του Μάικλ Κορλεόνη (Αλ Πατσίνο) το 1958 και αυτά ενός νεαρού μετανάστη Βίτο Κορλεόνη (Ρόμπερτ Ντε Νίρο) στο Hell's Kitchen της Νέας Υόρκης της δεκαετίας του 1910. **Παρασκευή 27 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.**

ΕΚΘΕΣΗ

Εξερευνώντας την Κυπριακή Τοπογραφία

Η Art Unison σε συνεργασία με το ΕΚΑ-ΤΕ παρουσιάζουν την εικαστική έκθεση «Εξερευνώντας την Κυπριακή Τοπογραφία – ενόπτια εν μέσω διχασμού» στη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας σε επιμέλεια Κατερίνας Σταύρου. Πενήντα καλλιτέχνες εκθέτουν με αφορμή τα πενήντα χρόνια εισβολής και κατοχής, σε μια αναδρομική πορεία της κυπριακής τέχνης, εμπνεόμενοι από την τοπογραφία του νησιού. Η έκθεση σηματοδοτεί μια αντανάκλαση της τοπογραφίας του νησιού, συνδυάζοντας τη

φυσική μορφορμία, την ιστορική σημασία και τις συνεχείς μεταμορφώσεις της Κύπρου, όπως φαίνονται μέσω από την εικαστική τέχνη της. Η έκθεση παρουσιάζει τη δουλειά τόσο ιστορικών και σπουδαίων Κυπρίων καλλιτεχνών όσο και ανερχόμενων ταλέντων, προσφέροντας μια πανοραμική ιδέα του πώς η τοπογραφία του νησιού έχει εμπνεύσει και διαμορφώσει την εικαστική σκηνή εδώ και δεκαετίες. **Εγκαίνια 11 Δεκεμβρίου στην Δημοτική Πινακοθήκη της Λάρνακας. Διάρκεια έως 30 Δεκεμβρίου**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ριχάρδος Β΄

Το Θέατρο Δέντρο και ο πολιτιστικός οργανισμός «ΥΠΟ-ΓΑΙΑ» παρουσιάζουν το έργο του Γουίλιαμ Σαίξπηρ «Ριχάρδος Β΄», σε σκηνοθεσία Λέανδρου Ταλιώτη. Πρόκειται για μια παράσταση που εξερευνά τα όρια της εξουσίας και την τραγική πτώση ενός βασιλιά. Μια παράσταση που φωτίζει την αέναη πάλη του ανθρώπου με την εξουσία και τον εαυτό του. Η παράσταση αναδεικνύει τη μαεστρική τέχνη του Σαίξπηρ στην απεικόνιση της σταδιακής αφύπνισης του βασιλιά, καθώς η προδοσία και η εγκατάλειψη των περικυκλώνουν. Μέσα από μια συγκλονιστική διαδρομή αυτογνωσίας, ο έκπληκτος βασιλιάς ανακαλύπτει την αληθινή του βασι-

κή υπόσταση τη στιγμή ακριβώς που χάνει το στέμμα του. Παίζουν οι ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Βασιλική Κυπραίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Παναγιώτης Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λέανδρος Ταλιώτης, Μουσικοί Επί Σκηνής: Ανδρέας Μουσουκούκης, Μάριος Σολωμού, Δημήτρης Πολυβίου, Άγγελος Κουτσουπιάς. Παραστάσεις: Πρεμιέρα: Δευτέρα, 23 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Ακολουθούν παραστάσεις τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2025. **Θέατρο Δέντρο, Ενόπτιας 44Β, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 99520835.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Η πιο φάλτσα σοπράνο που πέρασε από τη γη»

Το έργο «Η πιο φάλτσα σοπράνο που πέρασε απ' τη γη», σε σκηνοθεσία Ναστάζιας Χριστοδούλου, με τη Χριστιάννα Αρτεμίου στον κεντρικό ρόλο, αποτελεί ένα απολαυστικό μείγμα χιούμορ, συγκίνησης και μουσικής, που εξυμνεί το ανθεκτικό ανθρώπινο πνεύμα, τη δύναμη της ελπίδας και γιορτάζει το αδάμαστο πνεύμα των ατόμων που αρνούνται να αφήσουν τους περιορισμούς να τους κρατήσουν πίσω. Το έργο αφορά στην αληθινή ιστορία της κοσμικής Νεοϋόρκέζας Φλόρενς Φόστερ Τζένκινς, για πολλούς μιας γυναίκας-

συνώνυμο της καλλιτεχνικής φιλοδοξίας και της αυταπάτης. Μία εντελώς «ξεκούρδιστη» σοπράνο, που επιμένει να τραγουδά -γιατί η αγάπη της για τη μουσική είναι τόσο μεγάλη, που όλα τα εμπόδια τα ξεπερνά. Παίζουν: Αρτεμίου Χριστιάννα, Γρηγόρης Γεωργίου, Ηλιάνα Κάκκουρα, Κλέιτος Κυμοδίκης, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Χριστίνα Χριστόφια. Παραστάσεις: Όλο τον Δεκέμβριο, κάθε Παρασκευή και Σάββατο, ώρα 8:00 μ.μ. και Κυριακή 7:00 μ.μ. **Θέατρο Μασκαρίνι, Αθαλάσσης 4 Λατσί. Πληροφορίες και κρατήσεις τηλέφωνο 99251331.**

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Εκθεση Χρίστου Χρίστου

Η γκαλερί Stand in Line παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Κύπριου εικαστικού Χρίστου Χρίστου. Ο Χρίστος Χρίστου, γεννήθηκε το 1950, σπούδασε στην Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts στο Παρίσι και ξεκίνησε την καριέρα του ως ζωγράφος, γλύπτης και λιθογράφος. Στα έργα τέχνης του χρησιμοποιεί κυρίως ακρυλικά χρώματα, λιθογραφία και γλυπτική ενώ περιστασιακά χρησιμοποιεί κερί μέλισσας και φύλλα χρυσού σε καμβά ή ειδικό χαρτί. Σχεδιάζει προσωπικά τις κορνίζες για τα έργα του, αναθετώντας την εκτέλεσή τους σε έναν έμπειρο ξυλουργό. Έργα του Χρίστου βρίσκονται σε πολλές ιδιωτικές και κρατικές συλλογές τόσο στην Κύπρο όσο και στον εξωτερικό. Ο Χρίστος Χρίστου, ζει και εργάζεται στην Κύπρο και την Γαλλία, Παρίσι. Ο κριτικός τέχνης, Αν-

δρέας Χατζηθωμάς, γράφει για τον Χρίστο Χρίστο και την έκθεση: «Ο Χρίστος Χρίστου είναι ένας ξεχωριστός καλλιτέχνης ο οποίος μετά από πολύχρονη ενασχόληση με την τέχνη καθιερώθηκε ως ένας δημιουργός με υψηλή τεχνική κατάρτιση, εκπαιστωμένο τρόπο έκφρασης και ιδεολογική δυναμική. γκαλερί Stand in Line, οδός Μετοχίου 26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Διάρκεια έως 11 Ιανουαρίου 2025. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000, standinlineartspace@gmail.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«Repetitive Acts»

Η έκθεση «Repetitive Acts: Η δύναμη της υφαντικής και του υφάσματος στη σύγχρονη τέχνη» στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερίδη (NIMAC) διερευνά τη δύναμη της ύφανσης ως μέσο επικοινωνίας, αφήγησης και αντίστασης. Από τα αρχαία περσιανά υφάσματα μέχρι τη σύγχρονη αφαντική «απολειμικά» χαλιά, τα υφάσματα λειτουργούν ως σιωπηλοί αλλά εύγλωττοι φορείς νοήματος και μνήμης. Η έκθεση φέρνει την παράδοση της υφαντικής στο παρόν, εξετάζοντας πώς σύγχρονοι καλλιτέχνες/ιδες από την Κύπρο υπερβαίνουν τις παραδοσιακές της συνδέσεις με την οικιακότητα, μετατρέποντάς την σε χώρο πολιτικής, πολιτισμικής και προσωπικής έκφρασης. Η διαδικασία της ύφανσης, τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα και η τε-

λετουργική επανάληψη στη δημιουργία ενός υφαντού παρουσιάζονται ως εξίσου ουσιαστικά στοιχεία. Η έκθεση εστιάζει τόσο στις διαδικασίες όσο και στις σημασίες των σύγχρονων επανεμφανισμών της υφαντικής, διερευνώντας τις πολιτικές, πολιτισμικές και μνημονικές διαστάσεις μιας τέχνης που έχει ιστορικά συνδεθεί με την υποτιμημένη οικιακή εργασία ή τη λαϊκή τέχνη. NIMAC, Παλιάς Ηλεκτρικής 19, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22797400, www.nimac.org.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ιδέες να 'χουμε το 2025

Πάει και το 2024, πέρασε ακόμη ένας χρόνος. Δεν ξεκαθάρισα ακόμη τι σπουδαίο έφερε σε πολιτιστικό επίπεδο, έτσι με μία πρώτη ματιά, καλά πήγαμε, ήταν και τα 50 χρόνια από το πραξικόπημα και την εισβολή, κινήθηκαν τα πράγματα. Γενικώς όμως τα κυρίαρχα θέματα ήταν τα θεατρικά πράγματα, και οι χορηγίες του Σχεδίου Θυμέλνι, ποιοι έλαβαν και ποιοι όχι χρήματα, ποια θέατρα ιστορικά ή μη κλείνουν ή όχι, το καθεστώς του Καλλιτέχνη, που βρίσκεται υπό νομική επεξεργασία ακόμη, τα λογοτεχνικά βραβεία που δεν δόθηκαν, η Κυπριακή Βιβλιοθήκη που μελετάται, η Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, που δεν έχουμε ακόμη, και το κτήριο ΣΠΕΛ χρησιμοποιείται ως χώρος ποικίλων εκδηλώσεων, η απουσία καλλιτεχνικού διευθυντή του ΘΟΚ, με τον κατάλληλο να αναζητείται, αφού φυσικά λυθούν οι νομικές εκκρεμότητες που απαιτούνται για την προκήρυξη της θέσης, και η απουσία κυπριακού σκάματος στο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος. Εννοείται πως και τα διάφορα φεστιβάλ και το καταργηθέντα Κύπρια μπήκαν για τον ένα ή τον άλλο λόγο στο κάδρο, κυρίως για ζητήματα χρηματοδότησης.

Τα παραπάνω είναι λίγο πολύ όσα πολιτιστικά μάς απασχόλησαν τον χρόνο που πέρασε, και μάλλον θα συνεχίσουν να μας απασχολούν και τον επόμενο χρόνο, συν οι πόλεις που διεκδικούν το χρίσμα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2030. Σίγουρα υπάρχουν και άλλα, μικρότερης σημασίας, τα οποία κρύβονται πίσω από τα μεγάλα, τα παραπάνω δηλαδή.

Για αυτά τα παραπάνω, τα οποία είναι και μεγάλα και σημαντικά, δυστυχώς δεν είμαι πολύ αισιόδοξος ότι θα καταλήξουμε κάπου το 2025. Η απαισιοδοξία μου πηγάζει από την «έγνοια» που έχουμε όλοι μας για τα πολύ μεγάλα και σπουδαία, που δεν αγγίζουν σχεδόν ποτέ την ουσία των προβλημάτων. Αρκούμαστε πολλές φορές σε μεγάλα λόγια, σε βαρύγδουπες δηλώσεις και καταρτισμό βαρυσήμαντων καλλιτεχνικών προγραμμάτων που στο τέλος εξυπηρετούν την εικόνα και όχι τον πυρήνα αυτού που όντως είναι αναγκαίο.

Πάντα βέβαια υπάρχει η ελπίδα ότι τα πράγματα θα είναι διαφορετικά το νέο έτος, as το δεχθώ λοιπόν κι εγώ πως το 2025 θα τεθούν οι βάσεις για να αποκτήσει το πολιτιστικό τοπίο της χώρας ένα συγκροτημένο και

μακροπρόθεσμο πολιτιστικό σχεδιασμό. Έναν σχεδιασμό που θα μπορεί να γεννήσει νέα πράγματα, που θα εμπνεύσει τους δημιουργούς να δώσουν νέα πράγματα. Σχεδιασμοί που θα έχουν στο επίκεντρό τους την ιδέα και όχι τον άνθρωπο που την υλοποιεί.

Ελπίζω πως όσα παραπάνω σημείωσα ως μείζονα για τη χρονιά που πέρασε θα αντιμετωπιστούν θεσμικά ως δομικές αδυναμίες, θα ιδωθούν από τα πολιτιστικά υποκείμενα (δημιουργούς, καλλιτέχνες, δημοσιογράφους) ως ευκαιρία για διάνοιξη νέων δρόμων και εξέλιξη υπαρχουσών ιδεών. Να βάλουμε όλοι κάτω τους εγωισμούς μας και τις μαρφοφιλοδοξίες μας (όσο το επιτρέπει βέβαια η ατελής ανθρώπινη φύση) και να δούμε πώς θα βοηθήσουμε τον πολιτισμό της χώρας, που δεν είναι μόνο τα θέατρα, ο χορός, οι συναυλίες και οι εκθέσεις, αλλά είναι αυτό που θέλουμε να φτιάξουμε και να είναι νέο, ώστε και τα θέατρα, και οι παραστάσεις χορού και οι συναυλίες και οι εκθέσεις να έχουν να πουν κάτι καινούργιο, να διαχυθούν ορίζοντα στην κοινωνία και έτσι να δημιουργείται μια μαγιά που χρόνο με τον χρόνο θα δίνει νέα πράγματα. Για παράδειγμα,

το 2024 ως επετειακό έτος τελειώνει και θα είχε ενδιαφέρον λοιπόν να γινόταν μία ανασκόπηση για το τι έδωσε σε πολιτιστικό επίπεδο. Αν και πώς επιπλέον το πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Έφερε νέα πράγματα ή ανακυκλώθηκαν οι ίδιες ιδέες; Οι θεσμοί και οι φορείς πώς μετουσίωσαν καλλιτεχνικά τα ιστορικά γεγονότα του πραξικοπήματος και της εισβολής; Της προσφυγιάς και της διαίρεσης του τόπου; Ασκοληθήκαμε ή όχι, πολύ ή λίγο; Θα είχε ενδιαφέρον ως μελέτη περιπτώσεων για να δούμε αν γεννιούνται νέες ιδέες με αφορμή παλαιά γεγονότα.

Είναι νομίζω καλό να θυμόμαστε πως και η τακινόπια και ο τροχός έχουν ήδη ανακαλυφθεί και έχουν μάλιστα μετεξελιχθεί, και πως χρειάζομαστε νέες ιδέες, νέες καλλιτεχνικές εμπειρίες, έχοντας πάντα υπόψη μας ότι ο ήλιος θα συνεχίσει να ανατέλλει από την Ανατολή και να δύει από τη Δύση, αλλά μπορούμε στο ενδιαφέρον, από το ζήπνημα της μέρας έως ότου πέσει το φως του ήλιου να έχουμε πει πως κάτι ωραίο και φρέσκο φτιάξαμε σήμερα.

Χρόνια πολλά και καλή χρονιά.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Πού πάνε
οι «συνάδελφοι»
όταν πεθαίνουν;

Συμβαίνει κάθε τέλος του χρόνου. Πληθαίνουν οι θάνατοι. Απρόβλεπτοι ή «αναμενόμενοι». Στο πολιτιστικό ρεπερτόριό, στην περίοδο των γιορτών, οι αποχαιρετισμοί επωνύμων από όλους τους τομείς της τέχνης είναι συχνοί. Υπάρχει μια κρυφή ανησυχία για τα στενάχωρα του βίου. Μερικές φορές, αφορούν και ανθρώπους με τους οποίους συμπορευτήκαμε. Η δημοσιογράφος και αρχαιολόγος (δεν ξέρω ποια ιδιότητα θα έπρεπε να προτάξω) Σοφία Ταραντίου, που κηδεύτηκε την Πέμπτη, σε ηλικία 69 ετών, είναι ανάμεσα στους πρώτους συνοδοιπόρους μου στη δημοσιογραφική διαδρομή. Τη συνάντησα στο «Εθνος» το 1984, με προϋπηρεσία εκείνη ήδη, ήταν διαπιστευμένη στο υπουργείο Πολιτισμού, στο «νηπιαγωγείο» της δουλειάς εγώ.

Ανήκε στη σπάνια κατηγορία συναδέλφων που δεν λειτουργούσαν ανταγωνιστικά αλλά υποστηρικτικά, δεν θα ξεχάσω ότι με είχε βοηθήσει να ξελασπώσω σε τουλάχιστον δύο δύσκολα θέματα για τα κυβικά μου, εκείνη την εποχή: το νομοσχέδιο για τον κινηματογράφο (που είχε την υπογραφή της Μελίνας Μερκούρη και του Μάνου Ζαχαρία, το 1984) και τον αινιγμίο, αργά το βράδυ, θάνατο του Ορσον Γουέλς (το 1985). Εχω κρατήσει και τα δύο αυτά κείμενα, και, 40 χρόνια μετά, τα ξαναβρήκα, με μεγάλη συγκίνηση. Εδώ, σταματά οποιαδήποτε προσωπική αναφορά. Η Σοφία είχε γύρω της ανθρώπους και φίλες στενές που την αποχαίρεσαν σπαρακτικά. Η δική μας σχέση ήταν θερμή αλλά απόμακρη στα χρόνια που μεσεολάβησαν. Θα θυμάμαι την εικόνα της: να μπαίνει φουριόζα

Αραγε, στην εποχή της τεχνητής
νοημοσύνης, των ψηφιακών
νομάδων, της εξ αποστάσεως
εργασίας, πώς διαμορφώνεται
και η έννοια του «συναδέλφου»;

στο γραφείο, σαν δύναμη της φύσης, φωτομένη τσάντες, ντυμένη πάντα με μαύρα ρούχα, με τα μαλλιά της πασμένα με ένα κτενάκι που συνέχεια γλιστρούσε και το διόρθωνε αδιάφορα και ατημέλητα, τα γυαλιά σταθερά στο χαρακτηριστικό, όσο και η φωνή της, πρόσωπό της. Μιλούσε έντονα, με ακρίβεια, ωραία ελληνικά. Κουβαλούσε πολλές τσάντες και σακούλες με χαρτιά και βιβλία, αλλά και φαγητό για τα δέσποτα που είχε υπό την προστασία της. Τα καλοκαίρια της τα περνούσε ηλιοκαμένη και γεμάτη κόκκαλα... Δεν εγκατέλειψε ποτέ το ανασκαφικό έργο στη Βοιδοκοιλιά, στη Μεσσηνία, μαζί με τον σύζυγό της, αρχαιολόγο και πανεπιστημιακό, Γεώργιο Στ. Κορρέ.

Πού πηγαίνουν οι «συνάδελφοι» όταν πεθαίνουν; Σαν να ανοίγει μια καταπακτή ακριβώς κάτω από τη θέση τους και χάνονται, εξαφανίζονται εν ριπή οφθαλμού. Υπάρχουν/δεν υπάρχουν. Τη μια στιγμή γελάτε, κουβε-ντιάζετε, διαφωνείτε, εκρήγνυσθε, μισείτε και αγαπάτε, και την άλλη σιωπή. Ησυχία. Κενό. Κάπου κάπου μια αναφορά, ίσως, σε συζητήσεις ανεπίσημες ή επίσημες. Εως εκεί. Και, φυσικά, τα κείμενα, ως γραπτά τεκμήρια ότι υπήρξαν. Η υπογραφή στο έντυπο ή η εικόνα ή η φωνή στις εκπομπές. Για τους «ιστορικούς του μέλλοντος» ή για όσους κάτι αναζητούν και σκονταφτούν πάνω στον απόντα/στην απουσία.

Το ερώτημα, προφανώς, δεν αφορά το δημοσιογραφικό επάγγελμα και μόνο. Ισχύει για κάθε άνθρωπο που έχει δουλέψει οπουδήποτε, οποτεδήποτε, που έχει συνυπάρξει στον ίδιο επαγγελματικό χώρο με άλλους, που έχει ζήσει ένα μέρος του βίου του (μικρότερο ή μεγαλύτερο) ως «συνάδελφος».

Αραγε, στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, των ψηφιακών νομάδων, της εξ αποστάσεως εργασίας, πώς διαμορφώνεται και η έννοια του «συναδέλφου»; Ποια είναι τα σύγχρονα χαρακτηριστικά του; Συμβάλλει στο «κλίμα» του γραφείου και πώς; Τι σημαίνει η λέξη και τι θα σημαίνει πολύ σύντομα, όταν η φυσική παρουσία θα παίζει ολοένα και πιο περιορισμένο ρόλο; Η απομύκνωση του καθενός στην ταχύτητα εξελισσόμενη οθόνη του και στις διαδικτυακές υπηρεσίες αδυνατίζει και τη συνήκη της συμπίεσης, του «διπλανού». Της απορίας που θα διατυπώσεις αγχωμένα, με δυνατή φωνή και θα πάρεις απάντηση, της μικροσυζήτησης με την αίσθηση μιας εφήμερης οικειότητας. Αυτός που μοιράζεσαι όσο ο άλλος είναι παρών. Όσο είναι ορατός. Όσο η αύρα του και η εικόνα του είναι κάτι με το οποίο διασταυρώνεσαι. Κι ύστερα;

Σαν να ακούω τη Σοφία να καταφτάνει φουριόζα.

Μητέρα μόνη, μακριά από τα παιδιά της

Μεταναστεύοντας από το Μεξικό στην Ευρώπη για ένα καλύτερο μέλλον

ΜΠΡΕΝΤΑ ΝΑΒΑΡΟ
Στάχτη στο στόμα
μυθρ.: Ασπασία Καμπύλην
εκδ. Carnivora, σελ. 191

Της **ΤΕΣΣΕ ΜΠΑΪΛΑ**

«**Ε**στιν αρχή φαντάσθηκα τον Ντιέγο να σπάζει σαν μουσικό όργανο, να θρυμματίζεται ολόκληρος μ’ έναν θόρυβο που αντήχησε σ’ όλη τη γειτονιά, να σπάζει σε ξύλινα κομματάκια που πετούσαν хаοτικά προς κάθε κατεύθυνση. Στην πραγματικότητα, όμως, μάλλον δεν θέλω να πέσει και να τσακιστεί. Τον προτιμώ να αιωρείται, χωρίς ν’ ανεβαίνει ούτε να φτάνει κάτω, να αιωρείται, αέναα σε μια στιγμή, παντού και πουθενά. Σαν τη μουσική που υπάρχει μόνο όταν παίζεται ή τραγουδιέται».

Συγγραφέας, κοινωνιολόγος και ακτιβίστρια με σπουδές στη Φεμινιστική οικονομία του αυτόνομου Πανεπιστημίου του Μεξικού και με μεταπτυχιακό στις σπουδές φύλου, η Μπρέντα Ναβάρο το 2018 δημοσίευσε δωρεάν το πρώτο της μυθιστόρημα με τίτλο «Αδεια σπίτια» στο διαδικτυακό περιοδικό και εκδοτικό οίκο Kaja Ngrā, έργο με

το οποίο γνώρισε τεράστια επιτυχία. Το «Στάχτη στο στόμα» είναι το δεύτερο βιβλίο της.

Στον αφηγηματικό καμβά αυτού του έργου η Ναβάρο φιλοτεχνεί το πορτρέτο της οικογενειακής και κοινωνικής συνθλιβής και της βίας που μπορεί να αντιμετωπίσει μια οικογένεια, απόρροια της μετανάστευσης και των επιπτώσεών αυτής. Μιλάει για τη μετανάστευση από το Μεξικό προς την Ισπανία, με τις κοινωνικές ανατροπές, ανελέητες, να εμφανίζονται στο προσκήνιο, όταν μια μητέρα αναγκάζεται να μεταναστεύσει σε αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος, αλλά τα παιδιά της δεν ακολουθούν. Όταν ύστερα από μερικά χρόνια αυτοί οι τρεις άνθρωποι ενωθούν, ξανά τίποτα δεν θα είναι το ίδιο και οι συναισθηματικές διακυμάνσεις, καθώς και η ίδια η στενάζουσα πραγματικότητα θα γίνουν ένα νέο πεδίο ανατροπών, για να καταλήξουν σε στάχτη προτού αναπότερπτα καθούν.

Η Ναβάρο θίγει πολλά ευαίσθητα ζητήματα. Η μητρότητα, η χαμηλή κοινωνική θέση, η ξενοφοβία, ο αποχωρισμός, η εγκατάλειψη και η αποξένωση που προκαλού-

SHUTTERSTOCK

Η Ναβάρο φιλοτεχνεί το πορτρέτο της οικογενειακής και κοινωνικής συνθλιβής και της βίας που μπορεί να αντιμετωπίσει μια οικογένεια.

νται από τη μετανάστευση, η βία και η κατάλυση των οικογενειακών δεσμών ως τίμημα για ένα καλύτερο μέλλον, ο τρόπος ζωής στο Μεξικό και η διάψευση ενός καλύτερου μέλλοντος στη Βαρκελώνη και, εντέλει, η ευκολία του αφορισμού, της αυτοεξόντωσης, της σαγηνευτικής αυτοαποδόμησης.

Όλα χρειάζονται μόνο έξι δευ-

τερόλεπτα για να τελειώσουν, όσα χρειάστηκε ο Ντιέγο για να δραπετεύσει από ένα βίαιο σύστημα ζωής και για να καταλάβει η αδελφή του ότι τελικά δεν υπάρχουν αλήθειες. Υπάρχουν μόνο οπτικές γωνίες και βάσει αυτών φαίνεται ο κόσμος και η πραγματικότητα. Υπάρχουν μάτια γεμάτα ρατσισμό, μίσος και απέχθεια, αλλά υπάρχουν και άλλα γεμάτα νοσταλγία και αγάπη. Υπάρχει η σιωπή που βοηθάει στο να μείνει κανείς ζωντανός και η σιωπή που κάνει κακό και υπάρχουν στόματα που φλέγονται να ανοίξουν μπροστά στην αδικία, στις ανισότητες, στις κοινωνικές διαφορές. Η επιστροφή της στο Μεξικό με τις στάχτες του Ντιέγο θα γίνει η αφορμή για το προσωπικό της συναισθηματικό

ταξίδι, μέσω του οποίου θα της αποκαλυφθούν οι επιταγές του δικού της πεπρωμένου.

Η Ναβάρο είναι τολμηρή συγγραφέας. Καταπάνεται με διαχρονικά και ταυτόχρονα σύγχρονα θέματα με θάρρος και οδηγεί την αφήγησή της στην πυρηνική τους ουσία, χωρίς μελοδραματισμούς ή φλυαρίες, για να στήσει εκεί τους ήρωές της και να τους αφήσει να αναπτυχθούν αυτοβούλως σε ένα σπαρακτικό, σκληρό σκηνικό. Ηρώες τόσο δυνατοί, ώστε ο αναγνώστης να παρακολουθεί τα πάθη τους συμμετέχοντας απολύτως στις ψυχολογικές τους διακυμάνσεις. Η γραφή της Ναβάρο είναι στιβαρή και ρωμαλέα, ωμή και ρεαλιστική. Γράφει σε πρώτο πρόσωπο, κάνοντας ένα είδος εσωτερι-

Η πρωταγωνίστρια μεταναστεύει από το Μεξικό στην Ισπανία, αλλά τα παιδιά της δεν ακολουθούν. Όταν ύστερα από μερικά χρόνια αυτοί οι τρεις άνθρωποι ενωθούν ξανά, τίποτα δεν θα είναι το ίδιο. Το «Στάχτη στο στόμα» είναι το δεύτερο βιβλίο της Μπρέντα Ναβάρο που κυκλοφορεί στα ελληνικά.

κού μονολόγου, ο λόγος της μοιάζει να «χυμάει» στον αναγνώστη, για να τον κάνει να βιώσει τα συναισθήματα των πρώων της: την οργή και τη μήνιν τους, την απελπισία και τη δυσπιστία τους, την αγανάκτηση και την ελπίδα τους. Πάνω απ’ όλα, όμως, την αλήθεια τους. Κυρίως τη γεύση που έχει η στάχτη του ευρωπαϊκού ονείρου στο στόμα τους.

Είναι βέβαιο ότι η Ναβάρο είναι μια συγγραφέας που αξίζει να διαβαστεί και θα απασχολήσει πολύ το αναγνωστικό κοινό και τους κριτικούς στο μέλλον. Το δεύτερο αυτό βιβλίο της είναι ένα αφήγημα σκληρό και διεισδυτικό, πολιτικό και κοινωνικό, ανατρεπτικό και επίπονο. Αναμφίβολα, ένα αφήγημα αριστοτεχνικό.

'TIS THE SEASON

LARNACA

Christmas

LAND

EUROPE SQUARE LARNACA

Μέγας Χορηγός:

EUROBANK Cyprus

Χορηγοί:

ALAMBRA

TO GRAB MOU

PARK PALIATSO

VASSOS Psatolimano

Primo

Fontana

Parex

Pharma LEAD

ION ITA PANTA

LUNO COFFEE

GIANTS

Χορηγός Επικοινωνίας:

DEE JAY 93.5

Καλλιγραφημένες ευχές για το νέον έτος 1984 από την Ιωάννα Τσάτσου. «Σας σκέφτομαι με αγάπη».

Θησαυρός αναμνήσεων και ευχών

Λεύκωμα με χριστουγεννιάτικες κάρτες
από τον συλλέκτη Δημήτρη Τσίτουρα

Του ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Από το 1974 έως το 2023, πάνω από 4.000 ευχετήριες χριστουγεννιάτικες κάρτες είχαν σταλεί στην οικογένεια Τσίτουρα. Υπήρχαν χρονιές που είχαν συγκεντρώσει πάνω από 150 σταλμένες κάρτες, υπήρχαν και χρονιές, όπως το 2023, που ο αριθμός μόλις και έφτασε τις 17. «Σημεία των καιρών», όπως λέει ο Δημήτρης Τσίτουρας, ο οποίος, ως μανιώδης συλλέκτης και γνώστης του ωραίου, είχε φυλάξει και αρχειοθετήσει επί 50 χρόνια όλες αυτές τις χριστουγεννιάτικες κάρτες που είχε λάβει, πολλές από τις οποίες υπογεγραμμένες από σημαντικούς καλλιτέχνες, προσωπικότητες, οικογενειακούς φίλους, μουσεία και ιδρύματα. Ηρθε η ώρα όλες αυτές οι κάρτες, ένας θησαυρός αναμνήσεων και μια ανεκτίμητη παρακαταθήκη καρτώου πολιτισμού, να αποτελέσουν ένα σώμα και να συναποτελέσουν μια συλλογή που βρήκε στέγη στο νέο λεύκωμα του Δημήτρη Τσίτουρα και που εκδόθηκε με τίτλο «Christmas Cards, 50 χρόνια, 1974-2023» (Αρχειο Θησαυρών Μελετών / Συλλογή Δημήτρη Τσίτουρα).

Υπάρχει μια αίσθηση τέλους εποχής, δυστυχώς, για αυτό το παλαιότατο έθιμο της ανταλλαγής καρτών με το ταχυδρομείο. Πλέον, μια κάρτα, που προυποθέτει επιλογή, αγορά, γραφή, σκέψη, φροντίδα, αποτελεί ιδιαίτερη τιμή και ένδειξη υψηλού πολιτισμού. Ομως, τα παλιότερα χρόνια, που κάθε σπίτι «στόλιζε» τις κάρτες που λάμβανε ως μέρος ενός εορταστικού διακόσμου, η αποστολή ευχών ήταν κάτι το αυτονόητο. Αλλά ο Δημήτρης Τσίτουρας είχε την πρόνοια από νωρίς να αποθησαυρίσει όλον αυτόν τον πακτωλό ευχών και να μας τον παραδώσει σήμερα ως αυτούσιο σώμα ενός πολιτισμικού αποτυπώματος με όλη την υπεραξία που προϋποθέτει.

«Ανακάλυψα τις χριστουγεννιάτικες κάρτες από τις μικρές καθολικές εικονίτσες που αγοράζαμε από το καθολικό κατάστημα της οδού Σίνα στο πλάι του Αγίου Διονυσίου των Καθολικών, το κατάστημα λεγόταν “Ο καλός τύπος”», λέει ο ίδιος.

Γιορτές στο βιβλιοπωλείο

Στα πρώτα πολύ νεανικά χρόνια, μην έχοντας με ποιον να αλληλογραφήσει, άρχισε να στέλνει κάρτες σε συγγενικά πρόσωπα. Αλλά το 1958, όταν στις διακοπές του άρχισε να δουλεύει στο βιβλιοπωλείο

«Ελευθερουδάκης» (που τότε ήταν στη γωνία Σταδίου και Καραγεώργη της Σερβίας), άρχισε να ζει τα Χριστούγεννα «με όλη την ψυχή του». «Αν ήθελα να ξαναζήσω μια μέρα από τη ζωή μου», γράφει ο Δημήτρης Τσίτουρας, «θα ήθελα να είναι μια χριστουγεννιάτικη μέρα στο βιβλιοπωλείο».

Ξεφυλλίζοντας το πλούσια εικονογραφημένο λεύκωμα, με τις ενόπτες του ξεχωριστές για κάθε χρόνο, αισθάνεσαι να ταξιδεύεις σε εκείνα τα (ιστορικά) πρόσφατα χρόνια, που όμως είναι τόσο μακρινά... Τότε (1970, 1980, 1990 κυρίως, αλλά και την πρώτη δεκαετία του 2000), μια χριστουγεννιάτικη κάρτα σταλμένη με το ταχυδρομείο και υπογεγραμμένη με τον ξεχωριστό γραφικό χαρακτήρα του καθενός ήταν μια πράξη τιμής σε βαθμό αμοιβαιότητας, για τον

Τα παλιότερα χρόνια η αποστολή ευχών ήταν κάτι το αυτονόητο και κάθε σπίτι «στόλιζε» τις κάρτες που λάμβανε ως μέρος ενός εορταστικού διακόσμου.

αποστολέα και τον παραλήπτη. Στο λεύκωμα με το πολύ ωραίο εισαγωγικό κείμενο του ιστορικού της φωτογραφίας Αλκη Ξανθάκη, ο αναγνωστής παρακολουθεί μια παρέλαση υπογραφών: Ιωάννα Τσάτσου, Ιωάν Βορρές, Πέγκυ Ζουμπουλάκη, Μερόπη και Πάρις Πρέκας, Ελένη Βλάχου, Οπυ Ζούνη, Ξενοφών και Δόλα Ζολώτα, Χρήστος Λαμπράκης, Ντέπη Χανδρή, Ηλίας Λαλαούνης, Κωνσταντίνος Στάκος, Άννα Σικελιανού, Διονύσης Φωτόπουλος, Μάνος Χαριτάτος, Νίκος και Βαρβάρα Βερνίκου, Νάνα Μούσχουρη, Νίκος Κούρκουλος, Μαριάννα Λάτση, Γιάννα Αγγελοπούλου, Βάσω Παπαντωνίου, Μιχάλης Μακρουλάκης, Έλλη Σολομωνίδου-Μπαλάνου, και πολλές πολλές ακόμη ιδιόχειρες υπογραφές.

Είναι ένας ολόκληρος κόσμος, στη δίνη του χρόνου, γενιές που εφάπτονται, αισθητικές κόγχες, κοσμοπολιτισμός, μια εντύπωση ενός απέραντου δικτύου ανθρώπων. Το 1974, νιόπαντροι ο Δημήτρης Τσίτουρας και η Αγγέλα Παπάζογλου, εγκατεστημένοι στο Λονδίνο τότε, άρχιζε η συνειδητή αποστολή και συλλογή καρτών. Τα πρώτα χρόνια (έως το 1992)

Το 1991, η ευχετήρια χριστουγεννιάτικη κάρτα των εκδόσεων Αδάμ (που ξεχώριζαν τότε για εκδόσεις τέχνης) ήταν η Θεία Γέννηση διά χειρός Αλέκου Φασιανού με τον χαρακτηριστικό γραφικό χαρακτήρα του.

Αριστερά: Η Αγγέλα Παπάζογλου και ο Δημήτρης Τσίτουρας την ημέρα των αρραβώνων τους, 7 Οκτωβρίου 1973. Από την επόμενη χρονιά άρχισε η συστηματική συλλογή των ευχετήριων καρτών. Επάνω: «Πολλές ευχές για το 2001. Με αγάπη, Δανάη Ράλλη».

Το λεύκωμα με τίτλο «Christmas Cards, 50 χρόνια, 1974-2023» κυκλοφορεί από το Αρχείο Θησαυρών Μελετών / Συλλογή Δημήτρη Τσίτουρα.

η οικογένεια Τσίτουρα έστελνε μια κοινή κάρτα για όλους τους φίλους, αργότερα (έως το 2008) τον κατάλογο-βιβλίο για τη Συλλογή Τσίτουρα.

«Η συνήθεια αυτή από τότε σταμάτησε», λέει ο Δημήτρης Τσίτουρας. «Μου έλειψε... Ωστόσο, συνεχίζαμε να λαμβάνουμε αρκετές κάρτες, δυστυχώς όλο και λιγότερες».

Πάνω από 4.000 κάρτες

Όλα αυτά τα χρόνια, οι κάρτες που έφθναναν κάθε Χριστούγεννα φυλάσσονταν σε φακέλους τα πρώτα χρόνια και αργότερα σε ομοιόμορφα κουτιά. «Ήταν λοιπόν εύκολο», αφηγείται ο Δημήτρης Τσίτουρας, «να τις βρω τακτοποιημένες όλες. Συνολικά είναι 4.053. Σημειώνω ότι υπάρχουν χρονιές, κυρίως οι πρώτες, από τις οποίες δεν σώθηκαν όλες οι κάρτες που λάβαμε. Φοβάμαι ότι οι αλλεπάλληλες μετακομίσεις μεταξύ Λονδίνου, Αθήνας, Ψυχικού ανακάτωσαν κάποιους φακέλους. Αν υπολογίσουμε και τις κάρτες που χάθηκαν τα πρώτα χρόνια, ο αριθμός θα πρέπει να φτάνει γύρω στις 4.300».

Μέσα από αυτό το τεράστιο υλικό ήταν πολύ δύσκολη η επι-

λογή για τη δημιουργία του λευκώματος. «Ήταν αδύνατο να δημοσιευθούν όλες. Λυπάμαι, γιατί υπάρχουν πολλές με μεγάλο εικαστικό ενδιαφέρον, έξυπνες, αναμνήσεις με υπογραφή. Η επιλογή έγινε με βάση το εικαστικό - ιστορικό περιεχόμενο πρώτα και μετά το συναισθηματικό».

Εχει επίσης ενδιαφέρον πως για κάθε χρονιά υπάρχει μια λίστα γεγονότων (με τη βοήθεια του καθηγητή Ηλία Κολοβού) που δίνει μια αίσθηση ιστορικού αποτυπώματος και αισθητικού κλίματος για τις κάρτες που ακολουθούν. Πολλές κάρτες βοηθούν ένα σκοπό. Θυμόμαστε πόσο δημοφιλείς ήταν επί δεκαετίες οι κάρτες της UNICEF, όπως και οι κάρτες της Εταιρείας Προστασίας Σπαστικών, των Χωριών SOS, κάρτες μουσείων και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και βεβαίως κάρτες με έργα τέχνης.

Οι κάρτες των εταιρειών και των οργανισμών συνιστούν μια ακόμη εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ενότητα που αποτελεί καθρέφτη κοινωνικής και οικονομικής στάθμης. Δυστυχώς, όπως ομολογεί ο ίδιος ο συλλέκτης που μας μιεί στον δι-

κό του κόσμο, δεν σώθηκαν οι φάκελοι με τα γραμματόσημα. «Θα ήταν μια άλλη ανάγνωση των 50 αυτών ετών».

«Θα σταθώ όμως σε μερικές κάρτες που ήταν κυριολεκτικά θεσμός για όλους μας», λέει ο Δημήτρης Τσίτουρας. «Οι κάρτες της οικογένειας Λαλαούνη, οι κάρτες του σχεδιαστή Μηνά, οι κάρτες της εταιρείας Μαρινόπουλου, οι οικογενειακές κάρτες του Νίκου και της Βαρβάρας Βερνίκου, οι κάρτες της εταιρείας Λάτση είναι από μόνες τους μικρά έργα τέχνης που αξίζει να δημοσιευτούν σαν συλλογές. Οι κάρτες και τα καλούδια της Ιωάννας Παπαδοπούλου και του Μηνά Τάνες».

Μια άλλη κατηγορία καρτών είναι οι οικογενειακές «με τα παιδιά και τα σκυλιά τους». Τα γούρια της The Tsitouras Collection, μια ιδέα για την προσθήκη αυτή του ζωγράφου Κώστα Σπυριούνη, εντάχθηκαν επίσης, όπως και τα μικρά έργα τέχνης που έκρυβαν τα κουτιά με τις κάρτες, από φίλους καλλιτέχνες.

Σημεία των καιρών: Το 2020 δεν υπήρξε ούτε μία κάρτα. Ας ελπίσουμε του χρόνου να αρχίσει και πάλι ανοδική πορεία.

Μαρία Κάλλας: Το φαινόμενο του λυρικού τραγουδιού

Οι πιασάρικες ατάκες που της χρέωσαν, το μόνο που δείχνουν είναι πόσο λίγο εννοήσαν της ιδιοσυγκρασία της

Του **ΑΝΤΡΕΑ ΤΙΜΟΘΕΟΥ**

Τι μας διδάσκει η τελευταία και περιβόητη ταινία «Maria», αφιερωμένη στη Μαρία Κάλλας, με πρωταγωνίστρια την Αντζελίνα Τζολί σε σκηνοθεσία του Πάμπλο Λαραϊν; Πως μάλλον είναι πολύ τυχεροί οι μεγάλοι καλλιτέχνες που αφήνουν πίσω τους μια οικογένεια, η οποία τους αγαπάει και τους νοιάζεται πραγματικά, ώστε να είναι σε θέση να αντιδράσει και να σταματήσει τον διασυρμό τους μέσα από ενστικτώδεις προσπάθειες, απόδοσης ή ερμηνείας της ζωής τους. Πως δυστυχώς, η εκμετάλλευση της λάμπης κάποιων ανθρώπων από κάποιους άλλους, σταματημό δεν έχει, αφού δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα. Πως μετά τον θάνατό σου εύκολα οι άνθρωποι κατακρεουργούν την αλήθεια σου.

Βέβαια για το φαινόμενο του λυρικού τραγουδιού, Μαρία Κάλλας, έχουν γραφτεί φοβερά και

«Ο χρόνος γιατρεύει πολλά πράγματα και είμαι σίγουρη πως ο χρόνος θα αποδείξει αυτό που πραγματικά είμαι»

Μαρία Κάλλας

τρομερά, τα οποία ωστόσο σχολιάσθηκαν μεμονωμένα ή και καθόλου, και ξεχάστηκαν. Αυτό βέβαια συμβαίνει, γιατί είμαστε λαός που δεν αρέσκεται στο διάβασμα και έτσι ποτέ δεν έφτασαν πολλά από αυτά στην κοινή γνώμη. Μια ταινία, όμως, πολύ πιο εύκολα θα παγιώσει στις αντιλήψεις των μαζών το τι ήταν η Κάλλας, και εν προκειμένω, με τον χειρότερο τρόπο, κι αυτό είναι τουλάχιστον λυπηρό. Αυτό ακριβώς ένιωσα, όταν ολοκλήρωσα τη θέαση της εν λόγω ταινίας, λυπη. Λυπη γι' αυτή τη σπουδαία καλλιτέχνίδα,

Μοναδική ερμηνεία της Μαρίας Κάλλας στον ρόλο της Βιολέτας, στην «Τραβιάτα» του Τζουζέπε Βέρντι (1951, Πόλη του Μεξικού).

Η Αντζελίνα Τζολί στην ταινία «Maria» με θέμα τη ζωή της Κάλλας.

Η Ελληνίδα ντίβα με το κουστούμι από την «Τουρανότ» που ανέβηκε στη Σκάλα του Μιλάνου το 1958.

της οποίας ο σκηνοθέτης Πάμπλο Λαραϊν αμαυρώνει τη μνήμη της, παρουσιάζοντάς μας μια μισό-τρελη γυναίκα, εξαρτημένη από φάρμακα και ουσίες, τις τελευταίες μέρες της ζωής της.

Ναι, η σκηνογραφία, τα κοστούμια, τα υπέροχα πλάνα του φθινοπωρινού Παρισιού, το επιβλητικό Τροκαντερό και η όμορφη γειτονιά της Μαρίας Κάλλας στη λεωφόρο Georges Mandel, δημιουργούν μια ιδανική ατμόσφαιρα. Η φοβερή αφοσίωση της Τζολί σε αυτό που ανέλαβε είναι εντυπωσιακή και η απόδοση της ελληνιστικής προφοράς της Μαρίας Κάλλας στην αγγλική γλώσσα, υποδειγματική. Πράγματι έγινε, σοβαρή μελέτη προς αρκετές κατευθύνσεις, ωστόσο υπάρχουν αρκετά θέματα στην ταινία που προσβάλλουν τη μνήμη

μη όχι μόνο της ίδιας της Κάλλας, αλλά και κοντινών της ανθρώπων. Κάποιοι διάλογοι ήταν πέραν από κάθε αμφιβολία τόσο ξένοι και ανυπόστατοι, ως προς την αντίληψη της Κάλλας. Οι πιασάρικες ατάκες που της χρέωσαν, το μόνο που δείχνουν είναι πόσο λίγο εννοήσαν της ιδιοσυγκρασία της. Ντράπηκαν οι λέξεις, αλλά δεν ντράπηκαν οι άνθρωποι και τα στόματα... Ενώ σε κάποια σημεία φαίνεται πως έγινε μια κάποια ιστορική μελέτη, σε κάποια άλλα στηρίχθηκαν ξεκάθαρα σε εικασίες, που καλό θα ήταν να έμεναν στη σιωπή.

Η Κάλλας θα είναι για πάντα, όσα και ό,τι υπήρξε, μέσα από τη μουσική της. Όλα τα υπόλοιπα, τα τρωτά και ανθρώπινα, δεν αφορούν μια καλλιτέχνίδα του μεγέθους της. Άλλωστε, στο τε-

λευταίο δίλεπτο της ταινίας, όπου προβάλλεται η γυναίκα, το είδωλό της η αλήθεια, ρίχνοντας στην πυρά ό,τι προηγήθηκε.

Και για να είμαι ξεκάθαρος! Δεν περίμενα να αποδοθεί το μεγαλείο της Κάλλας. Καμία με βεβαιότητα δεν θα μπορούσε να το αναστήσει. Περίμενα όμως μια τόσο μεγαλεπήβολη δουλειά να είχε ως κύριο μέλημά της την απόδοση τιμής σε αυτή τη σπουδαία γυναίκα, παρά την αποδόμηση της. Προφητικά θα έλεγα, η ίδια κάποτε σε συνέντευξή της στην γαλλική τηλεόραση με τον Bernard Gavoty είχε πει: «Χρειάζεστε τα είδωλα, αλλά τα καταστρέφτε πολύ εύκολα. Τη στιγμή που θα αρρωστήσουν, θα είναι εύθραυστα ή που περνούν μια δυσκολία και χρειάζονται βοή-

θεια, τότε ακριβώς είναι που τα καταστρέφετε». Ακόμα και τα μέσα να ήταν αλήθεια απ' όσα είδαμε, γιατί να επιλέξει κανείς να ρίξει φως σε αυτά, τη στιγμή που έχει τόσους λόγους και τρόπους να προβάλει το φαινόμενο, την ιδιοφυΐα, το αστέρι Κάλλας;

Και κάτι τελευταίο: Οι σύγχρονες επεμβάσεις προσώπου και γενικότερα αυτό που η κοινωνική νόρμα μάς επιβάλλει να θεωρούμε σήμερα αισθητική περιποίηση και «ομορφιά», βγάζει εκτός εποχής, από μόνο του, οποιαδήποτε προσπάθεια ηθοποιού να μπει ουσιαστικά σε μια άλλη εποχή. Η λάμψη αφορούσε τη Μαρία, το αψεγάδιαστο είναι δουλειά του σήμερα...

Ο κ. Αντρέας Τιμοθέου είναι εκπαιδευτικός, λογοτέχνης.

RARE OBJECTS
A FILM BY KATIE HOLMES

MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 21:00

RARE OBJECTS
ΔΡΑΜΑ

Μια νεαρή γυναίκα προσπαθεί να ξανατιάξει τη ζωή της όταν πιάνει δουλειά σε μια αντικερτί. Εκεί που σιγά-σιγά αποκτά και πάλι αυτοπεποίθηση, άτομα από το τραυματικό παρελθόν της αρχίζουν να επανεμφανίζονται.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101 Θέση: 49 www.mesimvria.com

Nicosia2030

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024_25

**ΜΙΑΒ ΒΟΛΑΝ
ΤΖ' ΕΝΑΝ ΤΖΑΙΠΟΝ**
Κυπριακά παραδοσιακά παραμύθια
ONCE UPON A TIME
24/12/2024

**STILL! ENA ΑΓΑΛΜΑ
ΠΟΥ ΓΥΡΙΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**
STILL! A STATUE THAT
TRAVELLED THE WORLD
31/12/2024

**ZHNA MELEKKH
ECHOES ACROSS DIVIDES**
ZINA MELEKKI
10/01/2025
#UNDER30

Διοργανωτές
Organisers:

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia for Art

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

Εισιτήρια
Tickets:

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Προς δημοπράτηση

Το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης διαθέτει έργα Ολλανδών και Φλαμανδών ζωγράφων του 17ου αιώνα προς δημοπράτηση μέσω του οίκου Christie's. Η δημοπρασία θα γίνει στο Ρόκφλερ Σέντερ στις 5 Φεβρουαρίου. Το Μουσείο της Βοστώνης έχει μία από τις σημαντικότερες συλλογές ολλανδικής τέχνης. Πολλά από τα έργα δεν πρόκειται ποτέ να παρουσιαστούν. Είκοσι από αυτά θα δημοπρατηθούν και τα έσοδα θα καλύψουν ανάγκες του μουσείου. Στη φωτογραφία, έργο του Γιαν βαν Γκόγιεν.

ΒΙΕΝΝΗ

Μαρκ Σαγκάλ

Ως τις 9 Φεβρουαρίου θα παρουσιάζεται η έκθεση με έργα Μαρκ Σαγκάλ στο Μουσείο Αλμπερτίνα της Βιέννης. Με πάνω από 90 έργα, προερχόμενα από όλες τις δημιουργικές περιόδους του Σαγκάλ, η έκθεση είναι μια σύμπραξη με τη Συλλογή Nordrhein-Westfalen του Ντίσελντορφ. Ο Σαγκάλ (1887-1985) αφομοίωσε όλα τα καλλιτεχνικά ρεύματα του 20ού αιώνα και καλλιέργησε το δικό του αναγνωρίσιμο ύφος. Εβραϊκής καταγωγής, ο Σαγκάλ είχε γεννηθεί στη Λευκορωσία και άνηψε στο Παρίσι.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ο αδελφός Κλιμτ

Αυτό το θαυμάσιο έργο του 1892 προορίζεται για το κλιμακοστάσιο του Θεάτρου της Βιέννης. Είναι έργο του Ερνστ Κλιμτ (1864-1892) αλλά δεν πρόλαβε να το τελειώσει. Ο αδελφός του, Γκούσταβ Κλιμτ, συντετριμμένος για τον αδόκτο χαμό του μικρού αδελφού του, ανέλαβε να ολοκληρώσει το έργο και να δικαιώσει τη φήμη του Ερνστ. Το έργο πωλήθηκε τότε σε ιδιώτη. Η πρόσφατη δημοπράτησή του από τον οίκο Sotheby's ανέφερε 2,2 εκατ. στερλίνες.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Φρανκ Στέλα

Η γκαλερί Mnuchin στη Νέα Υόρκη παρατείνει έως τις 25 Ιανουαρίου το αφιέρωμα στον Αμερικανό ζωγράφο, γλύπτη και χαράκτη Φρανκ Στέλα (1936-2024), από τους κορυφαίους του 20ού αιώνα. Η έκθεση έχει σκοπό να τιμήσει την καλλιτεχνική προσφορά του γι' αυτό και η επιλογή των έργων φωτίζει το πολυμορφικό έργο του Φρανκ Στέλα μέσα από σταθμούς της διαδρομής του από το 1958 έως το 2003. Ο κατάλογος υπογράφεται από τον ιστορικό τέχνης Κάρερ Ράτκλιφ.

ΛΕΙΨΙΑ

Ρέμπραντ

Στην Πινακοθήκη της Λειψίας πάνω από 140 έργα του Ρέμπραντ παρουσιάζονται σε μια ιδιαίτερως σημαντική έκθεση έως τις 26 Ιανουαρίου. Λάδια, σχέδια και χαρακτικά συγκροτούν έναν πυκνό κόσμο. Το μουσείο διαθέτει στη συλλογή του πολλά έργα μαθητών του Ρέμπραντ και μόνο ένα σχέδιο του καλλιτέχνη. Πλούσια δάνεια όμως από το Άμστερνταμ, το Λονδίνο, τη Στοκχόλμη, τη Βιέννη και το Παρίσι καθώς και από Γερμανούς ιδιώτες αναδεικνύουν την έκθεση αυτή ως σημαντικό γεγονός.

Ο **Ρικάρντο Μούτι** θα διευθύνει τη Φιλαρμονική της Βιέννης.

Πρωτοχρονιά στη Βιέννη
με τον Ρικάρντο Μούτι

Η λάμψη της πρωτοχρονιάτικης συναυλίας από τη Musikverein της Βιέννης είναι μέρος της εμπειρίας για την πρώτη μέρα του χρόνου για εκατομμύρια τηλεθεατές σε 90 χώρες. Για το 2025, μαέστρος θα είναι ο Ρικάρντο Μούτι, ο οποίος αναλαμβάνει πάλι αυτόν τον ρόλο μετά τα έτη 1993, 1997, 2000, 2004, 2018 και 2021, γεγονός που τον καθιστά τον πιο δημοφιλή μαέστρο για τον ωραίο αυτόν θεσμό. Παραλαμβάνει την μπαγκέτα από τον Γερμανό μαέστρο Κρίστιαν Τίλεμαν, που διύθυνε τη Φιλαρμονική της Βιέννης την Πρωτοχρονιά του 2024. Αυτή η θαυμάσια παράδοση ξεκίνησε το 1939 και είχε απολύτως συμβολικό χαρακτήρα για τον ανώτερο ρόλο και σκοπό της μουσικής. Καθιερώθηκε η παράδοση κάθε χρόνο να προσκαλείται ένας κορυφαίος διευθυντής ορχήστρας. Είναι ένας τρόπος να υποδεχόμαστε το νέο έτος με αυτόν τον πολιτισμένο τρόπο αλλά και μια αφορμή για να αντιληφθεί κανείς τη σοβαρότητα, την επάρκεια και τον επαγγελματισμό με τον οποίον προωθείται διεθνώς το πολιτιστικό προϊόν της Αυστρίας. Όπως κάθε χρόνο, η συναυλία θα βασίζεται στα βάλς της Βιέννης, και σε συνθέσεις κατά κύριο λόγο της οικογενείας Στράους που αποτελούν διεθνές διαβατήριο πρόσβασης

σε ένα τεράστιο κοινό διεθνούς προέλευσης και ποικιλομορφής σύνθεσης. Οι πολιτισμικές διαφορές συναιρούνται και εξημερώνονται στο άκουσμα της μουσικής της Βιέννης του 18ου και του 19ου αιώνα. Αποτελούν κομμάτια ενός κοινού υποσυνείδητου και δρουν συνεκτικά και εξυψωτικά. Στη Χρυσή Αίθουσα (Μεγάλη Αίθουσα) της Musikverein, μήκους 49 μ., πλάτους 19 μ. και ύψους 18 μ., υπάρχουν 1.744 θέσεις και χώρος για 300 ορθίους. Εκεί νιώθουμε όλοι λίγο-πολύ συγγενείς. Η Musikverein, κοντά στο περίφημο Ringstrasse της Βιέννης, είναι κομμάτι της αυτοκρατορικής πρωτεύουσας. Έργο του Θεόφιλου Χάνσεν, του γνώριμυ μας από τα σπουδαία έργα του στην Αθήνα (και στον οποίον οφείλουμε την άφιξη του Τσίλλερ στην Αθήνα για το έργο της Ακαδημίας), η Musikverein υπήρξε το ολόλαμπρο Μέγαρο Μουσικής που χτίστηκε με πρωτοβουλία της Εταιρείας Φίλων της Μουσικής της Βιέννης σε οικοπέδο που παρεχώρησε ο αυτοκράτορας Φραγκίσκος Ιωσήφ Α΄ το έτος 1863. Εγκαινιάστηκε το 1870. Βασικός χορηγός του έργου υπήρξε ο Έλληνας, βλαχικής καταγωγής, Νικόλαος Δούμπας, εξέχον μέλος της ελληνικής παροικίας της Βιέννης, όπως ήταν και ο Σίνας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ένα μουσικό παραμύθι για την ύπαρξη του κάθε ανθρώπου

Τα Χριστούγεννα του μακρινού 1986, κάθε απόγευμα στις έξι και για μισή ώρα η τότε ΕΡΤ2 μετέδιδε σε αποσπάσματα το «Ορατόριο των Χριστουγέννων» του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ υπό τη διεύθυνση του σπουδαίου αρχιμουσικού Νικολάους Αρνονκούρ.

Τις εκπομπές αυτές ο κύριος Γκρι είχε πληροφορηθεί από τον πατέρα του, στον οποίο όμως το «Χριστουγεννιάτικο Ορατόριο» έπεσε μάλλον βαρύ. Ωστόσο, καθόταν με τον γιο του κάθε απόγευμα μπροστά από την τηλεόραση και ο κύριος Γκρι θυμάται εκείνες τις χριστουγεννιάτικες τηλεοπτικές συναυλίες και το μεγάλο αυτό έργο του Μπαχ, από τα πλέον εμβληματικά της λογίας μουσικής όσον αφορά τα Χριστούγεννα.

Φέτος κρατάει στα χέρια του μια σχετικά πρόσφατη εκτέλεση που έχει ξεχωρίσει (Christmas

Η αφήγηση εκκινεί από την προαναγγελία του ερχομού του Μεσσία και καταλήγει στη νύχτα των Μάγων με τα δώρα.

Oratorio - Weihnachtsoratorium), παραγωγή της Naxos, όπου ο Ραλφ Όττο διευθύνει επιδέξια ένα εξαιρετικό οργανικό και χορωδιακό σύνολο, την ορχήστρα και τη χορωδία Μπαχ του Μάιντς (Bachchor Mainz - Bachorchester Mainz) με σολίστ τον τενόρο Γκέοργκ Πόπλουτς, την υψίφωνο Τζούλια Κλάιτερ, την άλτο Καταρίνα Μαγκιέρα και τον βαθύφωνο Τόμας Ε. Μπάουερ. Άρτια πχογράφηση και μια συνολικά εξαιρετη σύγχρονη ερμηνεία ενός έργου που κινείται με μοναδικό τρόπο κάπου ανάμεσα

«Ορατόριο των Χριστουγέννων» του Μπαχ, παραγωγή της Naxos και μία από τις τελευταίες ερμηνείες ενός μεγάλου έργου που ξεχωρίζει.

στη δοξολογία και στο υποβλητικό δέος της γέννησης του Θεανθρώπου. Είναι επίσης από τα έργα που μετέβαλαν δραστικά τη θρησκευτική μουσική, ειδικά στον προτεσταντικό κόσμο της Γερμανίας, με μια απaráμιλλη αίσθηση οργανικής ενότητας και αφηγηματικής ροής.

Το εξαμερές αυτό ορατόριο ακολουθεί μια φόρμα που θέλει έναν τενόρο να αφηγείται τα τεκταινόμενα (Ευαγγελιστής) σε πρόζα (ρετσιτατίβο), χτίζοντας γέφυρες με τα μουσικά μέρη, οι στίχοι του οποίου πιθανότατα να γράφθηκαν από έναν τακτικό συνεργάτη του Μπαχ σε θρησκευτικά έργα, τον Κρίστιαν Φρίντριχ Χενρίτσι. Η αφήγηση εκκινεί από την προαναγγελία του ερχομού του Μεσσία στον κόσμο και καταλήγει στη νύχτα των Μάγων με τα δώρα. Ο κύριος Γκρι συχνά προσπαθεί να φανταστεί πώς

ακούστηκε το μέγα αυτό έργο τα Χριστούγεννα του 1734 στη Λειψία, μέσα στο χιόνι και υπό το φως των κεριών. Τα τύμπανα και τα χάλκινα πνευστά κάθε τόσο, έτσι όπως υπογραμμίζουν το δοξαστικό πνεύμα του έργου, συνιστούν και μια νοερή ανάταση προς τα ουράνια για κάθε υποψιασμένο ακροατή.

Για τον κύριο Γκρι, όπως και για πολύ κόσμο, η Sinfonia με την οποία ξεκινάει το δεύτερο μέρος του ορατορίου, είναι μια κορυφαία στιγμή: εκφράζει το κατανυκτικό πνεύμα της νύχτας των Χριστουγέννων (ναι, ακόμη και σήμερα, κάπου, κάπως, αν το θέλει κανείς, το βρίσκει) με τη γαλήνια θαλπωρή της φύσης, αλλά ακούγεται και ως ένα δυσόιωνα προανάκρουσμα των Παθών που περιμένουν στη γωνία. Με άλλα λόγια, ένα μουσικό παραμύθι για την ύπαρξη του κάθε ανθρώπου.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ

Τζαζ Χριστούγεννα

«Είναι μια εποχή που οι άπληστοι δίνουν μια δεκάρα στους άπορους/.../ Αλλά όλοι εσείς οι καλοθελητές του Δεκέμβρη... κραυγάζετε δυνατά/ Καλά Χριστούγεννα/ Ελπίζω τα δικά σου να είναι φωτεινά, αλλά για μένα είναι μπλε», τραγουδούσε με περιπαικτική διαπεραστική φωνή ο τραγουδιστής, πιανίστας, συνθέτης Μπομπ Ντόροου το 1962 στο θαυμάσιο τραγούδι του «Blue Xmas», που χρωμάτισε με την τρομπέτα του ο Mails Ντέιβις (συλλογή «Jingle Bell Jazz», Columbia). Στίχοι για «Μπλε Χριστούγεννα», που δεν αστράφτουν κάτω από τα διαθλαστικά φώτα των μεγαλουπόλεων.

Δεν είναι το μόνο. Περίοπτα της τζαζ «χριστουγεννιάτικης» παραγωγής: «White Christmas» (1948) από τον Τσάρλι Πάρκερ και τους Κένι Ντόραμ, Μαξ Ρόουτς, Αλ Χέιγκ, Τόμι Πότερ, η καλύτερη διασκευή του «Santa Claus is coming to town» (1964) από το τρίο του Μπιλ Εβανς, δυο θαυμάσιες στιγμές του Τσετ Μπίκερ: με τους Lighthouse All-Stars στο «Winter Wonderland» (1953) και στο «Christmas waltz» (1987) του Βόλφγκανγκ Λάκερσμιντ, αξέχαστη διασκευή του τενόρου σαξοφωνίστα Ντέτζερ Γκόρντον στο «Have yourself a merry little Christmas» (1980), άκρως αισθαντική εκδοχή του Πακίτο ντε Ριβέρα στο παραδοσιακό «God rest ye merry, gentlemen» (1981), μελωδικές διασκευές των Τσάρλι Χέντεν-Χανκ Τζόουνς στα «It came upon a midnight clear», «God rest ye merry gentlemen» (2012) και «A merrier Christmas», σύνθεση που έγραψε ο Τελόνιους Μονκ για την οικογένειά του αρχές '60ς, την «προστάτεψε» στην ιδιωτική σφαίρα μη ηχογραφώντας την όσο ζούσε, αλλά συμπεριλήφθηκε στο «ασεβές» χιουμοριστικό χριστουγεννιάτικο άλμπουμ του Respect Sextet «Respect in Yule» (Mode/Avant, 2012).

Πολλοί τζαζ ογκόλιθοι (Αρμστронγκ, Έλινγκτον, Πέτερσον, Μπρούμπεκ, Φιτζέραλντ, Γκουαράλντι), αλλά και πρωτοποριακοί ανανεωτές του είδους δημιούργησαν θεματικά άλμπουμ. Επιλέγουμε τέσσερα λιγότερο γνωστά: • Τζιμ Σμιθ και Γουές Μοντγκόμερι «Christmas '64» (Verve, 1964), επανέκδοση ως «Christ-

Υπάρχουν πολλά περίοπτα άλμπουμ της τζαζ «χριστουγεννιάτικης» παραγωγής. Από το «White Christmas» (1948) του Τσάρλι Πάρκερ έως τον πρωτοποριακό Τζον Ζορν με το «A Dreamers Christmas» (2011).

Πολλοί ογκόλιθοι του είδους (Αρμστρονγκ, Έλινγκτον, Πέτερσον, Μπρούμπεκ, Φιτζέραλντ, Γκουαράλντι), αλλά και πρωτοποριακοί ανανεωτές, δημιούργησαν θεματικά άλμπουμ.

mas Cookin'»(1966): Με σαφώς πιο ρυθμική διάθεση από τα περισσότερα χριστουγεννιάτικα άλμπουμ, με σφραγίδα του δαιμόνιου οργανίστα και καταλυτική παρουσία του κορυφαίου κιθαρίστα, που ενώνονται με μια εκπνεκτική big band. • Κάρλα Μπλέι «Carla's Christmas Carols» (Watt/ECM, 2009): Μακριά από κάθε υποψία εμπροευματικής εκμετάλλευσης, η κορυφαία συνθέτρια, ενορχηστρώτρια, πιανίστα ενώνει δυνάμεις με τον μπασίστα Στιβ Σουάλοου και το γερμανικό Partyka Brass Quintet σε λεπτές,

λυρικές, αριστοτεχνικές, ιδιοσυγκρασιακές, ευφύεις, υποδειγματικά παιγμένες, απρόβλεπτες στην εξέλιξη τους διασκευές. Εορταστικό αριστούργημα που δραπετεύει από την εποχή του. • Τζέρι Αλεν «A child is born» (Motema, 2011): Μείγμα κλασικού και πρωτότυπου υλικού με στενή, δημιουργική, μοντέρνας πνοής σχέση με τη γέννηση του Χριστού από μια εμπνευσμένη συνθέτρια, πιανίστα που υποστηρίζει αυτοσχεδιαστικά, στοχαστικά, με περιπετειώδες πνεύμα το κλίμα αθωότητας, ομορφιάς, μυστηρίου και ελπίδας της γιορτής. Ξεχωρίζει η εκδοχή της στο παραδοσιακό «O Come, O Come, Emmanuel» με φωνητικά γυναικών της Quilt Collective του Gee's Bend (Αλαμπάμα). • Τζον Ζορν «A Dreamers Christmas» (Tzadik, 2011): Κλασική απόδειξη του πώς ένας πρωτοπόρος ανατροπέας χωράει στο εορταστικό κλίμα. Εννέα διασκευές, δύο πρωτότυπα με ενέργεια, ένταση, λυρικό μελωδισμό, ιδιοσυγκρασιακή ματιά στην παράδοση. Συμ-

μετέχουν: Μαρκ Ρίμποτ (κιθάρα), ο τραγουδιστής Μάικ Πάτον των Faith No More κ.ά.

Μεταφερόμαστε στο κεφάλαιο Τσαρλς Μίνγκους και στη συγκλονιστική αυτοβιογραφία του «Χειρότερα κι από σκυλιά» (μτφρ. Χρύσα Τσαλκίδου, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1981). Μία χριστουγεννιάτικη «φυλετική» ιστορία από τον ταχυδρόμο τότε Μίνγκους: «Οι Νότιοι κουβαλούν πάντα τον Νότο μέσα τους.../Του ζήτησα να υπογράψει ένα συστημένο γράμμα και μου είπε: "Αφησέ το στο κουτί, πιστιρικά, όπως κάνουν όλοι οι αραπάδες δούλοι". Του είπα να το βουλώσει και να υπογράψει και απάντησε ότι αν ήμασταν στον Νότο θα μ' έβαζε να του γλείψω τα παπούτσια. Να 'μαι λοιπόν, ο αιώνιος νέγρος σκλάβος σε ό,τι και να έκανα – μουσικός ή ταχυδρόμος– κι όλος ο κόσμος ετοιμαζόταν να γιορτάσει τη γέννηση του Χριστού, τη γιορτή της αγάπης».

Σύνθεση αιμίως χριστουγεννιάτικη δεν βρίσκεις στον Μίνγκους. Βρίσκεις όμως «εκρηκτική» συνταγή του για χριστουγεννιάτικο κοκτέιλ (eggnog) στο βιβλίο των Τζάνετ Κόλμαν - Αλ Γιανγκ «Mingus/Mingus: Two Memoirs», τρυφερό, χιουμοριστικό πορτρέτο του. Ο Μίνγκους, με ιδιαίτερη ροπή σε ποτό και χριστουγεννιάτικα πάρτι, προτείνει υπερβολικά δόση αλκοόλ στο κοκτέιλ του, που «ρίχνει κάτω ελέφαντα». Ρουμί Τζάμικας 151 proof (75,5% αλκοόλ) ανά άτομο. «Βάλτε το σταδιακά, αλλιώς θα καούν τα αυγά». Μαζί ένα σφηνάκι κονιάκ (ή Bourbon), 1 αυγό (κρόκο και απράδια), 2 κύβους ζάχαρης, λίγο γάλα, κρέμα, φρέσκο τριμμένο μοσχοκάρυδο ανά άτομο, παγωτό βανίλια για να κρατηθεί κρύο. Μετά τις οδηγίες «μαγειρέματος», ο Μίνγκους υπογραμμίζει ότι ίσως προσθέσει σίκαλη, γνωστή για την παρασκευάση οινόπνευματών ποτών. «Έξαρτάται από το πόσο θα μεθύσω ενώ το δοκιμάζω».

Αν θέλετε καλά Χριστούγεννα προστρέξτε στις θαυμάσιες τζαζ μουσικές. Μην επιχειρήσετε όμως να δοκιμάσετε το κοκτέιλ του Μίνγκους. Αρκεστείτε στον αυτοσχεδιασμό της μουσικής του, όχι της μαγειρικής του. Εκτός κι αν λαχταράτε οπωσδήποτε «αξέχαστα Χριστούγεννα».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟ ΚΑΣΣΙΟ

Ο Ευστάθιος Κάσσιος γεννήθηκε το 1983 στην Αθήνα. Σπούδασε μηχανικός πληροφορικής και υπολογιστών, ιστορία και φιλοσοφία της επιστήμης και συνέκισε τις μεταπτυχιακές σπουδές του στα οικονομικά στη Σουηδία. Έχει ιδρύσει νεοφύεις επιχειρήσεις, είναι συγγραφέας, σύμβουλος επιχειρήσεων, επιστημονικός συνεργάτης σε ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα. Μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Το βιβλίο του «Ο μοναχός της θάλασσας» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Διόνοια.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Αρχιπέλαγος Γκούλαγκ» του Αλεξάντρ Σολζενίτσιν, «The making of the Western Mind» του Τομ Χόλαντ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Το πολιτικό και στρατιωτικό αφήγημα που επικρατούσε κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου στο Βερολίνο ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις, οι ομοιότητες με το σήμερα στον πόλεμο στην Ουκρανία.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Ο μπελάς είναι προσωπικός για τον καθένα. Το αν χρησιμοποιήσει τη γνώση και την έμπνευση από ένα βιβλίο για το καλύτερο ή το χειρότερο στη ζωή του.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Υπό την ακρόαση ενός δίσκου του

Chet Baker, «Wagner», μαζί με σκωτσέζικο single malt, σε ορεινό χωριό.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;
Από μικρή ηλικία με ελκούν η επιστημονική φαντασία, η φιλοσοφία, αν και τα τελευταία χρόνια προτιμώ τη λογοτεχνία που βασίζεται σε αληθινές ιστορίες και γεγονότα, όπως εγκλήματα.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Σίγουρα οι αναστροφές, το να έχεις πλάσει πιθανές λύσεις για τον γόρδιο δεσμό της μυθιστορηματικής αφήγησης και στο τέλος οι προβλέψεις σου να πέφτουν πανηγυρικά στο κενό. Κάπως έτσι συμβαίνει και στη ζωή.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;
Το βιβλίο «Childhood's End» του Άρθουρ Τ. Κλαρκ.

Ποιος είναι ο ρόλος της θεάς Τύχης στο βιβλίο σας;
Επειτα από αιώνες γνώσης που έχουμε αποκτήσει μέσω της επιστήμης, της τεχνολογίας, παρατηρώ ότι πολλοί άνθρωποι, ανεξάρτητα από το γνωσιακό υπόβαθρό τους, προβληματίζονται για το αν οι πράξεις τους και οι συνέπειες αυτών είναι αποτέλεσμα ελεύθερης βούλησης, τύχης σε έναν χαοτικό παγκοσμιοποιημένο κόσμο, προσωπικού πεπρωμένου (ψευδαίσθηση) ή ανώτερων μεταφυσικών δυνάμεων όπως Μοίρα, θεά Τύχη, θρησκευτικών οντοτήτων που καθοδηγούν τις ζωές τους.

Σκιαγραφήστε τους δύο Έλληνες ναυτικούς.
Οι πρωταγωνιστές, οι δύο Έλληνες ναυτικοί, αποτελούν μεταφορικά τα δύο ημισφαίρια του εγκέφαλού μας, το λογικό και το παράλογο, τον ορθολογισμό και τα μυστηματικά από τη μια και την πιο αφηρημένη διαίσθητική δραστηριότητα που επηρεάζεται από το συναισθήμα. Μια μακρά φιλία και επαγγελματική σχέση μεταξύ τους σε τρεις ηπείρους, που καταλήγει σε προσωπικό δράμα.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΑΚΤΗ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗΣ
Τεύχος 141, (Χειμώνας του 2024)
Δεκέμβριος 2024 - Φεβρουάριος 2025

Το Λευκωσιάτικο περιοδικό λογοτεχνίας και κριτικής «ΑΚΤΗ» κυκλοφόρησε πριν από λίγες μέρες. Οι συνεργάτες του περιοδικού από Κύπρο και Ελλάδα καταθέτουν συνεργασίες, πολλές από τις οποίες είναι βασισμένες στη μνήμη γύρω από τα τραγικά γεγονότα του 1974: Πραξικόπημα χουντικό, εισβολή τουρκικού στρατού, μαρτύρια, δολοφονίες και διωγμοί στρατεύσιμων και αμάχων, προσφυγοποίηση, αγνοούμενοι, διαιώνιση της κατοχής, πολιτικοί κίνδυνοι. Στην ποιητική ύλη συμμετέχουν οι: Χρήστος Τουμανίδης, Κωνσταντίνος Κομιανός, Αντώνης Πιλλάς, Μαρία Χατζηκριστοδούλου, Σπύρος Μονόπωλης, γιώργος Α. Κωνσταντίνου. Με κείμενα πεζού λόγου συμμετέχουν οι: Ντίκος Μελλάρις «Αλέπο», Νίκος Ορφανίδης «Το σπίτι μου στην Κυθρέα», Δημήτριος Δ. Τριανταφυλλόπουλος «Το εκ βαθέων (de profundis) ενός σημερινού Έγροντος» Αρχ. Αναγίας Κουστένης (†) «Αγιος Διονύσιος Ζακύνθου». Μελέτες-παρεμβάσεις έχουν οι: Κώστας Μπλάθρας, «Ο θάνατος του βασιλιά και η διαρπαγή της χώρας», Μόνα Σαββίδου-Θεοδούλου, «Μ. Πέτρου -Σπαράγματα της Γλυκειάς Χώρας, Πένθος: Άτομο-Κοινωνία-Πολιτική». Στέλιος Κούκος, «Κύπρος, ιδού κείται εις πτώσιν και ανόστασιν», Στέλιος Παπαντωνίου, «Ρήνα Καταελλή - Μυθιστορήματα και Διηγήματα». Στο ποιητικό ένθετο «Ελληνομουσεϊόν» (ανθολόγηση από τον Γιώργο Κ. Μύαρη) η καίρια ποιητική έκφραση του Γιώργου Μολέσκη, όπως αποδίδεται στις 15 συλλογές που εκδίδει ο ποιητής από το 1967. Το τεύχος κοσμεϊται από την εικαστική συνεργασία του πρόσφυγα δασκάλου, λογοτέχνη, εικαστικού γιώργου Α. Κωνσταντίνου, με πολλές εκθέσεις στο ενεργητικό του: Χαρακτικά με έντονα παραδοσιακά μοτίβα προσοδούν ενόργεια στα κείμενα που συνοδεύουν. Σημειώματα και σχόλια ενσωματώνει ο Ν. Ορφανίδης στα «Ετερα κεφάλαια»: «Τα "πάθη" και το "πάθος" της ιστορίας», «Η "παταγώδης" αποτυχία της Τουρκίας», «Το στρατόπεδο συγκέντρωσης αιχμαλώτων στη Βώνη-πενήντα χρόνια μετά», «Η κυρία Ιφιγένεια», «Τα επιμύθια της ιστορίας», «Αντης Ροδίτης (1946-2024)». Στη στήλη «Ψηφίδες» κριτικά σημειώματα των Ν. Ορφανίδη («Ολ. Στυλιανού, Σελίμ»), Ζων. Ζαννέτου (Α. Γεωργιάδη, Ιστορίες ένεκεν-ποιήματος). Στα «Σημεία» επιλέγονται αποσπάσματα από κείμενα και βιβλία των: Γ. Στρούμπα, Β. Δασκαλάκη, Τασούλα Μάρκου, Ευγ. Κωνσταντινίδη, Μ. Ιωαννίδου-Κουσελίνη, Β. Φαίτα, Αν. Τενέζη, Γ. Μολέσκη, Γ. Μοσέντ, Ση. Γ. Μπρίκου, Σ.Π. Βαρνάβα, Cres. Sangilio, Ζ. Ζαννέτου, Κ. Βασιλείου.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ
Κορνιζωμένοι
Εκδ. Καστανιώτη, σελ. 288

«Ο Στέλιος Σπούγias θα ήθελε να ήταν της φαντασίας του, όχι μόνο τα γεγονότα της Δευτέρας δεκατέσσερις εντεκάτου 2016, αλλά και όλη εκείνη η μέρα να έλειπε από τα ημερολόγια, να μην είχε υπάρξει ποτέ». Εκείνη τη Δευτέρα ο γιος του ο Χρόνης, είκοσι ενός ετών, εξαφανίστηκε από τη ζωή του. Από εκείνη την ημέρα ο Στέλιος, λίγος εκ γενετής, ολοένα λιγότευε. «Τέλειον» δεν ήταν το κορνιζάδικο, όπου περνούσε τις εργάσιμες ώρες της εβδομάδας. Τέλειος ήταν ο γιος του, «η πιο τρανή απόδειξη τελειότητας». Αγγελος. «Τόσο αίθρια ψυχή». «Μπροστά στον Χρόνη, αυτός έμοιαζε δευτεροκλασάτος». Ο Σπούγias, ανατρέχοντας στα χρόνια της κοινής τους ζωής, στεκόταν σε αλγινές στιγμές, όταν φευγαλέα αντικριζε στο βλέμμα του γιου του «δυσφορία και μια τζούρα αποδοκιμασίας». Αν ο Χρόνης τον ζύγιζε, τον έβγαζε σίγουρα λειψό. Με το πρόσφατο μυθιστορήμα της η Ιωάννα Καρυστιάνη κορνιζώνει στις σελίδες της εργογραφίας της έναν ακόμη αναζισοπαθόντα, με αγαθές προθέσεις και

μυδαμινές δεξιότητες. Τον Σπούγια περιβάλλει ένας κακορίζικος θίασος από ερασιτέχνες της ζωής, αξιολύπτους εφευρέτες τεχνισμάτων επιβίωσης. Χαρακτηριστική η εναρκτήρια σκηνή του εθιμικού τραπεζώματος οικείων στις 26 Νοεμβρίου στο σπίτι του Σπούγια προς τιμήν της ονομαστικής του εορτής. Ο καθείς κοιμίζει επί της τραπέζης τις λόξες, τις μούρες και τα φάλτσα του. Στη μυθοπλαστική Κρανιά, καταμεσής του θεσσαλικού κάμπου, οι κουβέντες μπαίνουνγαιναν από «το ψυγείο της ρουτίνας». Ο Σπούγias κορνιζώνει βλέμμα-τα, περιστάσεις και βαρύτιμα ενθύμια, ξεγελώντας τη βραδυκινησία του χρόνου, μαζί και τα ψυχικά βαρίδια. Ποτέ του δεν είχε «κέφι ζωής». Πάντα ελεεινός και πανάθλιος.

Ο Χρόνης του έδειχνε κατάνοση, «όπως συμπαραστέκεται κάποιος σε έναν αδύναμο». Συχνά έλεγε στους φίλους του, «ο δόλιος ο πατέρας μου μέχρις

ενός σημείου φτάνει, δεν είναι για πολλά». Φοιτητής του Παιδαγωγικού, ονειρευόταν ευτυχισμένα παιδάκια. Στο ζενίθ του ενθουσιασμού του ντυνόταν κλόουν και περιφερόταν στις ερηνιές της Κρανιάς, σαν να έκανε πρόβα παιδικά πάρτι. Ίσως πάλι έστηνε, ερήμην του, μια φάρσα στον δόλιο πατέρα του, αντιγυριζόντας του μια κοροϊδευτική γκριμάτσα, χαρακμένη από ένα άλικο, γκροτέσκο χαμόγελο. Αλλοτε έτρωγε λωτούς, σε μια πρόβα τελεσίδικης λήθης.

Η Καρυστιάνη είναι δεξιότέχνισ των υπόκωφων δραμάτων που καταλήγουν σε μνήματα. Δεν χρειάζεται τίποτα άλλο πέρα από την παντοδύναμη γραφή της για να εξαπολύσει ολέθρους και ακαριαίες συντριβές. Όλα της τα βιβλία, «ληξιαρχεία συμφορών». Με φράσεις σφυριές, που χτυπούν καταγινετικά η μία μετά την άλλη, φτάνει τους χαράκτες στο απώτατο όριο της πνιγμονής, λίγο πριν από τον ρό-

χο. Ειδικά σε αυτό το μυθιστόρημα η γλώσσα δίνει την αίσθηση πως της κόβεται η ανάσα από την ίδια της την ορμή. Η αφήγηση ακολουθεί την οπτική του Σπούγια, ο οποίος παραδέρνει σε ανεξέλεγκτες σκέψεις και φρίκες, εγκιβωτίζοντας συνάμα τον λόγο των άλλων. Σφύζοντας από φωνές, η γλώσσα αφηνιάζει, θρασομανεί και οημάζει. Όπως όλοι οι ήρωες της Καρυστιάνη, ο Σπούγias είναι δεινός στο πένθος, μάεστρος στον θρήνο και τις επιτάφιος παραφορές. «Η γλώσσα του Σπούγια έτρεχε με σπασμένα τα φρένα, μιλούσε σαν να παραμιλούσε, να μονολογούσε, να πολυβολούσε».

Η Καρυστιάνη έχει κατακτήσει ένα απαρámillo επίπεδο γλωσσικής τεχνικής, που της επιτρέπει να προσδίδει στο αμελτέρο ένα ανύποπτο μέγεθος. Η γραφή της ξεχωρίζει για τις παράτολμες, αντίρροπες συμμείξεις. Μάγκικη, ζόρικη εκφορά λόγου, λιγώλο τέχνη μελόδραμα και βουκολικά ξέφωτα, αυτοκτονική μελαγχολία, σφαδάζον χιούμορ, σφοδρό κατρακύλισμα στην παράνοια, οργασμικά «αλαλούμ μαυρίλας», όλα συναντώνται στην αφήγηση με αριστοτεχνική φυσικότητα, σε μια δαιμονική ροή. Τελικά, μια λέξη αρκεί για το βιβλίο: «τέλειον».

Απεικόνιση του Θεού να χωρίζει τη θάλασσα με το χέρι του για να ανοίξει δρόμο στους ανθρώπους. «Ο Θεός είχε κάποτε ένα σώμα σε σχήμα ανθρώπου, με άκρα και αισθητήρια όργανα. Και όμως, καθώς άλλαζαν τα πολιτισμικά πλαίσια και οι θεολογικές προτιμήσεις, το σώμα του Θεού σταδιακά διαμελίστηκε», σχολιάζει η Φραντσέσκα Σταυρακοπούλου.

Υπήρχε Θεός και πριν από τη Γένεση

Η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Εξετερ, Φραντσέσκα Σταυρακοπούλου, μιλάει για το βιβλίο της «Θεός. Μια ανατομία»

Συνέντευξη στον **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

«**Το βιβλίο** που κρατάτε στα χέρια σας είναι εκείνο που θα ήθελα να είχα διαβάσει όταν ήμουν στο πανεπιστήμιο. Λέει την ιστορία του πραγματικού Θεού της Βίβλου, σε όλες τις ένσαρκες, μη λογοκριμένες, σκανδαλώδεις μορφές του. Αφαιρώντας το θεολογικό επίκρισμα αιώνων ιουδαϊκής και χριστιανικής ευσέβειας, το βιβλίο αυτό απαλλάσσει τον βιβλικό Θεό από τα κειμενικά και δογματικά δεσμά του, για να φέρει στο φως μια θεότητα η οποία δεν μοιάζει καθόλου με τον Θεό τον οποίο λατρεύουν οι Εβραίοι και οι χριστιανοί σήμερα. Ο Θεός που φανερώνεται σε αυτό το βιβλίο είναι η θεότητα την οποία έβλεπαν οι αρχαίοι πιστοί της: ένας υπερμεγέθης, μυώδης, όμορφος Θεός, με υπεράνθρωπες δυνάμεις, γήινα πάθη και μια ροπή προς το φανταστικό και το τερατώδες». Έτσι κλείνει την εισαγωγή της στο «Θεός. Μια ανατομία» η Φραντσέσκα Σταυρακοπούλου (γενν. 1975), καθηγήτρια της Βίβλου και της αρχαίας θρησκείας στο Πανεπιστήμιο του Εξετερ, στη νοτιοδυτική Αγγλία, και επικεφαλής του τμήματος Θεολογίας και Ιστορίας της ιουδαϊκής θρησκείας. Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια σε μετάφραση του Γιώργου Καραμπέλα (έχει γραφεί στα αγγλικά).

Η Σταυρακοπούλου, όπως δηλώνει και στη συνέντευξη που ακολουθεί, δηλώνει άθεη, ωστόσο τη συναρπάζει η ιδέα του Θεού. Αυτή η αίσθηση περνάει και στο άκρως ενδιαφέρον βιβλίο της, μέσω του οποίου ερχόμαστε σε επαφή με μια πρώτη εκδοχή του Θεού του ιουδαιοχριστιανισμού, η οποία όμως ελάχιστα σχέση έχει με αυτή που επικράτησε.

— Ξεκινώ με το μύθο στο βιβλίο, από τον Λούις Κάρολ. Ταιριάζει το παράλογο χιούμορ του Κάρολ με την ιδέα του Θεού; Έχει κάτι ά-λογο, κάτι τόσο υπερβατικό που χωρίς λίγο χιούμορ ο ανθρώπινος νους βρίσκεται σε έναν κίνδυνο;

— Ναι, η γάτα Cheshire του Λούις Κάρολ μου φαίνεται ότι είναι μια πολύ κατάλληλη εικόνα (και με ένα πολύ ταιριαστό χιούμορ) για τη χρήση της πρώτης ιστορίας του Θεού: αυτή η ιστορία είναι μια παράξενη ιστορία και υπάρχουν επεισόδια σε αυτήν την ιστορία που είναι χιουμοριστικά – είτε εσκεμμένα είτε όχι. Αλλά το απόσπασμα από τον Λούις Κάρολ έχει επίσης ένα πιο βαθύ νόημα για μένα ως λόγια και άθεη, γι' αυτό αναferομαι στο χαμόγελο της γάτας Cheshire προς το τέλος του βιβλίου: ο Θεός είχε κάποτε ένα σώμα σε σχήμα ανθρώπου, με άκρα και αισθητήρια όργανα. Και όμως, καθώς άλλαζαν τα πολιτισμικά πλαίσια κατά τη διάρκεια εκατοντάδων ετών, και καθώς άλλαζαν οι θεολογικές προτιμήσεις, το σώμα του Θεού σταδιακά διαμελίστηκε. Το μόνο που έμεινε ήταν ένας Θεός που αναπνέει, βλέπει, μιλάει και ακούει, αλλά χωρίς μύτη, μάτια, στόμα και αυτιά. Είναι παράξενο!

— Ηδη από τον πρόλογο θίγετε το ακανθώδες ζήτημα της σωματικότητας του Θεού, κι ακόμη το ζήτημα του φύλου του Θεού. Μέσω αυτού τέθηκαν οι βάσεις για την πατριαρχία στις κοινωνίες;

— Στον αρχαίο κόσμο η θεότητα Γιαχβέ θεωρείτο αρσενική και της αποδίδονταν αρσενικά χαρακτηριστικά και συμπεριφορές. Υπήρχαν και άλλες θεότητες, βέβαια, κάποιες από τις

«**Ο Θεός** που φανερώνεται σε αυτό το βιβλίο είναι η θεότητα την οποία έβλεπαν οι αρχαίοι πιστοί της: ένας υπερμεγέθης, μυώδης, όμορφος Θεός, με υπεράνθρωπες δυνάμεις, γήινα πάθη και μια ροπή προς το φανταστικό και το τερατώδες», αναφέρει στην εισαγωγή του βιβλίου της η Φραντσέσκα Σταυρακοπούλου. Η ίδια δηλώνει άθεη, ωστόσο τη συναρπάζει η ιδέα του Θεού.

οποίες ήταν γυναικείες. Αλλά για τους συγγραφείς της εβραϊκής Βίβλου (της Παλαιάς Διαθήκης), ο Γιαχβέ ήταν η μόνη θεότητα άξια λατρείας. Κι αυτός ήταν ο θεϊκός αρσενικός Δημιουργός κατ' εικόνα του οποίου έγινε ο Άνθρωπος. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο, η αρρενωπότητα του Θεού αντανάκλασε την πατριαρχία του πολιτισμού στον οποίο λατρευόταν αρχικά ο Γιαχβέ.

Αλλά η συνεχιζόμενη επιρροή της Βίβλου και του αρσενικού Θεού της έχει επίσης κατοχυρώσει και επικυρώσει μεταγενέστερες μορφές πατριαρχίας. Για εκατοντάδες χρόνια οι παραδοσιακοί Εβραίοι και χριστιανοί θεολόγοι υποστήριζαν ότι οι άνδρες ήταν πιο συγγενείς με τον Θεό παρά οι γυναίκες, επειδή ο Άνθρωπος ήταν φτιαγμένος κατ' εικόνα Θεού και είχε την πνοή

του Θεού μέσα του. Αντίθετα, οι γυναίκες ήταν δευτερεύουσες από τους άνδρες επειδή η πρώτη γυναίκα δεν προερχόταν από τον Θεό, αλλά από ένα μέρος του σώματος του πρώτου άνδρα, του Αδάμ.

— Πότε αρχίζει ο Θεός να είναι άυλος, χάνοντας την όποια ένσαρκτη διάστασή του;

— Ο Θεός αρχίζει να χάνει το σώμα του όταν ορισμένες ελληνικές φιλοσοφίες, συμπεριλαμβανομένου του νεοπλάτωνισμού, αρχίζουν να γίνονται πιο κανονιστικές στον αρχαίο κόσμο, μεταξύ άλλων και για τους λατρείς του Γιαχβέ. Αυτές οι φιλοσοφικές θέσεις επιμένουν ότι το Θείο είναι τελείως διαφορετικό από οτιδήποτε στον κόσμο: το Θείο είναι άυλο, ασώματο, αμετάβλητο και αδιαίρετο. Επομένως ο Θεός δεν μπορεί να έχει σώμα. Ως αποτέλεσμα, οι αρχαίοι Εβραίοι στοχαστές άρχισαν να ερμηνεύουν ξανά τους παλαιότερους μύθους για τον Θεό στις γραφές τους. Αυτές τις επανερμηνείες κληρονόμησαν αργότερα οι πρώτοι χριστιανοί θεολόγοι. Για αυτούς τους στοχαστές με επιρροή, οι βιβλικές αναφορές στο σώμα του Θεού έγιναν σύμβολα ή μεταφορές. Το σώμα του εξαφανίστηκε σταδιακά.

— Ποια είναι τα πιο κτυπητά σημεία στην Παλαιά Διαθήκη όπου ο Θεός παρουσιάζεται με ανθρωπομορφικούς όρους; Είναι, π.χ., η στιγμή που πλάθει τον Αδάμ κατ' εικόνα Θεού;

— Όταν το βιβλίο της Γένεσης δηλώνει ότι οι άνθρωποι είναι φτιαγμένοι κατά την «εικόνα του Θεού», σημαίνει ότι οι άνθρωποι μοιάζουν με τον Θεό οπτικά: οι άνθρωποι έχουν σώματα σε σχήμα όπως το σώμα του Θεού

και ο Θεός έχει σώμα σε σχήμα ανθρώπινου σώματος. Αυτό σημαίνει αυτοί οι στίχοι στο αρχικό πολιτισμικό τους πλαίσιο και ήταν μια άποψη των θεών που μοιράζονταν άλλοι πολιτισμοί σε όλο το Λεβάντε, τη Μεσοποταμία και την ανατολική Μεσόγειο – συμπεριλαμβανομένης της αρχαίας Ελλάδας. Πολύ αργότερα, όταν οι Εβραίοι και οι χριστιανοί θεολόγοι υπέθεσαν ότι ο Θεός δεν είχε σώμα, η «εικόνα του Θεού» περιορίστηκε σε μια διφορούμενη μεταφορά ή αφηρημένη ποιότητα.

Αλλά για μένα, αυτό δεν είναι το πιο εντυπωσιακό σημείο της Βίβλου. Υπάρχουν κι άλλα μέρη στη Βίβλο όπου η ομοιότητα του Θεού με τους ανθρώπους είναι έντονα σπλαχνική. Στο βιβλίο του Ιερεμία, για παράδειγμα, ο Θεός αισθάνεται πόνο στο στομάχι του επειδή είναι ανήσυχος και αναστατωμένος. Όλοι ξέρουμε πώς είναι αυτό!

— Ισχυρίζεστε ότι στην Παλαιά Διαθήκη αφήνεται να εννοηθεί ότι ο Θεός δεν λογίζεται ως μόνος στο σύμπαν. Πότε και πώς αλλάζει αυτό;

— Στο αρχαίο του πλαίσιο ο Γιαχβέ δεν ήταν ο μόνος θεός. Αντίθετα, αυτός ήταν ένας πολυθεϊστικός κόσμος. Πολλά βιβλικά κείμενα αναφέρονται στο «Θείο συμβούλιο» του Γιαχβέ, που είναι ένας όρος που αναφέρεται σε μια συλλογή από δευτερεύουσες θεότητες στο πάνθεόν του, γνωστές ως «θεϊκοί γιοι» ή «υιοί του Θεού». Αλλά βιβλικά κείμενα αναφέρονται στις θεότητες υψηλού επιπέδου, που μερικές φορές λατρεύονταν δίπλα στον Γιαχβέ. Αυτά περιλαμβάνουν τη σύζυγό του, τη θεά Ασέρα. Οι εβραϊκές επιγραφές από τον όγδοο αιώνα π.Χ. (προ

Χριστού) αναφέρονται χωρίς προβλήματα στον Γιαχβέ και στην Ασερά ως θεϊκό ζευγάρι.

Οι περισσότεροι μελετητές συμφωνούν ότι στα τέλη του έκτου και του πέμπτου αιώνα π.Χ., ορισμένες ομάδες γραφένων και θρησκευτικοί ηγέτες άρχισαν να προωθούν τον Γιαχβέ ως τη μόνη θεότητα που αξίζει να λατρεύεται. Αυτό συνέβη επειδή πίστευαν ότι η εθνική τους θεότητα, ο Γιαχβέ, ήταν σε θέση να ελέγξει τις ξένες αυτοκρατορίες που τους είχαν υποτάξει με εντολή του Γιαχβέ – τους Βαβυλωνίους και τους Πέρσες και (αργότερα) την αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Αποφάσισαν ότι ο Γιαχβέ πρέπει να είναι πολύ πιο ισχυρός από τους θεούς αυτών των ξένων αυτοκρατοριών. Αλλά παρόλο που οι λάτρες του Γιαχβέ άρχισαν να απορρίπτουν τη λατρεία άλλων θεών, δεν αρνήθηκαν απαραίτητα την ύπαρξη άλλων θεών. Χρειάστηκαν αρκετοί αιώνες για να αποφασίσουν οι αρχαίοι Εβραίοι και χριστιανοί θεολόγοι ότι υπήρχε μόνον ένας Θεός στο σύμπαν.

Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ο Θεός είναι μόνος στους ουρανούς! Ακόμη και σήμερα οι χριστιανικές απόψεις του Θεού δεν έχουν πρόβλημα με την υπόθεση ότι ο Θεός δεν είναι μόνος στους ουρανούς: συνοδεύεται από άλλα ουράνια όντα, συμπεριλαμβανομένων αγγέλων και αγίων.

– **Γράφετε: «Για να το θέσω απερίφραστα, η εβραϊκή Βίβλος δίνει μια άκρως ιδεολογική και συχνά αναξίοπιστη περιγραφή του παρελθόντος».**

– Υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ των πιθανών ιστορικών πραγματικοτήτων του παρελθόντος και της βιβλικής απεικόνισης του παρελθόντος. Τα περισσότερα από τα βιβλικά κείμενα γράφτηκαν πολύ αργότερα από τα γεγονότα που προσπαθούν να περιγράψουν και όπως η λογοτεχνία, αυτά τα κείμενα συχνά χρωματίζονται και διαμορφώνονται από τις θρησκευτικές και πολιτισμικές προτιμήσεις των συγγραφέων τους και τις συνθήκες υπό τις οποίες έγραφαν. Τα αρχαιολογικά στοιχεία συχνά έρχονται σε αντίθεση με την Αγία Γραφή και αποκαλύπτουν ότι η ιστορία της Βίβλου για το παρελθόν είναι ακριβώς αυτή – είναι ιστορία, όχι Ιστορία. Για παράδειγμα, η Βίβλος επιμένει ότι η λατρεία του Γιαχβέ ήταν πάντα μονοθεϊστική και ότι ο ναός της Ιερουσαλήμ ήταν ο μόνος νόμιμος ναός του Γιαχβέ. Αλλά έχουμε επιστολές και έγγραφα γραμμένα τον πέμπτο αιώνα π.Χ. που δείχνουν ότι δεν ήταν έτσι. Αυτές οι επιστολές στάλθηκαν από τους ιερείς ενός ναού του Γιαχβέ στην Ελεφαντίνη, νησιού του Νείλου, στους ιερείς του ναού της Ιερουσαλήμ, ζητώντας χρήματα για την επισκευή του ναού στην Ελεφαντίνη. Εάν ο ναός των Ελεφαντίνων ήταν παράνομος, γιατί οι ιερείς του ναού θα ζητούσαν υποστήριξη από τους ιερείς του ναού της Ιερουσαλήμ; Εγγραφα από την Ελεφαντίνη αποκαλύπτουν επίσης ότι την ίδια εποχή, ο Γιαχβέ λατρευόταν επίσης δίπλα σε δύο θεές – αυτός δεν ήταν μονοθεϊστικός θεός!

– **Χαρακτηρίζετε τον Ιουδαϊσμό και τον Χριστιανισμό ως «μεταβιβλικές θρησκείες» με «απενσαρκωμένη θεότητα», αλλά στη Βίβλο βλέπουμε ότι είχαμε μια θεότητα με σώμα, αλλά και παρέα.**

– Τα είδη του αρχαίου Ιουδαϊσμού και του πρώιμου Χριστιανισμού που βρίσκουμε να αντικατοπτρίζονται στη Βίβλο δεν είναι τα ίδια με τον μεταγενέστερο Ιουδαϊσμό και τον Χριστιανισμό. Για παράδειγμα, μερικές από τις πιο σημαντικές διδασκαλίες στον Ιουδαϊσμό προέκυψαν ως αποτέλεσμα της μεταγενέστερης επανερμηνείας της εβραϊκής Βίβλου (Παλαιά Διαθήκη) από σημαντικούς ραββίνους τον δεύτερο έως τον έκτο αιώνα μ.Χ. Με παρόμοιο τρόπο, μερικές από τις πιο σημαντικές χριστιανικές διδασκαλίες εμ-

Οι «πατρημασιές του Θεού» στο Χαλέπι, συμβολισμός της φυσικής παρουσίας του. «Ισως αν είχαμε διατηρήσει την ιδέα ενός Θεού που άφησε ίχνη στο χώμα, να αντιμετωπίζαμε τη Γη –και όλη τη μη ανθρώπινη ζωή– με περισσότερη φροντίδα, αξιοπρέπεια και σεβασμό», επισημαίνει η Φραντσέσκα Σταυρακοπούλου.

φανίστηκαν στους αιώνες μετά τη συγγραφή των κειμένων της Καινής Διαθήκης. Αυτές περιλαμβάνουν διδασκαλίες, όπως η ιδέα ότι ο Θεός είναι και ένας και τρεις.

– **Κάθε κεφάλαιο στο βιβλίο αποτελεί και ένα διαφορετικό σημείο του σώματος του Θεού.**

– Ναι. Τα σώματά μας δεν είναι σκεύη σάρκας ή κοχύλια στα οποία στεγάζεται ο πραγματικός μας εαυτός. Δεν έχουμε σώματα – αντίθετα, είμαστε τα σώματά μας. Είναι με το σώμα μας που μπορούμε να κοινωνικοποιηθούμε ο ένας με τον άλλον και να βιώσουμε τον κόσμο. Και σε αυτό το βιβλίο υποστηρίζω ότι οι αρχαίοι λάτρες του Θεού συμμερίζονταν αυτήν την ιδέα. Μέσω του σώματος του Θεού οι άνθρωποι πίστεψαν ότι ήταν σε θέση να έχουν μια κοινωνική σχέση με τον Θεό. Για αυτόν τον λόγο το βιβλίο αφηγείται την πρώιμη ιστορία του Θεού μέσα από τα διάφορα μέρη του σώματός του. Ξεκινάω με τα πόδια του και ανεβαίνω το σώμα του μέχρι το κεφάλι, το πρόσωπό του και την αναπνοή του. Ήθελα να αποκαλύψω το σώμα του Θεού σιγά σιγά, να δημιουργήσω μια ανάγλυφη εικόνα της θεότητας σαν να είχαμε ένα ζωντανό αγαλμα ή μια εικόνα του Θεού μπροστά μας.

– **Υποτιθέμενες πατρημασιές του Θεού σε έναν ναό στο Χαλέπι, π.χ., υποδηλώνουν τη φυσική παρουσία Του μέσα στον κόσμο. Τα θεμέλια της παρουσίας όλων μας είναι τα πόδια, ωστόσο όταν φορέσαμε μπότες χάσαμε αυτή την επαφή με το χώμα και άρα με τα πόδια μας.**

– Ισως αν είχαμε διατηρήσει την ιδέα ενός Θεού που άφησε ίχνη στο χώμα, θα μπορούσαμε να αντιμετωπίζαμε τη Γη –και όλη τη μη ανθρώπινη ζωή της– με περισσότερη φροντίδα, αξιοπρέπεια και σεβασμό.

– **Η έννοια του γυμνού ποδιού αναδεικνύεται στο βιβλίο σας, τόσο ως το πόδι του Θεού που αφήνει ίχνη σε χώρους ιερούς όσο και του πιστού που οφείλει να είναι ξυπόλυτος όταν**

Το βιβλίο «λέει την ιστορία του πραγματικού Θεού της Βίβλου, σε όλες τις ένσαρκες, μη λογοκριμένες, σκανδαλώδεις μορφές του», δίκως το «θεολογικό επίχρισμα αιώνων ιουδαϊκής και χριστιανικής ευσεβείας», σημειώνει η συγγραφέας.

λατρεύει τον Γιαχβέ. Υποθέτω ότι αυτό έχει διασωθεί έως σήμερα στο Ισλάμ, σωστά;

– Ναι, στο Ισλάμ, καθώς και σε άλλα θρησκευτικά πλαίσια. Η αφαίρεση των παπουτσιών μπορεί να είναι μια ταπεινωτική πράξη. Αλλά η αφαίρεση των παπουτσιών πριν από την προσευχή εμποδίζει επίσης τη βρωμιά από τον «συννηθισμένο» κόσμο να μολύνει έναν ιερό τόπο ή έναν ιερό χώρο. Επιτρέπει επίσης στους πιστούς να έρθουν σε σωματική επαφή με άγιο έδαφος. Είναι μια πρακτική που έχει επιβιώσει και σε ορισμένες μορφές χριστιανικής λατρείας: μερικοί προσκυνητές περπατούν ξυπόλυτοι σε ιερά και άλλα ιερά μέρη ως μέσο ταπείνωσης και αίσθησης με τα πόδια τους των ιερών μονοπατιών που περπάτησαν οι πρόγονοί τους.

– **Γράφετε με αφορμή την κάλυψη των γεννητικών οργάνων από τους Πρωτόπλαστους: δεν φανερώνει τη σεξουαλικοποιημένη διαφθορά τους, αλλά τη θεόμορφη ικανότητά τους να δημιουργούν πολιτισμό.**

– Όλες οι ανθρώπινες κοινω-

ες ρυθμίζουν με κάποιον τρόπο τα γεννητικά όργανα. Είναι οι θέσεις στο σώμα μας που συνδέονται ιδιαίτερα με την ευχαρίστηση και τον πόνο, τη δημιουργία και τη σπατάλη. Ένας από τους τρόπους με τους οποίους ρυθμίζουμε τα γεννητικά όργανα είναι να τα καλύψουμε. Και στις κοινωνίες που οδήγησαν στην ιστορία του Αδάμ και της Εύας, το ντύσιμο των γεννητικών οργάνων κατανοήθηκε ως μια δημιουργική πράξη πολιτισμού. Όπως οι Θεοί, ο Αδάμ και η Εύα χρησιμοποιούν τη νέα σοφία τους για να δημιουργήσουν ένα νέο είδος πραγμάτων – δημιουργούν ρούχα, που τους μεταμορφώνουν από ανθρώπινα ζώα σε πολιτισμένους ανθρώπους.

– **Είναι εντυπωσιακό ότι οι προφήτες Ησαΐας και Ιεζεκιήλ είναι μάρτυρες των γεννητικών οργάνων του Γιαχβέ κι αυτό μάλιστα τον κάνει «ακόμα περισσότερο θεό».** Αυτή η πτυχή είναι άγνωστη σε εμάς σήμερα.

– Αυτή η όψη του Θεού είναι άγνωστη για δύο σχετικούς λόγους: ο ένας είναι ότι τα κείμενα έχουν λογοκριθεί ή «απολυμανθεί» από τους αρχαίους μεταφραστές και διερμηνείς τους. Κι αυτό οφείλεται στον δεύτερο λόγο: τη στιγμή που αυτοί οι γραμματείς και οι θεολόγοι δούλευαν πάνω σε αυτά τα κείμενα, η ιδέα ενός Θεού εξοπλισμένου με γεννητικά όργανα ήταν βαθιά ανησυχητική. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο ότι ο Θεός είχε ήδη γίνει ένα υπερβατικό κοσμικό όν, που δεν χρειαζόταν γεννητικά όργανα ούτε σεξ ούτε σεξουαλικότητα ούτε απογόνους – σε αντίθεση με τις θεότητες της Ελλάδας και της Ρώμης. Αλλά μέσα στον Χριστιανισμό είναι επίσης επειδή οι προσωπικότητες με επιρροή, συμπεριλαμβανομένου του Αγίου Παύλου, είχαν μια πολύ εχθρική στάση για το σεξ και τα σεξουαλικά όργανα. Η ιδέα ότι ο Θεός είχε γεννητικά όργανα ήταν αδιανόητη!

– **Τι μπορούμε να πούμε για το περίφημο πρόσωπο του Θεού; Ήταν πάντοτε αμιγώς ανθρώπινο; Ακόμη και για έναν**

ένσαρκο Θεό, όπως ο Γιαχβέ, δεν ήταν απαγορευτικό να κοιτάξει ένας θνητός το πρόσωπό του;

– Παρόλο που οι βιβλικοί συγγραφείς αποκαλύπτουν ότι ο Θεός είχε σώμα, επιμένουν επίσης ότι συνήθως ήταν κρυμμένο από τα μάτια. Ένα αόρατο σώμα δεν είναι το ίδιο με ένα ανύπαρκτο σώμα!

Οι θεότητες ήταν επίσης επικίνδυνες, ιδιωτικές υπάρξεις και το να τις κοιτάς απρόσκλητες μπορεί να είναι θανατηφόρο. Παρόλο που είχαν σώματα σε σχήμα ανθρώπου, το σώμα τους δεν ήταν ακριβώς το ίδιο με το σώμα των ανθρώπων. Το πρόσωπο του Θεού ήταν όμορφο αλλά επικίνδυνο: είχε μαύρα μαλλιά, όμορφη μαύρη γενειάδα, κόκκινο λαμπερό δέρμα και μάτια που μπορούσαν να φάνε την ανθρώπινη σάρκα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο σε πολλά κείμενα στη Βίβλο είναι επικίνδυνο να κοιτάξεις το πρόσωπο του Θεού – είναι θανατηφόρο! Γι' αυτό είναι τόσο σημαντικό ότι μόνο ειδικά άτομα, συμπεριλαμβανομένου του Μωυσή, λέγεται ότι είδαν τον Θεό και επέζησαν. Στη Βίβλο, ο Θεός, λέει ακόμη, ότι μιλάει στον Μωυσή «πρόσωπο με πρόσωπο» ή «στόμα με στόμα», όπως θα μιλούσαν οι φίλοι. Το να βλέπεις τον Θεό είναι σπατάλη ακραίας θεϊκής εύνοιας.

– **Πόσο μακριά βρίσκεται ο ένσαρκος Θεός του βιβλίου σας από έννοιες όπως τον ιερό αλλά τελείως απροσδιόριστο θεολό τρόπο στο numinous του Ρούντολφ Οτο ή από τον «θείο γνόφο» και την αποφαιτική θεολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας;**

– Ο σωματικός Θεός που αποκαλύπτω στο βιβλίο μου είναι εντελώς διαφορετικός τόσο από την έννοια του Οτο για το numinous όσο και με την έμφαση που δίνει η Ορθόδοξη Εκκλησία στον θεϊκό γνόφο. Αν και αυτή η αρχαία θεότητα συνήθως θεωρούνταν κρυμμένη στο ουράνιο βασίλειο και μόνο περιστασιακά αποκαλυπτόταν σε επιλεγμένους θαυμαστές, δεν ήταν τόσο απομακρυσμένη από τον ανθρώπινο κόσμο ώστε να ήταν εντελώς άγνωστη ή ακατανόητη. Αυτός ήταν ένας θεός που είχε μια ενεργή κοινωνική σχέση με τους λάτρες του - γι' αυτό έχει σώμα. Του έδωσε τη δυνατότητα να κοινωνικοποιηθεί. Είναι πολύ δύσκολο να έχεις μια κοινωνική σχέση με μια αφηρημένη ιδέα! Οι χριστιανικές έννοιες του numinous και του θεϊκού γνόφου απομακρύνουν τη θεότητα ακόμη περισσότερο από τους λάτρες του – τόσο πολύ που ο ίδιος ο χριστιανικός Θεός γίνεται αντικοινωνικός και πρέπει να βασιστεί στο ανθρώπινο σώμα του Υιού του, Ιησού. Αντ' αυτού σφυρηλατεί μια σχέση με τους ανθρώπους. Αλλά στον προχριστιανικό κόσμο δεν ήταν έτσι κατανόητη η θεότητα.

– **Το βιβλίο σας κλείνει με ένα κεφάλαιο που τιτλοφορείται «Νεκροψία». Πρόκειται για νεκροψία στο σώμα του Θεού ή περισσότερο στην ιδέα του Θεού;**

– Είναι και τα δύο. Τα τελευταία κεφάλαια του βιβλίου διερευνούν πώς και γιατί ο Θεός έχασε το σώμα του. Σταδιακά διαμελίστηκε αλλάζοντας πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδέες. Στην πραγματικότητα, υποστηρίζω ότι οι νέες φιλοσοφίες και θεολογίες σκότωσαν τον παλαιό Θεό – την εκδοχή του Θεού που είχε σώμα. Αυτός είναι ο λόγος που αναλαμβάνω την αυτοψία της σορού του. Αλλά κάνω επίσης μια αυτοψία στη συμβατική δυτική ιδέα του Θεού. Δεν είναι αυτός που νομίζουμε ότι είναι! Ο αόρατος, άυλος Θεός της χριστιανικής Δύσης δεν είναι ο ίδιος με τον Θεό που παρουσιάζεται στη Βίβλο. Είναι πολύ διαφορετικές θεότητες. Ο Θεός της Βίβλου είχε σώμα, πάθη και σεξουαλικότητα. Είναι κρίμα που χάσαμε τον παλιομοδίτικο, σωματικό Θεό. Ήταν πιο επικίνδυνος, ναι, αλλά και αναμφισβήτητα πιο ενδιαφέρων.

“
Οταν το βιβλίο της Γένεσης δηλώνει ότι οι άνθρωποι είναι φτιαγμένοι κατά την «εικόνα του Θεού», σημαίνει ότι οι άνθρωποι μοιάζουν με τον Θεό οπτικά: οι άνθρωποι έχουν σώματα σε σχήμα όπως το σώμα του Θεού και ο Θεός έχει σώμα σε σχήμα ανθρώπινου σώματος.

Οι εβραϊκές επιγραφές από τον όγδοο αιώνα π.Χ. αναφέρονται χωρίς προβλήματα στον Γιαχβέ και στην Ασερά ως θεϊκό ζευγάρι.

Παρόλο που οι λάτρες του Γιαχβέ άρχισαν να απορρίπτουν τη λατρεία άλλων θεών, δεν αρνήθηκαν απαραίτητα την ύπαρξη τους. Χρειάστηκαν αρκετοί αιώνες για να αποφασίσουν οι αρχαίοι Εβραίοι και χριστιανοί θεολόγοι ότι υπήρχε μόνον ένας Θεός στο σύμπαν.

Τα αρχαιολογικά στοιχεία συχνά έρχονται σε αντίθεση με την Αγία Γραφή και αποκαλύπτουν ότι η ιστορία της Βίβλου για το παρελθόν είναι ακριβώς αυτή – είναι ιστορία, όχι Ιστορία.

Ο αόρατος, άυλος Θεός της χριστιανικής Δύσης δεν είναι ο ίδιος με τον Θεό που παρουσιάζεται στη Βίβλο. Είναι πολύ διαφορετικές θεότητες. Ο Θεός της Βίβλου είχε σώμα, πάθη και σεξουαλικότητα. Είναι κρίμα που χάσαμε τον παλιομοδίτικο, σωματικό Θεό. Ήταν πιο επικίνδυνος, ναι, αλλά και αναμφισβήτητα πιο ενδιαφέρων.

”

Φωτίζοντας τον Στέλιο πίσω από τον Καζαντζίδα

Η βιογραφία του μεγάλου ερμηνευτή

Υπάρχω ★★ ★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2024)

Σκηνοθεσία: Γιώργος Τσεμπερόπουλος

Ερμηνείες: Χρήστος Μάστορας, Ασημένια Βουλιώτη, Κλέλια Ρένεση

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Η πολυσαναμενόμενη κινηματογραφική βιογραφία του Στέλιου Καζαντζίδα, σε σκηνοθεσία του Γιώργου Τσεμπερόπουλου, κυκλοφορεί εδώ και μερικές μέρες στις αίθουσες. Ο Χρήστος Μάστορας υποδύεται τον σπουδαίο Έλληνα ερμηνευτή, με την ιστορία να ξεκινάει όταν εκείνος, παιδάκι ακόμα, βλέπει τον πατέρα του να δολοφονείται και παίρνει τον δρόμο της προσφυγιάς μαζί με τη μητέρα του. Καθώς μεγαλώνει, η αγάπη για το τραγούδι δεν κρύβεται και σύντομα ο νεαρός Στέλιος θα αρχίσει τις ζωντανές εμφανίσεις και θα κυκλοφορήσει τον πρώτο του δίσκο. Η μετέπειτα διαδρομή, γεμάτη δόξα, γυναίκες που τον σημάδεψαν, μεγάλες διαμάχες και πολλή... ψάρεμα συνθέτουν όσα παρακολουθούμε σε ένα χορταστικό φίλμ, που φτάνει την αφήγησή του μέχρι το σημείο που ο Καζαντζίδης φεύγει για την Αμερική.

Η Κατερίνα Μπέη («Ευτυχία», «Φόνισσα») υπογράφει το σενάριο, το οποίο αφηγείται τη ζωή του Καζαντζίδα επί της ουσίας σε φλας μπακ, καθώς εκείνος την εξιστορεί σε έναν νεαρό δημοσιογράφο σε κατοπινές δεκαετίες. Η αφήγηση βέβαια εδώ είναι γραμμική, ακολουθώντας την ακαδημαϊκή νόρμα, όπως κάνει άλλωστε και ολόκληρο το φιλμ του Τσεμπερόπουλου: ο Έλληνας κινηματογραφιστής αποφεύγει τα ρίσκα, το ίδιο όμως και τα περισσότερα από τα κλισέ και (κυρίως) τις παγίδες του είδους, παραδίδοντας τελικά ένα καλοφτιαγμένο σύνολο, με προσο-

χή στις λεπτομέρειες και άφθονο υλικό που θα ικανοποιήσει τους πιστούς θαυμαστές ενός –περισσότερο και από καλλιτέχνη– λαϊκού ήρωα. Ο τρόπος για να το επιτύχει αυτό είναι φυσικά να γεμίσει την ταινία του με τραγούδια, όλα εκείνα τα εμβληματικά λαϊκά άσματα που έχουν ακουστεί και τραγουδηθεί από εκατομμύρια Έλληνες όπου γης. Το κάνει δε όχι επαναλαμβανόμενα, αλλά με ποικιλία:

Παρακολουθούμε τη διαδρομή του τραγουδιστή, γεμάτη δόξα, τις γυναίκες που τον σημάδεψαν και τις μεγάλες διαμάχες μέχρι το σημείο που φεύγει για την Αμερική.

σε ζωντανή εμφάνιση, στο στούντιο, στο ραδιόφωνο ή α καπέλα στη βάρκα, καθώς ο Στέλιος τραγουδά στα ψάρια «για να τα καλοπιάσει». Κάπως έτσι ταιριάζει και η επιλογή του πρωτόπαιρου στο σινεμά Χρήστου Μάστορα, μια και ο δημοφιλής μουσικός καταφέρνει να σταθεί αξιοπρεπώς τόσο απέναντι στα τραγούδια όσο και στον ίδιο τον χαρακτήρα, πράγμα διόλου εύκολο.

Σίγουρα υπάρχουν και ελλείψεις: ο οικογενειακός Καζαντζίδης μένει κάπως στην άκρη για να περιγραφεί σε πιο προσωπικό επίπεδο ο «Στέλιος», ενώ μερικά κομμάτια της ιστορίας φαντάζουν κάπως ωραιοποιημένα, ειδικά όσον αφορά τις σχέσεις του με στελέχη της βιομηχανίας. Αυτά ωστόσο αποτελούν μάλλον λεπτομέρειες μπροστά σε ένα δύσκολο εγχείρημα, το οποίο σε μεγάλο βαθμό στέφεται (ευτυχώς) από επιτυχία.

Η Ασημένια Βουλιώτη και ο Χρήστος Μάστορας υποδύονται τη Μαρινέλλα και τον Στέλιο Καζαντζίδα, στο «Υπάρχω» του Γιώργου Τσεμπερόπουλου.

HOME CINEMA

Ενα νεανικό «Star Wars» και ο θρύλος της Ουντίνε

Ο Τζουντ Λο στον ρόλο ενός μυστηριώδους ιππότη Τζεντάι, στο φιλμ «Ο Πόλεμος των Αστρων: Skeleton Crew».

Η Πάουλα Μπιρ στην ταινία «Η νύμφη του νερού» του Κρίστιαν Πέτσολντ.

Ο Πόλεμος των Αστρων: Skeleton Crew ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2024)

Δημιουργοί: Κρίστοφερ Φορντ, Τζον Γουάτς
Ερμηνείες: Τζουντ Λο, Κιρίαν Κρέιπερ

Μία ακόμα (ηλεκτρονική) προσθήκη στο ανεξάντλητο σύμπαν του «Πολέμου των Αστρων» έρχεται στην πλατφόρμα του Disney+. Οι Κρίστοφερ Φορντ και Τζον Γουάτς («Spider-Man») υπογράφουν μια νεανική περιπέτεια, η οποία φέρνει στον νου αρκετά και το «Stranger Things» του Netflix. Πάνω στο παιχνίδι τους, τέσσερα παιδιά κάνουν μια ανακάλυψη που θα τα παρσύρει μακριά από την ασφάλεια του σπιτιού τους, σε κάποια αφιλόξενη γωνιά του γαλαξία. Εκεί η μοίρα τους θα μπλέξει με αυτή επικίνδυνων πειρατών, αλλά και ενός μυστηριώδους ιππότη Τζεντάι, τον οποίο υποδύεται ο Τζουντ Λο.

Η σκοτεινή προσέγγιση και οι (σχετικά) σκληρές εικόνες που έχουμε δει σε άλλα spinoff

του «Πολέμου των Αστρων» μένουν εδώ στην άκρη, σε μια σειρά όπου κυριαρχούν η νεανική αθωότητα, το χιούμορ και η περιπέτεια. Η απεικόνιση δεν είναι ακριβώς παραμυθένια –κάτι τέτοιο άλλωστε δεν είναι του συρμού το 2024–, ωστόσο από μόνος του ο κόσμος του «Star Wars» ταξιδεύει τη φαντασία. Πόσο μάλλον που εδώ μπλέκεται με αυτόν των πειρατών, στην εξωγήινη προφανώς εκδοχή τους, αλλά με όλα τα γοητευτικά χαρακτηριστικά που τους έχουμε συνηθίσει. Προς το παρόν, στην πλατφόρμα είναι διαθέσιμα τέσσερα από τα συνολικά οκτώ επεισόδια του πρώτου κύκλου.

Η νύμφη του νερού ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Κρίστιαν Πέτσολντ
Ερμηνείες: Πάουλα Μπιρ, Φραντς Ρογκόφσκι

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε μία από τις τελευταίες ταινίες του σημαντικού Γερμανού κινηματογραφιστή Κρίστιαν Πέτσολντ. Ο τελευταίος

διασκευάζει τον αρχαίο ευρωπαϊκό μύθο της Ουντίνε, της νύμφης του νερού, που μπορεί μεν να παντρευτεί ένα θνητό, πρέπει ωστόσο να τον σκοτώσει αν ποτέ την προδώσει. Η δική της Ουντίνε εργάζεται ως ξεναγός και ιστορικός πόλεων, όταν ο άνδρας που αγαπά όντως την αφήνει για κάποια άλλη. Ο αρχαίος μύθος έρχεται τότε να τη στοιχειώσει, όμως εκείνη επιλέγει τη ζωή, καθώς βρίσκει στον δρόμο της την πραγματική αγάπη. Ο Πέτσολντ προσπαθεί ιδιοφυώς να συνδυάσει τον μύθο και τη φαντασία με την πραγματικότητα του σύγχρονου κόσμου σε ένα χαμηλότονο δράμα, το οποίο μπορεί μεν να υπερδώσει τον θεατή με την κάπως αμήχανη απόδοσή του, ωστόσο αν εκείνος/η μπει στην ατμόσφαιρα θα απολαύσει σίγουρα τις αρετές του. Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγονται αναμφισβήτητες και οι κεντρικές ερμηνείες των Φραντς Ρογκόφσκι και Πάουλα Μπιρ, δύο εκ των σπουδαιότερων σύγχρονων πρωταγωνιστών του γερμανικού κινηματογράφου.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ενδιαφέρον πρόγραμμα από τη Συμφωνική του Δήμου Αθηναίων

Τρία ενδιαφέροντα όσο και μεταξυ τους τελείως διαφορετικά έργα του 20ού αιώνα περιελάμβανε η συναυλία της Συμφωνικής Ορχήστρας του Δήμου Αθηναίων στις 12 Νοεμβρίου. Υπό τη διεύθυνση του Βλαδίμηρου Συμεωνίδη, ακούστηκαν το περίφημο «Αντάτζιο» του Σάμιουελ Μπάρμπερ, η δεύτερη Συμφωνία του Κουρτ Βάιλ, καθώς επίσης το δεύτερο Κοντσέρτο για πιάνο του Ντμίτρι Σοστακόβιτς με σολίστ τον Θεοδωρή Τζοβανάκη.

Η βραδιά ξεκίνησε μάλλον δύσκολα. Το απλό, λυρικό «Αντάτζιο», στο οποίο οφείλει την αθανασία του ο Μπάρμπερ, στηρίζεται αποκλειστικά στα έγχορδα, στον συντονισμό και στην ακρίβειά τους, καθώς αυτά περνούν από τον έναν μουσικό φθόγγο στον επόμενο. Μια και δεν υπάρχει κάτι περισσότερο να ακούσει ή να απολαύσει κανείς, το βάρος πέφτει εξ ολοκλήρου στις ποιότητες αυτές. Όπως φάνηκε και στη συνέχεια, η ακρίβεια και ο συντονισμός των εγχόρδων της Συμφωνικής του Δήμου Αθηναίων είναι τα λιγότερο δυνατά χαρτιά της.

Το δεύτερο Κοντσέρτο για πιά-

νο, έργο μάλλον φωτεινό για τα δεδομένα του Σοστακόβιτς, γράφτηκε για τον 19χρονο γιο του Μαξίμ, ο οποίος και το πρωτόπαιξε το 1957 κατά την αποφοίτησή του από το Ωδείο της Μόσχας. Στο πρώτο μέρος κυριαρχούν μηχανιστικοί ρυθμοί, στο δεύτερο έντονος λυρισμός, ενώ στο τρίτο διάθεση καθορίζουν χορευτικοί ρυθμοί. Το σβέλτο πρώτο μέρος, όπως αντίστοιχα και το ζωηρό τρίτο, ωφελούνται όταν η ερμηνεία της ορχηστρικής μουσικής διαθέτει πάνω απ' όλα ελαφρόδα και, κυρίως, όταν δεν προδίδει αγωνία. Με την επιφύλαξη, πάντα, της προβληματικής ακουστικής

Ο Βλαδίσλαβ Συμεωνίδης διηύθυνε μια βραδιά με συμφωνικά έργα των Μπάρμπερ, Βάιλ και Σοστακόβιτς.

του θεάτρου «Ολύμπια», η οποία σκληραίνει την ηχητική εντύπωση, στα δύο αυτά μέρη η γενική εντύπωση απέπνεε μάλλον αρκετή ανησυχία. Επιπλέον, ο συντο-

Ο πιανίστας Θεοδωρής Τζοβανάκης υπήρξε ιδιαίτερα πειστικός στο ποιητικό αργό μέρος, με διάθεση νυχτερινού, του δεύτερου Κοντσέρτου για πιάνο του Σοστακόβιτς, το οποίο γράφτηκε για τον 19χρονο γιο του συνθέτη, Μαξίμ.

νισμός ανάμεσα στον πιανίστα και στην ορχήστρα ήταν συχνά λιγότερο από ιδανικός, με την ορχήστρα αρκετές φορές να μένει πίσω. Το πιάνο υπήρξε πολύ

πιο πειστικό στο ποιητικό δεύτερο μέρος, με διάθεση νυχτερινού, ενώ στο πρώτο μέρος δεν φάνηκε να επενδύει ιδιαίτερα σε αποχρώσεις ή διαφοροποιήσεις

δυναμικής που θα βοηθούσαν την πλαστικότητα της ερμηνείας.

Είναι λυπηρό που οι περισσότεροι σήμερα γνωρίζουν τον Κουρτ Βάιλ κυρίως από τα τρα-

γούδια ή τις δύο όπερές του σε κείμενο του Μπέρτολντ Μπρεχτ, την «Όπερα της πεντάρας» και την «Ανοδο και πτώση της πόλης Μαχαγκόνι». Γενικότερα, είναι πολύ λυπηρό που έχουν εξαφανιστεί από τα προγράμματα συναυλιών τα έργα συνθετών που διάκτυχαν από τους ναζί, αλλά και όσων από αυτούς κατέφυγαν στις ΗΠΑ. Ο Βάιλ συνέθεσε μουσική κάθε είδους, ανάμεσα στα οποία ένα Κοντσέρτο για βιολί και δύο Συμφωνίες. Η τριμερής δεύτερη πρωτοπαρουσιάστηκε το 1934 από την περίφημη Βασιλική Ορχήστρα Κοντσέρτχεμπαου του Άμστερνταμ υπό τον Μπρούνο Βάλτερ. Πρόκειται για έργο που εντάσσεται ομαλά στη γερμανική συμφωνική παράδοση, ενώ, παράλληλα, διαθέτει όλα τα γνώριμα στοιχεία της γραφής του συνθέτη, τον λυρισμό, τη λεπτή ειρωνεία, τη μελωδικότητα, όπως και το τραγικό στοιχείο. Ο Συμεωνίδης ανέδειξε τις όψεις αυτές και μεμονωμένοι μουσικοί, κυρίως των ξύλινων και χάλκινων πνευστών, συνέβαλαν στην αποσαφήνιση του χαρακτήρα κάθε ενότητας. Αξίζει κανείς να επανέλθει.

Οι προθήκες των βιβλιοπωλείων γέμισαν και φέτος από χριστουγεννιάτικες ιστορίες για τους μικρούς αναγνώστες.

Μιούζικαλ, μυστήριο και... αρακάς

Τα παιδικά βιβλία προσεγγίζουν με άπειρους –συνήθως μαγικούς– τρόπους τις γιορτές των Χριστουγέννων

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

«**Βγάλε** την μπότα σου! είπα» και πήγα τρέχοντας στην κουζίνα, άρπαξα ένα πακέτο κατεψυγμένο αρακά και έτρεξα ξανά πίσω. Ο Αϊ-Βασίλης πήρε μια κοφτή εισπνοή καθώς τύλιγα τον αρακά γύρω από αυτό που πρέπει να σας πω ότι ήταν μια αρκετά ιδρωμένη κάλτσα. «Αου!» είπε. «Είναι παγωμένο!». Και (σε άλλο βιβλίο): «Την άνοιξη, ο Μπορν κοιμόταν πάνω σε ένα στρώμα από κατεψυγμένο αρακά. Το καλοκαίρι γέμιζαν την μπανιέρα τους με πάγο. Το φθινόπωρο δανειστήκαν έναν τεράστιο καταψύκτη από ένα μαγαζί».

Ο κατεψυγμένος αρακάς είναι, φαίνεται, σε πρώτη ζήτηση στα βρετανικά νοικοκυριά – πώς αλλιώς να εξηγήσουμε ότι συμπτωταγωνιστεί σε γιορτινά βιβλία βρετανικής προέλευσης; Σε πρώτη ζήτηση είναι και ο μύθος του Αϊ-Βασίλη, ποικιλότροπα παραλλαγμένος και διασκευασμένος. Σε αντίθεση με τη θρησκευτική ιστορία της γέννησης του Ιησού, που η σύγχρονη μυθολογία την πλησιάζει μόνο πλάγια, π.χ. μέσα από τη μαγεία του αστεριού, ο Αϊ-Βασίλης είναι ένα προσιτό παραμύθι του μοντέρνου πολιτισμού. Σύγχρονοι παραμυθάδες το ξαναγράφουν άφοβα, με τον δικό τους τρόπο, ενώ οι εικονογράφοι το σκηνοθετούν ξανά και ξανά.

Ο κατεψυγμένος αρακάς είναι λοιπόν το γιατροσόφι που ο μικρός Τζάκσον σκαρφίζεται για τον στραμπουλημένο αστράγαλο του μικροσκοπικού Αϊ-Βασίλη-ξωτικού, που το «κανονικό» όνομά του στο βιβλίο «Τη νύχτα που συνάντησα τον Αϊ-Βασίλη» (εκδόσεις Ψυχογιός) είναι Τόρβιλ Κρίστιμας. Ο Βρετανός Μπεν Μίλερ επινοεί έναν περιπετειώδη μύθο με καλά κωμμένα στοιχεία από τον Σκρουτζ του Ντίκενς. Για μια ακόμη φορά θαυμάζουμε την ικανότητα των Βρετανών παραμυθάδων να εγγράφονται αβίαστα μέσα στην παράδοσή τους, που έχει δικαία προσλάβει οικουμενικά χαρακτηριστικά. Οι εκδόσεις προτείνουν για 10 ετών και άνω το περίπου διακοσίων σελίδων βιβλίο, θα στοιχημάτιζα όμως ότι και μικρότερα παιδιά μπορούν να το διαβάσουν (ή να ακούσουν κάποιον να τους το διαβάζει).

Ο μικρός Άρθουρ, πάλι, χρησιμοποιεί στο βιβλίο «Μια χριστουγεννιάτικη ευχή» (εκδόσεις Μάρτιν) τον αρακά για να δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον για το πολικό αρκούδακι του, τον Μπορν. Ο επίσης Βρετανός Σάμιουελ Λάγκλει-Σουέιν γράφει εδώ μια τρυφερή ιστορία για πολύ μικρά παιδιά, με όμορφη εικονογράφηση της Μίρνα Ιμάμοβιτς. Η «ταπιεταρία» του εσωφύλλου και του οπισθοφύλλου με τα πολικά ζώα είναι μια μικρή εγκυκλοπαιδεία χωρίς λόγια, ενώ η υπόθεση του βιβλίου δεν στερείται περιβαλλοντικής ευαισθησίας.

Σελίδες με τραγούδια

Βιβλίο-μιούζικαλ; Ασυνήθιστο, αλλά το «Αγόρι που πέρασε κοιμισμένο τα Χριστούγεννα» του Ματ Λούκας (εκδόσεις Πατάκη) δεν θέλεις να το αφήσεις από τα χέρια σου. Ισως παιζει ρόλο ότι το μετέφρασε ο ταλαντούχος συγγραφέας παιδικής λογοτεχνίας Γιώργος Παναγιωτάκης; Ότι το συγκεκριμένο βιβλίο ταιριάζει στο ύφος του (χιουμοριστικό και τρυφερά «μαύρο»); Στη διάρκεια της

Η **διάδοση** της μικρής κουκουβάγιας που βρέθηκε παγιδευμένη στα κλαδιά του τεράστιου ελάτου που στήθηκε στο Κέντρο Ροκφέλερ είναι η αποστολή που αναλαμβάνει με επιτυχία η Αιμιλία, η μικρή κόρη του Μάριου, ο οποίος επέβλεψε τη μεταφορά του δέντρου από τα βουνά στη Νέα Υόρκη, στο βιβλίο «Ενα μικρό χριστουγεννιάτικο θαύμα» των Ερχαρντ Ντιτλ και Αντρέα Στεγκμάιερ (εκδόσεις Παπαδόπουλος).

Ο Αϊ-Βασίλης, ο Βόρειος Πόλος, οι τάρανδοι και τα ξωτικά είναι οι αγαπημένοι πρωταγωνιστές των παραμυθάδων.

απίθανος δράσης ο μικρός Λίο «παιρνει πάνω του» για χάρη όλων της οικογένειας την υπόθεση του εορτασμού των πρώτων Χριστουγέννων μετά την απώλεια της μαμάς. Διαβάζοντας συναντάμε σποραδικά είκοσι κωδικούς QR. Αν τους σκανάρουμε με το κινητό, μας περιμένουν τραγούδια μιούζικαλ, που ο Λούκας συνέθεσε ειδικά για το βιβλίο αυτό. Ξεκαρδιστικό, ναι, αλλά και γκροτέσκο, και με ένα διαρκώς συγκρατημένο μεγάλο δάκρυ να σιγοβράζει. Κατάλληλο από 8 ετών, αλλά και πάλι: μικρότερα παιδιά μπορούν επίσης να το ακούσουν αν τους το διαβάσει κάποιος.

Ο Μακ Μπάρντ, τώρα, είναι Αμερικανός και πολυβραβευμένος. Στα «Πρώτα Χριστούγεννα του Αϊ-Βασίλη» (εκδόσεις Μεταίχμιο) δεν υπάρχει κατεψυγμένος αρακάς, υπάρχουν όμως πολικά αρκούδα και ξωτικά. Ο συγγραφέας είναι πνεύμα επαναστατικό – άλλωστε είναι ο συντάκτης του «Μανιφέστου των Εικονογραφημένων Βιβλίων» (2011), όπου διαβάζουμε διακηρύξεις όπως: «η μίμηση, η τεμπελιά και η ατομία δηλητηριάζουν μια μεγάλη μορφή τέχνης» και «χρειάζομαστε μια πιο ισχυρή κριτική για να διατηρήσουμε την πρωτοτυπία μας». Χρήσιμες σκέψεις και για την ελληνική βιβλιοπαράγωγή του «παιδικού»! Σε κάθε περίπτωση, ο δικός του Αϊ-Βασίλης είναι εργασιομανής. Πρέπει λοιπόν να μάθει να διακόπτει και να γιορτάζει με τους αγαπημένους του. Ο εικαστικός Σίντνεϊ Σμιθ, που κέρδισε το φετινό εικονογραφι-

Το «**Αγόρι που πέρασε κοιμισμένο τα Χριστούγεννα**» του Ματ Λούκας (εκδόσεις Πατάκη) δεν θέλεις να το αφήσεις από τα χέρια σου. Ξεκαρδιστικό αλλά και γκροτέσκο, και με ένα διαρκώς συγκρατημένο μεγάλο δάκρυ να σιγοβράζει.

Ο μικρός **Τζάκσον**, αφού γιάτρευε με τον κατεψυγμένο αρακά τον στραμπουλημένο αστράγαλο του Αϊ-Βασίλη-ξωτικού, τον ακολουθεί στο ταξίδι με το έλκθρο, στο βιβλίο του Μπεν Μίλερ «Τη νύχτα που συνάντησα τον Αϊ-Βασίλη» (εκδ. Ψυχογιός).

Το «**Αν ήμουν Αϊ-Βασίλης**» επανακυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αμμος, με πρωτότυπα στιχάκια της Μαρνανίνας Κριεζή.

κό βραβεία Αντερσεν, έχει κάνει σπουδαία δουλειά. Ο Βόρειος Πόλος πριν ανάψουν τα πολύχρωμα φωτάκια και, αμέσως κατόπιν, μετά το άναμά τους αποδίδεται με μια απλή, ζωηρή, δραστηκή ζωγραφική, που θα συγκινήσει μικρούς και μεγάλους. Οι εκδόσεις προτείνουν από 4 ετών, αλλά και τα τριχρονα θα το χαρούν, τουλάχιστον τις εικόνες.

Μυστήριο

Η επιτυχημένη σειρά «Λέσχη μυστηρίου Σέργουφ Χολμς» (εκδόσεις Διόπτρα) περιλαμβάνει μια χριστουγεννιάτικη ιστορία με τίτλο «Ω έλατο, μυστήρια μας φέρνεις...». Εδώ ο Ισπανός δημιουργός Ισαάκ Παλμιόλα βάζει το γνωστό από τα άλλα βιβλία της σειράς αδελφικό δίδυμο Τζούλια και Ντιέγκο να αίνουν, με τη βοήθεια του χοντρούλη γάτου Γάτσον και του ικανότατου λαγωνικού Σέργουφ, το δημιουργικό μπλοκάρισμα του αγαπημένου τους συγγραφέα Δαβίδ Κακαλιάνου. Η υπόθεση περιλαμβάνει Βόρειο Πόλο και Αγίο Βασίλη αλλά σε ρόλο κομπάρσου, αφού όλη η (αστυνομική) δράση επικεντρώνεται στον Κακαλιάνο και στα πρόσωπα που τον περιβάλλουν. Κατάλληλο για παιδιά από 7 ετών.

Δύο νότιοι Γερμανοί, ο συγγραφέας Ερχαρντ Ντιτλ από τη Βαυαρία και η εικονογράφος Αντρέα Στεγκμάιερ από τη Βάδη-Βυρτεμβέργη, βασίστηκαν σε μια πραγματική ιστορία για να δημιουργήσουν «Ενα μικρό χριστουγεννιάτικο θαύμα» (εκδόσεις Παπαδόπουλος). Το 2020 μια μικρή

κουκουβάγια βρέθηκε παγιδευμένη στα κλαδιά ενός τεράστιου ελάτου που στήθηκε έξω από το Κέντρο Ροκφέλερ στη Νέα Υόρκη, έχοντας ταξιδέψει έως εκεί από τα μακρινά δάση. Στο παραμύθι ο Μάριος, ο «υπεύθυνος» της όλης επιχείρησης, σκέφτεται αμέσως ότι η μικρή του κόρη, η Αιμιλία, που γνωρίζει πολλά πράγματα για τα άγρια ζώα, θα ξέρει τι πρέπει να γίνει για να σωθεί η φοβισμένη, αφυδατωμένη και υποσιτισμένη κουκουβάγια. Δεκαετίες πριν, αυτός ή αυτή που θα «ήξερε» θα ήταν ίσως κάποιος σοφός γερο-αγρότης ή κτηνοτρόφος. Τώρα, ο συγγραφέας το παραδέχεται: τα παιδιά έχουν καλύτερη γνώση από εμάς τους ενήλικους όσον αφορά την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος. Η φάτσα της φοβισμένης κουκουβάγιας που σιγά σιγά συνέχεται και επιστρέφει στο χιονισμένο δάσος είναι «όλα τα λεφτά».

Λαμπερή... Αμμος

Ο Αϊ-Βασίλης πρωταγωνιστεί στα τρία βιβλία των θρυλικών εκδόσεων Αμμος, που μετά την πολυετή διακοπή της λειτουργίας τους στις αρχές του 21ου αιώνα ξεκίνησαν πέρυσι και πάλι –πόσο ασυνήθιστο αυτό!– να λειτουργούν. Η Αμμος έγραψε ιστορία στο παιδικό βιβλίο από τη δεκαετία του '80, με την απaráμιλλη αισθητική των προσεκτικών επιλογών της και τις μεταφράσεις - αποδόσεις της Μαρνανίνας Κριεζή. Ποιος δεν θυμάται τη «Φρικαντέλα» του Τριβιζά, τη μάγισσα που μισεί τα κάλαντα και βρήκε στο μεταξύ νέα στέγη στις εκδόσεις Καλέντι; Ποιος δεν απόλαυσε το «Αχ, γιατί να είμαι γάτα» και τον «Μπακακούλη»; Η Αμμος είναι λοιπόν και πάλι εδώ, και μαζί τα εκτός συναγωνισμού βιβλία της. Πρώτα πρώτα το πολύ μεγάλο σχήματος «Ο Άγιος Βασίλης αγνοείται / Ψάξε-ψάξε και θα τον βρεις», με πανοραμικές πυκνές ζωγραφίες, όπου οι Γάλλοι Λοίκ Κλεμάν και Αν Μοντέλ μας παρακινούν να ανακαλύψουμε τον αγνοούμενο, ενώ ταυτόχρονα δεν κρατιούνται και «τα χώνουν» απόκλιπα στους Βρετανούς (!): «Η παράδοση των (άσχημων) χριστουγεννιάτικων πουλόδερ χάνεται στα βάθη των αιώνων. Ορισμένοι φαρμακόγλωσσοι διατείνονται ότι κρωστάμε αυτή τη διαφορούμενη μόδα στους Αγίλους αγνοήσαντες, αλλά μάλλον επειδή θέλουν να δυσφημήσουν αυτόν τον τόσο έγκριτο λαό».

Στο μεταξύ, το μάτι μας ψάχνει τον αγνοούμενο Άγιο μέσα στο εργαστήριο ραπτικής, «όπου φτιάχνονται οι κάλτσες μέσα στις οποίες κώνει ο Άγιος Βασίλης τα χριστουγεννιάτικα δώρα». Κι υπάρχει ακόμα το απίθανο διασκευασμένο από τη Μαρνανίνα Κριεζή «Λεξικό του Αϊ-Βασίλη», βιβλίο μικρού σχήματος αυτό, διά χειρός του αλεξανδρινής καταγωγής Γάλλου Γκεργκούαρ Σολοταρέφ. Και τι να πούμε για την ιδέα της Αμμου να επανακυκλοφορήσει το «Αν ήμουν Αϊ-Βασίλης», με πρωτότυπα στιχάκια της Κριεζή, εικονογραφημένο εκ νέου με τα κολάζ του Δημήτρη Τσουμπλέκα, που αλλοιώνουν ονειρικά τον καθημερινό μας χώρο; «Πήγαινε με πάλι πίσω/ για να ξαναξεκινήσω/ με τριανάκι, με βαπόρι/ με τον τάρανδο Γρηγόρη!». Κάπως έτσι, γιορταστικά, ανεβαίνουμε επίπεδο.

γαστρονόμος

PEEBEPTION

ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΙΟΡΤΙΝΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΕΣ
ΑΛΜΥΡΕΣ ΚΑΙ ΓΛΥΚΕΣ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΣ
ΜΠΟΥΦΕΣ
Α ΛΑ ΙΤΑΛΙΚΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ
29/12

Η ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ ΜΑΣ ΕΤΟΙΜΑΖΕΙ ΔΥΟ ΣΥΝΤΑΓΕΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ: ΓΑΜΜΟΝ ΜΕ
ΜΑΡΜΕΛΑΔΑ ΚΙΤΡΟΜΗΛΟ ΚΑΙ ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΜΕ ΚΟΥΡΑΜΠΙΕΔΕΣ.